UN BĂRBAT, O FEMEIE ŞI DRAGOSTEA
Curs complet pentru logodnici

Prima ediție: iunie 1972
A doua ediție: ianuarie 1973
A treia ediție: aprilie 1974
A patra ediție: iunie 1976
A cincia ediție: iunie 1981

Această nouă ediție, în timp ce păstrează intactă structura sa originală, este îmbunătățită după modalitățile următoare:

1. au fost inserate – în locurile potrivite – unele fragmente din Catehismul pentru tineri, în tratarea unor probleme.
2. a fost reînnoit cap. IV despre psihologie, după noile cercetări făcute în sectorul specific sexualității;
3. cu privire la problema avortului, este prezentat documentul CEI din 1981.
4. în celelalte capitole au fost inserate unele variante, pentru a face mai accesibilă înțelegerea, dar şi pentru o lectură personală mai simplă.

Manlio BRUNETTI – teolog
Giuseppe CARAMIA – medic-chirurg-primar-docent
Giuseppe CIONCHI – expert în psiho-pedagogia catehetică

UN BĂRBAT, O FEMEIE ŞI DRAGOSTEA

Curs complet pentru logodnici

Sapientia
Iaşi – 2005

Titlul original: *Un uomo, una donna e l'amore*,
© Elle di Ci, Leumann (Torino) 1981[5].

Traducere din limba italiană de pr. Iosif Martin.
Redactor: pr. Ştefan Lupu.
Tehnoredactare şi coperta: Vincenţiu Balint.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
BRUNETTI, MANLIO
Un bărbat, o femeie şi dragostea : curs complet pentru logodnici / Manlio Brunetti, Giuseppe Caramia, Giuseppe Cionchi; trad: Iosif Martin. – Iaşi : Sapientia, 2005

ISBN 973-8474-58-2

I. Caramia, Giuseppe
II. Cionchi, Giuseppe
III. Martin, Iosif (trad.)

265.5:282

Institutul Teologic Romano-Catolic
Str. Th. Văscăuţeanu 6
RO – 700462 Iaşi
Tel. 0232/225228
Fax 0232/211476
www.itrc.ro
e-mail slupu@itrc.tuiasi.ro

CUPRINS

DIDACTICA ACESTEI CĂRȚI

Această carte a fost redactată cu scopul precis de a oferi un ajutor modern, valid şi complet logodnicilor din comunitățile noastre, care se pregătesc să facă din viitoarea lor viață de căsătorie o adevărată mărturie a dragostei creştine în mijlocul poporului lui Dumnezeu.

Pentru ca textul să fie folosit în mod valid în întâlnirile catehetice, precizăm că întregul material a fost împărțit în 4 centre de interes fundamental. Fiecare parte este dezvoltată în două sau mai multe capitole. Fiecare capitol are o schemă „fixă”, astfel alcătuită încât să ofere o autentică revizuire a vieții, unde „*a vedea, a judeca şi a acționa*” formează un tot organic dezvoltat în felul următor:

• a vedea •

I - Problema: este o scurtă referință despre problema ce va fi analizată.

II - Faptul: este o întâmplare din viața de fiecare zi, pozitivă sau negativă; are menirea de a demonstra cum se pune problema în realitatea de fiecare zi; poate şi chiar numai la nivel personal...; poate fi folosit şi pentru

„a rupe gheaţa” şi a pune întrebările: „ce părere aveţi despre această întâmplare? Cum o judecaţi?”

• a judeca •

III - Dialogul: este, poate, momentul cel mai important al întâlnirii; poate fi de ajutor pentru a înţelege cum îl consideră logodnicii, care este „situaţia lor interioară”, pentru a insera mai eficace cuvântul lui Dumnezeu în „contextul existenţial” ce se are în faţă. Pentru cel ce prezidează întâlnirea (fie că e vorba de preot, medic sau psiholog etc.), va fi bine să ne amintească că dialogul „este o căutare comună şi frăţească a adevărului” şi, de aceea:

a – *implică* un raport de corectitudine, de stimă, de simpatie, de bunătate, de dragoste; căutarea avantajului celuilalt;

b – *exclude* condamnarea apriorică, polemica ofensivă şi obişnuită, vanitatea unei conversaţii inutile, „plăcerea” de a-l doborî pe celălalt, „triumfalismul” adevărului;

c – *nu urmăreşte* doar vorbirea (ca între prieteni) sau discuţia (ca între adversari), ci

d – *tinde* să caute împreună adevărul şi să construiască împreună personalitatea interlocutorilor.

Forma este cea al stilului direct, personal: se adresează întotdeauna unui „voi”: „Voi ce credeți”, „Care este părerea voastră în legătură cu aceasta? Cum v-ați fi comportat?”
Practic, se poate proceda astfel:

– *dacă grupul este restrâns* (10/15 persoane):

1. se aleg de comun acord una sau mai multe întrebări considerate deosebit de interesante;

2. întrebarea va fi pusă personal fiecăruia dintre cei de față;

3. răspunsurile şi fiecare intervenție – chiar dacă sunt în contrast cu ideile animatorului – nu vor fi respinse îndată, nici întrerupte, doar dacă sunt prea lungi sau în afara problemei;

4. trebuie să se evite intervențiile contrare imediate sau replicile şi altercațiile;

5. cei prezenți trebuie să fie obişnuiți cu ascultarea, cu respectul, cu adevărata democrație;

6. trebuie să fie obişnuiți cu ordinea: să se intervină la timpul potrivit, respectându-se mâna „ridicată”!

– *dacă grupul e mai numeros*, în loc de a adresa întrebarea tuturor, vor fi invitaţi logodnicii să ia liber cuvântul, ţinând cont întotdeauna de normele de mai sus.

Toate aspectele pozitive şi negative ale diferitelor intervenţii vor fi sintetizate de animator şi confruntate cu ideile şi punctele fundamentale ale textului (se pot indica paginile de aprofundat, se pot citi împreună câteva fragmente, se pot face referinţe la faptele citate, la fotografii, la rugăciuni, la idei sintetice finale etc.).

IV - Ideile fundamentale: indică structura ideologică ce ghidează desfăşurarea fiecărui capitol.

• a acţiona •

Pentru o revizuire a vieţii

a – *ideile dobândite* (o scurtă sinteză a lecţiei);

b – *ideile de pus în practică* (pentru o comportare mai bună);

c – *rugăciune finală* (în ton cu argumentul tratat).

N.B. Materialul pus la dispoziţie este amplu; rămâne la latitudinea fiecărui animator al întâlnirilor de a folosi şi de a pune accent pe ceea ce crede că e mai de folos.

PREZENTARE

PENTRU O TEOLOGIE A DRAGOSTEI

În general, când vorbim despre dragoste, e destul de greu să ținem despre această problemă un discurs serios, echilibrat şi complet. Ne mărginim, prea deseori, să analizăm doar câteva aspecte parțiale ale ei; poate chiar în legătură cu experiențele de dragoste pe care le-am avut sau pe care pretindem că le-am avut. Şi astfel, prezentăm când aspectul bio-fiziologic, când pe cel psihologic, când – după caz – cel moral, sociologic, juridic, filozofic şi aşa mai departe.

Cu toate acestea, dacă ne gândim bine, fiecare dintre noi are în adâncul inimii o imagine „ideală" a iubirii, o imagine care are caracteristici comune tuturor oamenilor, „o dragoste ideală", pe care fiecare dintre noi am voi să o realizăm în viața noastră şi pentru care fiecare gândeşte, se jertfeşte, munceşte, trăieşte în speranță.

Desigur, dacă am afirma că la baza acestui „fel" de dragoste este Dumnezeu, mulți ar reacționa spontan: „Dar de ce să-l amesteci pe Dumnezeu?" Cu toate acestea, dacă ar trebui să ne gândim la cele de mai sus cu onestitate, cu seriozitate şi cu seninătate, ar trebui să recunoaştem că, la originea acestui presentiment comun – care este clar şi evident în cei credincioşi şi în cei necredincioşi, de orice rasă şi condiție ar fi ei –, există un „Cineva" fundamental pe care noi îl numim Dumnezeu: acela care este Principiul, originea şi scopul tuturor lucrurilor.

A căuta acest Principiu pentru a vedea în realitatea sa ce este acest fel de dragoste „inventată” de el şi pe care toți o dorim înseamnă a face *teologia dragostei*.

Cu alte cuvinte, vrea să însemne descoperirea dragostei nu numai ca fenomen uman, ce trebuie clarificat şi interpretat la lumina cuvântului lui Dumnezeu, ci vrea să însemne descoperirea dragostei ca *„fapt teologic”*, şi anume ca o realitate pătrunsă în întregime de Dumnezeu şi prin care Dumnezeu se manifestă şi se face prezent omului şi istoriei sale.

Astfel, o teologie a dragostei este posibilă, ba, mai mult, este necesară.

Într-adevăr, celelalte ştiințe (fiziologia, psihologia etc.) riscă să considere dragostea numai din punctul lor de vedere; uitând, sau poate nici măcar considerând *acel sens general al vieții şi al omului* pentru care dragostea este un fenomen esențial, dar nu unic; sensul general al vieții care izvorăşte numai din Acela care este autorul vieții; sensul general al vieții pe care noi trebuie să-l vedem în perspectiva acelui plan de mântuire pe care ni l-a pregătit Acela ce este Iubire, şi pe care noi îl numim, şi este cu adevărat, Tatăl nostru.

Întreaga forță a teologiei actuale stă în această căutare a valorilor autentice ale vieții şi în relativa lor prezentare oamenilor de astăzi. Totuşi, ea trebuie să-şi asume cu putere propria-i voce şi propria-i funcție ireductibilă: aceea de a propune o concepție globală despre om, nu ca o sinteză de jos – adică a fiecărei discipline ştiințifice, lucru ce trebuie încredințat filozofiei –, ci drept *concepția pe care o are Dumnezeu despre om*, de sus, obținută, aşadar, din Revelație. Trebuie să ni se spună

cum trebuie să ne vedem pe noi înşine în lumina modului în care Dumnezeu ne vede în Cristos, Creatorul şi Mântuitorul nostru. *Într-un chip deosebit, dragostea trebuie să ne ajute să descoperim intenţiile de mântuire pe care le are Dumnezeu cu privire la noi*, ce înseamnă ea în istoria individuală a mântuirii, ce sarcini de autorealizare şi sfinţire a lăsat Fiul lui Dumnezeu pentru om, sarcini pe care le-a asumat şi trăit în întruparea sa.

În virtutea căreia cele două „planuri", cel al naturalului şi al supranaturalului, sunt atât de intersectate istoric, încât – chiar dacă pot fi distinse din punct de vedere teoretic –, în realitate, nu există decât o „natură" căreia i se suprapune o „supranatură". Ele formează, aşadar, o singură realitate. Dacă ne-am putea exprima astfel, natura se poate descoperi în cadrul supranaturalului; e în întregime cuprinsă şi înălţată de har. „Fiul lui Dumnezeu" nu e în nici un punct rupt de om; nu-i stă în spate ca haina, sau în urmă ca umbra. Astfel încât, aşa cum nu este posibilă realizarea deplină a persoanei şi a dragostei în afara harului, tot aşa, nu e posibil, fenomenologic, să se distingă ce anume vine de la natură şi ce de la har.

Dragostea, aşadar, este în mod firesc creştină – ca să o spunem cu o frază celebră privitoare la om. Şi, dacă e formal creştină (adică într-un subiect care, prin Botez şi Euharistie, este membru viu al trupului lui Cristos), atunci ea este un rod al lui Dumnezeu, care primeşte savoarea lui Dumnezeu, care pătrunde viaţa; este un „semn" al lui Dumnezeu. Dar, în acelaşi timp, este un „semn divin" al omului. Vrem să spunem că ea nu-l descoperă numai pe Acela care este Iubirea, ci este, de

asemenea, pentru omul însuşi, descoperirea scopului pentru care a fost destinat, după planul iubitor al lui Dumnezeu, după planul de mântuire. Prin aceasta, vom vedea cât sunt de legate (nu mai puțin decât de altele) de experiența dragostei, pentru om, descoperirile fundamentale ale propriei existențe.

Şi toate acestea vor forma teologia dragostei. O teologie ce se abate de la obişnuita metodă de tratare, dar, poate, tocmai şi de aceea mai aproape şi accesibilă tinerilor, celor care, „chemați" fiind să trăiască experiența dragostei – în diferitele sale grade şi forme, şi în cea tipică, epuizantă şi angajantă, a căsătoriei –, se simțeau până acum lipsiți de capacitatea, legată de credință, a unei iluminante „viziuni din înălțime".

BĂRBATUL ŞI FEMEIA ÎN PLANUL CREAȚIEI

Catehismul pentru tineri (= *CpT*), în capitolul 20: „Bărbat şi Femeie", are un paragraf intitulat: *Bărbat şi Femeie în planul creației*. Scopul acestuia este să prezinte un cadru despre ceea ce a intenționat autorul sacru să spună referitor la raportul bărbat-femeie. Iată câteva fragmente.

1. Întâlnirea bărbat-femeie înainte de păcat

Dumnezeu a creat toate lucrurile bune. Şi „evenimentul surprinzător şi entuziasmant al iubirii" este considerat ca „hotărât de lucrarea tainică şi iubitoare a lui Dumnezeu însuşi". Îl uimeşte pe bărbat faptul de a întâlni la un moment dat al vieții sale o femeie care

pare să fie făcută tocmai pentru el: îi place în întregime, totul pare să corespundă unei aşteptări inconştiente, căutării a cuiva în stare să rupă cercul propriei singurătăţi... În limbajul imaginar al relatării, este afirmată în mod clar egalitatea dintre bărbat şi femeie: „un ajutor care să-i fie asemănător” dorea Dumnezeu, şi faptul că femeia este alcătuită din oasele sale şi din carnea sa exprimă în manieră simbolică o atare egalitate originară. Unirea matrimonială realizează un destin, o comuniune de viaţă, pe care însăşi voinţa lui Dumnezeu a pregătit-o: „De aceea, va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa şi se va uni cu soţia sa şi vor fi un singur trup” (pag. 254).

2. Experienţa păcatului intră şi în raportul bărbat-femeie

Dacă aceasta este realitatea minunată creată de Dumnezeu, cum de există în lume atâtea forme de sclavie (a bărbatului asupra femeii, cu patriarhatul, şi a femeii asupra bărbatului, cu matriarhatul) şi de suferinţă? De ce există pornirile instinctuale şi agresivitatea dintre bărbat şi femeie? Reluând răspunsurile autorului sacru, *CpT* afirmă că „Adam şi Eva nu au avut încredere în Dumnezeul lor; ei vor să încerce să meargă pe o cale diferită de cea a ascultării faţă de porunca sa. Femeia vrea să mănânce din pomul «cunoaşterii binelui şi a răului», ceea ce înseamnă, în afara metaforei, că femeia pretinde să stabilească ea acel bine pe care Dumnezeu, în schimb, ne învaţă să-l aşteptăm din mâinile sale»” (pag. 254).

De la acest păcat de mândrie şi de la această rupere de Dumnezeu derivă toate relele ce s-au abătut asupra omenirii; prin urmare, şi toate acele situaţii de suferinţă ce se găsesc în raportul bărbat-femeie.

3. Urmările vizibile ale păcatului

De aceea, „toată ambiguitatea, înşelăciunea şi deziluzia existentă în această experienţă nu se pot referi fiinţei-bărbat sau fiinţei-femeie, consideraţi în mod abstract; ci doar la această situaţie universală a raporturilor umane, care poartă în sine semnul păcatului. Gelozia, suspiciunea, aroganţa, puterea, răzbunarea... sunt toate realităţi legate de acel văl de opacitate şi de neîncredere care îi separă pe oamenii ce se consideră «adulţi» şi, deci, «cunoscători ai binelui şi ai răului»” (pag. 254-255).

În definitiv, ruptura echilibrului dintre Dumnezeu şi om, care a avut loc pentru că omul credea că va putea să se descurce şi fără Dumnezeu, ba chiar să fie „ca el”, are drept repercusiune ruptura echilibrului dintre bărbat şi femeie; din care cauză, ei descoperă că sunt „goi”, adică săraci, singuri şi lipsiţi de apărare în faţa puterii instinctului, a agresivităţii şi a continuei încercări de a-i face sclavi pe ceilalţi.

PARTEA ÎNTÂI

„DUMNEZEUL LUI ABRAHAM SĂ FIE CU VOI...”

TEOLOGIA CĂSĂTORIEI

CAPITOLUL I

DRAGOSTEA DESPRE CARE VORBIM

• a vedea •

Problema

„Cred că dragostea
este lucrul cel mai frumos pe care...”

Discuri, cântece, filme, romane, comedii, nuvele, ziare, reviste, radio-TV; discuţiile dintre băieţi şi fete în autobuz, în tren, la locul de muncă, la şcoală sau în timpul liber... au acelaşi subiect, mereu vechi şi mereu nou: dragostea! Dar ce este această dragoste, dacă e un cuvânt ce se foloseşte în orice împrejurare a vieţii şi de care se abuzează cu atâta uşurinţă?

S-ar putea întâmpla ca, zăpăciţi de atâtea reclame cu privire la dragoste, să reuşim cu greu să ne concentrăm şi să reflectăm pentru a regăsi în adâncul inimii noastre tot ceea ce „pre-simţim” despre dragoste; tot ceea ce, în momentele libere şi de seninătate, întrezărim a fi idealul vieţii noastre.

De aceea, să încercăm să facem împreună câţiva paşi în căutarea acelui „ceva” care poate cu adevărat să decidă (în bine sau în rău) cu privire la viaţa noastră viitoare.

Faptul

Două flash-uri, două situaţii de viaţă, două moduri de a gândi şi de a „trăi”dragostea. Ele ne vor ajuta să judecăm atâtea atitudini: ale vieţii noastre şi ale vieţii prietenilor noştri, pentru a face un pas înainte în construirea unei adevărate dragoste.

Şi seara, când, lângă pat, termin rugăciunile mele cu cuvintele: „Îţi mulţumesc, Dumnezeul meu, pentru tot ceea ce e bun şi frumos”, sunt plină de bucurie. Atunci mă gândesc: „binele” este siguranţa refugiului nostru, este sănătatea mea, e chiar existenţa mea; „frumos”-ul este lumea, natura, frumuseţea şi tot ceea ce o formează; „drag” este Petru, este acel *sentiment delicat şi indistinct* pe care noi doi nu îndrăznim încă să-l numim sau să-l şoptim, dar care va veni, şi va fi *dragostea*, viitorul, fericirea.

(ANNA FRANK, *Jurnal*, 7-3-1944)

Până târziu în noapte, s-a vorbit despre dragoste şi complicaţiile ei. În faţa ochilor tatălui meu erau imaginare. Respingea sistematic ideile despre fidelitate, seriozitate, angajament. Îmi explica el că erau arbitrare, sterile... Acea concepţie mă atrăgea: iubiri fulgerătoare, violente şi trecătoare. *Nu ştiam prea multe despre dragoste*: întâlniri, câte un sărut şi câte o emoţie.

(F. Sagan, *Bună ziua, Tristeţe*)

• a judeca •

Dialogul

Desigur, şi pentru voi, problema dragostei este una dintre cele mai atrăgătoare şi „misterioase”. Sunt momente în care se pare că dragostea ar fi lucrul cel mai

simplu din lume; în alte momente, dimpotrivă, totul pare că se prăbuşeşte (o deziluzie, un refuz, destrămarea altor căsătorii).

Dialogul vrea să ne ajute să „înţelegem” mai bine ce este iubirea şi să o „construim” împreună în viaţa noastră.

Exprimaţi-vă ideile cu claritate şi sinceritate; ascultaţi-i pe ceilalţi cu o autentică dorinţă de a confrunta ideile voastre, pentru a vă face mai buni pe voi înşivă şi pe alţii.

1. Ce înseamnă dragostea pentru voi?

- a avea pe cineva aproape
- a te dărui unei altei persoane
- a te bucura şi a suferi împreună
- a te uni sexual cu o altă fiinţă
- a avea copii

2. După felul vostru de a gândi, care sunt caracteristicile fundamentale ale unei iubiri adevărate?

- sinceritatea
- răbdarea
- fidelitatea
- adaptabilitatea
- înţelegerea
- supunerea totală celuilalt
- spiritul de sacrificiu

3. Aţi putea să-l iertaţi şi să-l ajutaţi pe celălalt să revină după:

- un act de infidelitate?
- un act de nesinceritate?
- un faliment (economic, psihologic, profesional)?

4. Credeți că dragostea adevărată ar fi clasica „lovitură de fulger”, sau, dimpotrivă, se naşte dintr-o profundă şi lungă maturizare psihologică (a se cunoaşte, a se înțelege...), **morală** (simțul de răspundere, alegerea binelui), **religioasă** („care este viața noastră în planul lui Dumnezeu”)**?**

5. Ați vorbit vreodată despre problemele voastre:

- *fizice* (sănătatea voastră, bolile de care ați suferit, analiza sângelui...)
- *psihologice* (temperament, caracter, adaptabilitate, sentimente, modul de a vedea şi a rezolva diferitele probleme ale vieţii)
- *sociale* (relațiile cu ceilalți; prieteniile; viitorii socri; asociații politice, religioase, sindicale, recreative)
- *economice* (bilanțul viitoarei familii, casa, chiria)
- *morale* (Ce fel de stăpânire exercitați asupra voastră? Vă lăsați târâți de patimi, de instincte? Aveți o cunoaştere exactă a valorilor vieții? Vă simțiți egoişti, avari, leneşi, geloşi, invidioşi, dornici de putere: „eu comand aici”; „aşa vreau eu”?)
- *religioase* (Ce înseamnă pentru voi Dumnezeu, Cristos, viața creştină, Liturghia, sacramentele, comunitatea parohială?)
- *politice* (partide, asociații, sindicate, viața comunei, a cartierului, interes față de cei săraci, față de ceilalți; Ce gândim? Ce facem?)

Ideile fundamentale

A - Dragostea conjugală
B - Valoarea ce i-o recunoaştem

C - Descoperirile dragostei

1. Dragostea ca naştere şi descoperire a „eu”-lui
2. Dragostea ca totalitate personală
3. Dragostea ca libertate şi alegere
4. Dragostea ca alegere spirituală
5. Dragostea ca dăruire altuia
6. Dragostea ca dăruire definitivă şi irevocabilă
7. Dragostea ca imagine a iubirii lui Dumnezeu
8. Dragostea ca vocaţie şi ca angajament

D - Ce legătură are Dumnezeu cu aceasta?

A - Dragostea conjugală

După ce, pentru prima dată, v-aţi privit în ochi cu simpatie, aţi început un dialog alcătuit din idei, raţionamente, observaţii, povestiri, telefoane, întâlniri.

Prin schimbul reciproc şi frumos a toate acestea, s-a maturizat lent în voi posibilitatea de a privi la viitor cu încredere, având alături o persoană în care aveţi toată încrederea.

Iată: inima a doi tineri care încep să se întâlnească ţinteşte la un punct foarte precis, fie el încă departe şi nedefinit; acel punct se cheamă „a trăi împreună pentru totdeauna”; „a realiza în propria viaţă *dragostea conjugală*”.

În acest fel de iubire, pe care îl dorim şi pe care Dumnezeu ni l-a pregătit, noi vedem reunite toate acele bunuri din care fac parte atâtea alte sentimente de iubire ce pot să existe, aici, pe pământ.

Astfel, vedem *dragostea creativă*: aceea care ştie să caute întotdeauna ceva nou (un cadou, un cuvânt, o gingăşie, un sărut, un surâs), pentru a rămâne mai uniţi, pentru a deveni mai disponibili, pentru a reîntineri: mereu, în fiecare zi.

Vedem, de asemenea, şi *dragostea oblativă*, care înseamnă bucuria de a da, de a te dărui, de a-l face fericit pe celălalt; de a-l sluji pe celălalt, copiii, societatea, un ideal.

Aici întâlnim şi *dragostea posesivă*, pentru că am voi ca toţi (celălalt, copiii, alţii) să umple viaţa noastră, niciodată nu suntem sătui de a avea, de a fi fericiţi, de a participa la binele care există în lume.

Dar, mai ales, în acest fel de dragoste, vedem *fericirea*, şi anume, acel sens frumos al vieţii care ne luminează chipul, care ne face să surâdem chiar şi în sacrificii, care ne aduce seninătate în inimi; care ne dă putere şi entuziasm în toate acţiunile noastre şi izvorăşte din conştiinţa de a fi împlinit în modul cel mai bun propria datorie: înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor; şi se naşte din conştiinţa de a fi făcut şi de a putea face binele şi din vederea surâsului afectuos al celeilalte părţi şi al copiilor. În sfârşit, o dragoste care, depăşit fiind orice egoism, alimentată de prezenţa copiilor, procreaţi şi educaţi cu simţul responsabilităţii şi cu conştiinţă, va da soţilor *certitudinea şi energia de a construi o lume mai bună*: pentru sine, pentru propriile creaturi, pentru ceilalţi, după acel minunat plan de iubire la care ne invită Dumnezeu, să colaborăm cu toate puterile noastre pentru a-l realiza cu bucurie.

În această dragoste, aşadar, avem de-a face cu *forma exemplară*[1] a ei. Aici *se întâlnesc* toate liniile ce, în altă parte, nu fac altceva decât să se opună şi, în multe cazuri, se sfărâmă, fără a ajunge la acest punct. Aici *devine actual* tot ceea ce, în altă parte, e numai posibilitate şi, în multe cazuri, trebuie chiar să rămână pură posibilitate. Aici, *structura raportului sexelor*, natura lor proprie, relaţia lor, ordonarea lor se realizează şi se manifestă în acel caz privilegiat care e prezent peste tot efectiv şi fundamental, dar care nu devine eveniment real peste tot. Aici, *fiecare bărbat şi fiecare femeie au patria lor naturală*, chiar dacă pot să aibă motive întemeiate pentru a nu se închide şi de a se stabili într-însa.

Superioritatea şi caracterul exemplar al iubirii conjugale sunt aşa de mari încât acesta a ajuns să fie obiectul propriu al întregului nostru discurs teologic despre dragoste. Cu aceasta nu voim să negăm interesul pentru alte forme care, însă, aici, nu ne privesc, dat fiind scopul

[1] Se ştie că dragostea e făcută să susţină în mod fundamental relaţiile dintre bărbat şi femeie: relaţii ce umplu, însă, un spaţiu destul de vast care nu trebuie să coincidă numaidecât cu spaţiul căsătoriei. Oriunde s-ar afla bărbatul şi femeia trăind şi acţionând, oricare ar fi situaţiile lor naturale sau elective, posibilitatea dragostei – şi această posibilitate, mai întâi de toate , se află la pândă – umple, ca să spunem aşa, ambientul, pluteşte în aer. Poate să apară şi să se exprime în formă reflexă, poate fi interzisă sau respinsă, poate să pună în joc toată personalitatea partenerilor sau să se transfere la nivele de mai mare sau mai mică sublimare; poate, de asemenea, să se denatureze în raporturi inumane (cărora le lipseşte tocmai substanţa, în timp ce li se dă impresia că este vorba de iubire). Dar nu se poate trece cu vederea observaţia că toate aceste forme au un fel de înclinaţie naturală către punctul (sau reprezintă o distorsiune nenaturală de la punct) care, cuprinzând totul, ne interesează acum în mod exclusiv: acest punct este tocmai dragostea conjugală.

specific al cărții, sau pentru acelea pe care le anunță sau chiar le implică; voim numai să afirmăm că viziunea teologică a iubirii va fi îndreptată, cel puțin cât priveşte scopul, asupra celei conjugale. Este punctul de sosire care dă sens întregului drum. Chiar şi atunci când nu vom vorbi expres despre aceasta, ea va fi parametrul de evaluare, criteriul de judecată, sensul final al discursului.

B - Valoarea pe care i-o recunoaştem

Mulți cred că, dacă privim dragostea „de sus", adică după planul lui Dumnezeu şi în legătură cu sensul global al vieții umane, aceasta ar fi ca o încercare de a-i sufoca întreaga realitate profundă, şi chiar frumusețea.

Când, de fapt, este tocmai contrarul. Dragostea este sufocată numai atunci când e văzută doar dintr-o parte (numai sexualitatea, de exemplu): numai atunci oamenii se simt mai trişti, mai singuri; numai atunci căsătoriile dau faliment.

Dar dragostea pe care Dumnezeu o face să se nască în inima omului este o valoare deosebit de vie şi personalizantă: adică este de o aşa natură, încât îi permite individului să fie conştient şi să se realizeze pe deplin.

Într-adevăr, Duhul care acționează în noi, în chip deosebit prin darurile intelectului şi ştiinței, ne face să reflectăm asupra noastră, asupra capacităților noastre şi asupra atitudinilor noastre, asupra valorii proprii, a celorlalți şi a tuturor realităților care sunt în jurul nostru... pentru a le folosi nu după schemele noastre egoiste, ci după „ochiul lui Dumnezeu", care ne vrea colaboratori ai planului său minunat de mântuire, prin darul iubirii făcut omului şi femeii.

Etica sexuală a Bibliei nu este puritană

O lectură superficială a Bibliei i-a determinat pe unii gânditori să găsească în ea o cvasi- condamnare a actului sexual: de aici, acuza de „puritanism”. Dar, în realitate, nu este vorba de aşa ceva. Într-adevăr, în Biblie nu există o judecată negativă asupra plăcerii, dimpotrivă, o concepție exigentă a legăturii matrimoniale.

„Porunca a şasea din Decalogul lui Moise (cf. *Ex* 20,14); *Dt* 5,18) nu spunea: «să nu faci fapte necurate», ci «să nu săvârşeşti adulter»”, adică să nu calci legătura ce uneşte un bărbat şi o femeie.

Chiar şi puținele cuvinte explicite ale lui Isus, ce privesc argumentul raporturilor bărbat-femeie, fac referință la legăturile morale reciproce care izvorăsc din pactul matrimonial, şi păcatul sexual este în mod fundamental «adulterul».

„Ați auzit că s-a spus: « Să nu comiți adulter». Eu, însă, vă spun că oricine priveşte o femeie, dorind-o, a şi comis adulter cu ea în inima lui” (*Mt* 5,27).

Judecata lui Isus descoperă o concepție destul de exigentă a principiilor morale ce trebuie să conducă raporturile dintre bărbat şi femeie; se înțelege atunci cum a putut o astfel de sentință să fie interpretată în mod «puritan», în sensul mai sus amintit. În realitate, valoarea în joc aici nu este cea a calității pozitive sau negative a erosului; Isus, pur şi simplu, condamnă orice exploatare, chiar şi numai cu fantezia, a imaginii femeii. Şi de exploatare este vorba de fiecare dată când nu există o legătură de iubire autentică. Exploatarea este

condamnată, întrucât este o cursă insidioasă la adresa exigentului raport de fidelitate faţă de o sigură femeie (adulter). Aceste evaluări morale, şi nu neîncrederea pentru plăcere, stau la baza conceptului creştin de «necurat».

Morala sexuală propusă în Biblie nu-şi află fundamentul într-o apreciere negativă a «plăcerii». Nu este o morală a raporturilor dintre raţiune şi instinct, între facultăţile superioare şi inferioare în om; ea îşi găseşte fundamentul mai degrabă în concepţia raportului sexual ca raport uman exigent, ce angajează omul şi în sentimentele şi dorinţele sale” (*CpT*, pag. 247-248).

Descoperirile dragostei, aşa vom intitula, aşadar, partea următoare a acestei examinări teologice; să se reţină bine, nu descoperirea dragostei. *O înţelegem, într-adevăr, ca mijlocul (darul) pe care Dumnezeu ni-l oferă, desigur, pentru a-l descoperi pe el, dar nu mai puţin ca să ne dea nouă înşine o deplină conştiinţă de persoane şi de fii.*

C - Descoperirile dragostei

1. Dragostea ca naştere şi descoperire a „eu”-lui

Ar putea să pară ciudat, dar este chiar adevărat că dragostea ne transformă. Cu dragostea, începem o viaţă nouă. Avem impresia că ieşim dintr-un somn greu, că ne trezim, că renaştem, sau, mai bine zis, că ne naştem de-a binelea. În sfârşit, ne dăm seama că existăm. O dată cu dragostea, ne simţim fiinţe „vii” şi în continuă tensiune;

începem să avem idei proprii şi personale; începem să reflectăm şi să judecăm cu privire la toate problemele vieţii (pag. 22, întrebarea nr. 5), ne asumăm un comportament care ne deosebeşte de ceilalţi, de „masă”.

Treptat, ne dăm seama că „suntem cineva”, că valorăm. Entuziasmul străbate faptele noastre; independenţa în raporturile cu familia ne face maturi cât priveşte simţul responsabilităţii şi o anumită libertate de care ne bucurăm ne face autonomi şi ne antrenează să facem alegeri pozitive şi gândite pentru viaţa noastră. Practic, acea atenţie ce a fost îndreptată spre exterior, asemenea unor spectatori muţi şi pasivi la tot ceea ce se întâmpla în lume, acum, în mod violent, şi totuşi, cu simţământul unei extreme duioşii, inundă centrul subiectului: tocmai în momentul în care acesta e împins de o nouă forţă centrifugă către un exterior nu atât generic, cât, mai ales, centralizat şi asumat într-o creatură. *Emoţii*, *amintiri, sentimente contrare, senzaţii noi, dorinţe...*, dragostea pare un ciclon ce provoacă derută şi împrăştiere ulterioară, dar ea duce la manifestarea a ceea ce era implicit în subiect, ne face să devenim conştienţi şi, în această conştientizare, consimte ca fiinţa umană să se contureze într-o totală unitate, *o face să devină un „eu”*.

În această recuperare din ambient, în această simţire „in se” şi „per se”, individul devine „persoană”, identitate conştientă, irepetabilă şi incomunicabilă. O circumferinţă care, cu cât se lărgeşte mai mult, cu atât inundă şi reintră în centrul său, o sferă transparentă în care se reflectă universul, dar în care „eu”-ul, cu toate acestea, reuşeşte întotdeauna să se vadă pe sine însuşi.

Dar dragostea, întrucât este coeficient al personalităţii, constituie aici nucleul forte, măsura, sensul.

„Eu”-l se descoperă în virtutea iubirii, dar se descoperă, de asemenea, ca dragoste. *A simţi că exişti înseamnă să simţi că gândeşti, doreşti, suferi, îţi aduci aminte...*, dar în fond, la baza tuturor, înseamnă să simţi că *iubeşti*. „Iubesc, deci exist”, s-ar putea spune, parafrazând cuvintele lui Carteziu: „Iubesc, aşadar sunt dragoste, capacitate de a iubi”.

Cine iubeşte, prin însuşi faptul acesta, este „cineva”, independent de nivelul intelectual, de frumuseţe, de banii de care dispune, de atâtea alte calităţi care sfârşesc prin a fi exilate în lumea lucrurilor secundare şi accidentale.

2. Dragostea ca totalitate personală

Din tot ceea ce am spus până aici, reiese că această complexitate ordonată a omului (omul în totalitate) se răsfrânge şi, deci, se descoperă în dragoste, care nu este (numai) *sensibilitate*, ci, mai mult, (trebuie să fie) *raţiune*; nu e (numai) *pasiune*, ci, mai mult, trebuie să fie *voinţă de bine*; nu e numai tendinţă egoistă de satisfacere, ci *dar* şi *dăruire, angajament* şi *responsabilitate*; nu e numai elan necontrolat şi exterior, tresărire de moment, ci *mişcare a sufletului, care implică trupul, aici se exprimă, de aici capătă accente noi şi se propagă, rezistă împrăştierii, epuizării şi ştergerii sensibilităţii şi tot de aici se recucereşte*.

Istoria omenirii cunoaşte însă şi decadenţa dragostei, oprirea ei la instinct, la trup; dar, aşa cum nu mersul sau

digestia îl definesc pe om (chiar dacă şi acestea sunt momente foarte concrete din viaţă), tot aşa, nici instinctul şi nici variaţia sentimentului nu sunt în stare să specifice dragostea umană.

A o reduce cu totul la sublimările sale spirituale, desconsiderând funcţia şi valoarea trupului, înseamnă abstracţie; dar, la fel, se iese în afara realităţii şi a adevărului cu excluderea factorului spiritual, cu teza că dragostea nu depăşeşte pragul lunecos al sensibilităţii, cu considerarea omului ca animal şi a relaţiilor dintre persoane (în chip deosebit cele mai expresive şi globale, aşa cum sunt cele ale dragostei) după criteriul împerecherilor animale.

Este adevărat însă că, în ceea de priveşte dragostea, societatea de azi laudă şi arată, prin artă, mass-media şi cu ajutorul înlesnirilor juridice, numai reducerea hedonistă, degradările instinctive egoiste, mărginirile nenaturale la exaltarea sexuală; dar, pe cât de adevărat este că omul nu va reuşi niciodată să fie complet bestie (cel puţin atâta timp cât îşi va păstra conştiinţa pe care animalele nu o au), tot aşa, psihologia comună şi nealterată – aceea care transpune pe planul conştiinţei ordinea metafizică, adică aceea prin care ceva există din natura sa – se opune unor astfel de prezentări ale dragostei.

3. Dragostea ca libertate şi alegere

Cine e cuprins de dragoste are impresia că suferă un fel de violenţă, că răspunde la anumite impulsuri din exterior cu un fel de forţă de gravitaţie. Dragostea este

aceea care, asemenea unui destin, se abate asupra noastră şi ne obligă să ne supunem poruncilor sale. Urcând din abisurile inconştientului, subzistând, aşadar, deja mai înainte ca raţiunea să-i fi ridicat problema, cu atât mai puţin să o fi judecat, şi chiar mai înainte ca libera voinţă să poată lua, în această privinţă, poziţia sa, ea lipseşte de libertate şi, ceva mai rău, pare să priveze subiectul de libertate, reducându-l la măsura unui obiect ce poate doar să se supună.

Şi, totuşi, această forţă are ceva nou şi ireductibil, referitor la energiile şi exigenţele ce cuprind viaţa noastră biologică.

Pune în mişcare sentimente ca admiraţia, teama, orice fel de durere, de bucurie, de emoţie, de slăbiciune, care au prea puţină legătură cu celelalte sentimente sensibile.

Apare deodată, ca lansată de fiinţa noastră fizică, nu în sensul că nu o priveşte şi nu o stimulează în general şi în zone privilegiate, ci în sensul că evoluţia biologică a trupului nu reuşeşte să o determine şi nici măcar să o condiţioneze, dacă nu cumva e chiar el condiţionat (e suficient să ne referim la resentimentele fiziologice ale unor situaţii amoroase triste).

Dragostea are, aşadar, un fel de libertate a sa, desigur, nu în legătură cu ceea ce o provoacă sau o leagă de sine, ci cu privire la entitatea noastră biologică. *Ea, mai mult chiar, devine deodată afirmare a libertăţii*. Nu poate, într-adevăr, să apară decât cu condiţia să fie primită şi acceptată; ea *conduce la opţiune* şi *a o lăsa să se dezvolte când ne-am dat seama de ea vrea să însemne că am ales-o*. Dar, din momentul în care e aleasă, nu mai e doar în noi, ce e noi înşine; libertatea împlineşte

ceea ce a început afectivitatea. În dragoste există, prin urmare, un element necesar de libertate, şi acest element îi conferă caracterul personal şi personalizant. A accepta o iubire înseamnă, într-adevăr, *a accepta un fel de a fi* care atinge şi transformă întreaga persoană; vrea să însemne angajarea deliberată a persoanei într-un anumit sens.

4. Dragostea ca alegere spirituală

Dar există o altă caracteristică prin care dragostea pare să emane în noi dintr-un alt principiu deosebit de ființa noastră fizico-organică: cea a *alegerii* sau a *selectivității*, căreia i se adaugă un vag sentiment de *pre-existență* sau de *predestinare*.

Faza electivă, prin care facem alegerea unui tip bine definit al celuilalt sex ca pe deplin satisfăcător personalității noastre, pune în mişcare un întreg proces interior, alcătuit din *conştiință clară, de preferințe gândite şi meditate, de responsabilitate asumată, de libertate orientată*, spre deosebire de animale, care au numai exigențe biologice instinctive. *Pre-existența* este, în schimb, acel fenomen tipic ce se verifică înlăuntrul nostru, prin care îi spunem persoanei iubite cu bucurie: „Tu ai fost făcută tocmai pentru mine”; e un fel de loc în noi, unde suntem singuratici, în aşteptare; unde *„celălalt” e mult timp pre-simțit, pre-imaginat şi, oarecum, pre-iubit*, mai înainte chiar de a-i fixa contururile într-un chip şi când e doar o posibilitate pură şi nepalpabilă. De aici, orice cunoaştere va apărea ca o recunoaştere: *pari să recunoşti ființa iubită chiar mai înainte de a o fi cunoscut.*

Are caracterul de a fi „deja” şi de a se arăta ca şi cum ar fi fost precedată şi ca şi cum ar fi trăit chiar mai înainte de a fi fost observată.

Această rădăcină în noi, de o forţă aşa de nouă, eliberatoare şi interioară, aşa cum e dragostea, acest principiu diferit şi ireductibil la materie şi la comportarea sa e ceea ce se numeşte „spirit”. Şi spiritul, când apare, domină: pentru a da iubirii acea putere, acea forţă, acel aspect de infinit şi cvasi-divin ce se poate întâlni numai într-o iubire autentică. Şi, pentru că omul este dragoste, omul e mai mult spirit decât trup; e legat de lume prin trup, dar e legat de ea pentru a insera acolo o măreţie necunoscută şi o demnitate regească. Efectiv, omul este miracolul lumii, pentru că în el are loc „epifania” (= manifestarea) spiritului; *el face să apară în lume valori radical de noi: gândirea şi iubirea şi, o dată cu iubirea, alegerea şi obligaţia, bucuria şi durerea, abnegaţia şi comuniunea.* Mai mult, el nu e polarizat doar în jos către materie, ci e polarizat, mai ales, către înălţime, către Spiritul infinit care este Dumnezeu.

Fundamentul spiritului constă în capacitatea de a cunoaşte şi de a iubi, şi trebuie definit ca o „imagine a lui Dumnezeu” (*Gen* 1,26-27), întrucât, în el, Dumnezeu se manifestă lumii într-un mod mai întâi necunoscut şi destul de propriu, acela al spiritului.

Şi tocmai aici se deschide formidabilul abis al omului creştin, pentru care toate cele spuse mai sus pot şi trebuie să fie revizuite prin prisma supranaturalului.

Spiritul creştinului este „locuit” de Duhul Sfânt, Duhul lui Cristos, pe care el ni l-a dobândit prin opera sa de mântuire şi pe care ni-l dăruieşte ca început al unei transformări reale.

> Voi, însă, nu sunteți în trup, ci în Duh, din moment ce Duhul lui Dumnezeu locuieşte în voi. Iar dacă cineva nu are Duhul lui Cristos, acesta nu este al lui. Dar dacă Cristos este în voi, deşi trupul este supus morții din cauza păcatului, Duhul este viață datorită dreptății. Dacă Duhul celui care l-a înviat pe Isus Cristos din morți locuieşte în voi, cel care l-a înviat pe Cristos din morți va învia şi trupurile voastre muritoare, prin Duhul lui, care locuieşte în voi (*Rom* 8,9-11).

Transformarea pe care Duhul o săvârşeşte în noi e aceea de a ne face fii ai lui Dumnezeu (*Rom* 8,12-15). Acum, noi ştim că „a fi fii”, în cazul nostru, înseamnă să fim pătrunşi de dragostea pe care Duhul dăruit nouă o revarsă în inimile noastre, aşa cum zice sfântul Paul (*Rom* 5,5).

Astfel, în centrul ființei noastre supranaturale apare Duhul. Ce minune mai e, aşadar – dacă e adevărat că ordinea naturală a fost structurată în vederea celei supranaturale, sau, ceea ce înseamnă acelaşi lucru, dacă e adevărat că ordinea supranaturală arată liniile directoare de dezvoltare a celei naturale –, e faptul că – creați după imaginea lui Dumnezeu – suntem ființe spirituale şi că această spiritualitate constă şi se descoperă, mai ales, în iubire?

Din Duh iradiază duhul, din Dragoste, dragostea.

Adevăratul centru al personalității noastre este în afara circumferinței sale naturale: este în Duhul lui Dumnezeu. În acest sens, e adevărat că „omul depăşeşte infinit omul” şi duhul său e foarte mare pentru materia sa.

5. Dragostea ca dăruire altuia

Cu Biblia în mână, am putea spune că dorința primului om de a-şi găsi „un ajutor potrivit lui” este, într-un fel, căutarea tuturor oamenilor.

Există un moment precis al vieții noastre, în care ne dăm seama de „sărăcia” noastră, că suntem incompleți, şi – prin urmare – începem o căutare pentru a găsi pe un „altul”, adică pe cineva care să fie în stare să ne îmbogățească şi să umple acel gol pe care-l simțim, chinuitor, în viața noastră.

Atingem astfel un ultim aspect al dragostei, destul de important, întrucât de el depinde înțelegerea ei.

Este dragostea un impuls egoist şi interesat sau, dimpotrivă, dezinteresat, generos şi curat? (cf. pag. 21, întrebarea nr. 1)

Se pare că trebuie să răspundem că *e în egală măsură dorință şi dar* şi că adevărata problemă constă în a stabili ce legătură este între dorință şi dar.

Că dragostea este în sine o mişcare a dorinței care tinde să posede am spus-o deja. Atâta timp cât ființa umană va fi o creatură în căutarea Scopului şi a Fericirii, va căuta, în mod necesar, Binele pe care îl va putea face să înflorească şi să crească până la statura sa completă.

Dar, pe de altă parte, există în dragoste o mişcare de dăruire şi mai esențială. „Eu”-l nu ştie, poate, ce să facă pentru a putea fi iubit, atât de mare este sentimentul propriei sărăcii; dar, în mod confuz, simte şi propria-i valoare de existență unică şi irepetabilă, dimensiunea bunătății sale, simte că celălalt are „nevoie” de el, doreşte, de aceea, să se pună în slujba persoanei iubite, să se dăruiască fără rezerve, chiar cu sacrificiul său total.

Fără îndoială, acest dar este plăcut. El se repercutează în toate zonele ființei şi fiecare clapetă a naturii noastre îi conferă un sunet propriu. Dar, chiar şi în bucuriile sale, esența dragostei nu constă în bucurie: ea rezidă în ideea că această bucurie este un simbol şi un efect al iubirii, care e oferit o dată cu dragostea şi se dublează în bucuria celuilalt. *Actul cel mai înalt al dragostei nu constă, aşadar, în a primi, ci în a da. Suprema fericire constă în a şti şi a simți că îl faci fericit pe altul*. De fapt, aici este diferența dintre dragoste şi patimă, care nu este decât dragoste fără sacrificiu şi, prin urmare, fără dăruire.

Nicăieri nu apare mai clară derivarea dragostei creştinului din Iubirea care este Dumnezeu, ca în această dimensiune oblativă.

Dumnezeu este iubire, dar o iubire care nu presupune ceva care s-o trezească şi să o atragă (ca în cazul nostru), deşi *face să existe ceea ce iubeşte*. El nu ne iubeşte pentru că noi, de la noi înşine, am fi ceva plăcut, ci suntem ceea ce suntem, numai şi în măsura în care ne iubeşte el. Ceea ce există este scopul, nu principiul Iubirii. Creația este preludiul unei Carități care îşi află consumarea ei în Răscumpărare; într-adevăr, creându-ne, el nu ne-a dat decât o imitație a sa, dar, răscumpărându-ne, l-a dat la moarte pentru noi pe Fiul său unul-născut (*1In* 4,9-10; *Rom* 5,8). Importanța gratuității şi generozității dragostei, făcută de noi cu privire la Tatăl, poate fi reluată prin Cristos în favoarea fiecărui răscumpărat şi a Bisericii.

„M-a iubit şi s-a dat pe sine însuşi pentru mine" (*Gal* 2,20; cf *Ef* 5,2). Mântuitorul – mirele – face să existe,

prin propria dăruire, Biserica mireasă. Cu o dragoste totală şi inimitabil de altruistă. Care nu are drept „cauză" aşteptarea şi neliniştea preamăririi, care i se adaugă, în schimb, ca o trimitere neaşteptată şi fără să fie pregătită dinainte în mod egoist (*In* 10,17-18).

O asemenea caritate, revărsată în inimile noastre, îndeamnă clar la dăruire în dragoste şi ne porunceşte: „Umblaţi în dragoste, aşa cum ne-a iubit Cristos şi s-a jertfit pentru noi" (*Ef* 5,2).

6. Dragostea ca dar definitiv şi irevocabil

Dragostea poate să apară şi să se alimenteze în orice mod, din orice dimensiune a persoanei (din frumuseţe, din calităţile psihice, dintr-o oarecare gingăşie sau compasiune, din ceva indescifrabil); dar *nu e dragoste adevărată*, nu e dragoste umană (va fi pasiune, exaltare, înclinaţie, flirt) *decât atunci când cuprinde întreaga persoană, sufletul, nu mai puţin decât trupul, voinţa, nu mai puţin decât sentimentul. Atunci, dragostea nu este altceva decât o ofertă – şi o exigenţă, totodată – a unei dăruiri totale, absolute, definitive, exclusive, irevocabile* (un fel de adoraţie!). Oricine a iubit ştie că nu se iubeşte decât aşa, dacă se ajunge la iubire; şi că o atare proprietate intrinsecă a iubirii se impune şi rezistă la orice reflecţie, la orice încercare de „prudenţă", sugerată de alţii sau de noi înşine, şi redimensionare; că orice gând de neexclusivitate şi încetare (poate chiar şi din cauza morţii) te face să tremuri de nelinişte şi de răzvrătire şi că dragostea adevărată, dacă, din întâmplare, se transformă în ură, adică în durere, frustrare, disperare, tot nu încetează, nu se stinge, oricare ar fi deficienţele, chiar şi loviturile din partea celui iubit.

Cine iubeşte cu adevărat tinde să facă din sine un dar deplin şi definitiv, asupra căruia el însuşi (în timp ce pretinde acelaşi lucru de la celălalt) recunoaşte că nu mai are dreptul de revocare, pentru că din dragostea adevărată se naşte, în locul fiecărei persoane ce se iubeşte, o realitate, o persoană nouă, o totalitate – mai mult decât o sumă – de dragoste, în care iubiţii fuzionează, iar voinţa şi libertatea se realizează ca o conştientă dăruire celeilalte persoane.

Nu ne interesează acum să stabilim cum se trece de la dragostea-sentiment la dragostea- instituţie sau căsătorie. E suficient să afirmăm că, dacă dragostea trece la căsătorie, aceasta, dacă vrea să fie o continuare şi încoronare, şi nu o întrerupere şi trădare a dragostei, nu va putea fi decât indisolubilă.

Indisolubilitatea căsătoriei nu e decât un postulat şi un efect al dragostei autentice, şi nu o împovărătoare şi arbitrară suprapunere a autorităţii divine sau umane. Oare nu e adevărat că, în momentele de confidenţă, cele mai intime şi sincere, ne spunem: „Ne vom iubi pentru totdeauna”, „Vom fi uniţi pentru vecie”, şi că nici nu am voi să ne gândim – ca la un nor trecător al vieţii viitoare – la o posibilă separare şi la o rupere, fie ea chiar şi numai de moment?

7. Dragostea ca imagine a dragostei lui Dumnezeu

Nu ne mai miră acum că, în ordinea harului prin care suntem fii ai lui Dumnezeu, personalitatea noastră constă şi se descoperă în dragoste. E mult mai uşor şi mai exact să ne gândim la „natură” ca la ceea ce a fost

structurat în vederea şi în ordinea „harului”, decât să ne gândim la „natură” ca la ceva de sine stătător, ca orânduit pentru sine însuşi, peste care apoi, nu se ştie cum, se sprijină, în cazul cel mai bun, numai prin bunăvoința teologilor, supranaturalul.

Dacă suntem dragoste întrucât suntem ființe umane, aceasta se datorează faptului că suntem făcuți din dragostea şi de dragostea lui Dumnezeu. Esența noastră de fii este aceea care comandă structura noastră de oameni.

Afirmația este una dintre cele mai evidente (cel puțin, în sensul că este cea mai documentată) ale creştinismului.

„*Dumnezeu este iubire*”: această esență a sa inspiră şi motivează şi acțiunea sa: crearea, adoptarea oamenilor ca fii, răscumpărarea lor. Această iubire, apoi, se răsfrânge în lucrările, în efectele lui Dumnezeu, dacă e adevărat că cine produce ceva imprimă acelui ceva o asemănare cu sine în efect. Astfel, e adevărat că „Dumnezeu ne-a făcut după chipul şi asemănarea sa”. Sfântul Ioan insistă asupra ideii, legând filiațiunea noastră divină de darul iubirii, care ne-a fost făcut: „Vedeți câtă iubire ne-a dăruit Tatăl: să ne numim copii ai lui Dumnezeu. Şi suntem” (*1In* 3,l). Adevăr ce rezultă şi din faptul invers. Am fost, într-adevăr, chemați „să fim asemenea imaginii Fiului său” (*Rom* 8,29). Dar Cristos este „imaginea Dumnezeului nevăzut” (*Col* 1,15), „amprenta substanței sale” (*Evr* 1,3); şi „Dumnezeu este iubire” (*1In* 4,8).

De aceea, acelaşi Ioan poate să afirme că „iubirea este de la Dumnezeu şi cine iubeşte este născut din Dumnezeu” (*1In* 4,7), şi „Dumnezeu este iubire, şi cine rămâne în Dumnezeu, şi Dumnezeu rămâne în el” (*1In* 4,16).

În mod asemănător, sfântul Paul susține că fiecare credincios începe să existe pe plan supranatural, dobândeşte personalitate când acceptă să fie destinatarul actului de alegere sau de iubire a lui Cristos: „M-a iubit şi s-a dat pe sine însuşi pentru mine” (*Gal* 2,20).

De aceea, se poate înțelege perfect declarația sfântului Paul, care vede în iubire întreaga entitate a fiului lui Dumnezeu (a creştinului) şi, în lipsa iubirii, nulitatea sa: „Dacă aş vorbi limbile oamenilor şi ale îngerilor, dar nu aş avea iubire, aş deveni o aramă sunătoare sau un chimval zăngănitor. Şi dacă aş avea darul profeției, şi dacă aş cunoaşte toate misterele şi toată ştiința, şi dacă aş avea toată credința, aşa încât să mut munții, dacă n-aş avea iubire, n-aş fi nimic” (*1Cor* 13,1-2). *Oricum s-ar privi, de jos sau de sus, ținând cont de ceea ce ne spune psihologia sau de ceea ce Dumnezeu ne-a descoperit cu privire la noi înşine, omul apare structurat de dragoste.* Este substanța sa profundă; ceea ce pare să reprezinte acel delicat punct de unire între ordinea naturală şi cea supranaturală.

8. Vocație şi angajament

Atât de importantă apare dragostea creştină (deci, şi căsătoria), încât pare neverosimilă ideea că până acum s-a crezut atât de puțin că trebuie să fie privită nu atât ca împlinirea unei legi naturale evidente, ca mod obişnuit de sistematizare sau ca un capriciu propriu, ci, dimpotrivă, ca o *vocație* deosebită, un dar, un har, o carismă.

Învățătura creştină şi bisericească cu privire la căsătorie ar trebui să înceapă de la acest punct: *intrarea în*

viața de căsătorie depinde de o hotărâre divină deosebită pentru fiecare om, la a cărei cunoaştere trebuie să ajungă fiecare şi, deci, trebuie căutată şi obținută cu rugăciunea; este o problemă a Duhului Sfânt, o *„chemare”*, prin care se dă o *„carismă”, adică un har special*. Foarte puțini s-au întrebat până acum cu privire la această voință specială a lui Dumnezeu cu privire la ei, dacă sunt sau nu chemați de Dumnezeu la căsătorie; şi, totuşi, mare parte dintre îndemnurile şi instrucțiunile Bisericii au ajuns prea târziu, când, de acum, „toate erau gata” şi nu mai rămânea altceva de făcut decât – după sfatul sfântului Augustin, aplicabil şi aici – „să se comporte ca şi cum ar fi siguri că au fost chemați”.

Răspunsul la chemarea adresată e mult mai mult decât simpla acceptare a căsătoriei: este *angajamentul, datoria, munca de a realiza în mod desăvârşit o „comunitate de viață”* şi de a-i da acesteia tot mai mult valoarea sa de concretizare şi de mărturie a iubirii lui Dumnezeu față de om, care acum trece prin dăruirea salvifică a lui Cristos față de Biericii.

Soții nu pot să aştepte sau să creadă că „comunitatea” ar fi deja acolo, sau că se instaurează şi trăieşte de la sine, numai prin faptul că ei au început viața de căsătorie. Această comuniune nu se stabileşte de la sine, nici chiar prin puterea dragostei de la început (cu atât mai puțin fără ea). Viața vine de la sine, fără să fie cerută, căutată şi aşteptată. *Dar „comuniunea de viață” nu cade din cer. Trebuie căutată, urmată, dezvoltată, apărată, restaurată zi de zi, ceas de ceas, în toate împrejurările, fericite sau nefericite, ca o lucrare ce trebuie săvârşită în mod conştient, gândit şi cu responsabilitate.*

Să reținem că datoria de a realiza o atare „comuniune de viață” sau „a fi împreună” are semnificația şi demnitatea ei proprie şi nu trebuie nicidecum să fie făcută ca şi cum ar fi accesorie. De exemplu, căsătoria „comuniune de viață” nu poate fi folosită şi subordonată scopului satisfacerii necesităților sexuale, nici facilitării activității profesionale a omului sau instinctului femeii de a-şi crea un cuib, de a avea un cămin. Şi nici nu poate fi subordonată procreării şi educării copiilor, întrucât ea – comuniunea perfectă de viață – include, fără îndoială, disponibilitatea interioară față de copil.

Precizăm, totuşi, că toate aceste lucruri (exigențe sexuale, simțământul maternității, posibilitatea unui „ajutor” convenient, procrearea şi educarea copiilor etc.) contribuie la crearea comuniunii de viață şi îi sunt elemente necesare; de altfel, toate eforturile care sunt depuse pentru a creşte în această comuniune (dialog, confruntarea caracterelor, hotărâri luate împreună, previziuni şi perspective privitoare la rezolvarea problemelor actuale şi viitoare, sacrificiul propriilor idei, al timpului propriu, al banilor personali, rugăciuni în comun, activități sociale obişnuite: asociații, parohia), însoțite de acel simțământ de seninătate, de pace, de echilibru interior, care ne vin de la Duhul, sunt „semnul vizibil” că trebuie să se înainteze împreună către realizarea unei *„chemări”* la acel plan de mântuire pe care Dumnezeu, Iubirea infinită, l-a pregătit pentru noi.

D - Ce legătură are Dumnezeu cu aceasta?

Există un moment deosebit de tragic şi trist în viaţa noastră, ce poate să aibă urmări teribile pentru noi şi pentru alţii. Este momentul în care, conştienţi de o forţă enormă ce este în interiorul nostru, ne înălţăm pe noi înşine ca pe un altar; ne considerăm arbitri absoluţi ai vieţii; nu vrem pe nimeni „deasupra noastră”; hotărâm „după capul nostru”; nu voim să recunoaştem că suntem „creaturi” şi – ca să justificăm modul nostru de a acţiona – punem mereu în faţă obişnuitul motiv: „Ce legătură are Dumnezeu cu aceasta?”

Acesta este păcatul originar, aici, azi, în inima fiecăruia dintre noi, de fiecare dată când luăm o asemenea atitudine.

Apoi, îndepărtată fiind mândria şi regăsit momentul seninătăţii şi al adevărului, ne dăm seama că, în definitiv, nu numai că nu am fi existat fără Dumnezeu (cine dintre noi ar putea spune: „M-am născut pentru că eu am voit?”), ci că nimic nu ar fi existat fără el. Nu numai atât. Dar fiecare lucru care ne este prezentat e un „semn” al lui, în acest loc, în acest moment; în faţa ochilor noştri; şi că fiecare lucru vine de la el: prezenţa persoanei pe care o iubim, trupul şi sufletul ei, dorinţa noastră de a trăi împreună, jertfele pe care le facem pentru a construi viaţa noastră viitoare, discuţiile şi ideile pe care le schimbăm, dorinţa de pace şi de fericire, care ne surâde ca o speranţă a viitorului nostru, voinţa de a transmite unei alte fiinţe (copiii) bucuria vieţii pe care o trăim şi chiar o durere neprevăzută, care ne face

mai buni şi mai calculaţi cu privire la sensul general al vieţii noastre, şi aşa mai departe. Iată, Dumnezeu este pretutindeni. Toate lucrurile ne vorbesc despre el. În fiecare lucru este el. Orice lucru ne poartă spre el. Or, această mişcare ce îl antrenează pe om, inconştient, uneori, dar inevitabil, depinde de faptul că omul e creat după imaginea lui Dumnezeu şi are cu el un fel de înrudire.

Dumnezeu îl atrage din tot ceea ce-l înconjoară, întrucât el, care e plinătate infinită a tuturor perfecţiunilor, este izvorul prim şi inepuizabil a toată frumuseţea, bunătatea, capacitatea de satisfacere ce strălucesc în lume. Este *Frumuseţea*, datorită căreia tot ce e frumos place; este *Bunătatea*, datorită căreia tot ceea ce e bun atrage; *a iubi ceva echivalează, aşadar, cu a iubi o participare* (limitată) şi *o posesie* (parţială) *a lui Dumnezeu*; şi astfel, „în iubirea oricărui bine este iubită Bunătatea Supremă".

Se poate ajunge astfel să se spună că se iubeşte tot ceea ce se iubeşte, pentru că, prin aceasta, este iubit Dumnezeu. Aici apare măreţia omului, a cărui capacitate de dragoste nu e adaptată unui bine particular, ci Binelui ca atare, în toată plinătatea sa.

• a acţiona •

Ideile dobândite

1. Dragostea matrimonială este manifestarea cea mai completă a dragostei umane, pentru că, în ea, bărbatul şi femeia au posibilitatea de a se realiza pe sine ca fiinţe umane şi ca fii ai lui Dumnezeu.

2. Dragostea ne face să ne „cunoaştem” mai bine pe noi înşine şi activează puterile cunoscute şi necunoscute ale fiecărei persoane.

3. *Dragostea este totalitate*: este sensibilitate şi raţiune, pasiune şi voinţă de bine, satisfacţie personală şi dăruire altuia, angajament şi responsabilitate.

4. *Dragostea este alegere* între atâţia posibili „alţii”, determinată de neliniştea inter- comunicării dintre două fiinţe personale, dintre două libertăţi.

5. *Dragostea este completarea propriei fiinţe* şi, în acelaşi timp, dăruire definitivă şi irevocabilă altuia.

6. *Dragostea omului este „imaginea” dragostei lui Dumnezeu*: perfecţiunea sa constă în realizarea acestei imagini în modul cel mai bun posibil.

7. *Dragostea este vocaţie*: e „chemare” din partea lui Dumnezeu; şi e angajament, din partea omului, să construiască o comuniune de viaţă.

Idei de pus în practică

Treptat, cu ajutorul ideilor dobândite în acest capitol şi confruntarea lor cu ideile voastre, veţi înţelege că această problemă a dragostei trebuie să devină într-adevăr un lucru serios, o problemă, poate, mai frumoasă şi mai atrăgătoare, chiar dacă e cea mai dificilă în rezolvare, de cum e prezentată şi rezolvată în romane, în filme, în cântece şi în discuţiile pe care le auziţi în jurul vostru.

Trebuie, de aceea, să ascultaţi şi să reflectaţi, să dialogaţi şi să meditaţi... şi să vă rugaţi, pentru că linia dreaptă a dragostei a fost trasată de Sus.

RUGĂCIUNE PENTRU EL

Primeşte, Dumnezeul meu,
cuvintele ce-mi pornesc din inimă.
Fă ca gândul meu să-l însoţească în timpul zilei
şi să-l apere de orice lucru josnic şi vulgar.
Fă ca să continue să mă iubească aşa cum îl iubesc eu.
Fă această dragoste a noastră mai înaltă şi mai adâncă.
Eliberează-l de laşitate şi de viclenii,
ca să crească în bucurie
şi să strălucească în lumină.
Fă ca viaţa mea să slujească vieţii lui
şi sufletul meu să se oglindească într-al lui.
Fă să mă cheme şi să-i răspund,
să mă caute şi să mă găsească,
azi, mâine, întotdeauna.
Învaţă-ne să suferim unul pentru celălalt.
Arată-ne calea creşterii,
pentru ca, tot uniţi, din cer în cer,
să ne putem întâlni în tine, Dumnezeul meu. Amin.

din „*Maria nostra luce*”, 1967

CAPITOLUL II

A FI CREŞTINI, ASTĂZI

• a vedea •

Problema

Ce înseamnă a crede, astăzi? Noi, creştinii, cine suntem? Ce trebuie să facă un creştin în lumea de azi? Suntem noi adevăraţi creştini? De ce să te cununi la Biserică?

Sunt întrebări pe care le-aţi auzit de atâtea ori de la prietenii voştri, poate sunt întrebări pe care vi le-aţi pus şi voi. Iată de ce v-aţi decis să vă întâlniţi cu mai mulţi tineri pentru a descoperi valoarea faptului de a fi creştin astăzi.

Este *„cercetarea”* pe care o vom face în acest capitol.

Faptul

Fără religie

Nu pot să înţeleg oamenii care nu iubesc munca; dar nu acesta este cazul lui Petru. Ceea ce-i lipseşte este un scop bine definit; se crede prea prost şi prea incapabil pentru a face ceva. Sărmanul tânăr, nu a încercat niciodată până acum plăcerea de a face fericit pe cineva, şi acest lucru nu pot să-l învăţ. N-are nici o religie, vorbeşte cu dispreţ despre Isus Cristos, batjocoreşte numele lui Dumnezeu, chiar dacă

nici eu nu sunt atât de fervoroasă; de fiecare dată, mi-e milă de el, văzându-l cât e de abătut, cât e de dispreţuitor, cât e de meschin. Cei ce au o religie pot să fie fericiţi, pentru că nu tuturor le e dat să creadă în lucruri supranaturale. Nici nu e necesar să crezi în pedeapsa de după moarte; purgatoriul, iadul şi paradisul sunt lucruri pe care mulţi pot să nu le admită, dar o religie, nu contează care ar fi ea, pune un om pe calea cea bună. Nu e vorba de a te teme de Dumnezeu, ci de a ţine la înălţime propria-ţi onoare şi propria conştiinţă. Cât de buni n-ar fi oamenii dacă, în fiecare seară, înainte de a adormi, s-ar strădui să-şi reamintească întâmplările din timpul zilei şi ar reflecta la ceea ce a fost bun sau rău în comportarea lor! În mod involuntar, ai căuta atunci să te corectezi în fiecare zi şi, foarte probabil, după un anumit timp, vei obţine un rezultat. Acest fleac este la îndemâna tuturor, nu costă nimic şi e, cu siguranţă, foarte util. „O conştiinţă liniştită te face puternic": cine nu ştie acest lucru trebuie să-l înveţe şi să-l încerce.

A ta, Anna

(Anna Frank, *Jurnal* 7.04.1944)

„E forţa cea mai revoluţionară"

La 15 ani am reacţionat faţă de ambientul meu religios tradiţional, cu o atitudine de dezinteres şi apatie, până când am întâlnit nişte tineri ce m-au impresionat prin viaţa lor particulară. Citeau deseori Evanghelia şi apoi încercau să o pună în practică în timpul zilei! Pentru mine, Evanghelia era una dintre multele tradiţii religioase, o amintire a ceea ce a fost şi a făcut Isus. Am început şi eu să văd cu alţi ochi această carte şi mi-am dat seama că fiecare cuvânt scris acolo era ceva nou şi pe care-l înţelegeam mai bine când încercam să-l înfăptuiesc în viaţă.

O frază care mă fascina de fiecare dată când o citeam era aceasta: „Ca toți una să fie”, dar mă impresiona pentru că acesta era idealul pentru care trăiau acei tineri: să facă din toți oamenii o singură „familie”. În încercarea de a concretiza această aspirație, voisem să fiu alături de toți tinerii, fără a îndepărta pe nici unul. Am fost cu tinerii din Asociația „Lupta Continuă”, şi acolo am găsit idealuri mărețe, tineri decişi să le trăiască până la capăt. Mă atrăgeau mult, de asemenea, idealurile lui Gandhi, Luther King şi ale altora care au ales un alt mod de a revoluționa lumea: non-violența.
Dar foarte curând mi-am dat seama, venind în contact cu acei tovarăşi care trăiau după Evanghelie, că există o altă forță mai revoluționară: Iubirea. Acesta este modul cu care şi eu vreau să fac „revoluția”, acesta este acum Idealul meu. Aceasta priveşte, mai întâi, revoluționarea continuă a modului meu de a trăi, în confruntare continuă cu cuvântul Evangheliei.

Ioan – 19 ani (*Città nuova*, 25 iunie 1975)

• a judeca •

Dialogul

A redescoperi semnificația propriei credințe, a o revigora: este o cerință foarte vie azi.

Printr-o confruntare a diferitelor idei, putem face un pas discret înainte către maturizarea creştină, care poate să ofere valori neaşteptate întregii noastre vieți.

1. Religia

- Ce este religia pentru voi?
- Vi se pare că sunteți religioşi? De ce?

- Ce înseamnă a fi religios, după voi?
- Obişnuiţi să vă rugaţi? Când vă rugaţi? De ce vă rugaţi?
- În rugăciunile voastre, v-aţi gândit să-i vorbiţi lui Dumnezeu despre logodnicul/a vostru/voastră?

2. Sfânta Liturghie

- Mergeţi la sfânta Liturghie? Da – Nu – De ce? Mergeţi împreună? Da – Nu – De ce?
- Liturghia – ca întâlnire cu Tatăl şi cu fraţii – este o reflecţie pentru a schimba în bine viaţa voastră, pentru a învinge egoismul, dorinţa de putere, avariţia, indiferenţa faţă de alţii?
- Care sunt aspectele pozitive şi negative ale Liturghiilor pe care le frecventaţi?
- Faceţi parte din vreun grup pentru pregătirea Liturghiei de duminică?

3. Credinţa şi viaţa

- Ce sens are viaţa voastră? Trăiţi numai pentru voi doi, sau vă mai gândiţi şi la alţii? Ce loc are în viaţa voastră grija faţă de vecinii voştri, pentru cei bătrâni, săraci, pentru problemele lumii a treia? Cum vă purtaţi cu părinţii voştri?
- Sunteţi instinctivi (momente de mânie, vorbe murdare, înjurături)?
- Colaboraţi cu comunitatea parohială (grupuri pentru catehism, pentru săraci, pentru animarea liturgică, misionară, culturală, sportiv-recreativă)?

4. Cursurile pentru logodnici

- Aţi venit la curs de bunăvoie sau vă simţiţi oarecum „obligaţi”, doar ca să faceţi ceremonia în biserică?
- Ce aşteptaţi de la curs?
- Ce sugestii aţi da pentru a-i îmbunătăţi organizarea?

5. Căsătoria creştină

- De ce vă gândiţi să vă căsătoriţi la biserică? Aţi vorbit împreună despre aceasta?
- Ce diferenţă este între o căsătorie creştină şi una necreştină?
- Aţi putea da vreun exemplu concret de soţi, la care, din faptele lor, se „vede” credinţa lor? Care sunt caracteristicile vieţii lor?

6. După căsătorie

- Vă gândiţi să vă închideţi în casa voastră fără să vă interesaţi de alţii?
- Consideraţi oportun ca parohia să continue să favorizeze întâlnirile tinerilor căsătoriţi pentru a face mai senin „rodajul” vieţii în doi după căsătorie?

7. În legătură cu textul Anei Frank

- Care sunt defectele pe care Ana le găseşte la Petru, pentru că „nu are religie”?
- Consideraţi dreaptă această judecată a Anei? Da – Nu – De ce?

- Cu privire la convenienţa unei vieţi religioase, Ana face diferite consideraţii: sunteţi de acord şi voi? De ce?
- Ceea ce o deranjează pe Ana sunt înjurăturile lui Petru; din păcate, viciul înjurăturilor e foarte răspândit. Înjuraţi şi voi? Faceţi ceva ca să corectaţi acest viciu?
- Ana pune împreună aceste trei aspecte ale vieţii: religia – viaţa onestă – conştiinţa liniştită; după voi, e corect să se facă aceste legături? De ce? Aceste trei situaţii sunt o experienţă pe care o trăiţi şi voi?

8. În legătură cu afirmaţiile lui Ioan

- La 15 ani, toţi trecem prin crize... Ce implicaţii au avut aceste crize în viaţa voastră religioasă? (Aţi lăsat la o parte rugăciunile, Liturghia, viaţa în comunitatea parohială, sau crizele v-au determinat să luaţi hotărâri „angajante” în comunitatea respectivă?)
- „Ca toţi să fie una” este fraza care îl impresionează pe Ioan: vi se pare că această căutare a „unirii” între voi doi, cu părinţii, cu ceilalţi este o preocupare a vieţii voastre, sau nu vă gândiţi deloc la ea? Aveţi impresia că vă gândiţi prea mult la problemele voastre exterioare (distracţie, maşină, bani, evadări, ţigări în mod exagerat, bal, cinema), fără a vă gândi la problemele voastre personale şi sociale (caracter, înţelegere, corectarea defectelor personalităţii, dragostea faţă de alţii)?
- Se vorbeşte adesea despre revoluţie: sunteţi convinşi şi voi că prima revoluţie trebuie să o faceţi în viaţa noastră? Îi criticaţi cu uşurinţă pe alţii

(„e vina lui...”; „eu, în locul lui, aş face...”; „ar trebui să facă aşa...”) şi vă scuzaţi cu uşurinţă pe voi înşivă, lenea voastră, lipsa de curaj în a acţiona primii, fără a-i aştepta pe alţii?

Ideile fundamentale

A – Creştinul este o persoană care crede
B – Creştinul este o persoană care se roagă
C – Creştinul trăieşte în Cristos
D – Creştinul primeşte harul prin sacramente
E – Creştinul este un fiu introdus în familia Tatălui
F – Creştinul este un om nou
G – Creştinul trăieşte cu speranţa unor „ceruri noi”

Premisă

A fi creştini, astăzi, e mai complicat şi mai dificil decât în trecut. Aceasta nu înseamnă că generaţiile precedente au găsit calea evangheliei mai puţin îngustă şi mai lipsită de obstacole: fiecare epocă are încercările şi resursele proporţionate maturităţii omului. Dar, desigur, era mai simplu. Azi, în schimb, e mai dificil: pentru că, pe lângă angajamentul mărturiei, se adaugă necesitatea – şi greutatea – confruntării cu necredincioşii: persoane cu care putem şi trebuie să colaborăm (cf. *Reînnoirea catehezei*, nr. 26), dar fie că anumite valori şi idealuri creştine au devenit acum patrimoniu cultural şi moral comun, fie că, trăind în mijlocul necredincioşilor, e posibil uneori să descoperim atitudini şi concepţii de care credem că ne deosebim, începe să se agite în conştiinţa noastră,

mereu mai mult, exigenta întrebare: dar noi, creştinii, cine suntem? Ce avem diferit, sau mai mult decât alţii? Ce ne este propriu, dacă nu exclusiv, în mod fundamental?

Este vorba, în definitiv, de *a ne descoperi identitatea de creştini,* de a-i descoperi fizionomia, şi aceasta este căutarea pe care o vom face împreună.

A - Creştinul este o persoană care crede

Creştinul este o persoană care crede nu într-o Fiinţă extraterestră indefinibilă sau generică în mod vag, dimpotrivă, el crede în Acela care s-a manifestat, în Cristos, ca Tată şi care ne interpelează ca Tată.

Această credinţă în Tatăl nu ne scapă de dificultăţi, de necunoscut şi de contradicţiile vieţii, nu ne scuteşte de responsabilităţile individuale şi sociale, ba, dimpotrivă, ne impune să facem apel la ştiinţă, la tehnică, la politică... şi la toate posibilităţile sădite în om pentru a edifica o împărăţie umano-divină care se construieşte azi şi mâine, cu colaborarea lui Dumnezeu şi a omului: „o comunitate de fii ai lui Dumnezeu”, fundamentată pe dragoste (care e mult mai mult decât dreptatea) şi pe libertatea interioară (de egoism, de violenţă, de instinct..., care e mult mai mult decât „libertatea” civilă, politică).

Această credinţă ne împiedică să considerăm ca definitiv şi absolut orice experiment şi aranjare culturală şi socială, ţinându-ne continuu în tensiune către un „mereu mai mult” în care sperăm în mod activ, ştiind că reuşitele istoriei sunt legate de iniţiativa Tatălui care vrea mântuirea omenirii şi care realizează deja,

din interiorul lumii noastre, cu colaborarea noastră conştientă sau inconştientă, şi chiar în ciuda inepţiilor noastre, minunea unui „*cer nou*” şi a unei „*lumi noi*” pe măsura fiilor lui Dumnezeu.

B - Creştinul este o persoană care se roagă

Credinţa care-l implică în mod responsabil în neîntrerupta activitate a vieţii sociale şi-l afundă în învălmăşeala progresului îl stimulează la o mai bună cunoaştere de sine ca „*creatură*”, cu limitele sale, cu sărăcia sa, cu neplăcerile sale, dar îl face şi conştient că este „*fiul*” unui Tată cu care începe un colocviu direct, încrezător, filial. Şi, în acest colocviu, omul descoperă sensul vieţii, bucuria de a se dărui, siguranţa reuşitei, care-l pune la adăpost de asaltul neaşteptat al descurajării şi al ispitei de a se lăsa păgubaş.

C - Creştinul trăieşte în Cristos

Creştinul este o persoană care face referinţă la Cristos: nu numai ca la Acela care ne-a dat idei şi principii morale nobile, ci ca la o persoană istorică, în care Dumnezeu s-a arătat şi a devenit „Dumnezeu cu noi”, Răscumpărătorul, ghidul şi modelul menit să ne arate cum trebuie să fim şi noi, pe deplin şi în mod autentic oameni, cum trebuie să fim „unii pentru alţii”.

Creştinul apelează la Isus nu numai ca la un maestru şi ca la un lider istoric, ci ca la un izvor şi la singurul mijlocitor („*sacrament*”) de viaţă supranaturală şi de experienţă a divinului.

Creştinul ştie că misiunea sa religioasă este aceea de a face ca Cristos să trăiască din nou în mod concret în el, să repete în el modul de a fi, de a gândi, de a simţi, de a acţiona al lui Cristos, de a retrăi experienţa divină şi umană în actualul context istorico-cultural, cu scopul de a fi, cu el, mântuitor al omenirii.

D - Creştinul primeşte harul în sacramente

De aceea, creştinul recurge la sacramente: nu ca la nişte practici tradiţionale sau magie de prost gust, ci ca la nişte rituri (gesturi, semne, cuvinte), prin care Cristos a hotărât să ne comunice – cu referinţă la situaţiile fundamentale ale existenţei noastre – mântuirea, harul, slava şi puterea fiinţei sale în Dumnezeu (cf. cap. VIII).

E - Creştinul este un fiu introdus în familia Tatălui

Creştinul este acela care ştie că a fost introdus în familia Tatălui. În Biserică – unde Cristos a dispus rolul sau slujirea păstorilor şi învăţătorilor – primeşte creştinul interpretarea fidelă a cuvântului lui Dumnezeu, indicarea răspunsului pe care Tatăl îl aşteaptă, descifrarea corectă a „semnelor timpului”, bucuria solidarităţii, revanşată de aportul pe care el însuşi îl aduce cu viaţa sa de har.

F - Creştinul este un om nou

Creştinul este acela care trăieşte într-un mod complet nou raporturile sale cu alţii (cf. cap. VII), cu soţia sa (cf. cap. I-IV), cu copiii săi (cf. cap. VI); trăirea sa pentru Tatăl („să-l iubeşti pe Domnul Dumnezeu tău din tot

sufletul") se concretizează în trăirea pentru alții („să-l iubeşti pe aproapele ca pe tine însuți"), în a fi complet disponibil pentru alții, liber de idolatria de sine însuşi, de bogăție, de plăcere şi de putere.

G - Creştinul trăieşte cu speranța unor „ceruri noi"

Iată, aşadar, diversitatea creştinului: o diversitate care nu are trăsături exterioare semnificative decât în certitudinea şi în bucuria de a fi iubit de Dumnezeu, de a fi mântuit în Cristos, de a fi, în Cristos, instrument de mântuire, de a fi, cu Cristos, chemat la o viață de comuniune cu Tatăl şi cu frații, care trece dincolo de limitele morții, ale răului, ale suferinței, pentru că Dumnezeu „pe toate le face noi" (*Ap* 21,5)

• a acționa •

Ideile dobândite

1. Creştinul este acela care crede în dragostea Tatălui.

2. Creştinul este un om care se roagă, conştient de propriile limite de „creatură".

3. Creştinul este un om unit cu Cristos.

4. Creştinul este un om care primeşte sacramentele ca „semne" ale harului şi ale forței ce vine de la Dumnezeu.

5. Creştinul este acela care trăieşte într-un mod complet nou raporturile sale cu alții.

6. Creştinul este acela care este introdus în familia Tatălui.

7. Creştinul trăieşte cu speranța-bucurie de a fi mântuit şi de a merge către comuniunea perfectă cu Tatăl şi cu frații.

Ideile de pus în practică

Să ne schimbăm viaţa: să ne revizuim comportamentul, să privim la viaţa noastră viitoare într-o perspectivă diferită, şi anume, ca dar şi „comuniune”. Nu va fi uşor să ne învingem egoismul şi să ne schimbăm mentalitatea; dar numai pe această linie îşi găseşte spaţiul şi raţiunea suficientă viaţa noastră creştină pentru a reînnoi lumea.

RUGĂCIUNE

Doamne,
fă din mine un instrument al împăcării între oameni:
unde este ură, eu s-aduc iubire,
unde-i ofensă, eu s-aduc iertare;
unde-i învrăjbire, eu s-aduc unire,
unde-i îndoială, eu s-aduc credinţă;
unde-i rătăcire, s-aduc adevărul,
unde-i deznădejde, eu s-aduc speranţă;
unde-i întristare, s-aduc bucurie,
unde-i întuneric, eu s-aduc lumină.

Sfântul Francisc de Assisi

Creştinii în politică

CpT dedică un întreg capitol problemei „Credinţă şi politică” (cap. 21, pag. 264-285).

Din el, reluăm câteva dintre ideile fundamentale ce ni se par că fac lumină asupra atâtor incertitudini ce există printre credincioşi cu privire la implicarea în politică.

1. Creştinul nu-şi face iluzii în legătură cu ideologiile politice

„A face promisiuni” este, poate, meseria cea mai obişnuită şi cea mai veche a tuturor oamenilor politici: de dreapta, de centru şi de stânga. Că unele promisiuni au fost îndeplinite, nu ne îndoim deloc. Astăzi, bunăstarea a intrat în toate familiile italiene, în ciuda persistenței atâtor nedreptăți. Dar ar fi ceva utopic şi iluzoriu să credem că, într-un viitor apropiat, vor fi rezolvate *toate* problemele care lovesc societatea actuală, pentru că duşmanul fiecărui om – egoismul – stă şi va sta întotdeauna la pândă, şi va fi învins numai o dată cu realizarea definitivă a împărăției lui Dumnezeu. De aceea, creştinii să nu devină sclavi sau idolatri ai nici unei ideologii, pentru că ştiu că numai „împărăția lui Dumnezeu este singurul loc de mântuire definitivă, de dreptate adevărată pentru oameni; dar împărăția este a lui Dumnezeu, nu poate să fie programul nici unei revoluții sau reforme sociale” (*CpT*, 274).

2. Angajarea creştinului în politică

Dar siguranța unei viitoare împărății a lui Dumnezeu, unde va fi eliminat orice rău, nu numai că nu înseamnă dezinteres din partea credincioşilor, ci, dimpotrivă, cere de la ei o participare activă şi dinamică la viața politică; tocmai pentru că împărăția lui Dumnezeu este deja prezentă pe pământ şi este deja operantă, dar prin angajarea tuturor; şi fiecare poate şi trebuie „să dea mărturie despre ea în existența sa” (*CpT*, 274).

3. Primatul valorilor

În alegerea diferitelor organisme, sau asociații sociale (partide, sindicate, diferite grupuri), creştinii se vor lăsa călăuziți de primatul valorilor, cum ar fi: apărarea vieții încă de la conceperea sa, protecția familiei, promovarea păcii, a adevăratei libertăți şi a participării la gestionarea în comun a politicii, a economiei şi a vieții sociale.

4. Opoziția față de orice formă de dictatură

De multe ori, ispitele totalitarismului sunt puternice: mai ales pentru că drumul democrației este lent şi, uneori, enervant.

Dar, cu toate acestea, creştinii fac „opoziție intransigentă şi critică față de orice pretenție excesivă şi totalitaristă a puterilor politice, oricare ar fi motivațiile lor: cea a națiunii, a civilizației, a rasei sau a clasei” (*CpT*, 275).

5. Mărturia „comuniunii”

Nu numai ca persoane singulare, dar – mai ales – ca „trup social”, creştinii trebuie să dea mărturie despre spiritul de comuniune, de fraternitate, de colaborare, de ajutor reciproc. Căci, „în cadrul unei societăți civile dominate de lupta pentru putere şi de înstrăinarea reciprocă a indivizilor, comunitatea creştină ar trebui să fie ca un semn profetic al acelei conviețuiri umane fraterne şi reconciliate, care constituie scopul ideal – deşi niciodată îndeajuns de realizat – al oricărei societăți umane” (*CpT*, 276).

6. Slujirea celor din urmă

Societatea de consum şi a eficienței i-a făcut pe oameni să piardă valoarea fiecărei persoane în sine, dincolo de ceea ce poate ea să posede, de ceea ce poate să facă şi de cum poate să producă profit. În fața acestei situații, creştinii „vor trebui să denunțe şi, totodată, parțial să corijeze limitele aşa-zisei «dreptăți» a ordinii sociale, prin lucrarea bunului Samaritean: şi anume, având grijă de cei pe care organizarea socială îi abandonează pe marginea drumului, de cei excluşi şi de cei marginalizați în orice fel" (*CpT*, 276).

PARTEA A-II-A

„NU E BINE CA OMUL SĂ FIE SINGUR...”

FIZIOLOGIA ȘI PSIHOLOGIA CĂSĂTORIEI

CAPITOLUL III

TRUPUL NOSTRU

• a vedea •

Problema

Când vorbim despre dragoste, este foarte uşor să luăm în considerare aspectul său exterior, vizibil, trupesc (doi ochi, un chip, un „tip”, un surâs, o atracție, un cuvânt), dar ajungem cam greu să-i considerăm bogăția interioară.

Însă şi despre acest aspect „corporal” ştim prea puține, ne mulțumim să analizăm numai câteva vibrații fizice, lăsând la o parte toate celelalte valori conținute în el.

Şi e evident că o cunoaştere insuficientă a trupului duce la urmări de dezechilibru în viața cuplului uman. De aceea, încercăm să cercetăm cu onestitate această valoare pe care Dumnezeu a pus-o la dispoziția noastră.

Faptul

Sunt unii care trăiesc dragostea numai în aspectul ei instinctiv, animalic, făcută numai de trupuri; dar apoi îşi fac valiza şi se duc. Este cazul actriței braziliene Florinda Bolkan; este un caz asupra căruia trebuie să se reflecteze, pentru că dragostea nu este „o fugă”, ci o *rămânere împreună*.

După cină, cu un pahar de whisky într-o mână şi o ţigară între degetele celeilalte, Florinda Bolkan vorbeşte despre bărbaţi. Cerându-i-se cu insistenţă să indice un echivalent masculin la tipul de feminitate instinctivă şi puţin animalică, reprezentat de ea pe scenă, a rostit deodată numele lui Jean-Paul Belmondo. „Nici eu nu sunt frumoasă, dar el e chiar urât, da, e un animal şi el, urât, dar cu atâta gingăşie şi atâta dulceaţă".

„Partenerul tău preferat?"

„Jean-Louis Trintignant a fost un partener perfect. Chiar şi Tony Musante a fost".

„Şi tipul tău de bărbat?"

„Depinde. Am preferat totdeauna tipuri diferite şi, într-adevăr, am avut legături amoroase foarte diferite una de alta. De fiecare dată era ceva neobişnuit şi fascinant care mă atrăgea. Depinde de moment. Nu există un prototip de bărbat care să fie valabil pentru toate ocaziile. Frumos sau urât, s-a comportat întotdeauna ca un bărbat care, fizic, dădea ideea de virilitate. Numai ca să dau nişte exemple, i-am adorat pe Clark Gable, Burt Lancaster, Tab Hunter. Despre bărbat, în concluzie, îmi place ideea bărbatului care reuşeşte să mi se dăruiască. Dar cu aceasta nu cred că ar fi vreun bărbat care să poată spune că m-a cucerit total. În momentul în care ei începeau să-şi închipuie asta, eu dispărusem deja. Aşa sunt făcută. La început sunt fericită în rolul de sclavă, cad la picioarele bărbatului, îl cocolesc, îi fac de mâncare, îi calc cămăşile, mă adaptez pasiv firii şi personalităţii sale. Astfel, dacă el este un intelectual, sfârşesc prin a deveni şi eu; dacă e sportiv, devin sportivă, devin tot ceea ce preferă el să fiu, tot ceea ce e drept ca o femeie îndrăgostită să fie pentru un bărbat. *Dar eu, din păcate, nu iubesc niciodată pentru veşnicie*. Aşa se face că, într-o dimineaţă, mă trezesc şi descopăr că dragostea s-a sfârşit. Atunci fac ceea ce am spus deja: îmi fac valiza şi plec".

(*Oggi*, 07.06.1971)

• a judeca •

Dialogul

Nu e deloc uşor să raţionăm cu seninătate asupra valorii trupului nostru, într-o epocă în care instinctul şi senzualitatea sunt considerate ca valori absolute. Încercăm, totuşi, să ne confruntăm ideile pentru o mai exactă evaluare a problemei.

1. Ambientul în care trăiţi, ziarele, filmele etc. exaltă în bărbat sau în femeie numai aspectul fizic exterior (frumuseţe, „siluetă”, farmec etc). Vă place să fiţi consideraţi numai din acest punct de vedere şi îl consideraţi numai aşa pe celălalt (logodnic, logodnică)?
2. Foarte mulţi consideră căsătoria ca o rezolvare a problemei sexuale. Aşa o vedeţi şi voi?
3. Mulţi abuzează de propriile lor facultăţi sexuale (raporturi prematrimoniale, frecventarea femeilor uşuratice) şi consideră aceasta ca necesar, fără să se gândească la urmările ce pot surveni asupra copiilor lor sau la generozitatea unui trup „integru” pentru o dragoste-dăruire mai bucuroasă. Vi se pare corect aşa?
4. Pentru alţii, căsătoria este o rezolvare de ordin exclusiv corporal-economic. El a găsit o „femeie de serviciu” pentru casă, ea a găsit pe cineva care s-o întreţină cu salariul. Ce credeţi, dragostea se construieşte numai pe aceste lucruri? Aţi vorbit vreodată între voi despre aceste probleme?

Ideile fundamentale

A - Corporalitatea: minunată dimensiune umană
B - Corporalitatea lui Cristos şi a noastră
C - Să învăţăm să ne cunoaştem trupurile

1. Aspectul fizic
2. Atitudini

A - Corporalitatea: minunată dimensiune umană

O dată cu apariţia dragostei, se naşte şi se maturizează în noi o nouă conştiinţă a corporalităţii noastre[2]. Cu dragostea, fiecare dintre noi percepe în modul cel mai viu şi entuziast faptul de a fi bărbat sau femeie.

Atunci ne dăm seama cu stupoare de ritmul nostru de creştere, de felul deosebit de a ne manifesta în emoţiile noastre, de dezvoltarea muşchilor, de fenomenele legate

---

[2] A vorbi de „corporalitate” nu reprezintă o subtilitate, ci o invitaţie de a preciza, a corecta sau, cel puţin, de a înţelege în mod corect limbajul cu privire la „trup”. Într-adevăr, există pericolul *„angelismului”*, care consideră trupul ca pe un rău; există pericolul *„hedonismului”*, pentru care contează numai trupul cu satisfacţiile sale relative; există pericolul *„dualismului”*, prin care se recurge la distincţia trup + suflet ca şi cum ar fi vorba de două principii suprapuse. O antropologie justă priveşte la „compusul” uman ca la două „con-principii”, dintre care nici unul nu duce o existenţă de sine stătătoare, dar încep să existe din clipa în care ambele comunică între ele după modul „materiei” şi al „formei”, conform concepţiei aristotelice.

Aici se evidenţiază *rolul educaţiei*; al unei educaţii care imprimă *sufletului* (dacă îl numim astfel, pentru simplificare, înţelegem însă întotdeauna prin aceasta dimensiunea totală a omului; la fel, şi în cazul trupului) un salt spre înălţime (idealuri, frumuseţe, bunătate, Dumnezeu), şi *trupului* o dezvoltare, o disciplină (mortificaţie, acceptată cf. *Mt* 5,29-30), care îi permite să-şi facă, mai profunde şi mai complete, capacităţile gândirii şi ale dragostei umane.

de trecerea de la pubertate la maturizarea personalității noastre, de dezvoltarea noastră intelectuală (cf. pag. 49ş.u.).

Viața noastră devine atenție, observare continuă a trupului nostru: e de ajuns să ne gândim la timpul pe care băieții şi fetele îl petrec înaintea oglinzii!

Dar nu ne oprim numai să analizăm aspectul nostru exterior. De multe ori, ne surprindem că ne judecăm pe noi înşine: cu privire la tot ceea ce realizează trupul nostru împreună cu sufletul, în acea „tainiță" a personalității noastre, unde au loc atâtea fenomene pe care, de multe ori, foarte greu reuşim să le înțelegem: vibrații, tresăriri, emoții, sentimente. Şi apoi, urmările „creşterii" noastre trupeşti, şi anume faptul că, o dată cu trupul, se dezvoltă calitățile psihologice în relație cu sexul; sentimentul de putere, de bărbăție, de curaj, de statornicie, de inițiativă în bărbat; sentimentul de amabilitate, de grație, de armonie, de protecție, de maternitate în femeie.

Or, toată această manifestare de fenomene pozitive şi exaltante, care se verifică în noi, ne provoacă bucurie, entuziasm, siguranță; simțim că, progresiv, devenim „cineva"; începem să avem încredere în noi înşine; întrezărim un drum care va fi în mod exclusiv al nostru; pregustăm fericirea unui viitor construit de mâinile noastre; privim „cu alți ochi" tot ceea ce ne înconjoară. Nu numai atât. Dar, chiar şi după reflecții, raționamente, confruntări, dialog, reuşim să descoperim treptat cele trei componente fundamentale ale dragostei, care se ivesc din ființa noastră corporală (trup şi spirit): chemarea instinctului, emoția spiritului, încântarea afecțiunii.

Prima componentă este chemarea instinctului: acea mişcare care vine din abisul epocilor şi în virtutea căreia se propagă specia umană, acel fior ce urcă din profunzimea trupului şi îl face să vibreze în întregime; acea forţă care pune stăpânire pe om şi, tainică sau brusc descoperită, îl înconvoaie şi îl târăşte după scopurile sale. Este aspectul carnal, obscur, înflăcărat şi violent al dragostei.

A doua componentă este emoţia spiritului: alegerea absolută care le exclude pe toate celelalte, darul absolut care angajează pentru totdeauna generozitatea absolută mai puternică decât moartea.

Este aspectul spiritual al dragostei, luminos, infinit, creator.

A treia componentă este încântarea afecţiunii: un întreg complex de sentimente specifice, sensibile şi, totodată, spirituale. Primele, care sunt o erupţie a instinctului, izbucnesc în foamea şi în setea trupului şi descoperă o dorinţă precisă şi imperioasă. Celelalte, care iradiază din spirit, poartă cu sine o infinită vibraţie de puritate şi de bucurie, sunt „muzica sufletului". Aceste două sentimente, indisolubil legate, se întăresc reciproc, se colorează, se revarsă într-o bucurie puternică şi radical de nouă.

Dragostea este formată din tensiunea interioară a acestor trei puteri legate între ele şi opuse. Tensiune oricând variabilă, pentru că este vie, întotdeauna ameninţată pentru că e dificilă, întotdeauna armonioasă, dacă este menţinută în mod voluntar, şi care singură permite deplina realizare a persoanei.

B – Corporalitatea lui Cristos şi a noastră

Omul, aşa cum e întrețesut de corporalitate în structura naturală, la fel e şi în planul lui Dumnezeu care îl prevede şi îl actualizează ca fiu. Am deformat un pic lucrurile, în trecut, când am făcut din suflet (în opoziție cu trupul) sediul receptiv şi roditor al harului. În realitate, harul nu se opreşte la limitele spiritului (care limite?). Pătrunde şi transformă şi componenta corporală.

Încă o dată, suntem conduşi la Cristos, „arhetipul" ființei noastre, pentru a înțelege extensiunea măreției noastre de fii. El ni-l descoperă – este – pe Dumnezeu însuşi coborât în taina pământului (cf. *Mt* 12,40), pentru a trăi din interior – ca om autentic – existența noastră de oameni. În mod sugestiv, sfântul Paul vorbeşte de „zilele trupului" (*Evr* 5,7-10).

În trup, el ne aduce mântuirea. Prin dăruirea trupului său şi „în sângele său" (cf. *Rom* 3,25), ne mântuieşte. În el, harul e un har întrupat. Şi inițiativa de mântuire nu are loc în afara sau deasupra ființei corporale, ci prin ea; sau, mai bine, înlăuntrul ei şi cu ea. Este Dragostea făcută trup.

Trupul nostru, aşadar, după imaginea lui Cristos, nu e lăsat în naturalitatea sa, cu atât mai puțin în păcat (*Rom* 8,1-15)*, ci e unit împreună cu sufletul în mântuire şi, astfel, răscumpărat şi sfințit, modelează existența noastră nouă şi dragostea noastră.*

De asemenea, va da formă gloriei viitoare, care nu va fi un cer de „spirite separate" sau de oameni reconstituiți în corporalitate nu se ştie cum – din moment ce

întreaga personalitate era făcută să derive şi să consiste în suflet –, ci va fi cerul celor corporali, al acelora care sunt membrele trupului lui Cristos, pe care Dumnezeu le va învia din moarte (*1Cor* 6,14-20), şi al căror trup va fi făcut asemenea trupului slavei lui Cristos (*Fil* 3,21).

Pentru toate acestea, trupul îi aparţine deja lui Cristos (*1Cor* 6,12-13); şi astfel, în trup jucăm cartea destinului întregii noastre fiinţe şi consumăm răspunsul nostru (*2Cor* 5,10).

Nu cred că e cineva care să nu vadă cum poate şi cum trebuie să aprecieze creştinul – în toată existenţa sa, în orice expresie şi, mai ales, în aceea în care-l angajează radical şi total: vreau să spun, dragostea – demnitatea fiinţei sale corporale; dimensiunea deplină (şi totuşi, care poate să crească şi să fie mereu autentificată) a umanităţii sale şi a filiaţiunii sale divine.

C – Să învăţăm să ne cunoaştem trupurile

„Un necunoscut în patul meu”: televiziunea americană NBC a transmis un documentar cu titlul acesta despre veşnicii „doi”: soţ-soţie.

Cât se cunosc soţul şi soţia? Cum sunt alcătuiţi bărbatul şi femeia în componentele lor biologice şi fizice? Ce asemănări şi ce diferenţe au în sex, în statură, în schelet, în muşchi?

În timp ce în capitolul al IV-lea vom face referiri la psihologia bărbatului şi a femeii, şi în capitolul al V-lea la sex, aici vom preciza aspectele bio-fiziologice în aceşti termeni.

1. Aspectul fizic

a) Ritmul creşterii

În timpul adolescenţei, efectele relative ale ritmului de creştere asupra diverselor părţi ale trupului se evidenţiază în mod deosebit la cele două sexe şi sunt responsabile de multele diferenţe caracteristice structurii masculine şi feminine. Când se naşte, omul are 350 de oase. În cursul vieţii, pierde 144 dintre acestea. Le pierde e un fel de a spune, în realitate, se unesc în timpul procesului de creştere. Un bărbat din douăzeci se naşte cu o pereche de coaste în plus, în loc de douăzeci şi patru, are douăzeci şi şase. Dar ele sunt mai puţin elastice decât cele ale femeii.

Bazinul se măreşte atât la bărbaţi, cât şi la femei, dar dezvoltarea dimensiunilor, în chip deosebit a umerilor şi a toracelui, e mai mare la bărbaţi. La bărbatul adolescent are loc o mai mare dezvoltare a aparatului muscular şi scheletic şi o diminuare a stratului adipos, în timp ce, la femeie, creşterea diametrului oaselor este modestă şi are loc, în schimb, o acumulare de grăsime în ţesutul subcutanat. Odată cu aceste modificări somatice, există şi modificări funcţionale, mai puţin evidente, dar nu mai puţin importante, care duc la o creştere a forţei musculare şi, deci, la capacitatea de a efectua un efort fizic.

La cei cu o pubertate precoce, aceste modificări se observă, desigur, mai degrabă decât la cei cu o pubertate tardivă.

b) Tensiunea arterială

Tensiunea arterială, care creşte lent în timpul întregii copilării, se măreşte rapid în adolescenţă, până va ajunge la valori similare celei de adult. Creşterea este mai mare la băieţi, astfel încât, şi la vârsta adultă, bărbatul are o presiune arterială ceva mai mare decât femeia. În timpul întregii perioade de creştere, ritmul cardiac scade treptat. Numărul globulelor roşii, proporţia de hemoglobină şi volumul sângelui cresc mai mult la bărbaţi decât la femei. În general, bărbatul are cu doi litri de sânge mai mult decât femeia.

c) Respiraţia

Frecvenţa respiratorie se diminuează, la ambele sexe, în timpul copilăriei şi pubertăţii, dar în timp ce cantitatea de aer inspirat pe unitatea de timp sau pe fiecare act respirator creşte în mod simţitor la băieţi în adolescenţă, la fete, această creştere e modestă. În afară de aceasta, la băieţi e mai redusă cantitatea de aer ce trebuie inspirat, pentru ca oxigenul necesar să treacă în sânge. În plus, în timpul efortului muscular intens, intervine un mecanism care permite muşchilor să funcţioneze şi cu o cantitate insuficientă de oxigen, adică în aşa-zise condiţii de „deficit de oxigen”. Acest mecanism continuă să se îmbunătăţească în tot timpul adolescenţei, cel puţin până la vârsta de 19 ani. Muşchiul, deci, nu numai că dispune de o mai mare cantitate de oxigen, dar este în măsură – prin sine însuşi – să desfăşoare o muncă superioară aceleia pe care o conferă un mai mare aport de oxigen; prin urmare, capacitatea de muncă fizică la bărbaţi e, evident, mai mare.

d) Musculatura

Muşchii, 639 de fascicule de fibre subţiri ca un fir de păr, care pot atinge lungimea de 10 kilometri, constituie 42 % din greutatea corpului unui bărbat. La femeie, proporţia muşchilor este de 36 %. Forţa muşchilor creşte mai mult decât ar putea să presupună mărirea dimensiunilor lor. Mai ales la bărbaţi, gradul de dezvoltare a musculaturii umerilor şi a toracelui este însoţit de dezvoltarea forţei braţelor. Datorită dezvoltării mai mari a muşchilor antebraţului, forţa presiunii mâinii e mai mare la bărbaţi încă de la naştere. S-a demonstrat că forţa musculară creşte mai mult primăvara decât iarna: această influenţă sezonieră e evidentă la toate vârstele cât priveşte creşterea în înălţime.

Prima menstruaţie coincide aproximativ cu o încetinire a dezvoltării musculare; într-adevăr, femeile, după 14-15 ani, au o scădere a randamentului sportiv, dar poate motivul trebuie căutat, pur şi simplu, în faptul că, începând cu această perioadă, fetele au mai puţine motive de a se dedica profund activităţii sportive.

Forţa musculară creşte în timpul întregii adolescenţe, iar transformările ce caracterizează această perioadă a vieţii nu slăbesc fizic individul.

Coordonarea musculară îmbunătăţeşte, în acelaşi timp, dezvoltarea maximă a forţei.

Toţi sunt de acord că adolescenţii, în timpul perioadei de creştere rapidă, sunt neîndemânatici sau de-a dreptul „împiedicaţi”.

Această teorie nu e confirmată de nici o experienţă şi una dintre explicaţiile cele mai convingătoare ale atitudinilor neîndemânatice ale adolescentului este că, pentru o scurtă perioadă de timp, facultăţile sale fizice, fără a se diminua cu nimic, nu sunt atât de aproape de valorile maximale, aşa cum e, în schimb, structura sa corporală.

e) Pubertatea

Unul dintre aspectele cele mai importante ale adolescenţei este pubertatea, adică acea perioadă bio-fizico-psihologică ce duce, în mod definitiv, la maturizarea bărbatului şi a femeii.

Deosebit de variabilă este cronologia apariţiei sale la ambele sexe.

Unii subiecţi, la 14 ani, au atins deja maturitatea sexuală şi sunt în mod virtual adulţi prin forţă, abilitate şi aspect exterior, în timp ce alţii, de aceeaşi vârstă, sunt încă nişte copii. Este tendinţa, fie în câmpul pedagogic, fie legislativ, să se considere egali toţi subiecţii (bărbaţi şi femei) aceleiaşi vârste, ca şi cum ar fi egali, în mod rigid chiar, şi din punct de vedere biologic şi social, în timp ce, în realitate, un băiat de 13 ani, care abia a trecut pragul adolescenţei, se simte mai în largul său cu nişte colegi mai mari decât el, mai mult decât un băiat de 15 ani, care abia începe pubertatea. Mai ales fetele, care au o maturizare sexuală târzie, suferă de tulburări emotive, întrucât colegele lor de aceeaşi vârstă sunt, nu numai din punct de vedere sexual, mai mature, dar şi mai dezvoltate. Aceasta nu face ca subiectul cu

o pubertate tardivă, odată intrat în fazele pubertăţii, să nu poată atinge un aspect mai impresionant decât al colegilor pe care-i invidia până atunci.

La 18 ani, multe fete şi-au completat creşterea şi au ajuns la stadiul în care abilităţile lor fizice au ajuns la eficienţa lor maximă. Băieţii, în schimb, chiar dacă depăşesc în statură, forţă şi dexteritate aproape toate fetele de aceeaşi vârstă, mai au încă posibilitatea să-şi dezvolte ulterior capacităţile fizice.

f) Sistemul nervos şi organele de simţ

Modificările la nivelul *creierului* şi al organelor de simţ sunt modeste şi semnificaţia lor nu este clară. Se pare că de la douăzeci de ani în sus, creierul scade în greutate cu circa un gram pe an. Greutatea medie a creierului unui bărbat între 18 ani şi 30 ani e cu puţin mai mare decât cea a unei femei, dar dimensiunile sale nu sunt numaidecât indicative ale inteligenţei şi ale „înţelepciunii” unui individ.

În creier, fie al bărbatului, fie al femeii, partea stângă e mult mai importantă decât dreapta. Comandă mişcările, limbajul, scrisul, calculul, cântecul, distingerea culorilor. În centrul său se află hipotalamusul, centrala care reglează intensitatea dorinţei sexuale. Chiar şi plămânii, ficatul, splina şi rinichii unui bărbat cântăresc mai mult decât cei ai unei femei. Diferenţa cea mai mare se vede la ficat: 215 grame mai mult. Urmează plămânii, cu 160 grame, rinichii cu 42 grame, splina cu 7 grame. Şi modificările la nivelul organelor de simţ sunt modeste. Există uşoare diferenţe cât priveşte *acuitatea*,

întrucât bărbaţii percep mai puţin decât femeile tonurile înalte. Nu e clar când se stabileşte această diferenţă, probabil înainte de adolescenţă. *Cristalinul* îşi pierde, în parte, elasticitatea şi capacitatea de a-şi modifica forma pentru a centra obiectele apropiate. Acest proces de sclerozare începe probabil de la 10 ani şi reprezintă un exemplu clasic de îmbătrânire, care îşi are debutul în copilărie.

Cu toate acestea, la de 30 ani, modificările sunt rareori în măsură să cauzeze o diminuare semnificativă a funcţiei vizuale. La adult, o modestă pierdere a eficienţei funcţionale a mecanismelor senzoriale e compensată de faptul că el s-a obişnuit să utilizeze mai „complet" organele senzoriale.

g) Maturizarea

Capacităţile fizice ating la bărbat nivelul cel mai înalt între 18 şi 30 de ani. Se completează creşterea structurală şi este atinsă maxima eficienţă în toate acele îndeletniciri care pretind rapiditate şi dexteritate. Şi la femei, capacitatea de a naşte şi de a creşte copii atinge punctul maxim în această perioadă.

La majoritatea indivizilor, *articulaţiile* încetează să mai crească la vârsta de 18 ani, în timp ce coloana vertebrală continuă să se alungească lent. Între 18 şi 30 de ani, are loc o creştere lentă, egală cu circa jumătate de centimetru, şi, în aceeaşi măsură, se măresc şi diametrele capului şi ale feţei.

În timpul acestei perioade, creşterea *forţei musculare*, ce se poate obţine cu antrenament, este în mod sensibil

mai mare la bărbat decât la femeie. La bărbați, crește capacitatea de a se adapta fiziologic la un exercițiu fizic violent și prelungit, contractând astfel un debit crescut de oxigen.

Presiunea arterială se menține cu aproximație la valorile atinse în timpul adolescenței. Ea este ușor mai ridicată la bărbați decât la femei, în timp ce se întâmplă contrariul în ceea ce privește frecvența ritmului cardiac, mai mare la acestea din urmă cu aproximativ 10%. Această diferență se poate datora faptului că temperatura trupului femeii o întrece ușor pe cea a bărbatului. Constituția fizică tipică adultului este, în general, stabilită, în mod definitiv, după 18 ani.

E o părere comună că la diverse tipuri somatice corespund diverse tipuri de temperament și că alegerea unei profesiuni este influențată, în parte, de constituția fizică, întrucât aceasta reflectă o inclinație temperamentală să aleagă un fel de viață mai degrabă decât altul. De exemplu, nimeni nu ar alege să devină profesor de educație fizică fără să posede anumite calități atletice și fără să fie suficient de dotat pentru vreun sport.

Se întâmplă adesea ca indivizi angajați în ocupații cu caracter sedentar să renunțe, mai ales după douăzeci de ani, să continue vreun fel de practică atletică. Chiar dacă, prin aceasta, necesarul lor caloric s-a micșorat sensibil, ei mențin obiceiurile alimentare ale perioadei precedente. De aici rezultă o anumită tendință spre obezitate. Faptul e mai frecvent întâlnit la indivizi cu mai puțină prestanță și poate să ducă, chiar și după mai mulți ani, la urmări foarte grave: invaliditate și moarte precoce din cauza hipertensiunii sau a bolilor

degenerative. În general, femeile au necesarul caloric mai mic decât bărbaţii, exceptând cazul când bărbatul execută o muncă sedentară şi femeia trebuie să împlinească toate treburile casei. Regimul alimentar al femeilor are nevoie de o cantitate mai mare de fier, pentru a compensa pierderea de sânge în timpul ciclului menstrual; sunt, într-adevăr, frecvente anemiile hipocrome uşoare.

2. Atitudini

Eficienţa intelectuală îşi atinge valorile maxime în jurul vârstei de 16 ani. Cu unele excepţii, o ulterioară creştere cantitativă după 18 ani este foarte rară. Acelaşi lucru s-ar putea spune şi despre principalele aptitudini specifice – verbală, numerică, mecanică etc. –, astfel încât, la toate nivelurile, bagajul intelectual al unui tânăr, fie el bărbat sau femeie, este realizat pe deplin în momentul intrării la universitate sau la sfârşitul perioadei uceniciei. Fireşte, maturizarea aptitudinilor nu trebuie să fie confundată cu maturizarea personalităţii.

O dată ce aptitudinile au atins culmea lor, rămân la acest nivel aproximativ zece ani, după care încep să scadă lent şi treptat. Putem, de aceea, să considerăm subiecţii cu o etate cuprinsă între 18 şi 30 de ani ca fiind la apogeu, sau foarte aproape de apogeul abilităţii lor. Aceasta înseamnă că, în condiţii asemănătoare, vor asimila informaţii, vor face comparaţii şi deducţii şi vor învăţa activităţi noi mai repede şi cu mai multă siguranţă decât în orice alt moment al vieţii lor. *Succesul* depinde însă de capacitatea de a selecta obiectivele

adecvate şi de a le urma cu răbdare, curaj şi statornicie. Apariția şi dezvoltarea acestor ultime calități, strâns corelate cu ceea ce am putea numi nevoia de succes, nu pot fi prevăzute cu aceeaşi siguranță ca în cazul aptitudinilor, care, fiind determinate în mod genetic, tind să se dezvolte în mod spontan şi cu un ritm mai mult sau mai puțin previzibil. Factorii determinanți, trăsăturile personalității şi ale aptitudinilor sunt foarte complexe, dar calitatea primelor relații şi comportamentul părinților în primii ani ai copilului au, aproape sigur, un rol foarte important în formarea motivațiilor şi în statornicia cu care sunt urmate.

Putem reține că decada 20–30 este aceea în care inteligența şi creativitatea sunt cerute în cea mai mare măsură. Pentru angajator, sau, cel puțin, pentru angajatorul inspirat, va fi mai dificil să refuze un candidat dotat, fie el chiar şi cu o personalitate nu întru totul matură, decât pe un altul mai echilibrat, dar mai puțin dotat.

Până aici ne-am referit la bărbați, dar cea mai mare parte din ceea ce am spus este valabil şi pentru femei. Inteligența medie a femeilor e comparabilă cu aceea a bărbaților. Cu toate acestea, astăzi, există o „dispersie" de abilitate oarecum mai amplă, ceea ce înseamnă că bărbații cu QI (= Coeficient intelectual) foarte ridicat sau foarte scăzut sunt mult mai numeroşi decât în cazul femeilor.

Există diferențe, dar nu excesive, în ceea ce priveşte categoriile de îndemânare: femeile, de exemplu, obțin punctaj mai mare în probele verbale, bărbații, în îndeletnicirile mecanice.

Aceste diferenţe statistice nu au în practică mare importanţă, mai ales dacă ne gândim că, în lumea muncii, cererea de angajaţi bărbaţi este clar preponderentă.

Faptul că trebuie să aleagă o profesie îl pune pe bărbat, în mod normal, în faţa unui simplu act de decizie, în timp ce, în cazul unei femei, poate uneori să trezească conflicte, mai ales dacă se impune necesitatea de a alege între carieră şi familie.

Interesul intrinsec, salariul iniţial, condiţia socială şi siguranţa sunt, probabil, factori ce îi influenţează aproape pe toţi indivizii în alegerea profesiei.

• a acţiona •

Ideile dobândite

1. Dragostea ne ajută să înţelegem „corporalitatea" noastră: să o cunoaştem, să o apreciem şi să o folosim corect.

2. Prin „corporalitate", înţelegem omul complet, cu aspectele sale interioare şi exterioare, întrucât unul nu poate să existe fără celălalt.

3. În corporalitate se manifestă dragostea ca o chemare a instinctului, ca mişcare a spiritului care îl „alege pe celălalt", ca bucurie de a-l poseda pe celălalt şi de a i se dărui celuilalt.

4. Corporalitatea noastră răscumpărată de Cristos participă la noua existenţă a fiilor lui Dumnezeu, şi astfel, îi sublimează una dintre cele mai înalte expresii ale ei: dragostea.

Ideile de pus în practică

Să ne cunoaştem mai bine, ca să ne privim cu alţi ochi, ca să ne stimăm mai mult, ca să ne iubim mai mult; aceasta ar trebui să fie concluzia tuturor consideraţiilor făcute asupra corpului nostru, unicul „mecanism” minunat al creaţiei, în care Dumnezeu a imprimat „imaginea sa”.

RUGĂCIUNE

Îţi mulţumesc, Doamne, pentru ochii mei,
ferestre deschise spre nesfârşitul spaţiu;
Îţi mulţumesc pentru privirea
care transportă sufletul meu,
aşa cum raza generoasă poartă lumina
şi căldura soarelui tău.
Te rog în noapte, pentru ca, mâine,
când voi deschide ochii în dimineaţa clară,
Să fie gata să slujească sufletului meu
şi Dumnezeului său.
Fă, Doamne, ca ochii mei să fie clari
şi privirea mea dreaptă să dorească puritatea.
Fă ca să nu fie niciodată
o privire deziluzionată, decepţionată, disperată,
Ci să ştie să admire, să se extazieze, să contemple.
Pentru ca privirea mea să fie toate acestea, Doamne,
O dată mai mult, în această seară,
Îţi dau sufletul meu:
Îţi dau trupul meu;
Îţi dau ochii mei,
Ca să-i privească pe oameni ca pe fraţii mei.
Fii tu acela care îi priveşti
Şi prin mine dă-le un semn.

M. Quoist

CAPITOLUL IV

UN AJUTOR ASEMENEA LUI

• a vedea •

Problema

A se cunoaşte pentru a se iubi mai mult. Pentru mulţi, căsătoria este un punct de sosire: se spune „Gata!” În schimb, ea este un punct de plecare ce trebuie să-i impulsioneze pe bărbat şi pe femeie către perfecţionarea dragostei, zi de zi. Dar, ca să ajungă aici, bărbatul şi femeia trebuie să se cunoască în aspectele lor cele mai profunde, şi anume, să cunoască interiorul lor psihologic: cum gândesc, ce „visează”, la ce tind în viaţa lor, cum se comportă, cum reacţionează, care sunt sentimentele şi emoţiile ce, mai devreme sau mai târziu, apar şi pot să constituie un punct de întâlnire, dar şi un punct de ruptură.

Faptul

Cauza multor divorţuri şi a multor separări trebuie căutată nu numai în faimoasa „nepotrivire de caracter”, cauzată de lipsă de „rodaj” în timpul perioadei de logodnă, ci şi în slaba capacitate de adaptare din partea lui la cerinţele ei, sau invers.

Dintre multele cazuri, cităm cazul Ornellei Vanoni:

Îndelungata unire dintre Vanoni şi renumitul creator de modă Gianni Baldini a naufragiat într-o mare de amărăciune şi de polemici, pentru că nici el, nici ea nu au reuşit să găsească graniţele juste între viaţa privată şi muncă. Baldini dispreţuia lumea cântecului şi nu reuşea să împărtăşească ambiţiile şi frământările soţiei sale; Ornella trăia într-o stare de continuă tensiune, chinuită de obscure sentimente de vinovăţie.
Când s-au hotărât să se despartă, aparatul de radio urla deschis la maximum.
„L-am iubit mult pe Gianni: a fost un om excepţional, dar nu se potrivea cu mine”.

(*Novella 2000*, 05.08.197l)

• a judeca •

Dialogul

1. Constataţi că deveniţi tot mai conştienţi: că judecaţi mai mult, că sunteţi dispuşi la dialog (N.B.: asupra semnificaţiei dialogului, cf. pag. 7ş.u.), că sunteţi în stare să corectaţi părerile prea personale, că sunteţi mai responsabili de la începutul logodnei voastre?

2. Credeţi că sunteţi sinceri, deschişi, încrezători unul faţă de celălalt? Vă destăinuiţi reciproc îndoielile, dificultăţile, problemele de rezolvat, sau mai sunt şi zone de umbră?

3. Sunteţi dispuşi să vă corectaţi caracterul pentru a-l adapta după celălalt, sau vi se pare că sunteţi încă „duri” şi prea puţin maleabili?

4a. Constataţi diferenţe de cultură, vârstă, mentalitate, comportament? Ce faceţi ca să ajungeţi la un anumit echilibru interpersonal?

4b. În afară de aceste diferenţe, mai sunt şi multe altele între voi doi; aţi încercat vreodată să vedeţi în ele nu elemente de opoziţie, de contrast, ci un principiu de complementaritate, de bogăţie, de dăruire reciprocă?

Ideile fundamentale

A - O anumită prejudecată...
B - Celălalt ca plinătate a „eu" -lui
C - Sărăcia noastră
D - Bogăţia noastră: a merge împreună
E - Diferenţele în caracterele sexuale, fiziologice şi morfologice
F - Diferenţele şi asemănările psihologice dintre bărbat şi femeie
G - Diferenţele personalităţii
H - Armonia conjugală
J - Armonia sexuală
K - Arta de a iubi
L - Naşterea, dezvoltarea şi crizele iubirii în cadrul cuplului

A - O anumită prejudecată

Deseori, felul de a gândi al multor persoane este cel „din auzite", sau alcătuit din fraze tradiţionale repetate din obişnuinţă, fără nici o încercare serioasă de a vedea dacă acestea sunt adevărate sau dacă au o oarecare valabilitate.

Printre aceste moduri, este şi cel de a considera bărbatul şi femeia definiţi din punct de vedere psihologic, din care cauză se spune aşa:

Din ce sunt făcuţi bărbaţii?

Independenţă, agresivitate, competitivitate, simţul conducerii, simţul datoriei, extroversiune, dogmatism, inovaţie, autodisciplină, stoicism, activitate, obiectivitate, capacitate analitică, curaj, realism, raţionalitate, încredere în sine, stăpânirea nervilor.

Din ce sunt făcute femeile?

Dependenţă, pasivitate, fragilitate, slabă toleranţă la durere, lipsa agresivităţii şi a competitivităţii, introversiune, tendinţă de a se adapta altora şi de a trăi din reflex, sensibilitate, disciplină, subiectivism, intuiţie, docilitate, receptivitate, incapacitate de a înfrunta riscuri, emotivitate, nevoia de a se simţi ocrotite (La donna in una società sessista, Club degli Editori, Milano 1980, 97).

Studii recente au demonstrat, în schimb, că bărbatul şi femeia se realizează din punct de vedere psihologic (adică în modul de a gândi, în sentimente, în reacţiile lor, în comportamentul lor) fie în parte, fie complet, prin influenţele „culturii" (adică prin tot ceea ce se învaţă din familie, din ambient, din tradiţii, din mentalităţi, din modurile de viaţă şi aşa mai departe).

În definitiv, bărbatul şi femeia se nasc biologic; în schimb, „meseria de bărbat sau de femeie" se învaţă treptat, printr-o infinitate de mesaje care se absorb din „cultură".

E sigur, oricum, că, de-a lungul secolelor, bărbatul şi femeia au acumulat moduri diverse de a se comporta: unele corecte, altele mai puţin. De altfel, este la fel de sigur că bărbatul şi femeia au nevoie de a se completa: fizic sau, cel puţin, spiritual.

B - Celălalt ca plinătate a „eu”-lui

De ce suntem diferiţi? De ce suntem bărbat şi femeie? Întrebarea e clară; dar nu la fel de simplu este şi răspunsul. Aceasta este realitatea; şi aşa este chiar de la început:

> „Apoi, Domnul Dumnezeu a spus: «Nu e bine ca omul să fie singur: să-i facem un ajutor care să fie asemenea lui». Şi din coasta luată din Adam, Domnul Dumnezeu a făcut-o pe femeie şi i-a adus-o lui Adam” (*Gen* 2,18.22).

Istoria primilor oameni este un pic istoria tuturor timpurilor: de ieri, de azi, de mâine. „Adam” se simte singur; nu găseşte „un ajutor potrivit şi adaptat lui”. Şi Biblia subliniază vibraţia de bucurie când Dumnezeu creează şi îi prezintă lui Adam femeia: „Eva”.

Aşa se întâmplă şi în viaţa noastră. Bucuria explodează când avem siguranţa că am găsit pe cineva care să ne ajute, să ne înţeleagă, să ne „completeze”. Şi adăugăm îndată că, în general, nu e de ajuns o simplă prietenie. Într-adevăr – şi pare straniu –, când un tânăr se îndrăgosteşte, tinde să se izoleze de grupul prietenilor, cel puţin pentru câtva timp; devine taciturn, serios, preocupat; vorbeşte puţin: ca şi cum s-ar teme să nu se descopere un secret care-l face deosebit de fericit; viaţa sa, obiceiurile sale, comportamentul său se schimbă. Ce s-a întâmplat? Tânărul a descoperit într-o singură fiinţă ceea ce căuta – fără a găsi – în mulţi alţi prieteni.

Vom spune că, natural, s-a mişcat pe acea linie, în acea căutare a celuilalt sex pe care Dumnezeu i-a sădit-o în adâncul inimii; şi în alegere se simte fericit; şi e clar:

Dumnezeu ne-a creat tocmai pentru aceasta; planul său de iubire, planul său de mântuire, este destinul nostru: bucuria şi fericirea de a fi fiii săi, iubiţi dintotdeauna. Dar am putea spune şi mai mult, şi anume, am putea afirma că Dumnezeu – prin dragoste – îl face pe om să înţeleagă care sunt limitele sale.

C - Sărăcia noastră

Într-adevăr, nimic nu-i descoperă omului faptul de a fi fost creat, limitele sale, sărăcia sa, lipsurile sale, ca dragostea. De aceea, putem să înţelegem situaţia preocupantă în care se află acela care a suferit o deziluzie în dragoste. Într-o clipă, bărbatul sau femeia se văd aruncaţi în teribila senzaţie a singurătăţii, a neliniştii, a cvasi-disperării; şi, în această stare, se poate ajunge la urmări absurde, înspăimântătoare.

Se pot întâmpla toate acestea pentru că dragostea te face să-l simţi pe celălalt ca ceva de care ai nevoie, fără de care îţi lipseşte „ceva”: nu mai eşti tu însuţi. Celălalt, ca „non-eu” şi, totodată, parte complementară, integrarea „eu”-lui.

D - Bogăţia noastră: a merge împreună

Acum, reflectând asupra acestui fapt, ne-am putea gândi că am fost „creaţi” diferiţi, pentru ca nimeni, fie bărbat sau femeie, să nu se creadă „autonom”, autosuficient, un absolut capabil de toate. Chiar şi în acest fapt, este o trimitere la un „Absolut” care este unicul şi care ne copleşeşte: dar nu cu puterea oarbă, ci cu forţa iluminată a iubirii sale infinite.

Şi nouă ce ne rămâne de făcut? Nouă ne revine datoria imensă de a ne accepta şi de a ne realiza aşa cum suntem: bărbat sau femeie. De a ne cunoaşte propriile calităţi, propriile capacităţi: fizice, psihologice, morale; de a le dezvolta şi de a i le oferi continuu celuilalt. A o privi pe ea sau a-l privi pe el pentru a ne privi în ochi: pentru a fi împreună, pentru a ne ajuta, pentru a ne completa. Ceea ce nu poate el, poate ea, şi viceversa.

Şi toate acestea pe linia acelei iubiri pe care Duhul o revarsă în inimile noastre de fii ai lui Dumnezeu; fără a invada domeniul celuilalt, fără retrageri strategice, fără confruntări („tu nu faci nimic”), fără pretenţii infailibile („asta mă priveşte pe mine”); dispuşi la toate pentru binele tuturor: el colaborând şi la „treburile” casei, şi la educarea copiilor; ea fiind dispusă să lucreze şi în afara casei atunci când nevoile economice ar cere acest sacrificiu.

Dar această compensaţie este valabilă mult mai mult în acel câmp imens şi insondabil care este „eu-l nostru profund”, psihicul nostru.

Acolo unde irascibilitatea lui poate să fie compensată de calmul ei; susceptibilitatea unuia temperată de gingăşia celuilalt; zgârcenia tatălui echilibrată de dărnicia mamei; egoismul bărbatului temperat de altruismul femeii, şi viceversa.

Desigur, toate acestea nu vor să însemne că trebuie să se renunţe la rolul propriu de bărbat sau de femeie; vrea să însemne, simplu, „a se completa”, a deveni treptat „doi într-un singur trup”.

Iată o serie de precizări care ar putea să ajute la o mai bună înţelegere a psihologiei bărbat- femeie în diferitele sale aspecte.

E - Diferenţele în caracterele sexuale, fiziologice şi morfologice

Este un fapt biologic că bărbatul şi femeia se disting din punct de vedere fizic prin câteva caractere sexuale care se clasifică în primare şi secundare.

Caracterele primare sunt:

la bărbat	*la femeie*
Testiculele, canalele pentru emisia lichidului seminal, glandele anexe (prostata, glandele seminale, glandele lui Cooper), penisul (Pentru precizări ulterioare, cf. pag. 137 ş.u.).	Ovarul, uterul, vaginul, clitorisul

Caracterele secundare sunt:

la bărbat	*la femeie*
Înălţimea: superioară	inferioară.
Scheletul: mai robust cu numeroase asperităţi pentru inserarea muşchilor	mai puţin robust, cu oase mai subţiri şi cu mai puţine asperităţi.
Strat adipos: mai puţin dezvoltat	mai dezvoltat, cu acumulare în unele părţi tipice.
Pielea: mai roz şi mai groasă	mai fină şi cu pigmentări localizate în unele părţi.
Păr: faţă (barbă şi mustăţi) şi în diferite părţi ale trunchiului şi ale membrelor; păr aspru.	faţă netedă şi păr puţin şi fin în unele părţi ale trupului.

Oasele craniului: frunte înclinată spre spate, osul maxilar mai dezvoltat	frunte mai verticală, osul maxilar mai redus.
Laringele: mai dezvoltat, proeminent anterior	cu o mai mică dezvoltare.
Mamelele: atrofiate	în mod normal deja dezvoltate şi cu posibilitate de mărire şi secreţie de lapte.
Bazinul: axă verticală	axă înclinată şi în formă de trunchi de con.

[E. Borra, *Dizionario di sessuologia o dell'armonia coniugale*, Paoline, Roma 1974, termenul „Sessuali (caratteri)"].

• Pentru aspectele fiziologico-morfologice, cf. pag. 74ş.u., „Să învăţăm să ne cunoaştem trupurile".

F - Diferenţele şi asemănările psihologice dintre bărbat şi femeie

Ţinând cont de ceea ce s-a arătat mai sus (cf. **A - O anumită prejudecată**, pag. 89), mai înainte de a prezenta o schemă mai amănunţită, amintim că:

1. Hormonii sexuali sunt comuni celor două sexe, dar distribuiţi în cantităţi diferite: la bărbaţi, mult testosteron şi puţin estrogen; la femeie, mult estrogen şi puţin testosteron. Dozele hormonilor, deşi păstrează aceste proporţii, pot să varieze chiar şi la indivizii normali, în timp ce factori biologici sau culturali pot să intervină şi să-i sensibilizeze într-un mod mai mult sau mai puţin evident.

2. Probele psihologice sau testele mintale dau rezultate asemănătoare atât în cazul bărbatului, cât şi al femeii; ba chiar, în unele cazuri, dovedesc o superioritate la femeie.

3. Greutatea creierului este inferioară la femeie; dar aceasta este în proporţie cu greutatea corpului femeii şi este discutabil raportul inteligenţă-greutatea creierului.

4. Calităţi şi defecte se găsesc atât la bărbat, cât şi la femeie, dar cu expresii diferite şi sunt dificil de evaluat, cu atât mai mult dacă cel care judecă este o persoană de alt sex, care, în mod involuntar, măsoară cu un metru propriu. Cu toate acestea, pentru a fi din aceeaşi carne şi din acelaşi spirit, bărbatul, dacă se compară cu femeia, va putea să descopere mai multe afinităţi decât diferenţe prin acele părticele de feminitate pe care le are în sine, în timp ce femeia, la rândul ei, poate să intuiască elemente masculine pozitive, şi fiecare în căsătorie va putea să-l simtă pe soţ ca fiind carne din carnea proprie, persoană a propriei persoane. Există pentru bărbat posibilitatea de a-şi perfecţiona trăsăturile feminine latente, ca, de exemplu, compasiunea, delicateţea, aşteptarea înţeleaptă, răbdarea, şi, pentru femeie, trăsăturile masculine embrionale, cum ar fi, gândirea logică, rezistenţa, tenacitatea, iniţiativa, fără pericolul ca unul să cadă în efeminare şi celălalt în masculinizare, atunci când rămân în normalitatea propriului sex.

(E. Borra, *Dizionario di sessuologia o dell'armonia coniugale*, 141)

G - Diferențele personalității

S-a încercat să se descrie valoarea unor aspecte ale personalității femeilor cu un punctaj raportat la punctajul bărbaților, indicate pe o scară de o sută.

Sunt reluate aici unele date ale studiului prof. Valseschini şi ale lui Del Ton (*Bollettino di Psicologia Applicata O. S.*, Firenze 1972):

Îndemânare în conducere, inițiativă socială = 98;
Adaptabilitate socială şi capacitatea de a o atinge = 96;
Sociabilitate şi capacitate de a trăi în grup = 95;
Spontaneitate în raporturile personale = 100;
Acceptare de sine şi independență în gândire = 100;
Libertate de îndoieli şi preocupare de sine = 99;
Conştientizare, tendință la responsabilizare = 102;
Corectitudine şi integrare socială = 102;
Autocontrolul impulsivității = 97;
Toleranță față de părerile altuia = 105;
Interes față de ceea ce gândesc alții = 87;
Căutarea succesului prin conformism = 98;
Căutarea succesului prin autonomie = 110;
Capacitatea de a-şi realiza propriile proiecte = 104;
Interes față de nevoile celuilalt = 94;
Adaptabilitatea gândirii = 121;
Răbdare, dispoziție la slujire = 125.

(E. Borra, *Dizionario di sessuologia o dell'armonia coniugale*, termenul „Differenze").

H - Armonia conjugală

Armonia conjugală este unul dintre argumentele cele mai interesante şi cele mai dezbătute ale vieţii cuplului: mai ales după amara constatare a falimentului multor căsătorii, care este într-o continuă fază ascendentă. Divorţuri, separări, tragedii familiale, delincvenţe, fuga fiilor minori, toate sunt atribuite, în mod obişnuit, acestei absenţe a armoniei din interiorul vieţii familiale.

La baza acestei armonii pare că se poate situa capacitatea de adaptare la noua viaţă, la ritmurile sale, la cerinţele sale şi aşa mai departe.

Într-adevăr, multe căsătorii se ofilesc tocmai pentru că previziunile nu se regăsesc în noua realitate ce s-a creat şi pentru că nu corespund aşteptărilor lui sau ale ei.

După Jessie Bernard (în *La donna in una società sessista*, 75-93), în aceste deziluzii pot intra: violenţa pe care o suferă mireasa în luna de miere; alterarea aspectului fizic al bărbatului şi al femeii; dispariţia bunelor maniere şi reluarea unei anumite agresivităţi în raporturile interpersonale; schimbarea serviciului după căsătorie; amara constatare (din partea femeii) că – pentru soţ – este mai importantă munca sau profesiunea decât soţia însăşi; observaţia că munca în afara casei este mult mai variată şi mai bogată în relaţii umane decât munca în casă. La toate acestea trebuie să se adauge că multe imagini comune sau stereotipe ajung să cadă. Într-adevăr:

Soțul nu este stejarul falnic pe trunchiul căruia să-ți scrii numele. Unele traume sunt mai mari decât cele trăite când erai copil şi când descopereai greşelile părinților; decât cea a soției care descoperă subordonarea soțului ei; descoperirea de a avea o putere de caracter superioară într-o sută de mici episoade ale vieții conjugale; faptul de a-şi da seama că în numeroase împrejurări părerea lui nu este mai bună decât a ei; că el, de fapt, nici nu ştie mai multe decât ea; că el nu este un interlocutor calm, rațional şi lucid, în stare de a aduce fapte şi argumente care să stea în picioare; pe scurt, că el nu este deloc asemenea imaginii oferite de modelul stereotip al sexului său. La fel de grav, sau poate mai rău, este descoperirea de a nu fi, în realitate, sexul slab, şi de a fi adesea chemată să susții partea individului puternic în raportul cu soțul. Acestea sunt traume care chinuie mai mult, pentru că sunt constatate individual, unice, secrete, care sunt imposibil de împărtăşit cu alții şi nici măcar să fie destăinuite lor înşişi" (*Ibidem*, 85).

Logic, capacitatea de adaptare cere un bagaj întreg de alte calități, ca: înțelegerea, gingăşia, sinceritatea, schimbul obligațiilor (şi „el" poate să facă o plimbare cu landoul prin parc!); răbdarea şi calmul în înfruntarea crizelor inevitabile; creativitatea în gesturi de prietenie, de iubire şi de simpatie; gingăşia, discreția şi amabilitatea în întâlnirea sexuală intimă (cf. I.: *Armonia sexuală*); dialogul deschis în legătură cu toate problemele vieții; ajutorul reciproc senin, fără a-l face să apese prea greu; împărtăşirea bucuriilor şi a greutăților care însoțesc ritmurile vieții cotidiene.

„Angajamentul personal şi generozitatea consimt la oricare nivel să se răspundă în mod adecvat prezenței iubite a celuilalt, renunțând la eventuale impulsuri de invidie, depăşind

timiditatea şi rezervele, mutismele şi vorbăria, îmblânzind violenţa şi duritatea, evitând neglijenţa şi... mâncarea proastă” (E. BORRA, termenul „Armonia coniugale”).

I - Armonia sexuală

Funcţia sexuală nu se limitează la procreaţie şi la orgasm. La om, funcţia sexuală are şi o rezonanţă psihologică: sexul este într-adevăr un instrument în dezvoltarea personalităţii; el favorizează dezvoltarea emotivă şi îi face pe bărbat şi pe femeie capabili să ajungă la maturitatea afectivă.

Dacă un bărbat şi o femeie se iubesc cu adevărat, vor căuta fie să dea, fie să primească plăcerea sexuală. Vor învaţa să se cunoască din punct de vedere sexual, vor rafina abilitatea lor sexuală, vor înţelege mai bine exigenţele partenerului, vor aprecia tot mai mult semnificaţia şi înţelepciunea aforismului: „E mai frumos să dai decât să primeşti”.

Sexualitatea masculină (anatomia, cf. pag. 137ş.u.) se trezeşte relativ spontan şi e însoţită de o componentă agresivă.

Sexualitatea feminină (anatomia, cf. pag. 130ş.u.) este mai difuză şi mai puţin concentrată, şi trebuie să fie stimulată, educată, condusă, pentru a putea să crească în mod treptat.

Femeia vrea ca bărbatul, cu gingăşie şi cu tact, să-i permită a-şi satisface cerinţele cu o mai mare demnitate prin acele eforturi pe care el însuşi trebuie să le îndeplinească pentru a ajunge la un punct de întâlnire.

Deseori se întâmplă că bărbatul se apropie de femeie pentru a-şi satisface o nebănuită şi puternică nevoie fizică, în timp ce femeia, având întotdeauna trebuință de un raport deosebit de personalizant, adică de o întâlnire în doi, refuză ca nenaturale atitudinile masculine, care neglijează acel preludiu de gingăşie, indispensabil pentru a crea tipul de armonie ce trebuie să se stabilească între doi protagonişti, fără de care femeia sfârşeşte deseori prin a se simți nesatisfăcută, nefericită, neglijată sau folosită ca un obiect. Uneori, de frică sau de ruşine, femeia se preface că trăieşte ceea ce, de fapt, nu trăieşte, travestind caracteristicile propriei sexualități şi confundând, în definitiv, totul. Femeia e disponibilă la experiența erotică în aceeaşi măsură ca bărbatul, dar, după cum se ştie, ritmul sexual feminin este mai delicat şi, deci, un comportament greşit din partea bărbatului poate să provoace dezechilibru, care îşi are rădăcina, de obicei, într-o greşeală de natură psihologică. Ritmul sexual al femeii este caracterizat de o creştere lentă şi profundă, care îşi atinge perfecțiunea treptat. O astfel de evoluție poate să fie amenințată de stări de insatisfacție sau de o inadecvată considerare a raportului cu partenerul, lucru ce poate să devină un element nevrotic.

De aici pot să rezulte stări de nefericire legate de o sexualitate nesatisfăcută sau excesivă.

Experiențe sexuale incomplete sau frustrante se găsesc la multe femei nervoase, nesatisfăcute, agresive, care le condiționează astfel fericirea.

Nu rareori, din aceste frustrări, se pot structura atitudini psihice de felul acelora care fac să se considere sexul ca ceva murdar şi, prin urmare, raportul sexual ca ceva bestial, unde bărbatul joacă rolul de prim actor.

Alteori, însă, femeia începe să viseze întâlniri mai satisfăcătoare, care pot să evadeze din sfera simplei fantezii şi să ajungă, cu un alt partener, la acea revanşă pe care o consideră dreaptă.

Plăcerea reciprocă ce derivă din activitatea sexuală are, ca tot ceea ce priveşte sfera sexuală, semnificația unei întâlniri cu persoana iubită şi, deci, dobândeşte şi ea o valoare morală acolo unde reprezintă momentul deplinei intimități a persoanei iubite, intimitate care constituie, în cursul vieții în doi, o legătură tot mai profundă. Şi, tocmai de aceea, e clar că femeia, ca şi bărbatul, are dreptul la plăcerea sexuală, întrucât femeia este partenerul destinat să realizeze unirea totală a celor doi care se iubesc.

Femeia şi bărbatul trebuie să ştie, aşadar, că au un drept egal la plăcerea sexuală, drept pentru care presupune datoria de a construi acea unitate vie, echilibrată, senină, făcută posibilă tocmai de activitatea sexuală înțeleasă ca manifestare globală a persoanei care cere şi dă în egală măsură.

Uneori se pune întrebarea dacă ar fi posibil să se stabilească numărul mediu de raporturi sexuale pe care un individ, bărbat sau femeie, le poate avea.

O astfel de întrebare reflectă o viziune greşită a sexului, care este trăit ca pură genitalitate sau ca un exercițiu sportiv, în timp ce raportul sexual angajează mai mult decât simplele organele genitale. Problema, aşadar, nu e numărul, ci tipul de raport sexual, întrucât şi un număr infinit nu îmbogățeşte individul aşa cum o poate face o singură unire ce completează acea sarcină afectivă şi emotivă ce uneşte două persoane. Numărul

raporturilor sexuale asumă o anumită semnificație numai atunci când unul dintre cei doi îi cere celuilalt mai mult decât poate să dea, şi aceasta trebuie spus ținând seama mereu de faptul că dorința erotică suferă variații fiziologice în raport cu vârsta, sănătatea, împrejurări, stări emotive etc.

Când unul dintre cei doi parteneri se comportă în mod nepotrivit cu celălalt, astfel încât să-l domine, raportul sexual devine un mijloc de satisfacere egoistă şi de subjugare.

L - Arta de a iubi

0. Premisă

A examina problematicele iubirii e aproape imposibil; chiar şi pentru faptul că fiecare raport de iubire este unic, original şi irepetabil: „A iubi este o experiență personală, pe care fiecare poate s-o dobândească prin şi pentru el însuşi” (E. FROMM, *L'arte di amare*, Il Saggiatore, Milano 1978[12], 137).

Să încercăm, totuşi, să analizăm unele implicații psihologice ale iubirii, cu ajutorul câtorva sugestii.

1. O definiție a iubirii

A-i pune de acord pe psihologi şi psihanalişti în legătură cu semnificația iubirii nu este o treabă uşoară. Toți vorbesc, însă, de atracții inconştiente, de impulsuri psihoafective finalizate: spre întâlnirea cu o altă ființă; spre posedarea celuilalt/celeilalte (chiar şi fizico-sexuală); spre dăruirea celuilalt/celeilalte.

Nouă ni se pare că o prezentare senină şi echilibrată a iubirii conjugale se poate găsi într-un fragment al Conciliului al II-lea din Vatican, unde se vorbeşte despre iubire (*GS* 49) ca despre un act eminamente uman, îndreptat de la persoană la persoană, în virtutea unei afecţiuni purtate de voinţă, această dragoste cuprinde binele întregii persoane şi, de aceea, poate înzestra cu o demnitate deosebită modalităţile de exprimare ale trupului şi ale sufletului şi le poate înnobila ca elemente şi semne specifice ale prieteniei conjugale. (...) Ea, unind omenescul cu dumnezeiescul, îi călăuzeşte pe soţi la dăruirea de sine liberă şi reciprocă, manifestată prin sentimente şi gesturi de tandreţe, şi impregnează întreaga lor viaţă; mai mult, ea se desăvârşeşte şi creşte tocmai prin exercitarea sa generoasă. Aşadar, ea este cu mult superioară purei înclinaţii erotice, care, cultivată în mod egoist, se spulberă repede şi jalnic.

Această dragoste este exprimată şi desăvârşită în mod deosebit prin lucrarea proprie căsătoriei; (...); rămâne în mod indisolubil fidelă, cu trupul şi cu gândul, la bine şi la rău; (...) se va bucura de mai multă apreciere şi va forma în jurul ei o opinie publică sănătoasă dacă soţii creştini dau o mărturie strălucită de fidelitate şi de armonie în această dragoste, precum şi de devotament în educarea copiilor, şi, în acelaşi timp, dacă îşi îndeplinesc rolul ce le revine în necesara reînnoire culturală, psihologică şi socială în favoarea căsătoriei şi a familiei.

2. Iubirea se naşte din nevoia inconştientă de a rupe singurătatea din jurul nostru

„Sentimentul singurătăţii provoacă nelinişte; ba chiar este la originea oricărei nelinişti. A fi singuri înseamnă a fi fără apărare, incapabili de a pătrunde activ în lumea care ne înconjoară; înseamnă că lumea poate să ne împresoare fără ca noi să avem posibilitatea de a reacţiona. Omul – de orice vârstă şi din orice civilizaţie – este pus în faţa rezolvării unei veşnice probleme: cum să depăşească singurătatea şi să ajungă la unire” (E. FROMM, *L’arte di amare*, 22-23).

3. Nu trebuie să confundăm iubirea doar cu nevoia de a fi iubiţi, protejaţi, apăraţi

Aceasta este o viziune puţin cam egoistă a iubirii, pentru atingerea căreia unii cred că ajung banii, frumuseţea, poziţia socială. Nu este necesar, deci, numai a primi, ci şi – mai ales – a dărui şi a te dărui.

4. „A te dărui” constituie unul dintre aspectele cele mai semnificative ale iubirii

Nu ajunge, într-adevăr, să-i dai persoanei iubite lucruri materiale. De atâtea ori, în dialogurile lor de iubire, îndrăgostiţii spun aşa: „Nu vreau cadouri; te vreau pe tine!” În acest sens, o persoană îi dăruieşte celeilalte

> ceea ce are mai de preţ, îi dă o parte din viaţa sa... îi dă propria bucurie, propriul interes, propriul umor, propria tristeţe, toate expresiile şi manifestările a ceea ce are mai

vital... Nu dă pentru a primi; a da este, în sine, o bucurie deosebită... A da înseamnă a face şi din cealaltă persoană o fiinţă care dă, şi amândoi împărtăşesc bucuria de a se simţi vii. În actul dăruirii se naşte ceva; este un sentiment de mulţumire reciprocă pentru viaţa care s-a născut în ei şi îi uneşte pe amândoi (E. FROMM, *L'arte di amare*, 39).

5. Iubirea ca dar dă naştere la atenţie grijulie (adică interes activ pentru viaţa şi dezvoltarea persoanei iubite); *responsabilitate* (adică acea capacitate de a lua hotărâri şi de a săvârşi anumite acţiuni pentru „a răspunde" la exigenţele celuilalt/celeilalte); *respect* (care vrea să însemne acceptarea celuilalt/celeilalte, dar cu dorinţa de a creşte şi de a se dezvolta în originalitatea sa); *cunoaştere* (ceea ce înseamnă a face anumite încercări de a intra în „misterul" personalităţii celuilalt).

6. Iubirea nu se adresează unui obiect, ci unei persoane

Prin urmare, cere un schimb reciproc, un dialog, un răspuns.

Nimeni nu poate să fie obligat să iubească o anumită persoană.

Nimeni nu poate obliga pe cineva să iubească. Iubirea este un răspuns liber. Dacă lipseşte libertatea, nu mai este vorba de iubire, ci de sclavie, manipulare, trafic ilegal.

7. Iubirea nu este o exaltare de moment

În acest caz, e vorba doar de emoţie trecătoare şi efemeră. Iubirea, în schimb, tinde să creeze o legătură durabilă, în ciuda defectelor, a crizelor şi a dificultăţilor care pot să se ivească. Mai mult, tocmai obstacolele fac iubirea mai puternică, mai încercată şi mai sinceră.

8. Iubirea nu face două fiinţe „conformiste" sau „robotizate"; dimpotrivă, stimulează originalitatea şi creativitatea fiecăruia, contopind cele două puteri pentru a urmări aceleaşi scopuri (mulţumirea reciprocă; unirea familiei; educaţia copiilor; angajament în societate).

9. Iubirea duce la unirea cu celălalt sex

Polarizarea sexuală îl conduce pe om să caute unirea în mod precis: cel al fuzionării cu celălalt sex. Polaritatea dintre bărbat şi femeie există şi *între* fiecare bărbat şi fiecare femeie. Aşa după cum, din punct de vedere fiziologic, bărbatul şi femeia au în ei hormonii sexului opus, ei sunt, de asemenea, bisexuali în sensul psihologic. Au în ei înşişi principiul de a primi şi de a da, al materiei şi al spiritului. Bărbatul (şi femeia) găseşte unirea în el însuşi numai în fuziunea propriei polarităţi masculine şi feminine. Pe această polaritate se bazează întreaga capacitate creativă. Polaritatea masculin-feminină se află şi la baza creaţiei interpersonale. Din punct de vedere biologic, exprimă faptul că unirea spermei cu ovulul este baza pentru naşterea unui copil. Dar în domeniul pur psihic, în iubirea dintre bărbat şi femeie, fiecare dintre cei doi renaşte. Deviaţia homosexualităţii este rezultatul unei atingeri nereuşite a acestei întâlniri (E. FROMM, *L'arte di amare*, 48-49).

10. Erotismul este o componentă esenţială a iubirii: dar nu înseamnă numai aceasta

Întrucât dorinţa sexuală este întipărită în minte şi asociată cu nevoia de a iubi, este uşor să se conchidă că se iubeşte atunci când se doreşte din punct de vedere fizic... Atracţia sexuală creează, pe moment, o iluzie de

unire; şi totuşi, fără iubire, această „unire” lasă două fiinţe străine şi separate ca mai înainte – uneori, îi face să le fie ruşine unul de celălalt şi îi face chiar să se urască unul pe celălalt, pentru că atunci când iluzia a dispărut, ei se simt mai străini decât mai înainte... Iubirea erotică, pentru a fi iubire adevărată, cere o condiţie: ca eu să iubesc din esenţa fiinţei mele şi să simt cealaltă persoană în esenţa fiinţei sale... A iubi pe cineva nu e numai un sentiment puternic, ci este o alegere, o promisiune, un angajament. Dacă iubirea ar fi numai o senzaţie, nu ar exista premisele pentru o iubire durabilă. O senzaţie vine şi trece. Cum pot şti că va dura întotdeauna, dacă nu sunt conştient şi responsabil de alegerea mea? (E. FROMM, *L'arte di amare*, 73-74)

11. Iubirea cere răbdare, disciplină, încredere, curaj

Iubirea este un drum lung, făcut din dialog, propuneri, aşteptări, tăceri, reflecţii, progres. Cere controlul propriei vieţi, al propriilor sentimente, al propriei munci, al timpului propriu. Cere un echilibru care trebuie dozat în mod continuu între viaţa de familie şi viaţa politică, religioasă, socială, recreativă, profesională.

În definitiv, arta de a iubi nu se termină niciodată. Ţine toată viaţa şi angajează întreaga existenţă; şi numai în această angajare va fi plăcută: pentru el şi pentru ea; pentru copii; pentru societate.

N - Naşterea, dezvoltarea şi crizele iubirii în cadrul cuplului

1. PRIMA FAZĂ: NAŞTEREA CUPLULUI

Cum se formează cuplul? Cu alte cuvinte: cum se naşte iubirea? Poeţi, literaţi şi filozofi au discutat mult despre acest punct, fără să ajungă la vreo concluzie deosebită şi valabilă. Chiar şi psihanaliştii, în ciuda siguranţei lor, nu au reuşit să justifice cum se naşte acest sentiment, deşi vorbesc despre *atracţii, de afinitate inconştientă*; deci, de ceva ce nu se poate palpa, pentru că tot ceea ce este inconştient este foarte dificil de probat. Cu toate acestea, după psihologie, pentru ca un cuplu să se formeze şi să continue să trăiască, este necesar ca această afinitate inconştientă să continue să se reînnoiască.

2. A DOUA FAZĂ: ÎNDRĂGOSTIREA

A doua fază a unirii cuplului este caracterizată de diferite elemente. Primul este îndepărtarea afectivă de lumea externă. Lumea încetează să mai aibă valoare proeminentă pentru cel care se simte atras. Este faza îndrăgostirii, în timpul căreia are loc îndepărtarea de toate interesele, de întreaga afectivitate a lumii exterioare, pentru a se fixa cu prevalenţă asupra partenerului. Este o fază periculoasă, pentru că duce la o limitare a capacităţilor critice. Într-adevăr, îndrăgostirea este o situaţie tipic emotiv-afectivă şi, prin urmare, prezintă o lipsă de raţionalitate. (...) Este perioada fericirii, a lunii

de miere, încât sarcinile agresive, mai mult sau mai puţin prezente în fiecare individ, în timpul acestei faze, sunt anulate. (...) Această fază este cea mai importantă în ceea ce priveşte durata existenţei cuplului, întrucât, dacă, în cursul acestei faze, membrii reuşesc să instaureze între ei o reciprocă posibilitate de schimburi, de mesaje, cuplul va putea rămâne în viaţă; altfel, e destinat să se despartă.

3. A TREIA FAZĂ: EVOLUŢIA CUPLULUI

Urmează a treia fază, care este cea mai lungă ca durată şi ale cărei posibilităţi de evoluţie pot fi schematizate în trei puncte:

a) Evoluţia normală

În primul caz, are loc o evoluţie normală a legăturii afective; partenerul este redimensionat; apare din nou interesul faţă de lumea externă, dându-i-se partenerului adevărata dimensiune umană. Este evoluţia cea mai bună. Încetează luna de miere, cu toate acestea, în cadrul cuplului rămâne încă posibilitatea de schimburi de mesaje. Este important, aşadar, să se creeze aceste schimburi de mesaje, pentru că, mai devreme sau mai târziu, lumea exterioară îşi face din nou apariţia în viaţa cuplului. Nu a dispărut afecţiunea, ci doar s-a transformat într-un sentiment mai raţional şi mai stabil.

b) Izolarea cuplului

Este a doua posibilă evoluție. De multe ori, când încetează imediat această supraevaluare a partenerului, există o posibilitate tragică, fatală, de a cădea în criză şi de a voi să o ignori. Partenerul a încetat să mai aibă valoare; nu mai există comunicare; cuplul se apără atunci de această posibilitate, ignorând crizele. În ce fel?

Am văzut că evoluția normală merge în sensul unei reintegrări a cuplului în contextul unei societăți; cu toate acestea, de multe ori, cuplul îşi dă seama că reinserarea în societate provoacă o criză. Prin urmare, îşi limitează ieşirile în afară; trăieşte în izolare; întrerupe toate contactele cu alte persoane; pierde posibilitatea de a se compara cu alte cupluri; se închide. Cuplul se apără izolându-se.

Există acele cupluri clasice, ale căror raporturi sunt perfecte în exterior şi aparent perfecte chiar şi în interior, dar lipseşte comunicarea şi adevăratele probleme nu sunt tratate niciodată. Fiecare trăieşte într-o lume închisă în ea însăşi; schimburile sunt mai mult sau mai puțin formale, dar, cu siguranță, nesatisfăcătoare. Acest lucru este deosebit de important de subliniat. Amândoi, într-adevăr, simt greutatea acestei situații. Soția afirmă că se simte neglijată de soț, că nu este înțeleasă, şi viceversa. Dar aceasta este o etichetă comodă pentru a ascunde o criză, care în practică se situează tocmai aici: între membrii cuplului nu mai există mesaje.

c) Idealizarea constantă a partenerului

A treia posibilitate de evoluţie: adesea, în cuplu, se asistă la o supraevaluare a propriului partener, la o mare încărcătură afectivă, la o idealizare enormă. Din care cauză, cu cât s-a exagerat mai mult în idealizarea partenerului şi cu cât mai slabe sunt personalităţile celor doi, cu atât mai mare este dificultatea pe care o încearcă în a recunoaşte că au greşit, că nu au făcut o alegere validă. De aceea, în mod inconştient, rămân în această exagerată idealizare, neacceptând sfârşitul lunii de miere şi refuzând reinserarea în societate, pentru că aceasta provoacă ruinarea propriei idealizări şi sfârşitul lunii de miere. Aceasta determină criza care constă tocmai în a nu a accepta acest sfârşit; este refuzul unei evoluţii normale.

4. MECANISME DE APĂRARE

În aceste ultime două cazuri, în care evoluţia nu este normală, cuplul pune în acţiune mecanisme de apărare. Cele mai frecvente mecanisme de apărare sunt următoarele:

a) Negarea realităţii, prelungind idealizarea

I se refuză astfel partenerului recunoaşterea unei existenţe autonome.

Concret, acest mecanism de apărare se exprimă cu gelozia, prin care se încearcă supunerea propriului partener. În afară de aceasta, în personalităţile deja clar pre-bolnave, se ajunge chiar şi la forme de sadism, prin care se încearcă anularea personalităţii partenerului.

Gelozia şi sadismul sunt expresii patologice. Cu toate acestea, se verifică şi în cazuri mai la îndemână, ca, de exemplu: când soţia este împiedicată să-şi reia lucrul în fabrică, când i se interzic anumite prietenii, când este împiedicată să aibă relaţii cu familia din care provine; sau când i se interzice soţului să-şi frecventeze prietenii şi rudele, să se ocupe de anumite probleme. Sunt toate încercări de a evita ca partenerul să aibă întâlniri în exterior.

Este evident că, atunci când suntem în faţa unei situaţii de acest fel, trebuie să ne gândim întotdeauna că cuplul se află în criză; este un cuplu în care a încetat posibilitatea mesajului, dialogului.

b) Separare de aspectul negativ

El este atribuit unor elemente externe, ca, de exemplu: influenţe din partea unor persoane străine vieţii cuplului. Aceasta va duce cu adevărat la gelozie, dar la o gelozie demnă de cronica delictelor; întrucât, atunci când o persoană care a investit totul în partenerul său descoperă că nu mai este în centrul preocupărilor partenerului său din cauza influenţei unei alte persoane (prietena sau mama, de exemplu) şi nu-şi dă seama că totul se datorează unei evoluţii posibile şi normale, este cuprinsă de o gelozie chiar cruntă.

c) Refuzul global al partenerului

Persoana recunoaşte că a greşit, că a făcut o alegere greşită. În acest caz, se pune în condiţia de a face o altă alegere dramatică: căutarea unui alt partener.

Trădarea se află deja la acest nivel: cuplul, unul dintre ei sau amândoi, a descoperit că se află într-o situaţie neplăcută şi refuză complet partenerul. Prin urmare, ori se trece la căutarea altcuiva (evoluţie frecventă), ori se cade într-o situaţie de tip depresiv, uneori dramatică.

Se poate ajunge la tentative de sinucidere.

5. CONSIDERAŢIE PSIHODINAMICĂ

a) Interacţiuni dinamice

După ce am văzut această situaţie dintr-un punct de vedere psihanalitic, să considerăm pe scurt cuplul dintr-un punct de vedere dinamic.

Când putem spune că există un cuplu? Atunci când între parteneri sunt prezente interacţiuni într-o continuă evoluţie dinamică. Aceste interacţiuni trebuie să fie de o aşa natură încât să influenţeze personalitatea, afectivitatea, comportamentul celor doi.

Maturizarea este un fapt dinamic permanent şi trebuie, aşadar, să fie mereu favorizată. Începem să ne maturizăm atunci când ne naştem şi sfârşim atunci când ajungem la o vârstă involutivă. În cuplu, acest proces de maturizare trebuie să fie garantat încontinuu printr-un schimb neîntrerupt de mesaje. Când încetează această posibilitate de schimb, este vorba de criză şi de căderea într-una dintre cele două posibilităţi mai sus amintite: blocajul sau regresul într-o fază infantilă.

b) Dialogul

Lipsa schimbului de mesaje conduce adesea la alienare şi la nevroză. Unul se simte izolat, nu mai are posibilităţi de a vorbi. Cuplul, pentru a se menţine în viaţă, trebuie să cultive acest schimb de mesaje, dialogul.

Dialogul nu este format numai din cuvinte; este format din schimburi de stări de suflet. Acesta este adevăratul dialog, pentru că se poate dialoga cu o simplă privire şi se poate foarte bine să nu se dialogheze cu o serie enormă de cuvinte. Iată de ce, de exemplu, un cuplu poate să dialogheze chiar dacă are puţin timp la dispoziţie pentru a vorbi despre probleme de muncă, de familie sau de orice fel. Cu condiţia ca acel puţin timp să fie folosit bine, altfel, două persoane pot să stea împreună zile de-a rândul şi să nu dialogheze deloc.

Trebuie să existe acest schimb de stări sufleteşti, deci un schimb de mesaje.

De aceea, trebuie să se ajungă la această comunicare globală, profundă, de stări de suflet, care, în practică, duc (acesta este scopul) la o reciprocă şi precisă cunoaştere, la o acceptare fără teama de a fi judecaţi. Acesta este punctul fundamental al dialogului: un cuplu poate să dialogheze chiar dacă unul nu-l acceptă complet pe celălalt, cu condiţia să nu-l judece. Poate fi în discuţie cu propriul partener şi să nu gândească la fel şi, cu toate acestea, să fie perfect sigur că în legătură cu această problemă nu va fi nici o condiţie *sine qua non*: sau alb, sau negru. Unul va încerca să-l schimbe pe celălalt, dar nu-l va respinge pentru aceasta.

Aşadar, are loc o acceptare reciprocă a celor doi, care de acum nu mai e legată doar de situaţii afectiv- emotive, ca luna de miere, ci este bazată şi pe motive raţionale.

Psihanaliştii admit, în plus, o afinitate între dialog şi raportul sexual.

Dialogul este echivalentul raporturilor sexuale şi raporturile sexuale, de multe ori, sunt un echivalent al dialogului.

Cu toate acestea, raportul sexual nu este capabil să ţină în picioare un cuplu; este o chestiune necesară, dar nu este singura indispensabilă din punctul de vedere al unei adevărate uniri.

Când într-un cuplu nu mai există dialog, criza sau este în act, sau este gata să izbucnească.

CONCLUZIE

Singurul mod de a salva demnitatea căsătoriei constă în a împiedica să se încheie căsătorii greşite. Problema este aceasta: a căuta mereu şi în orice mod să se evite de a se ajunge şi de a avea crize. Aşadar, de a face cu adevărat o lucrare de prevenire în toate formele posibile, o lucrare de igienizare mintală.

(E. PASINI, „Psicopatologia della coppia”, în *Medicina, Psicologia, Teologia e Familia*, OARI, 120ş.u.)

Ideile dobândite

1. Dragostea îl face pe om să înţeleagă că este o creatură, adică limitele sale, sărăcia sa, şi deci, necesitatea altuia.

2. În planul lui Dumnezeu, dragostea ne face să tindem către celălalt sex pentru a realiza o comuniune de viață care completează personalitatea celor două ființe.

3. Dragostea nu rupe numai singurătatea ființei noastre, ci duce şi la mărirea orizontului şi ne face să ne deschidem față de alții.

4. Diferențele psihologice între bărbat şi femeie, în loc de obstacol, constituie un motiv de unire pentru cei doi: ceea ce îi lipseşte bărbatului există în femeie, şi viceversa.

Ideile de pus în practică

Trebuie să construiți dragostea pe umilință, pe conştiința insuficienței voastre şi pe reala voință de a deveni mai buni zi de zi cu ajutorul celuilalt. Problema caracterului vostru, ce trebuie adaptat, a mentalității familiei voastre sau a ambientului vostru, ce trebuie, poate, depăşit, dialogul sincer, spiritul de sacrificiu sunt tot atâtea aspecte ale vieții voastre de logodnici, pe care trebuie să le înfruntați zilnic, pentru a realiza treptat „un singur trup”, aşa cum ați vrea să fiți mâine în căsătorie.

RUGĂCIUNE

Aş dori să iubesc, Doamne,
Am nevoie de dragoste.
Iată, în seara aceasta, Doamne,
toată dragostea mea nefolosită.

Ascultă, fiule,
Opreşte-te şi fă, în linişte,
un pelerinaj lung până în adâncul inimii tale...

Pe ea o cauţi.
Linişteşte-te, e pe calea ta,
pe drum din veşnicie, pe Calea Iubirii mele.

Trebuie să aştepţi trecerea ei.
Ea se apropie,
Tu te apropii,
Vă recunoaşteţi.
Pentru că am făcut trupul ei pentru tine,
pe al tău pentru ea,
Am făcut inima ta pentru ea, pe a ei pentru tine...
Păstrează-te pentru ea, fiule,
Aşa cum ea se păstrează pentru tine.
Eu am să vă păstrez unul pentru altul
Şi, pentru că eşti înfometat de iubire,
i-am pus în calea ta pe toţi fraţii, ca să-i iubeşti.
Crede-mă, dragostea e o lungă ucenicie.
Şi nu sunt mai multe feluri de iubire;
A iubi este întotdeauna renunţare la sine
pentru a merge către alţii...

Doamne, ajută-mă să uit de mine
pentru oameni, fraţii mei,
Pentru ca, dăruindu-mă, să învăţ a iubi.

M. Quoist

PARTEA A III-A

„CREȘTEȚI ȘI ÎNMULȚIȚI-VĂ...”

SEXOLOGIA CĂSĂTORIEI

CAPITOLUL V

SEXUALITATEA ÎN DRAGOSTE

• a vedea •

Problema

E destul de dificil să întâlnim o părere echilibrată şi senină cu privire la problema sexualităţii; în general, se exagerează fie dintr-o parte, fie din alta. Există oameni care consideră sexul „tabú" şi văd păcatul şi diavolul în toate. Sunt, în schimb, dintre aceia care fac din „sex" unicul scop al vieţii şi nu sunt în stare să vadă şi să dorească şi altceva.

Să vedem dacă e posibil să gândim în mod potrivit naturii noastre de oameni liberi, conştienţi, responsabili, conform chemării noastre creştine.

Faptul

Urăsc sexul şi acest trup al meu.

Am 17 ani şi, acum, când vă scriu, mă apasă atâtea lucruri, încât mi se pare că n-o să mai rezist. De multă vreme mă revolt la ideea că sunt o femeie, că am un sex; mi-e silă de trupul meu, mi-e silă de raportul bărbat-femeie; îi urăsc pe bărbaţi, mi se par toţi respingători. Acasă, nimeni nu mi-a vorbit vreodată despre sex; mi-a povestit totul o prietenă de-a mea, acum câţiva ani: o experienţă teribilă, din care

cauză am plâns pe ascuns, zile de-a rândul. Dar eu nu ştiu nici măcar cum am fost făcută şi chiar mi-e frică să ştiu. Dar, chiar dacă aş învinge teama, cu cine aş putea să vorbesc despre aceasta? Cu părinţii mei desigur că nu, pentru că mi se pare că le este jenă prea mult; prieteni şi prietene nu am, fug mereu de toţi. Mi s-a întâmplat, astă-iarnă, în învălmăşeala din noaptea de Crăciun, un fapt care m-a neliniştit foarte mult: pe stradă, un grup de băieţi s-a strâns în jurul meu şi doi dintre ei mi-au pus mâinile la spate. Am scăpat, disperată, şi m-am închis în camera mea, îndată ce am ajuns acasă, şi am plâns amar. Aveam în mine aşa o ură faţă de băieţii aceia, faţă de toţi bărbaţii, încât aş fi voit să-i ucid pe toţi cu mâinile mele. M-am săturat să mai fiu aşa: spuneţi-mi dacă este vreo carte pe care s-o citesc, care să mă lămurească. (Fiora)

(*Due più*, iunie 1971)

• a judeca •

Dialogul

1. Vorbind cu o persoană de alt sex, eşti în stare să întreţii o discuţie senină, sau mergi până la obişnuitele banalităţi materiale şi la cuvinte uşuratice cu două înţelesuri?

2. Multor persoane (îndeosebi femeilor) nu le place să abordeze problema sexului şi ar dori să nu vorbească despre aceasta. Îţi vine greu şi ţie? De ce?

3. Mulţi se plâng de o slabă (şi, în multe cazuri, aproape deloc) educaţie sexuală din partea părinţilor în raport cu copiii; care este situaţia cu părinţii voştri şi care sunt argumentele pe care le-aţi trata cu medicul ce

vă vorbeşte în timpul acestui curs de pregătire? Aţi vorbit vreodată între voi despre problema educaţiei sexuale pe care o veţi da copiilor voştri?

4a. Mulţi logodnici se găsesc în dificultate din cauza unui sărut, alţii consideră logodna numai ca un timp pentru experienţe prematrimoniale complete. Voi ce credeţi? (Ar fi potrivită o masă rotundă cu prezenţa unui moralist, a unui psiholog şi a unui medic.)

4b. Consideraţi că fericirea unei familii depinde numai de raportul sexual? Credeţi că, în căsătorie, totul e permis sau sunteţi convinşi că şi sexul are o lege?

Ideile fundamentale

A –Valoarea şi limitele sexualităţii
B – Inserare în totalitatea conjugală
C – Notă exegetică
D – Primatul carităţii
E – A cunoaşte sexul
F – Sociologia şi sexul
G – Vizita prematrimonială

A – Valoarea şi limitele sexualităţii

1. Premisă

Când fiinţa umană devine conştientă, e surprinsă ca şi cum ar fi vorba de un lucru de care e legată existenţa sa, dar care i se pare străin. Nu se poate tăgădui faptul că apariţia ei produce, cel puţin, un dezgust, care ar putea să ducă la renegarea ei sau la disocierea ei de dragoste, până la a experimenta – dacă ar fi posibil – o sexualitate fără dragoste şi o dragoste fără sexualitate.

E evident că natura a voit ca sexul şi dragostea să fie unite sau, cel puţin, foarte greu de separat. Şi, în acest caz, a vorbi despre natură înseamnă a vorbi despre Dumnezeu creatorul, înseamnă a vorbi despre porunca lui Dumnezeu referitoare la dragoste şi la funcţia ei ca exercitare a sexualităţii.

2. Sexualitate şi echilibru

Importanţa acestui sector – al sexualităţii – în unirea soţilor şi în însăşi personalitatea fiecărui partener e atât de mare, încât, aici, în mod deosebit, fiinţa umană se dovedeşte, cu siguranţă şi în întregime, ori înţeleaptă, ori nebună, capabilă ori ignorantă, evlavioasă ori nelegiuită; aici, în special, ea aduce cinste sau dezonoare Creatorului său şi lui însuşi. De aceea, *Dumnezeu nu l-a lăsat ca într-un pustiu, într-un domeniu moral neutru; dimpotrivă, i-a arătat locul sexualităţii*: unde şi cum e prescrisă, permisă sau interzisă, raţională sau iraţională, bună sau rea, mântuitoare sau dăunătoare.

B – Inserare în totalitatea conjugală

Porunca lui Dumnezeu cu privire la sexualitate cere imediat o energică lărgire a câmpului vizual: nu atât o precisă canalizare şi ordonare a ceea ce se obişnuieşte a se numi, în semnificaţie restrânsă, fizică, viaţă sexuală, cât, mai ales, o inserare, o conexiune a tendinţei sexuale în totalitatea vieţii, cu realitatea globală şi concretă a persoanei. În planul lui Dumnezeu, nu sunt organe sexuale fizice şi, prin urmare, o viaţă sexuală fizică pentru sine, nevoi sexuale fizice şi satisfacerea lor într-un raport

sexual fizic considerat ca un proces independent, închis şi semnificativ în sine. *Porunca lui Dumnezeu şi aici, dar mai ales aici, pretinde şi priveşte „omul întreg"*: tot ceea ce este el, şi nu numai felul în care se foloseşte sau nu de organele sale sexuale, dacă o face într-un mod sau altul.

1. Finalizarea sexualităţii

Dumnezeu nu cere separarea sexelor. Cum ar putea s-o facă, din moment ce el însuşi l-a creat pe om sexuat, ca bărbat şi femeie, şi i-a determinat din punct de vedere sexual în totalitatea fiinţei lor?

Nici nu cere negarea şi reprimarea raportului sexual. Cum ar putea s-o facă, din moment ce el a creat fiinţa umană ca bărbat şi femeie şi, deci, pentru întâlnirea dintre cei doi, momentul semnificativ şi integrant al acestei întâlniri fiind tocmai cel sexual?

Dumnezeu, însă, cere ca sexualitatea fizică a creaturii umane să intre în procesul întregii fiinţe umane şi realizarea raportului sexual să intre în procesul întâlnirii totale dintre bărbat şi femeie. Ceea ce e drept şi nedrept şi, prin urmare, ceea ce este mântuitor şi dăunător în acest domeniu depinde de această problemă: dacă el a fost sustras din izolarea şi din abstracţia sa şi a fost inserat în acest proces; dacă el este sau nu un punct de trecere în acea direcţie. Dacă nu reuşeşte să fie astfel, dacă sexualitatea fizică şi raportul sexual au drept autonom şi o putere autonomă, care pot să domine şi să împlinească Omul (adică bărbatul şi femeia şi întâlnirea lor), atunci sexualitatea este un fenomen dezumanizant. Porunca lui Dumnezeu se va opune întotdeauna şi în mod absolut suveranităţii sexualităţii fizice şi a raportului sexual.

2. Sexualitatea şi dragostea

Omul e trup, dar nu e numai trup: e şi suflet, şi în primul rând suflet, dacă am putea să ne exprimăm astfel. *Dragostea înseamnă căutarea sufletelor, a comuniunii depline şi, de aceea, în primul rând, este spirituală; înseamnă şi căutarea trupului, dar în mod subordonat; este un „eu" total care doreşte şi se dăruieşte unui „tu" la fel de total: numai în acest context, ființa umană înțelege şi caută şi raportul sexual, şi comuniunea sexuală în aspectul său fizic*.

Omul este şi o ființă „istorică", adică legată de comunitate. De aceea, cine separă sexualitatea de această conexiune şi face din ea un sector privat – fie pentru a o trata ca ceva rezervat în care persoana vrea să fie domn şi maestru, fie pentru a o supune la vreo oarecare lege sau regim particular – acela o sustrage poruncii lui Dumnezeu şi-i împiedică sfințirea.

Viața, comuniunea între soți are o multiplicitate de dimensiuni. Nici una dintre acestea nu realizează singură în totalitate dragostea. Nici una nu va putea fi separată în mod simplu, fără daune, de dimensiunea sexuală; însă, la fel, nu se va putea separa dimensiunea sexuală (şi componenta sexuală a întâlnirii dintre bărbat şi femeie) de celelalte dimensiuni: ne-am face iluzii şi am greşi iarăşi dacă tocmai sexualitatea ar fi separată de complementaritatea globală a soților, de dragostea aşa cum am analizat-o, de căsătoria ca plinătate a relațiilor pline de iubire.

Căsătoria va fi „castă”, onestă, cu adevărat sexuală, când sexualitatea fizică va fi înglobată în comuniunea spiritelor, a dragostei, dar şi a muncii, a bucuriei şi a durerii întregii vieţi a soţilor, când viaţa lor întreagă va face necesar, adevărat şi drept acest raport. Când acest raport este realizat într-un context de felul acesta, când împlinirea lui este cerută şi susţinută de atmosfera unei astfel de existenţe globale, atunci, şi numai atunci, poate fi drept şi salutar un astfel de raport.

Iată de ce a construi dragostea este un drum lung; şi logodna devine timp de har dacă este finalizată la deplina înţelegere a acestui mare dar de iubire pe care Dumnezeu l-a făcut omului.

C - Drumul lung al iubirii

Şi *CpT*, în paragraful „Drumul lung al iubirii” (pag. 258-260), oferă reflecţii interesante despre iubire ca dar al lui Dumnezeu. A înţelege acest dar nu vrea să însemne negarea înclinaţiei „mai imediate şi spontane, care îl face pe bărbat să se întâlnească cu femeia”; dimpotrivă, vrea să însemne a o interpreta şi a o aprofunda: pentru a ajunge la acea armonie dintre natură şi har, care ar trebui să fie caracteristica oricărui cuplu creştin.

1. Pericolele care ameninţă o atare armonie

Aşa cum am văzut deja mai înainte (pag. 14), „moştenirea fiilor lui Adam ameninţă permanent iubirea şi riscă să o transforme într-un egoism secret, în posesie idolatrică, în satisfacere banală a unei nevoi” (*CpT*, 258).

Pentru a acţiona împotriva unei asemenea ispite care ne încearcă mereu, este necesară o angajare asiduă şi laborioasă; e nevoie de mult autocontrol şi fiecare trebuie să se exercite în disciplina interioară care cere rugăciune, reflecţie, jertfă.

2. A construi o iubire autentică

Toate aceste eforturi sunt îndreptate pentru construirea unei iubiri adevărate; o iubire, deci, care se adresează persoanei în totalitatea sa şi care se hrăneşte „din dialog, cunoaştere reciprocă, exprimarea curajoasă şi, totodată, discretă a propriilor sentimente. Chiar şi activităţile, interesele, angajările respective pot şi trebuie să devină obiect al dialogului, care primeşte astfel, în interiorul raportului cuplului, lumea întreagă unde trăiesc cei doi" (*CpT*, 259).

3. Logodna ca timp de har

Iubirea, aşadar, nu se improvizează. Poate să se nască din emoţia unui moment sau dintr-un raport imediat de simpatie; dar pentru a fi prelungită în timp, pentru a deveni senină, încrezătoare, trebuie să fie construită cu răbdare, cu disciplină, în autocontrol, în sinceritate, în disponibilitate, în generozitate, „în familiaritate cu Cristos, cu cuvântul său, cu Biserica sa, în dăruirea curajoasă de sine însuşi" (*CpT*, 260).

În această perspectivă trebuie trăită perioada logodnei.

> Ea este un timp de har, timp în care este mai imediată şi mai plină de bucurie descoperirea iubirii ce apare ca dar gratuit şi surprinzător. Dar ea este şi timp de angajare şi mers împreună. Este, într-adevăr, timpul în care se construieşte acel dialog, acea prietenie, acea progresivă întrepătrundere

de sentimente şi interese, care singură permite să se ajungă la pronunţarea cu adevăr a cuvintelor dăruirii reciproce în pactul conjugal. Aceste cuvinte sunt pronunţate în faţa comunităţii credincioase, pentru a exprima valoarea eclezială şi sacramentală a realităţii noi, căreia ele îi dau naştere. Atunci şi numai atunci, „cuvântul trupului", comuniunea intimă proprie soţilor, va fi vehicul de har şi semn al acelei dăruiri necondiţionate şi indisolubile la care ei se angajează (*CpT*, 259).

D – Primatul carităţii

La acest punct, trebuie să facem o scurtă, dar precisă şi atentă avertizare împotriva unei atitudini destul de răspândite, făcând trimitere la capitolul VII pentru o expunere mai amplă asupra problemei. Există, întradevăr, o părere nefastă, după care termenul „moralitate" este folosit aproape exclusiv, sau, oricum, cu o accentuare cu totul arbitrară, pentru a indica ceea ce trebuie să valoreze ca bun şi just în problema specifică a sexualităţii şi despre raporturile dintre bărbat şi femeie, înţelese sub aspectul de „raporturi sexuale". Or, faptul că o astfel de problemă merită o mai mare atenţie datorită importanţei pe care o are în comuniunea conjugală şi în personalitatea partenerilor l-am mai spus; şi e folositor să se insiste, în special azi, când se tinde să se elibereze sexualitatea de atâtea tabù-uri şi, din păcate, de orice lege morală şi chiar socială.

Dar ar fi o greşeală să reducem morala la „porunca a şasea": ca şi cum ascultarea pe care o datorăm lui Dumnezeu ar începe şi ar sfârşi cu ceea ce depinde în sens larg, strict şi foarte strict de ea.

Interesul centrat excesiv asupra acestui sector poate să implice o evaziune de la alte porunci divine (a dreptăţii, a sincerităţii), poate să ne dea pretenţia că suntem drepţi sau justificaţi numai pentru că suntem de corecţi din acest punct de vedere. Poate, mai ales, să ne facă să pierdem din vedere ceea ce formează centrul moralei creştine: dragostea de Dumnezeu în aproapele şi de aproapele în Dumnezeu.

Este adevărat că toate poruncile impun sau opresc ceva în ceea ce priveşte dragostea, care îi fac posibilă punerea în practică, dar nu se poate nega că o anumită morală, până aproape de zilele noastre, a făcut din corectitudinea în sexualitate centrul de convergenţă şi exhaustiv al ascultării umane faţă de Dumnezeu, chiar dacă a reuşit să dea o motivaţie exactă. Folosirea corectă a sexualităţii este o problemă legată, în primul rând, de buna folosire pe care o facem de noi înşuşi, şi buna folosire de noi înşine este legată de înţelegerea pe care o avem despre propria demnitate umană şi, în cazul raportului cu „altul” în dragoste, de înţelegerea dragostei, de capacitatea pe care o avem şi o dobândim de a o transforma tot mai mult în caritate, în mărturie concretă şi reală a dragostei lui Dumnezeu faţă de noi, a lui Cristos faţă de Biserică.

E – Cunoaşterea sexului

1. Aparatul genital feminin

Organele genitale, în primii ani ai vieţii, se află într-o stare ce s-ar putea numi de latenţă funcţională; cu toate acestea, în ovarul fetiţei neajunse la pubertate continuă

maturizarea foliculilor. S-a calculat că, în momentul naşterii, ovarele conțin în total circa 300 de mii de ovogonii, dintre care multe se atrofiază fără o ulterioară maturizare, altele rămân în stare de repaus şi numai puține ajung la maturitate.

O dată cu pubertatea, începe viața sexuală activă, întrucât, fie şi în stare latentă, „viața" sexuală, în sine, poate să înceapă de când are loc în embrion diferențierea sexului.

Pe lângă dezvoltarea caracterelor sexuale primare, pubertatea îşi face simțită prezența o dată cu apariția caracterelor sexuale secundare. Începutul *pubertății* poate fi pus în legătură cu o „criză" pluriglandulară destinată să creeze un nou echilibru hormonal.

Apariția primei menstruații (menarha) aduce cu sine un fenomen vizibil şi databil, chiar dacă, de obicei, acest fenomen nu coincide cu completa maturizare sexuală, maturizare care va fi completată după câțiva ani.

Deplina funcționalitate a ovarelor are loc atunci când producerea diferiților hormoni alternează în manieră ciclică şi când organele respective sunt apte să primească aceşti stimuli cu răspunsuri fiziologice în propriile țesuturi. În timpul pubertății, ritmicitatea hormonilor ovarieni, de obicei, nu asumă un caracter tipic, cu alternarea celor doi hormoni, foliculina şi progesteronul, fapt pentru care pot avea loc menstruații datorate şi numai foliculinei (anovulatorie); acest fenomen este tipic şi în preajma stingerii activității ovarice, către sfârşitul vieții sexuale (menopauza).

Pubertatea se datorează unei crize a câtorva glande endocrine, ca hipofiza, care este, fără îndoială, protagonistă, apoi tiroida, ovarele şi glandele suprarenale.

Aspecte anatomice ale aparatului genital feminin adult

Sistemul genital feminin este constituit din organe externe şi interne.

a) Organele genitale externe

Organele genitale externe, sau vulva, cuprinde:

• *Muntele lui Venus*, sau muntele pubisului, este regiunea situată înaintea pubisului; o dată cu apariția pubertății, se acoperă cu păr. Sub cuta muntelui lui Venus există în mod permanent un strat adipos mai mult sau mai puțin dezvoltat

• *Labiile mari* sunt continuarea inferioară a muntelui lui Venus, care se orientează în jos şi spre înapoi, pentru a se termina în perineu, circumscriind deschiderea vulvei.

• *Labiile mici* sunt două pliuri cutanate, bogat vascularizate, situate între jumătatea superioară a labiilor mari şi himen; sunt acoperite de piele roz fără păr, pigmentată, prevăzută cu glande sebacee. Labiile mici sunt separate în partea de sus de două pliuri care se întâlnesc pe linia mediană: cele superioare formează prepuțul clitorisului şi cele inferioare formează frâul clitorisului.

• *Clitorisul* este compus din corpii cavernoşi erectili şi are aspectul unei mici excrescențe (e lat de circa 6 milimetri). Clitorisul este foarte sensibil la stimulii erotici şi constituie organul care răspunde în cea mai mare parte, la femeie, la stimulii sexuali. Atingerea plăcerii la femeie nu este, aşadar, limitată numai la vagin, ci provine şi în bună parte de la stimulările zonelor înconjurătoare, îndeosebi de la clitoris.

• *Vestibulul* este compus din două părți, superioară şi inferioară: în partea inferioară se află meatul urinar. În vestibul se află bulbii vestibulului, care sunt corpi cavernoşi ce înconjoară orificiul superior al deschiderii vaginale.

• *Glandele vulvo-vaginale ale lui Bartolini* sunt formațiuni groase situate în profunzimea labiilor mari, în spațiul dintre himen şi labiile mici.

• *Orificiul vaginal* este limitat de *himen*: este un pliu al mucoasei, în general, de formă circulară sau eliptică. Forma şi grosimea variază de la subiect la subiect. La primul act sexual, această fâşie, de consistență modestă, de obicei, se destramă şi poate da naştere la o mică pierdere de sânge. Himenul poate fi, foarte rar, neperforat, provocând o gravă tulburare după menarhă, fapt pentru care e necesar să fie făcută o incizie pentru a permite scurgerea sângelui menstrual.

• *Vaginul* face legătura, printr-un canal virtual, între organele genitale externe şi uter. Este segmentul care primeşte organul sexual masculin şi este, de asemenea, calea genitală a femeii, care conduce sângele menstrual spre exterior.

b) Aparatul genital feminin intern

Aparatul genital feminin intern este alcătuit din trei părți: cea mai profundă este organul unde ia naştere şi se maturizează ovulul, adică *ovarul* (sunt două, una de fiecare parte). Urmează apoi acele organe unde se realizează fecundarea şi gestația, şi anume, *trompele uterine şi uterul*; în sfârşit, organul destinat actului sexual şi trecerii copilului în timpul naşterii, şi anume *vaginul*.

Ovarele se găsesc în interiorul pelvisului (bazinului), în partea de jos a abdomenului. Fiecare ovar e de formă ovală şi măsoară circa patru centimetri în lungime, doi şi jumătate în lăţime şi zece milimetri în grosime (aproape cât o migdală mai mare). La naştere, ovarul conţine multe mii de ovule potenţiale (încă în formă imatură). Numai puţine ating o stare de dezvoltare completă, şi cel mult câteva sute dintre cele câteva mii care existau la început vor deveni complet mature.

c) Menstruaţia

Aceste glande sexuale, numite ovare, pe la 13-14 ani, completează procesul de maturizare şi declanşează, pentru adolescentă, faza pubertăţii. Începând cu acest moment, ovulele primare se dezvoltă şi se maturizează la intervale periodice (perioada perfectă este de 28 de zile; acesta este „ciclul menstrual lunar” al femeii normale). În timpul acestei perioade, unul dintre aceste ovule creşte mai mult decât celelalte şi este înconjurat de un săculeţ ce conţine un lichid numit lichid folicular. Acest sac mic apare la suprafaţa ovarului, cu aspectul şi consistenţa unei vezicule, şi, după puţin timp, prin ruperea peretelui sacului, ovulul matur este expulzat din glandă. Acest proces se numeşte *ovulaţie* şi are loc, mai mult sau mai puţin, la mijlocul perioadei dintre o menstruaţie şi alta. Fiecare ovul, o dată ieşit din ovar, este în mod potenţial un embrion, este gata să fie fecundat. La acest punct, are loc o producere de hormoni deosebiţi, care provoacă schimbări în mucoasa uterului şi îl pregătesc pentru ovulul ce este pe cale să

ajungă. Această mucoasă este inundată în majoritate de sânge, se umflă şi creşte în grosime. Dacă ovulul nu este fecundat, „cuibul” care a fost pregătit pentru el se distruge şi iese din uter şi din vagin sub forma unui flux sangvin sau *menstruaţie*, care durează de la trei la şase zile.

Menstruaţia se produce, deci, pentru că ovulul nu a fost fecundat şi este expulzat.

Menstruaţia nu este prea dureroasă pentru o femeie complet sănătoasă şi bine pregătită pentru evenimentul fiziologic ce este pe cale să se producă. Câteodată, se constată un fel de greutate la baza abdomenului, crampe abdominale, dureri de spate, nervozitate şi chiar un sentiment de deprimare. Dacă durerea este foarte puternică, este bine să se consulte un medic, pentru a descoperi cauza, care poate fi o dezvoltare insuficientă a organelor genitale, o poziţie anormală a uterului, inflamaţii a diferitor zone genitale, o producere hormonală neechilibrată, o slăbire generală şi alte cauze pe care medicul le va putea descoperi.

Menstruaţia coincide cu perioada fecundă a femeii şi încetează, de obicei, între patruzeci şi cinci – cincizeci de ani, adică atunci când nu mai are loc producerea de ovule mature. Acest fenomen se numeşte *menopauză* şi e precedat de o perioadă de unul sau mai mulţi ani (climacteriu), în timpul cărora ciclurile menstruale lunare şi cantitatea fluxului sangvin devin tot mai neregulate şi sunt însoţite de diferite tulburări, ca, de exemplu, valuri de căldură, transpiraţie abundentă, dureri de cap, insomnii, instabilitate emotivă şi depresie puternică. Toate aceste simptome pot să fie în mod oportun tratate, modificând condiţiile fiziologice ale femeii cu administrarea de substanţe hormonale de reechilibrare.

d) Trompele uterine

Ovarul se află în legătură cu uterul printr-un canal îngust ce se numeşte tuba sau trompa uterină. Când ovulul (care e de mărimea unui firicel de praf) este expulzat din ovar, întrucât e perfect matur, e aspirat din nou în trompă şi – în timp de 3-5 zile – ajunge în uter, unde poate evolua astfel: dacă în timpul migrării este fecundat, se va implanta în uter, unde se va dezvolta timp de nouă luni, creând o nouă viață sau, dacă nu a fost fecundat, va fi expulzat prin sângele menstrual.

Ovulul poate fi fecundat numai într-o scurtă perioadă de timp, în care, desprinzându-se de ovar, este primit în trompa uterină pentru circa douăsprezece ore. Iată de ce femeia, contrar a ceea ce se crede de obicei, este fecundă doar puține ore pe lună. Această descoperire a permis stabilirea, pentru fiecare femeie, a perioadelor fecunde şi obținerea controlului naşterilor prin faimoasa metodă a lui Ogino-Knaus (în ceea ce priveşte fecundarea, graviditatea şi naşterea, vezi ceva mai înainte).

Uterul este un organ muscular, format din două părți: un „corp” şi un gât numit „col”. Trebuie ştiut că țesutul din care este compus este foarte elastic; ceea ce explică de ce uterul, care, în condiții normale (adică atunci când nu este în perioada de graviditate), are proporțiile unei pere de mărime mijlocie, cu o cavitate capabilă să cuprindă o nucă, poate să se dezvolte printr-o prelungire şi îngroşare a fibrelor musculare, atingând cu uşurință un diametru de 40 cm. În mod normal, uterul este flexibil înspre înainte, dar uneori poate să fie şi înapoi (atunci se numeşte

„retroversie” şi provoacă unele tulburări). În ultimele săptămâni de graviditate, se apropie mult de diafragm; abdomenul gravidei se măreşte şi se lărgeşte, pentru că acea cavitate, care putea să conţină doar o nucă, acum conţine un făt ce cântăreşte de la două la cinci kilograme şi, în afară de aceasta, un litru de lichid amniotic şi placenta.

2. Aparatul genital masculin

Anatomia

Organele aparatului genital masculin sunt reprezentate de: testicule şi organele producătoare de spermă; căile spermatice: penisul; uretra; glandele anexe.

• *Testiculele* sunt în număr de două, situate în scrot, unde sunt legate de funiculul spermatic; testiculul este compus din testiculul propriu-zis şi de epididim.

Testiculul este de formă ovoidală, de consistenţă tenso-elastică. Lungimea sa este de 4-5 cm. cu o grosime de 2-2,5 cm, împărţit în mai mulţi lobuli unde sunt adunate canalele seminale, care, reunindu-se între ele în regiunea epididimului, formează reţeaua testiculului. Canalele sunt constituite de celule sexuale şi de celulele lui Sertoli. Celulele sexuale reprezintă celulele ce vor forma spermatozoizii.

Între lobuli se află celulele interstiţiale care au funcţie endocrină şi ar avea scopul de a regla apariţia caracterelor sexuale secundare, precum şi reglarea funcţiei sexuale.

• *Epididimul* constituie prima parte a căii spermatice şi e situat pe marginea posterioară a fiecărui testicul, sub forma unei virgule. De aici porneşte ductul deferent care pătrunde în segmentul ejaculator al veziculei seminale.

• *Veziculele seminale* (una pentru fiecare testicul) sunt două rezervoare de 5-6 cm lungime şi 1 cm grosime; de aici pleacă conductele ejaculatorii. Funcţia nu este bine cunoscută; pe lângă faptul că reprezintă un rezervor al spermatozoizilor, ele, cu secreţia lor, se pare că ar contribui la buna conservare a acestora şi la diluarea spermei.

Ductele ejaculatorii, pornind din veziculele seminale, traversează în drumul lor prostata şi se deschid în uretra prostatică prin două mici orificii.

• *Penisul* este organul propriu-zis al copulaţiei. Este alcătuit din rădăcină, corp, gland. *Rădăcina îl ţine* unit de septul uro-genital şi de articulaţiile ischio-pubice. În *corp*, distingem o parte nevăzută, ascunsă în perineu şi în rădăcina scrotului, şi o parte liberă, acoperită cu piele. Extremitatea corpului se termină cu *glandul*, acoperit cu o piele, continuare a aceleia de pe corp, *prepuţul*. La extremitatea glandului se află uretra, cu meatul uretral extern.

Dimensiunile penisului în faza de erecţie sunt de circa 15-17 cm lungime în segmentul liber, cu o circumferinţă maximă de 10-12 cm. El este alcătuit din patru formaţiuni vasculare, erectile: cei doi corpi cavernoşi ai penisului, corpul cavernos al uretrei şi corpul cavernos al glandei. *Corpii cavernoşi* sunt de aspect spongios şi

formaţi dintr-un complex de cavităţi vasculare pline cu sânge şi care pot comunica între ele, numite caverne. Corpii cavernoşi ai penisului sunt în număr de doi; pornind de la articulaţiile ischio-pubice, au o formă cilindrică, dar spre extremitatea anterioară se subţiază brusc, pentru a pătrunde treptat în cavitatea bazei glandului.

Corpul cavernos al uretrei este median, şi el de formă cilindrică. Pe toată lungimea sa, este străbătut de uretră.

Corpul cavernos al glandului constituie partea principală a acestuia şi are o formă conică. În partea sa ventrală, e întrerupt de un soclu în care pătrunde corpul cavernos al uretrei.

• *Uretra* reprezintă canalul micţiunii şi al ejaculării. Ea are patru porţiuni: cea pelvină, prostatică, perineală (sau membranoasă) şi peniană (sau cavernoasă). În uretra prostatică, se află o dublă formaţiune musculară sfincteriană, ce pare a avea o mare importanţă în timpul raportului sexual, întrucât închiderea sa ar permite acumularea spermei sub presiune, şi în momentul ejaculării, eliberarea lor asociată cu contracţii ale muşchilor adiacenţi ai planului perineal ar determina ieşirea violentă a spermei acumulate acolo.

• *Prostata* este o formaţiune glandulară situată sub vezică, care înconjoară uretra în porţiunea sa iniţială. Are forma unei castane. Este străbătută oblic şi în porţiunea sa superioară de două ducte ejaculatorii. Este alcătuită dintr-un segment conjunctiv şi o structură glandulară. Această glandă, a cărei funcţie secretorie produce partea lichidă a spermei, are canalul excretor terminat în uretra prostatică.

În expunerea anatomiei şi a fiziologiei aparatului genital masculin, ne-am oprit numai asupra descrierii acelor structuri care au o deosebită importanţă pentru problema reproducerii, considerând inutilă o examinare mai detaliată.

3. Fecundarea

Fecundarea reprezintă unirea celulei sexuale masculine (=spermatozoidul) cu celula sexuală feminină (=ovulul).

Spermatozoizii (în mod asemănător cu ovule) sunt produşi de două glande numite testicule. Această producere începe o dată cu adolescenţa (în timp ce erecţia se poate manifesta chiar şi mai devreme, dar fără capacitate de fecundare). O dată începută, producerea spermatozoizilor durează întreaga viaţă; într-adevăr, chiar şi un bărbat de şaptezeci de ani sau peste poate fi în stare să producă încă mulţi spermatozoizi vii şi, deci, să aibă copii.

Ovulul este produs de ovarele femeii şi apoi se îndreaptă prin canale până ajunge în uter, unde se nidează şi se va dezvolta (cf. pag. 133, aparatul genital feminin).

Ovulul nu are capacitatea de a se mişca singur (într-adevăr, este absorbit de canal); spermatozoidul, însă, este prevăzut cu o coadă lungă, care îi dă posibilitatea de a se mişca asemenea unui mormoloc.

Când capul spermatozoidului pătrunde în ovul, îl fecundează traversând membrana protectoare. În acest moment, noua celulă conţine în embrion minunata materie provenind de la cele două elemente, masculin şi feminin, adică o viaţă nouă.

Prin contactul direct dintre bărbatul şi femeia care se unesc sexual sub stimulul emoţiilor erotice, organul masculin se întăreşte datorită micilor sale vase sangvine ce se umflă de sângele pompat cu o mai mare forţă. În timpul raportului sexual şi, mai precis, în faza culminantă, numită „ejaculare”, organul masculin proiectează în vagin o masă enormă de spermatozoizi (până la 500 de milioane).

Spermatozoizii, o dată ajunşi în vagin, pornesc în căutarea ovulului ce trebuie fecundat, şi această căutare este unul dintre momentele cele mai mişcătoare ale naturii. Spermatozoizii, aşa cum am mai spus, sunt foarte rapizi, urcă în uter şi apoi urmează întreaga lungime a corpului uterin, într-una sau alta dintre trompe, până când întâlnesc ovulul. Capul spermatozoidului, mai rapid, pătrunde în ovul, coada se separă şi capul se uneşte cu nucleul celulei-ou. Astfel, a avut loc fecundaţia.

E evident că, pentru a ajunge la fecundare, este necesar să fie libere trecerile între canalele cervicale, uter şi trompele uterine, pentru a permite spermatozoizilor să urce pe căile mai sus-menţionate, până la ovul, în intervalul de timp (adică 24-48 ore de supravieţuire a spermatozoizilor) în care este încă posibilă fecundarea şi ca mucoasa uterului să fie suficient de dezvoltată, astfel încât ovulul fecundat să se poată fixa şi să crească. Celula fecundată începe îndată să se scindeze în două, patru, opt celule şi, în sfârşit, în milioane de alte celule, formând, puţin câte puţin, noua fiinţă umană. Numai puţine sciziuni, primele, au loc în canal, în timp ce ovulul este împins în jos, graţie contracţiilor

pereţilor tubari. Celelalte au loc în uter, unde, puţin câte puţin, celulele se multiplică: câteva dintre ele sunt destinate să formeze pielea copilului, altele, oasele, iar altele, celulele cerebrale şi aşa mai departe. Procesul minunat al vieții a început. Celula fecundată se „nidează" în uter, unde embrionul uman găseşte condiții ideale pentru a creşte într-o perioadă de patruzeci de săptămâni, până când este gata să vină la lumină. Pentru a proteja de schimbări de temperatură şi de eventuale traume această nouă viață în rapidă dezvoltare, se formează un „cuib", sacul amniotic, care este constituit dintr-o dublă membrană şi conţine, în afară de făt, şi o importantă cantitate de lichid.

Să urmărim acum evoluția noii vieți.

4. Graviditatea

La sfârşitul *primei luni,* această nouă ființă vie are dimensiunile de circa 5-7 milimetri.

După a doua lipsă a menstruației, e bine ca femeia să meargă la medic, pentru ca acesta să formuleze un diagnostic precis. Dacă absența menstruației se repetă, e clar că un astfel de diagnostic este mai uşor de dat. Un astfel de diagnostic, azi, este facilitat de un nou produs ce se găseşte în toate farmaciile: este vorba de aşa-numitul *predictor* şi este uşor de folosit (test de sarcină).

Raporturile sexuale trebuie întrerupte sau reduse la minimum în perioada în care ar fi trebuit să aibă loc ciclul menstrual, pentru a evita un eventual avort spontan.

E necesar ca medicul să consulte pacienta şi, dacă va considera necesar, o va supune unor examinări mai atente. Va lua, pe lângă altele, măsurile pelvine, greutatea şi o probă de urină. Ar putea să sugereze o dietă sau să stabilească suplimente la dieta existentă şi să o sfătuiască să facă o vizită la stomatolog, pentru a face o examinare a stării dentiției.

În această situație, au loc două schimbări, constând într-o mărire de volum a sânilor şi în apariția senzației de greață dimineață, fapt pentru care este bine să bea suc de lămâie sau portocale. Dacă greața este puternică sau există vărsături abundente, e bine să fie consultat medicul.

Senzațiile de oboseală şi de somn nu trebuie să neliniştească, întrucât fac parte din aspectele caracteristice sarcinii. Ovulul fecundat, care acum se dezvoltă, se numeşte, până la sfârşitul celei de a doua luni, „embrion”, după care se va chema „făt”.

După *2 luni*, fătul este lung de cca. 4 centimetri şi e un sac de celule. Urechile, ochii, brațele, picioarele, coloana vertebrală şi muşchii tocmai se dezvoltă. Inima bate, chiar dacă nu poate fi ascultată, şi sângele circulă. Sexul nu poate fi stabilit cu ochiul liber, întrucât nu există încă organele.

Hrana din sângele matern ajunge la făt prin placentă şi cordonul ombilical.

După două luni şi jumătate, diagnosticul sarcinii poate să fie formulat cu certitudine, pentru că uterul este mărit de volum şi mai moale la palpare. În primele trei luni de graviditate, călătoriile trebuie să fie întreprinse cu o anumită prudență, mai ales dacă există antecedente de avort, şi, pentru traseele lungi, este de preferat avionul în locul oricărui alt mijloc de transport.

Dacă se constată că picioarele se umflă, va fi bine să se consulte un medic asupra dietei şi asupra reducerii consumului de sare. Dacă vor apărea în această perioadă pofte alimentare, pot fi satisfăcute, întrucât reprezintă un drept tradițional pentru viitoarea mamă, dar trebuie să subliniem că, în ciuda credințelor populare, aceste pofte nu au nici o influență asupra copilului.

Nu sunt recomandate niciodată, mai ales în primele luni, examenele radiografice, pentru că pot să influențeze în mod negativ fătul.

Schimbările dispozițiilor sufleteşti, posibilele crize de depresie supuse multor variații individuale, nu trebuie să neliniştească dacă se mențin în limite fiziologice, întrucât sunt datorate realelor modificări hormonale ce au loc.

După trei luni, fătul este lung de cca. 7 centimetri şi cântăreşte cca. 28 de grame, capul e mare, ochii, nasul, gura, mâinile, picioarele şi organele genitale sunt formate.

Întrucât, în timpul primelor trei luni de sarcină, avortul spontan este mai frecvent, e bine să fie evitate eforturile deosebite.

Se poate continua munca, dar e bine să fie întrebat medicul, care ar putea, eventual, să prescrie exerciții fizice speciale.

Deoarece, peste puțin timp, sarcina va începe să fie evidentă, e bine să se țină cont că hainele trebuie să fie comode şi că nu trebuie să se poarte corseturi strâmte, burtieră, ciorapi sau portjartiere, pantofi cu tocul prea înalt, care pot să favorizeze edemele şi, oricum, să nu fie potriviți cu situația deosebită a femeii (există o întreagă modă „prémaman”, care face ca viitoarele mame să fie deosebit de grațioase).

După a patra lună, fătul este lung de circa 20 de centimetri şi cântăreşte 200 de grame. Se pot percepe bătăile inimii şi anumite organe sunt într-o dezvoltare rapidă, lucru care cere din partea mamei o dietă adecvată.

În afară de controlul obstetrical periodic, e bine ca viitoarea mamă să se supună unor analize hemochimice (glicemia, grup Rh, reacţia lui Wassermann etc.). Dacă apar pete roz pe abdomen, care tind să se extindă din ce în ce mai mult, e bine să se umezească pielea şi, pentru a deveni mai elastică, să se aplice creme. Uneori, constipaţia poate să constituie o problemă, fapt pentru care este folositor să se consulte propriul medic curant.

Dacă e posibil, ar fi bine să se ducă o viaţă în aer liber, lucru ce ar uşura progresiva reluare a bunei-dispoziţii şi a energiei.

În luna a cincia, copilul este lung de cca 25 de centimetri şi cântăreşte circa 350 de grame. Se mişcă şi se agită, lovind uneori cu mişcări stranii, care devin mai puternice în mod treptat.

Viitoarea mamă îşi dă seama de progresiva lui creştere în volum, preferă să stea dreaptă şi să doarmă pe o parte, în timp ce petele de pe abdomen şi uneori şi de pe sâni sunt mai evidente. Uneori, pot apărea crampe musculare, care cedează însă după un masaj uşor.

În luna a şasea, copilul este lung de 30 de centimetri şi cântăreşte cca. 700 de grame.

În această perioadă, mişcările pot fi, de asemenea, foarte puternice, pentru că fătul, deşi are momente de linişte, care nu coincid totuşi cu odihna mamei, se poate întoarce pe o parte şi-şi poate împinge capul în sus sau

în jos. Dacă sunt perioade de inactivitate prelungită a fătului, deşi nu e cazul de alarmare, e bine totuşi să se solicite un control medical.

Se poate face baie, dacă nu sunt contraindicaţii precise, însă, după luna a VII-a, e de preferat duşul.

Şi raporturile sexuale sunt posibile, cu o anumită grijă, până în luna a VII-a, evitându-se însă zilele ce ar corespunde ciclului menstrual; după această perioadă, e bine să se aibă o şi mai mare precauţie, dar, oricum, să fie întrerupte o lună şi jumătate înainte de naştere (eventual, pot fi reluate numai după 45 de zile după naştere).

În luna a şaptea, fătul este lung de circa 36 centimetri şi cântăreşte circa 1 kilogram.

În acest moment, dacă este întreruptă sarcina, nu se mai poate vorbi de avort, ci de o naştere prematură. Copilul ar putea deja să trăiască o viaţă autonomă, dar are nevoie, în acest caz, de condiţii deosebite de mediu (temperatură, umiditate, oxigen) şi nutritive; din cauza imaturităţii organelor sale şi a aparatelor, de altfel, complet formate, copilul este deosebit de vulnerabil.

În luna a opta, copilul cântăreşte cca 2,200 kilograme şi este lung de cca 45 de centimetri. Devine, pe zi ce trece, tot mai puternic şi mai robust, se formează straturi de grăsime, fapt pentru care mama trebuie să se hrănească mai consistent. Dacă e băiat, aceasta este perioada în care testiculele coboară în scrot.

Dacă se naşte la 8 luni, probabilitatea de supravieţuire, dată fiind constituţia lui, sunt mult mai mari.

Prin creşterea progresivă a copilului, uterul se măreşte şi poate să împingă organele spre diafragm, din care cauză

respirația mamei ar putea să devină dificilă. Adesea, însă, mamele învață în scurt timp să recunoască unde este capul copilului lor şi, ținând mâna deasupra, apăsându-l puțin, pot să uşureze mult respirația.

Întrucât copilul se pregăteşte pentru naştere, nu mai dă din picioare ca mai înainte şi ia o poziție normală cu capul în jos.

În luna a noua, copilul este lung de circa 50 de centimetri şi cântăreşte circa 3,300 de kilograme, e matur şi gata pentru o viață autonomă. În această ultimă perioadă, este bine să se facă un control medical permanent, deoarece copilul e gata pentru naştere şi e aşezat în poziția în care va veni în lume.

Sarcina se încheie o dată cu un complex de fenomene caracterizate prin violente contracții ale musculaturii uterine, însoțite de durere, necesare pentru ieşirea copilului.

5. Naşterea

Încep, aşadar, durerile naşterii.

Uterul, care în timpul ultimelor 45 de zile ale sarcinii a prezentat contracții neregulate şi la intervale mari de timp, la începutul travaliului, începe să se contracte la intervale mai regulate, la distanță de circa 20 de minute.

Contracția uterului este simțită de gravidă ca o întărire, urmată apoi de o slăbire.

Această perioadă, care durează mai mult la femeia aflată la prima sa naştere (de la 9 la 22 ore), începe, de obicei, seara (nu e clar încă motivul acestui comportament) şi e caracterizată de dilatarea colului uterin.

La începutul acestei perioade, dacă a decis să nască în clinică, trebuie să se interneze, dat fiind faptul că apoi începe perioada de expulzie adevărată, şi contracţiile uterine se prelungesc cu 30-40 de secunde şi sunt la distanţă de 2-3 minute. Contracţiilor uterine, al căror scop este acela de a face fătul să traverseze colul uterin, li se alătură muşchii peretelui abdominal şi, într-o mai mică măsură, şi cei ai perineului, care reuşesc să expulzeze copilul. În acest moment, copilul mai este încă unit de placentă prin cordonul ombilical, alcătuit din vase sanguine ce au transportat toată hrana de care avea nevoie.

Acest cordon este tăiat şi legat de medic la câteva momente după aceea, este expulzată din uter, prin contracţii, placenta, şi astfel, naşterea s-a încheiat.

E foarte important ca, în timpul travaliului, mama să nu se lase cuprinsă de frică, ci să colaboreze strâns cu medicul, care o invită să răspundă la fiecare contracţie, sforţându-se la timpul potrivit, ca să nu-şi risipească puterile şi să favorizeze la maximum acţiunea de expulzare. Între o contracţie şi alta trebuie să se relaxeze, să se calmeze şi să respire profund.

Nu sunt deloc adevărate afirmaţiile cu privire la durerile mari ale naşterii. În general, este vorba de exagerări fără rost, sau de urmări ale tensiunii şi ale fricii cu care a fost aşteptat evenimentul. În realitate, durerile sunt relativ uşoare în timpul primelor ore ale naşterii, pentru a deveni din ce în ce mai mari. Oricum, cu ajutorul posibilităţilor terapeutice, azi la dispoziţie, se pot alina în mare parte durerile mai puternice cu sedative sau prin măsuri fizice şi psihoterapeutice.

În legătură cu aceasta, în multe spitale, viitoarea mamă este învăţată cu mult timp înainte, în timpul sarcinii, să facă anumite exerciţii fizice şi de respiraţie şi, totodată, este pregătită din punct de vedere psihologic. În momentul travaliului, gravida se va afla astfel în cele mai bune condiţii fizice şi mentale pentru a ajunge la o naştere relativ fără durere.

F - Sociologia şi sexul

1. Libertate sexuală

În societatea de astăzi, există orientări contrastante, în violent conflict între ele, în ceea ce priveşte erotismul.

Un anumit fel de cultură îi acordă, printre altele, funcţia de a elibera lumea de tabù-uri sexuale; alţii contestă erotismul, îl resping în numele unei morale discutabile. În ţara noastră, sunt prezente amândouă aceste atitudini culturale. Sunt greşite, oricum.

Erotismul nu eliberează niciodată; creează, cu fanteziile sale, numeroase probleme, nelinişte, tensiune (uneori plăcută), care au nevoie să fie rezolvate, să-şi găsească împlinirea, altfel, se transformă în nelinişte şi chin. Pe de altă parte, a condamna erotismul înseamnă a nega dimensiunile umane ale iubirii; în orice raport autentic în doi, este vorba de o dăruire reciprocă de suflet şi de trup, printr-o fuziune armonioasă de sentimente, gingăşie, plăcere.

Condiţiile noastre deosebite, morale şi sociale, căderea multor valori, frustrările, nedreptăţile par să ne fi făcut să uităm romantismul, spiritualitatea, şi au netezit drumul spre un erotism obsesiv, construit pe imagini anatomice, lipsit de orice mesaj, care deteriorează până şi persoana proprie.

Pare că ne îndreptăm către o societate hedonistă, grosolană, tensionată, care caută evadări în orice fel de plăcere: cea sexuală este cea mai relevantă.

Multe ţări au atins deja culmea. Transformări sociale, legi etc. au adus cu sine servicii şi facilităţi, dar de aici a rezultat o societate sterilă, opacă, dezamăgitoare şi prin folosirea, denaturarea subită a sexualităţii în neliniştita căutare a satisfacerii oricărui fel de plăcere. Atunci când se ajunge la acest punct, omenirea se află la un pas de disperare (G. CALETTI, *Il comportamento sessuale degli italiani*, Calderini, Bologna 1976, 301).

2. Ce-i rău în asta?

În acest context „cultural”, sunt tot mai frecvente întrebările: „Ce-i rău în asta? De ce e păcat? Nu suntem liberi? Nu este un fapt natural?” Trebuie să le dăm un răspuns clar.

Sexul, desigur, este un dar pe care Dumnezeu l-a făcut omului pentru ca el să se folosească de el, dar cu o finalitate foarte precisă: cea de a face din cele două fiinţe o „singură persoană”. Nu este, aşadar, un instrument de stăpânire a celuilalt/celeilalte sau de sclavie: lucru foarte simplu când „el” vrea s-o oblige pe „ea” la dovada dragostei, sau când „ea” vrea să-l ţină legat pe „el” prin raportul sexual, mai înainte de o alegere definitivă şi de o dăruire totală, care trebuie să fie liberă pentru amândoi. Atunci, „«plăcerea» este rea nu pentru că e «plăcere», ci pentru că este dominantă şi îndreptată spre a-l poseda pe celălalt/cealaltă. Evaluarea morală a atracţiei spontane dintre bărbat şi femeie nu poate să

fie exprimată în mod adecvat, făcând referință la tensiunea dintre «rațiune» şi «plăcere»; ea trebuie, mai degrabă, căutată la lumina exigențelor unui profund raport personal" (*CpT*, 247).

3. Sexualitatea şi responsabilitatea

Ca o societate să progreseze, e necesar să fie alcătuită din bărbați şi femei maturi, care să aducă pe lume fii sănătoşi; progresul său este facilitat de fidelitatea conjugală, în timp ce, în mod contrar, este împiedicat de infidelitate. Fiii cresc mai bine într-o familie fondată pe o solidă legătură dintre soți, care, pe de altă parte, trebuie să se dedice fiilor lor.

Sunt mulți sociologii care au identificat în destrămarea familială unul dintre principalii factori criminalistici; după cum numeroase sunt cercetările care au arătat în familiile alcătuite din delincvenți un oarecare fel de destrămare. Considerând problema în ansamblul său, se poate observa că destrămarea familială este prezentă în circa 12 la sută dintre familiile populației, în general, în timp ce, în cazul familiilor delincvenților, o atare destrămare se dovedeşte într-un procentaj care variază de la 30 la 60 la sută, cu o tendință de a se stabili la 40 la sută (R. ZAVALLONI - C. GORI, „Disgregazione familiare e delinquenza minorile", *La Familia* [iulie-august 1976] 310).

4. Raporturi prematrimoniale

În acest context de formare la responsabilitate, la libertatea autentică (care nu înseamnă a te lăsa târât de instincte, ci de a le domina în vederea unui bine superior), la demnitatea umană, este inserată problema raporturilor prematrimoniale.

Măsura oricărui lucru este dragostea, şi anume, capacitatea de a te dărui (nu numai de a primi), de a te sacrifica pentru altul, de a te angaja, de a aparţine cu totul celuilalt.

Or, acest angajament total este sigilat numai în căsătorie; şi, de aceea, numai în căsătorie are dreptul de a se manifesta complet şi aspectul sexual.

E evident că, în măsura în care creşte acest angajament, în aceeaşi măsură cresc şi expresiile exterioare ale dragostei.

Desigur, nu este uşor să se găsească justa măsură, deoarece samavolnicia simţurilor e întotdeauna foarte puternică. Însă darul harului nu poate să lipsească la doi logodnici ce se pregătesc de căsătorie cu onestitate, sinceritate, spirit de sacrificiu, curaj: tocmai pentru ca bucuria întâlnirii viitoare să fie mai vibrantă şi mai profundă.

5. Dereglări sexuale

Varietatea dereglărilor sexuale se poate atribui faptului că sexualitatea este o manifestare tipic individuală. Cum s-a mai spus, tendinţa societăţii actuale în ceea ce priveşte viaţa sexuală pare a fi caracterizată de o continuă şi crescândă liberalitate. Este, deci, în contrast cu atitudinile intransigente ale unor vremuri nu prea îndepărtate.

E vorba de progres? E greu de spus.

Unii văd în aceasta un fel de joc de alternanţe, în care fie unul, fie celălalt dintre termenii libertate şi represiune ar avea utilitate. Între altele, a fost avansată ipoteza

că o excesivă libertate sexuală ar putea, în final, să slăbească elanul erotic: din punct de vedere istoric, într-adevăr, se pare că interzicerea în acest domeniu a dezvoltat o funcție stimulatoare. În plus, dincolo de tendința către libertatea sexuală, se poate întâlni uneori şi o anumită nelinişte, fie individuală, fie colectivă.

Oricum ar fi, tulburările funcționale ale vieții sexuale nu s-au redus, în ciuda marii libertăți erotice a epocii noastre. Şi aceasta ținând cont şi de faptul că, în zilele noastre, se recurge la medic mai des decât în trecut. Astfel, dacă anumite reacții de *frigiditate* la teama sarcinii pot azi să dispară o dată cu apariția pilulei anticoncepționale, se înregistrează şi unele cazuri de frigiditate legate de practici anticoncepționale, dacă unele forme de frigiditate sau *impotență* sunt vindecate sau se atenuează printr-o educație mai puțin rigidă, printr-o mai mare toleranță socială şi o mai bună informație cu privire la sexualitate, celelalte par a fi în relație chiar cu elementele citate mai sus. Aşa sunt, de exemplu, frigiditățile care se instaurează la fetele ce au fost determinate la primele raporturi numai să nu fie mai prejos decât colegele lor sau diferitele tulburări sexuale legate de nevoia obsesivă de a avea raporturi erotice perfecte. Astfel, excesul de noțiuni tehnice poate să acționeze în mod negativ asupra „spontaneității” necesare în raporturile dintre sexe.

Toate acestea ne fac să înțelegem importanța factorilor psihologici şi psihoafectivi în determinismul funcțiunilor sexuale, factori care, de altfel, sunt în mod inconştient negați la pacienții ce apelează mai întâi la medicul generalist, dermatolog, urolog, ginecolog, şi nu la specialişti calificați în sexologie.

Tulburările funcționale ale sexualității pot fi temporare sau permanente, pot să apară după o perioadă de activitate sexuală normală sau aproape, ori pacientul nu mai este capabil, din cauza lor, să aibă raporturi sexuale normale sau care să fie pentru el izvor de plăcere reală. Asemenea tulburări se pot verifica numai cu o anumită persoană, nu şi cu altele. În unele cazuri, de fapt, avem de-a face cu aşa-zisa impotență sau frigiditate specifică. Pot să apară cu un partener iubit sau dorit şi să dispară cu parteneri indiferenți. Pot, în sfârşit, să se manifeste, în special, ca o absență a dorinței ori s-ar putea ca dorința să nu lipsească, dar să se stingă repede chiar de la începutul sau în cursul activității sexuale. Pentru bărbat, ca şi pentru femeie, un anumit număr de factori organici poate să explice sau să contribuie la explicarea existenței unei frigidități sau a unei impotențe, însă e vorba întotdeauna de o netă minoritate de cazuri față de numărul ridicat al acelora care suferă de aceste tulburări. Între aceşti factori organici, amintim gravele malformații sau atrofii ale aparatului genital, leziunile neurologice, în special, ale zonei hipotalamice. După traume craniene, pot, de asemenea, să se observe tulburări sexuale, de obicei, tranzitorii.

Insuficiențele hipofizare sau suprarenale, diabetul sau alterarea echilibrului hormonal pot să influențeze asupra intensității libidoului. În cazul femeii, a fost găsită o cauză în distanța excesivă dintre clitoris şi meatul urinar şi în hipotonia muşchilor perineali. În cazul bărbatului, nu a fost găsită nici o legătură între cantitatea de hormoni androgeni şi impotență.

În stări generale de sărăcie sau la indivizi malnutriţi, se poate observa stingerea oricărei nevoi erotice (tulburări sexuale observate în lagărele de concentrare). Toxicomania şi alcoolismul pot să aibă un efect asemănător. Cu trecerea anilor, în mod obişnuit, puterea sexuală slăbeşte, deşi, la multe femei, se observă o trezire erotică după menopauză. Şi infecţiile şi stările inflamatorii ale regiunii genitale sunt cauza unor tulburări, deoarece o activitate sexuală ce este afectată de o durere tinde să fie interzisă.

Aşa cum am mai spus, majoritatea bărbaţilor impotenţi şi a femeilor frigide nu lasă să se vadă că tulburarea lor poate fi din cauze organice. În schimb, adesea e mai uşor să se scoată în relief *cauzele psihologice* sau, cel puţin, o înlănţuire psihologică. Nu vrem să vorbim despre impotenţe sau frigidităţi care sunt în legătură cu o boală mintală, cu perversiuni sau cu o homosexualitate latentă; ci cu factori psihici diverşi, ca, de exemplu, o agresivitate camuflată de dragoste; o reacţie la condiţiile ambientale defavorabile; frica de sarcină; imaturitatea afectivă sau absoluta lipsă de cunoştinţe specifice sau chiar elementare. Tulburarea sexuală poate să reprezinte un simplu simptom sau să se structureze într-o adevărată boală. Poate să aibă valoarea unei comprehensibile reacţii de moment sau să ajungă la un mod de a fi care să îmbrace întreaga persoană.

Terapia va fi în raport cu simptomatologia, lucru pentru care se va face apel la o corespunzătoare informare medico-igienică, la încurajare, la sfaturi potrivite unor cazuri reactive sau de o importanţă mai modestă, la decondiţionare, la psihoterapie, la psihanaliză asociată cu diferite medicamente în cazurile cele mai dificile.

6. Fertilitate şi sterilitate

O problemă de mare importanţă este fertilitatea sau sterilitatea cuplului, adică posibilitatea de procreare sau nu, situaţie pe care nu toate familiile o posedă în egală măsură.

Fertilitatea, în cazul unei femei, depinde de diferiţi factori: în primul rând, de vârstă, dat fiind faptul că, pentru reproducere, este necesar ca sistemul genital să fie perfect dezvoltat. Este, deci, indispensabilă maturizarea ovulului (ceea ce se întâmplă între 13-14 ani) şi ca femeia să nu fi pierdut din cauza diferitor boli sau cu menopauza (ce are loc către 45-48 ani) vitalitatea ovariană. E necesar, apoi, ca zămislirea să aibă un rezultat pozitiv, şi anume, ca o adecvată cantitate de spermatozoizi sănătoşi să fie depusă în căile genitale ale femeii, cât mai aproape de uter, şi să fie sănătoase canalul cervical, uterul, mucoasa uterină şi trompele lui Falope, pentru a permite spermatozoizilor să urce.

În sfârşit, trebuie ca un ovul să fie prezent în canalul unde are loc unirea cu spermatozoidul, adică raportul sexual să aibă loc în primele zile în care este posibilă fecundarea.

Principalele cauze ale sterilităţii feminine sunt reprezentate de malformaţii vaginale şi uterine, obturări ale canalelor, disfuncţii ovariene şi hormonale, inflamaţii şi infecţii locale sau generalizate, boli cronice etc. Cauzele cele mai frecvente sunt inflamaţiile (salpingite, anexite, metrite) urmate de malformaţii sau de deplasări ale uterului.

Anumite condiții psihice, cum ar fi unele traume emotive, anxietăți, stări de tensiune, griji exagerate în legătură cu sarcina şi naşterea pot să reprezinte un obstacol grav, mai ales în cazul femeii care are un sistem nervos labil sau excitabil, provocând tulburări hormonale sau inhibiții ce dau naştere la aşa-numita sterilitate psihogenă.

Sterilitatea într-un cuplu poate apărea însă şi din vina bărbatului. Bărbatul, într-adevăr, are datoria de a depozita în apropierea uterului o suficientă cantitate de spermatozoizi sănătoşi şi capabili de fecundare.

Dacă aceasta nu are loc din cauza malformațiilor congenitale de diferite feluri ale organelor genitale masculine (hipospadias, de exemplu), din cauza unei insuficiente puteri sexuale sau din cauza unor alterări cantitative şi calitative ale spermatozoizilor (de exemplu, orhite, prostate etc.), este exclusă posibilitatea concepției.

Uneori, un bărbat şi o femeie, *per se* rodnici, pot să constituie un cuplu steril. În acest caz, sterilitatea este rezultatul unirii unui bărbat şi a unei femei insuficient de rodnici, însumând astfel atitudinile negative de a genera; alteori, însă cauza trebuie căutată într-o incompatibilitate nu îndeajuns de definită a diferitelor lichide biologice, din care motiv nu are loc fecundarea.

Dacă, după primii doi ani de căsnicie, timp în care există maxima probabilitate ca o femeie să poată rămâne însărcinată, nu are loc o sarcină, trebuie să se vorbească despre o căsătorie sterilă (atunci când nu se folosesc mijloace de prevenire a sarcinii). Unii ginecologi vorbesc de căsătorie sterilă când unirea nu dă roade după primele şase luni, recunoscând totuşi că există cupluri ce reuşesc să aibă primul copil după zece sau după mai mulți ani de viață conjugală.

Atitudinea cea mai justă a unei familii care, deşi doreşte, nu reuşeşte să aibă copii e aceea de a apela cu încredere şi fără nici o teamă la un bun ginecolog sau la un centru medical specializat, fără a întârzia prea mult timp, pentru a evita prelungirea sterilităţii, adesea uşor vindecabile, şi a nu cauza triste efecte psihologice asupra armoniei vieţii conjugale, instaurând resentimente iraţionale şi periculoase faţă de celălalt soţ sau complexe de inferioritate.

Cercetările efectuate fără improvizaţii de o întreagă echipă de specialişti au datoria de a exclude prezenţa, într-unul sau în ambii soţi, a unor caractere patologice transmisibile copiilor, a unor afecţiuni generale şi locale şi succesive ale capacităţilor generative, cu cercetări asupra spermatozoizilor, asupra deschiderii conductelor etc.

Cu cât medicul va formula mai rapid un diagnostic exact, cu atât mai mari vor fi posibilităţile terapeutice care să le ofere soţilor posibilitatea de a încununa cu succes propria lor dorinţă.

Când, în ciuda tuturor încercărilor, viaţa conjugală nu va fi bucurată de sosirea unui copil, nu trebuie niciodată să se ajungă la disperare, deoarece căsătoria nu e niciodată inutilă, viaţa nu s-a terminat, şi apoi nu sunt rare cazurile unor sarcini chiar şi după mai mulţi ani de căsnicie.

Dacă, însă, instinctul matern al femeii ar cere ca indispensabilă prezenţa unui copil în casă, nu trebuie uitat faptul că există atâţia copii nefericiţi în orfelinate, din care cauză nu trebuie exclusă posibilitatea de a examina, în mod serios şi cu *spirit de dăruire,* posibilitatea de a adopta unul dintre aceşti copii, pentru a dărui şi a avea acea căldură şi pentru a stabili acel raport care s-ar instaura cu un copil propriu.

Când cauza sterilității familiei este în mod exclusiv a bărbatului, unii recurg la fecundarea artificială.

Problema, în asemenea cazuri, este, fără îndoială, mult mai delicată, fie din punct de vedere moral, fie dintr-un punct de vedere juridic, atunci când soțul nu şi-ar da consimțământul, sau când donatorul ar cunoaşte cuplul respectiv.

E bine să amintim că Biserica admite fecundarea artificială numai în sensul facilitării întâlnirii spermatozoidului soțului cu ovulul soției, după un raport conjugal normal; în timp ce nu e acceptată fecundarea cu sperma unui donator.

G – Vizita prematrimonială

De câțiva ani, dar, în special, în ultimul timp, se cere cu insistență instituirea unei vizite prematrimoniale, făcută obligatorie prin lege, astfel încât să se poată descoperi unele stigmate patologice ereditare ale celor ce se căsătoresc.

Deşi erau active şi în Italia anumite centre calificate în *depistarea* (cercetarea) prematrimonială a bolilor ereditare, numai recent s-a impus atenției opiniei publice problema necesității semnalării la timp celor ce se căsătoresc, la lumina legilor cu privire la ereditate şi frecvența caracterelor morbide, realele pericole de alterare pentru eventualii lor descendenți înainte, în timpul şi după naştere.

Cazuri mişcătoare de părinți care-şi văd în mod inevitabil condamnați aproape în totalitate proprii lor urmaşi trezesc un larg ecou, fie în ambientele ştiințifice responsabile, fie în acea parte a opiniei publice mai sensibilă la problemele sanitare ale masei largi.

Nu putem decât să ne bucurăm de conştientizarea opiniei publice şi a ambientelor politice într-o aşa de importantă problemă, chiar dacă e de dorit să nu se ajungă la impunerea vizitei prematrimoniale, întrucât, astfel, nu numai că s-ar vedea grav lezată libertatea individuală, dar chiar s-ar pune bazele unei discriminări între indivizi mai mult sau mai puţin dotaţi din punct de vedere genetic.

E cunoscut faptul că 50% din patrimoniul genetic al copilului provine de la tată şi 50% de la mamă; caracteristicile fenotipice ale celui care se va naşte sunt determinate de legi precise cu privire la dominarea acelor caractere, motiv pentru care unele dintre ele prevalează şi sunt numite dominante, altele cedează şi sunt numite recesive.

Care ar fi cantitatea şi calitatea părţii materne şi paterne a acestui patrimoniu în caracterele copilului este dificil de precizat. Într-adevăr, date fiind caracterele ereditare într-un număr nedeterminat, ce trebuie să fie calculate în ordinea sutelor de mii, de aici derivă atâtea şi atâtea posibile combinaţii, încât, exceptând gemenii monozigoţi, putem să reţinem că nu sunt în lumea aceasta doi indivizi egali din punct de vedere ereditar. Cu acelaşi mecanism, bolile ereditare sunt transmise de părinţi descendenţilor lor prin intermediul patrimoniului genetic. Aceste boli au apărut la un anumit nivel al arborelui genealogic, printr-o schimbare a unor factori ereditari sau gene (mutaţie): acestea, apoi, au transmis din generaţie în generaţie boala, când nu au avut caracterul de factori mortali, adică incompatibili cu viaţa.

Putem, deci, considera bolile ereditare ca fiind cauzate de o mutaţie ivită într-un moment determinat, şi stabilizată prin mecanismul ereditar.

1. Bolile ereditare

În ultimele decenii, s-a constatat o creştere progresivă a listei bolilor ereditare (circa două sute). O dată cu dezvoltarea observaţiilor şi studiilor în diferitele ramuri ale medicinii, a fost într-adevăr confirmată ereditatea elementelor morbide care mai înainte erau considerate ca lipsite de o atare caracteristică. Putem face o distincţie a bolilor ereditare, ţinând cont de dominarea sau retragerea caracterului patologic, care stă la baza bolii.

Distingem astfel bolile de tip dominant (de exemplu, talasemia sau anemia mediteraneană, hemofilia, psihoza maniaco-depresivă, albinismul parţial), bolile de tip recesiv (de exemplu, mioatrofia spinală progresivă infantilă, albinismul total, idioţia amaurotică, boala lui Niemann-Pick etc.) şi alte boli, ca, de exemplu, cataracta şi retinita pigmentară, care se comportă uneori ca dominante, alteori ca recesive.

Intensele emigrări interne ale acestor decenii au răspândit indivizii purtători de alterări, mai înainte vreme, localizate îndeosebi în anumite regiuni, cu concentrări de un anumit fel în marile centre industriale.

În baza legilor mendeliene, din unirea dintre un individ purtător al unei tare cu un subiect sănătos pot fi până la 100% copii afectaţi de boala părintelui.

Evidenţa dramatică a acestor procentaje, mai mult decât a oricărui alt discurs, este suficientă pentru a ne convinge de utilitatea *depistării* (cercetării) eugenice prematrimoniale. Stigmatele, dacă există, pot fi evidenţiate de cercetările minuţioase la care este supus cel ce vrea să se căsătorească.

Pe baza rezultatelor vizitei, viitorii soţi vor fi scutiţi de pericolele în faţa cărora ar putea să se afle copiii lor; toate acestea trebuie însă făcute cu un tact deosebit, evitându-se producerea unor adevărate şi proprii traume psihice; ei vor fi liberi să decidă ce este de făcut, după propria lor conştiinţă şi sensibilitate.

2. Evaluarea riscului genetic

Pentru o evaluare exactă a riscului genetic la care este expusă o pereche de logodnici, e nevoie, mai întâi de toate, de adunarea cu grijă a unor date anamnestice patologice personale şi familiale, astfel încât să se constituie un arbore genealogic complet, care trebuie să fie confruntat în mod necesar cu cel al celuilalt partener.

Cercetarea unei eredităţi patologice recesive are o deosebită importanţă în cazul unei căsătorii între veri sau, în general, între rude. În general, căsătoria între consangvini este absolut nerecomandată. Într-adevăr, tocmai din asemenea căsătorii dintre consangvini se nasc copii cu boli ereditare, chiar deosebit de rare.

Când se întâmplă aşa ceva, a avut loc în mod evident combinaţia a două gene alterate, la originea cărora stă un strămoş comun, care, dacă nu ar fi fost consangvinitatea, cu greu ar fi avut loc, după calculele probabilităţii.

Datoria consultantului eugenetic este, de altfel, nu numai aceea de a căuta să evite situaţii de consangvinitate,

ci şi acele situații de consangvinitate asemănătoare, determinate de prezența la ambii logodnici a unei eredități morbide depistate, dispusă către o anumită boală. Consultantul eugenetic nu va putea să facă afirmații absolute, ci să precizeze procentele riscului care pot să se ivească dintr-o asemenea unire; acestea sunt, din păcate, limitele previzibilității eugeneticii. Cu toate acestea, în aşteptarea unor noi descoperiri ale ştiinței, vizita eugenetică prematrimonială reprezintă un mijloc important în lupta pentru prevenirea bolilor ereditare; într-un viitor, pe care-l dorim cât mai apropiat, ea ar putea să constituie punctul de plecare pentru corectarea alterărilor genetice descoperite eventual la cei ce vor să se căsătorească.

• a acționa •

Ideile dobândite

1. Sexualitatea este o valoare pe care Dumnezeu a voit-o pentru a face completă comuniunea de viață a soților.

2. Sexualitatea are o valoare dacă intră ca mijloc în procesul întâlnirii totale dintre bărbat şi femeie.

3. Folosirea sexualității în sensul bun este legată de concepția justă despre sine însuşi, despre celălalt şi despre mărturia concretă şi reală despre dragostea lui Dumnezeu față de noi şi a lui Cristos față de Biserică.

Idei de pus în practică

Dragostea este un lucru serios: precocitatea, patima, graba sunt duşmanii ei.

Nu-i de ajuns să ai un venit material sigur pentru a ajunge la o iubire adevărată (câte căsătorii de miliardari nu eşuează?); nu-i de ajuns să spui „îmi placi”, pentru ca iubirea să fie completă (câte căsătorii dintre celebrităţi nu dau faliment?); nu-i de ajuns să dai frâu liber instinctului, pentru că văpaia pătimaşă distruge trupul şi sufletul şi „după aceea ne trezim şi mai singuri” (I. Bergman).

De aceea, este necesar ca, încă de pe acum, „să raţionăm cu seninătate” asupra folosirii sexualităţii. Actul conjugal nu poate fi redus la un simplu joc fizic; nu poate fi impus numai de un soţ prea „exigent” sau suportat de o soţie care o face pe „victima”; trebuie să fie o expresie autentică a iubirii care favorizează şi măreşte unitatea dintre voi doi în viaţa viitoare. În acest context, al unei iubiri respectate şi consolidate, se pune şi problema continenţei sexuale, fie din motive fizice (indispoziţia unuia sau a altuia), fie din motive spirituale superioare, care pot fi înţelese numai de aceia care ştiu să transfere dragostea lor la cele mai înalte regiuni ale spiritului.

RUGĂCIUNE

O, Doamne,
Tu, care m-ai condus până acum
pe căi de mine necunoscute,
condu-mă acum
pe cărarea harului.
E foarte greu pentru mine
să mă îndepărtez
de tot ceea ce dorința mea aspiră.
Pentru Tine este mai uşor să mă conduci
acolo unde vrei,
ca eu să merg...

Stenone – om de ştiință danez, 1685

CAPITOLUL VI

PATERNITATE RESPONSABILĂ

• a vedea •

Problema

După o anumită mentalitate care mai persistă şi azi, căsătoria este considerată de unii o maşină de „fabricat” copii: atâția copii, mulți copii.

Alții, în schimb, consideră naşterea unui copil ca o banală întâmplare a vieții în doi şi spun... „răbdare”!

Poate la baza acestor raționamente puțin echilibrate (într-un sens sau altul) stă lipsa unei exacte evaluări a iubirii conjugale, a paternității responsabile, a conceperii iresponsabile şi a antifecundării artificiale.

Faptul

Extragem acest fragment din scrisoarea soției unui emigrant, fragment care este destul de interesant pentru multe considerații umane cu privire la problema copiilor:

> Dragul meu soţ, îți scriu cu speranța că rândurile mele te găsesc sănătos, aşa cum suntem şi noi toți. Francisc are patru dințişori, şi mi se pare că peste puțin timp va începe să meargă. Este, într-adevăr, un copil frumos.
> Când erai aici, ai fost într-adevăr grozav: îți aduci aminte că spuneai atunci: „Dacă vom continua aşa în fiecare noapte,

Francisc va avea un frățior?" Acum frățiorul există; numai că sper să fie o surioară. Trebuie să se nască pe la mijlocul lui septembrie. Eşti mulțumit, Manlio? E sigur că se va naşte, deoarece am făcut analizele şi doctorul mi-a spus că există. Sunt atât de mulțumită, dar tu?
Să nu spui că n-avem bani şi că era mai bine să mai aşteptăm. Când ne-am căsătorit, am spus că vrem să avem un băiat şi o fată, şi acum îi avem. Nici mamei tale nu-i displace şi acum mă gândesc că e chiar o binecuvântare a Domnului, pentru că ne iubim atât de mult. O surioară lui Francisc i se potriveşte cum nu se poate mai bine, altfel el va deveni un îngâmfat. Mama ta îmi spune să te salut. Îți dau un sărut. Soția ta pentru totdeauna,

Luciana (scrisoare de la Paularo)

(A. BONGIORNO - A. BARBINA, *Il pane degli altri*, Ed. Situazione, Milano 1971)

Există un aspect inuman al maternității întrerupte, care se cheamă avort voluntar. Iată câteva afirmații ce ne vin de la mişcarea feministă germană:

În favoarea avortului walkirie

„Lust ohne Last" (Plăcere fără vină) era scris pe pancartele purtate la manifestațiile de pe străzile Frankfurt-ului de femeile din „Aktion 1971", una dintre atâtea alte asociații feministe care cer legalizarea avortului în Germania.
„Asupra trupului nostru vrem să decidem noi", a spus, în timpul unei adunări de femei, ținută la Bad Boll, Renate Lepsius, sociolog al Partidului Social-Democrat.
Apoi a explodat bomba săptămânalului „Der Stern": 374 de femei de largă notorietate, între care actrițele Vera Tschechova, fiica faimoasei Olga, Romy Schneider, Sabine Sinjen şi manechina Veruschka von Lehndorff, au semnat

un apel la ziar în favoarea avortului, aşa cum au făcut cu o lună în urmă 343 de renumite doamne franceze conduse de Simone de Beauvoir, declarând că şi ele, în trecut, au avortat în mod voluntar, expunându-se astfel, în mod serios, rigorilor legii.

Practica avortului este mult mai răspândită în Germania decât se crede.

Practicile abortive aparţin, de cele mai multe ori, medicilor, dar şi moaşelor, infirmierelor şi oamenilor fără nici o instruire sanitară: femei de serviciu, comercianţi care au dat faliment şi, în anumite cazuri recent descoperite, muncitori, radiotehnişti şi şoferi, dornici să-şi mai rotunjească salariile. Preţul unei intervenţii merge de la 50 la 200 de mii de lire. Într-un sat din regiunea Ruhrului, a fost denunţat la magistratură un mecanic care făcea avorturi pe scară largă. Intervenţiile aveau loc pe o camionetă care mergea dintr-un loc în altul din Germania.

(*Panorama*, 17-6-1971)

• a judeca •

Dialogul

1. Aţi vorbit vreodată între voi despre problema procreării responsabile? Care ar fi dificultăţile pe care aţi voi să le clarificaţi cu medicul şi cu moralistul? (S-ar putea organiza o masă rotundă pentru a clarifica multele aspecte ale problemei.)

2. Multe cupluri îşi încep viaţa matrimonială întârziind voluntar naşterea primului copil, pentru că, zic soţii, altfel „s-ar sfârşi prea repede libertatea”. Cum consideraţi o astfel de comportare?

3. Multe cupluri spun: „Un băiat şi o fată, apoi, gata!" Vi se pare corect acest mod de a gândi şi de a acţiona?

4. Avortul este o problemă îngrijorătoare a societăţii noastre contemporane.
Aţi putea să vă exprimaţi părerea în această privinţă?

Ideile fundamentale

A – Paternitate responsabilă
B – Căile posibile
C – Încredere creştină
D – Aspectul medical
E – Avortul

A – Paternitate responsabilă

Procreerea responsabilă nu se identifică numai cu posibilitatea sau cu datoria de a limita naşterile. E mult mai mult decât atât. Cu toate acestea, când este vorba de „motive grave", ea poate să determine pe cineva să amâne şi să distanţeze naşterile, sau chiar să le evite cu totul.

Paternitatea responsabilă trebuie „să fie considerată sub diferite aspecte legitime şi legate între ele": ea trebuie văzută în raport cu procesele biologice... cu tendinţele instinctului şi ale pasiunilor... cu condiţiile fizice, economice, psihologice şi sociale... şi presupune ca soţii să recunoască pe deplin propriile lor datorii faţă de Dumnezeu, faţă de ei înşişi, faţă de familie şi faţă de societate într-o justă ierarhie de valori (cf. *Humanae vitae*, nr. 10).

B – Căile posibile

Stabilind principiul semnificației unitive şi procreative a actului conjugal (cf. *Humanae vitae*, nr. 12), recunoscând dificultățile multor soți în a trăi cu seninătate propria lor viață, întrucât

> Conciliul ştie că soții, în strădania lor de a-şi orândui armonios viața conjugală, sunt adesea stingheriți de unele condiții ale vieții de azi şi pot ajunge în situații în care numărul copiilor nu poate fi sporit, cel puțin pentru o vreme, iar trăirea unei iubiri fidele şi deplina comuniune de viață se mențin cu mare greutate. Acolo unde intimitatea vieții conjugale este întreruptă, nu rareori fidelitatea poate fi pusă în primejdie, iar binele copiilor poate fi compromis în sensul că educația lor este în pericol, ca şi curajul părinților de a mai accepta alții (*GS* 51),

se propun aceste soluții:

I - *Reglementarea naşterilor:* este disciplina actelor procreative, care comportă „continența periodică”, adică abținerea de la raporturi sexuale în momentele rodnice, pentru cine vrea să evite în mod responsabil procrearea. O astfel de reglementare e pe deplin umană, responsabilă, presupune stăpânirea de sine, este avantajoasă pentru femeie şi rațională pentru bărbatul care nu se lasă dominat de instinctele sale.

În această reglementare intră:
– metoda Ogino-Knaus (cf. pag. 178);
– metoda termică (cf. pag. 179);

– metoda mucoasei cervicale (care are două procedee: cel al dr. Gabriele Bonomi, de la Centrul de Studii de Sexologie din Pavia, şi cel al soţilor Billing; cf. pag. 182).

II – *Controlul naşterilor*, care înseamnă blocarea sau micşorarea factorilor biologici ai fertilităţii, astfel încât să nu aibă loc o concepere, folosind mijloace artificiale (anticoncepţionale sau contraceptive cf. pag. 185ş.u.).

1. „Biserica... nu consideră deloc ilicită întrebuinţarea de mijloace terapeutice cu adevărat necesare pentru a îngriji bolile organismului, chiar dacă de aici ar urma un impediment, chiar şi prevăzut, pentru procreere, numai ca un astfel de impediment să nu fie voit direct, indiferent pentru ce motiv” (*Humanae vitae*, nr. 15).

Un astfel de principiu le pare moraliştilor ca fiind fundamental. El marchează în mod clar fie orizonturile, fie limitele liceităţii intervenţiei omului asupra funcţiilor şi asupra dinamismului biologic. Facultatea generativă poate fi considerată fie în funcţia ei specifică, fie ca organ al organismului uman. Şi, de aceea, se poate acţiona asupra ei, fie ca să i se permită să fie sănătoasă în ea însăşi, fie pentru a-i permite îndeplinirea funcţiei pe care o are în întreg. Şi, în această perspectivă, intervenţia asupra facultăţii generative este permisă şi conformă naturii sale, chiar dacă de aici ar rezulta un impediment, chiar şi prevăzut, pentru procreare.

În afară de toate acele cazuri indicate în mod general ca boli, moraliştii au condus la scopul terapeutic (şi, deci, declarate ca permise) alte şase cazuri de sterilizare temporară:

– pentru a îngriji sterilitatea feminină;

– pentru a regulariza ciclurile;
– în timpul alăptării;
– pentru a înlătura menstruațiile care ar putea coincide cu anumite prestări;
– în cazul unei ciesofobii sau teamă nevrotică de sarcină;
– în cazul unei legitime apărări de teama unei violențe iminente.
ÎN ACESTE SITUAȚII INDICATE, FOLOSIREA PROGESTATIVELOR (SAU A PILULEI) APARE CA PERMISĂ.

2. În ceea ce priveşte folosirea mijloacelor artificiale, în timp ce este considerată în mod grav nepermisă „pilula zilei de după", deoarece poate să fie abortivă (pentru *avort*, cf. pag. 192), se poate afirma că „este permis uneori să se tolereze un rău moral mai mic cu scopul de a evita un rău mai mare sau pentru a promova un bine mai mare" (*Humanae vitae*, nr. 14) (de exemplu, să se folosească pilula pentru a evita probleme în familie, încercări de evaziuni sexuale), şi că

> circumstanțele particulare ce intervin într-un act uman în mod obiectiv rău, în timp ce nu pot să-l transforme într-un act virtuos obiectiv, pot să-l facă nevinovat sau mai puțin vinovat sau scuzabil din punct de vedere subiectiv. În judecata conclusivă, conştiința este inviolabilă şi nimeni nu poate fi forțat să acționeze în mod contrar propriei conştiințe, aşa cum o atestă tradiția morală a Bisericii.
>
> (din *Documentul cu privire la pilulă al Sfintei Congregații pentru Cler* din 10.3.1972, cf. *Il Regno* 241 [aprilie 1972], 188)

C – Încredere creştină

E neîndoielnic faptul că îndeplinirea moralei conjugale, aşa cum e prevăzută de magisteriu în *Humanae vitae*, cere jertfă şi autocontrol. Dar a trăi din această cauză în nelinişte sau, mai rău, a renunţa, din această cauză, la practica sacramentală şi la viaţa creştină, pentru că unii soţi nu văd rezolvată în intimitatea familiei lor problema morală, ni se pare ceva în afara perspectivei creştine.

Nu îndrăznim să ne pronunţăm asupra problemei gravităţii comportamentului conjugal, care este contrar indicaţiilor Bisericii. Am voi, în schimb, să considerăm lucrurile pe plan subiectiv.

Or, *ca să judecăm responsabilitatea subiectivă a comportamentului soţilor, trebuie să intrăm puţin în toată organizarea vieţii lor.* Există un adevărat abis între slăbiciunea aproape suferită şi constant depăşită, cel puţin ca efort, şi răutatea prevăzută, dinainte aranjată şi acceptată cu consimţământ tacit egoist. Există un abis între o folosire chiar anormală a căsătoriei, făcută cu intenţia şi ca să fie întărită comuniunea de viaţă, şi aceeaşi folosire a căsătoriei (exclus fiind copilul), făcută numai din egoismul partenerului sau din egoismul soţilor.

Dacă, în ciuda efortului continenţei periodice, purificarea dragostei şi angajamentul generozităţii, conştiinţa bine formată şi informată după principiile morale nu rămâne liniştită, există recursul la iertarea lui Dumnezeu, la harul Pocăinţei: o iertare ce este dată fără greutate chiar şi aceluia care, dând asigurare despre

propria angajare sinceră şi constantă, intuieşte şi aproape prevede căderile viitoare. *Există motiv de har chiar şi în mărturisirea „mereu a aceloraşi păcate” înaintea lui Dumnezeu, dacă creşte efortul de a-l iubi cu generozitatea de care cineva este capabil*.

Din punct de vedere pastoral, ni se pare că am putea accepta părerea că

> întrebarea cea mai neliniştitoare pentru conştiinţa soţilor nu e dacă pot sau nu „să folosească pilula”, sau oricare alte mijloace anticoncepţionale, ci dacă trebuie sau nu să aibă un alt copil. Soţii trebuie să înceapă viaţa de căsnicie cu voinţa sinceră de a înţelege şi de a împlini voinţa lui Dumnezeu în această privinţă: şi pe această cale să decidă, în baza circumstanţelor concrete ale momentului şi ţinând cont cu o responsabilă generozitate de toate valorile în cauză, dacă să procreeze sau nu un alt copil. Rezolvată fiind această problemă fundamentală, aceea de a adopta o tehnică mai degrabă decât alta pentru timpurile de legitimă aşteptare, apare secundară şi relativă (A. VALSECCHI, *Morale cristiana*, II, P.U.L., Roma 1970, 30-31).

Este vorba, în definitiv, de o problemă de conştiinţă asupra căreia soţii trebuie să se întrebe, să se roage şi să sufere în adoptarea unei soluţii mai mult decât a alteia.

> În ultimă instanţă, soţii sunt aceia care trebuie să hotărască, în faţa lui Dumnezeu, în această privinţă. În modul lor de a acţiona, soţii creştini trebuie să fie conştienţi că nu pot proceda după bunul lor plac, ci trebuie să fie întotdeauna călăuziţi de conştiinţa lor, care trebuie să se conformeze legii divine, ascultând de Magisteriul Bisericii, care interpretează în mod autentic această lege în lumina Evangheliei (*GS* 50).

Dacă, după ce au făcut reflecţiile necesare, se vor decide să transmită o nouă viaţă, Domnul le va da forţa, harul şi bucuria în noile sacrificii pe care vor trebui să le înfrunte. Dar, chiar dacă vor trebui să se decidă să refuze darul unei noi vieţi din imposibilitatea fizică, morală, socială, economică, conştiinţa lor va fi aceea care trebuie să aleagă mijloacele cele mai potrivite (în acea ordine pe care am indicat-o la pag. 171ş.u.) pentru a menţine acea unire şi acea armonie familială ce este cel mai mare bine ce trebuie salvgardat în societatea hedonistă de azi. „Şi oricare ar fi hotărârea lor, nu trebuie pentru nici un motiv să fie privaţi de sacramente. Şi nici măcar nu trebuie să se spovedească, întrucât în mod real nu au păcătuit” (A. HORTELANO, *Amore e matrimonio: nuove prospettive*, Cittadella, Assisi 1973, 215).

D – Aspectul medical

Procreerea conştientă

Procreerea conştientă este un argument asupra căruia s-a discutat mult, mai ales în ultima vreme, din punct de vedere moral, economic, social, politic, religios, medical. Problema, din acest ultim punct de vedere, înseamnă să-ţi ordonezi propriile raporturi sexuale astfel încât din ele să se nască numai acei copii care sunt consideraţi oportuni şi sunt doriţi din toată inima.

De altfel, acest punct de vedere este tot mai mult acceptat de sensibilitatea modernă şi chiar Biserica Catolică se orientează către ceea ce teologii numesc „procreere conştientă” (sau responsabilă). Folosirea unor

metode destinate să împiedice naşterile nedorite nu este împotriva principiilor moralei catolice, deoarece Biserica s-a pronunţat contra liceităţii metodelor contraceptive (de exemplu, pilula lui Pincus), dar consimte ca soţii să aleagă în mod deliberat pentru raporturile lor sexuale perioada în care fecundarea e puţin probabilă sau de-a dreptul imposibilă.

Soţii, după ce au identificat „perioada sigură" (adică aceea în care nu poate avea loc conceperea), limitează la acea perioadă propriile raporturi sexuale, abţinându-se, în schimb, în zilele fecunde. Este, de altfel, în general, acceptat că în femeie se maturizează un singur ovul în fiecare lună şi că acesta rămâne vital (adică poate fi fecundat) numai pentru o scurtă perioadă, nu mai mult de o zi şi poate chiar mai puţin. De aici se conchide că, afară de cazul că ovulul nu este fecundat în momentul în care iese din ovar sau puţin după aceea, nu poate avea loc nici o sarcină mai înainte de ovulaţia lunii următoare. Nici spermatozoidul nu este în stare să supravieţuiască prea mult şi îşi pierde capacităţile fecundative după 2-3 zile de la pătrunderea sa în uter sau în trompe. De aici rezultă că fecundarea este posibilă numai dacă raportul sexual are loc puţin înainte sau puţin după perioada de ovulaţie.

1. Metode naturale

Trei sunt principalele şi cele mai cunoscute metode anticoncepţionale (admise din punct de vedere moral) bazate pe abstinenţa periodică: metoda lui *Ogino-Knaus*, care se bazează în mod exclusiv pe notarea începutului

lunar al menstruaţiilor; *metoda termică*, ce se bazează pe observarea curbei termice rectale, măsurată zilnic pe întreaga durată a ciclului menstrual în circumstanţe identice; *metoda albuşului de ou*. Primele două cer o perioadă de observare preliminară de cel puţin un an; metoda albuşului de ou, în schimb, cere doar o atentă observaţie.

Aceste metode recomandă abstinenţa sexuală în timpul perioadei fecundităţii feminine. Ar fi vorba, fără îndoială, de o rezolvare ideală, dacă o astfel de perioadă ar putea să fie determinată cu precizie: dar, actualmente, nu dispunem de nici un test fiziologic care să permită determinarea cu absolută certitudine şi precizie momentul ovulaţiei.

METODA OGINO-KNAUS

Metoda se bazează pe următoarele calcule: ovulaţia are loc între a 16-a şi a 12-a zi înainte de menstruaţie. Stabilită fiind la 3 zile supravieţuirea maximă a spermatozoizilor pătrunşi în uter, femeia este fertilă de la a 19-a până la a 12-a zi înainte de începutul menstruaţiilor (dacă ciclul este de 28 de zile, fertilitatea este cuprinsă între a 10-a la a 17-a zi).

Când lungimea ciclurilor menstruale este variabilă, calculul zilelor fertile trebuie să se bazeze pe durata ultimelor douăsprezece cicluri.

Ţinând cont că ovulaţia are loc, în mod normal, în a 15-a zi înainte de începerea menstruaţiilor, perioada de fertilitate corespunde datei ovulaţiei cu adăugarea celor 3 zile precedente (timpul de supravieţuire a spermatozoizilor) şi a zilei următoare (timpul de supravieţuire a ovulului).

Din cauza ciclului neregulat sau pentru că ciclul, care se dovedise a fi constant şi foarte regulat pentru foarte mult timp, devine deodată neregulat din cauza unei boli, a unei emoţii foarte puternice sau din alte motive, pot avea loc „accidente” mai înainte ca femeia să-şi dea seama de această schimbare.

Dacă este aplicată corect, această metodă este „destul” de sigură (nu în mod absolut, deoarece într-o lună, chiar şi în mod excepţional, pot avea loc două ovulaţii; ceea ce va da peste cap toate socotelile) şi, de aceea, poate fi aplicată cu relativă linişte de către soţi, în timp ce, evident, pentru cei care nu vor copii în mod absolut, „siguranţa” ei nu este în întregime dovedită.

METODA TERMICĂ

Metoda se bazează pe observarea curbei termice a femeii în perioada dintre menstruaţii şi aspectul ei este în strânsă legătură cu fenomenele ovariene.

După o fază menstruală întrucâtva variabilă, există o fază post-menstruală de hipotermie, cu o minimă la mijloc şi la sfârşit. Începe, deci, o creştere a temperaturii, corespunzând în mare ovulaţiei (perioadă de continenţă pentru a evita fecundarea); această fază durează de la două la patru zile: temperatura creşte cu câteva zecimale (de exemplu, de la 36,4° la 37°). Ei îi urmează o fază de ascensiune termică premenstruală, în timpul căreia temperatura se menţine constantă în jurul la 37°. Aspectul curbei termice poate uneori să fie mai puţin tipic: anomaliile de mai mică importanţă nu îmbracă însă o semnificaţie hormonală deosebită. Faza premenstruală de hipotermie este, în schimb, destul de constantă.

Dacă soţii vor să excludă în mod absolut eventualitatea unei sarcini, raporturile sexuale trebuie să fie permise numai de a doua zi după ce s-a confirmat nivelul hipotermic.

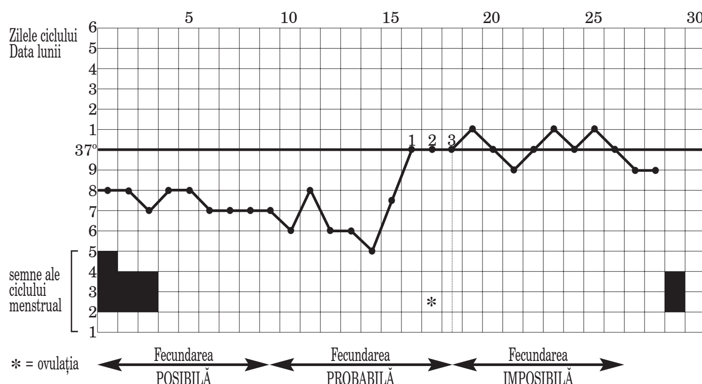
Procentajul insucceselor este atunci foarte scăzut. Dacă creşterea termică a fost treptată, perioada în care raporturile sexuale sunt posibile fără risc este foarte scurtă (de 8 zile şi chiar mai puţin).

Dacă, în schimb, soţii se mulţumesc să distanţeze naşterile şi consideră că nu e cazul să rişte, raporturile sexuale pot avea loc începând cu a treia zi de la creşterea temperaturii, cu condiţia ca o astfel de creştere să fie treptată şi să ajungă la data obişnuită.

Procentajul insucceselor acestei metode („semirigide”) este scăzut. În aplicarea metodei au o mare importanţă câteva elemente:

- temperatura trebuie să fie măsurată mereu cu acelaşi termometru, la trezire, înainte de a se ridica din pat, pe cale rectală sau vaginală, şi notată imediat;
- dacă temperatura prezintă o creştere anormală, să se noteze toate eventualele cauze care pot să explice fenomenul (răceală, durere de gât, călătorie obositoare, noapte albă, coit matinal, tratament hormonal etc.).

SCHEMA CURBEI TERMICE ÎN TIMPUL CICLULUI MENSTRUAL DE 28 DE ZILE

Folosirea acestei metode se justifică în măsura în care bărbatul şi femeia sunt cu totul de acord cu constrângerea la care ea îi obligă. Această metodă, limitându-se să fructifice o perioadă de sterilitate naturală şi permițând împlinirea actului sexual în plinătatea sa şi fără nici un artificiu, este bine văzută din punct de vedere moral.

Criticile aduse metodei termice privesc următoarele aspecte:

- inacceptabilitatea sa din cauza abstinenței prelungite pe care o comportă şi consecventa limitare a raporturilor sexuale la scurta perioadă a ciclului menstrual. Aceasta ar părea a fi obiecția cea mai importantă. În cazul ciclurilor de 28 zile cu o curbă termică uşor de citit, raporturile sunt posibile timp de 10-12 zile; dar dacă creşterea temperaturii este prea variată şi nivelul hipotermic scurt, această perioadă trebuie să fie redusă ulterior.

- Imposibilitatea de a o folosi la femeile care prezintă o curbă termică anormală, ca în cazul bolilor cu febră, operația plictisitoare de a trasa o curbă termică şi de a se folosi de termometru.

În concluzie, se poate spune că folosirea metodei termice cere disciplină şi stăpânire de sine. Dacă ea limitează într-adevăr posibilitatea raporturilor sexuale la o scurtă perioadă din timpul ciclului menstrual, în schimb, e tot atât de adevărat că liniştea pe care o asigură face mai satisfăcătoare raporturile sexuale. Adoptând o combinație a celor două metode, aplicând-o pe cea a lui Ogino-Knaus în prima parte a ciclului menstrual şi pe cea termică în a doua parte, se poate avea o limită de siguranță mai mare şi o perioadă de continență mai scurtă, şi anume până la 3 zile (timpul de supraviețuire maximă a spermatozoizilor) mai înainte de începutul creşterii temperaturii datorate ovulației.

METODA MUCUSULUI CERVICAL SAU A „ALBUŞULUI DE OU"

Există, în sfârşit, a treia metodă pentru controlul zilelor fecunde şi, prin urmare, pentru a exercita o paternitate responsabilă.

O astfel de metodă se bazează pe prezența sau absența unei secreții mucoase deosebite la nivelul colului uterin.

Toate femeile (normale din punct de vedere al funcționalității lor ovariene şi procreative) ştiu că, spre mijlocul ciclului menstrual, încep să aibă loc mici pierderi albe, mai întâi în cantități modeste, care apoi se măresc progresiv către a 14-a zi a ciclului (în cazul unui ciclu de 28 de zile), pentru a înceta după o zi sau două.

Asemenea pierderi, care reprezintă o secreție mucoasă, derivă din celulele colului uterin şi sunt în strânsă legătură cu ovulația şi, deci, cu mişcarea hormonală legată de ea.

Apariția unor asemenea pierderi, aşadar, indică faptul că colul uterin se pregăteşte, împreună cu un ansamblu de modificări bio-umorale, să primească spermatozoizi (care, altfel, ar fi distruşi de aciditatea vaginală), ca să le permită supraviețuirea, să-i hrănească, să-i facă să pătrundă în interiorul uterului şi să-i orienteze spre ovul pentru a-l fecunda. Lipsa unei astfel de secreții, şi, deci, a mucusului indică o non-fertilitate din partea unei femei.

În paralel cu modificările cantitative ale unor astfel de pierderi, au loc modificări calitative. Într-adevăr, la început, acestea sunt albe opace, apoi devin tot mai clare, transparente, lucitoare, fluide, filamentoase, adică în stare să formeze un fir mai mult sau mai puțin lung.

O astfel de secreție nu va fi confundată cu alte pierderi de diferite origini, care nu au, desigur, toate caracteristicile mai sus citate.

O dată confirmată perioada acestei secreții, observând o absolută abstinență, nu este posibil să aibă loc o concepere, deoarece numai în timpul unei astfel de secreții se verifică condiția esențială pentru a avea loc fecundarea.

Această metodă conferă o siguranță de 100%, cu condiția de o observa cu precizie începutul şi sfârşitul unei astfel de secreții.

Întreaga metodă, se reduce, aşadar, numai la constatarea începutului şi sfârşitului unei astfel de pierderi a mucozității cervicale.

Este necesar, totuşi, ca femeia să cunoască această metodă; să ştie să recunoască asemenea pierderi după elementele sale caracteristice mai sus-menţionate; pierderi care durează în medie 4-7 zile.

Avantajele unei astfel de metode, în comparaţie cu celelalte două expuse mai sus, constau în faptul că, în timp ce o astfel de metodă indică în mod direct zilele fertile sau sterile ale femeii, celelalte metode dau o indicaţie doar indirectă. Această metodă, în plus, oferă o mai mare restrângere a perioadelor de abstinenţă, nu cere calcule deosebite şi se poate aplica chiar şi atunci când este vorba de o iregularitate a ciclurilor menstruale (variaţii meteorologice, terapii medicale, boli, pre-menopauze, lăuzie etc.). În sfârşit, indicele său de eficacitate este superior altor metode (Ogino-Knaus, termice) şi, statistic, cu puţin inferior metodelor contraceptive biologice, chimice sau mecanice. Unicul inconvenient al metodei este reprezentat de faptul că nu admite distragerea atenţiei cu privire la determinarea precisă a începutului, duratei şi sfârşitului secreţiei.

Tehnica – Pentru a constata prezenţa mucozităţii cervicale (şi, deci, a zilelor fertile) este de ajuns, după dr. Scherr, să se introducă în fundul vaginului un tampon de bumbac care, venind în contact cu colul uterin, permite prelevarea mucozităţii cervicale (dacă e prezentă), care, frecată apoi cu o bucată de hârtie reactivă, dă loc la o reacţie pozitivă sau negativă. Dacă este pozitivă, avem certitudinea matematică a existenţei secreţiei; dacă este negativă, e semn că nu este secreţie sau că aceasta nu provine din colul uterin şi, prin urmare, femeia nu este fertilă.

Centrul de Studii de Sexologie din Pavia, unicul din Italia care cunoaşte bine metoda, întrucât a experimentat-o, are rezerve cât priveşte această tehnică şi susţine că secreţia mucusului cervical se poate constata uşor şi printr-o observare vizibilă, întrucât această secreţie se prezintă la exterior ca o lecoree deosebită sau ca o pierdere albă. În baza unei vaste experienţe, câţiva autori afirmă că numai metoda mucusului cervical (sau a albuşului de ou), pentru prerogativele siguranţei, pentru caracterul inofensiv şi pentru că este uşor de aplicat, poate să fie competitivă sau chiar să depăşească în eficacitate chiar şi pilula lui Pincus.

2. Metode artificiale

La consideraţiile cu privire la metodele anticoncepţionale permise, adăugăm – pentru a completa aspectul medical – prezentarea altor metode (prezervative pentru bărbaţi şi femei), despre folosirea cărora ne exprimăm rezervele din punct de vedere moral pentru acei soţi care vor să trăiască cu simţul responsabilităţii angajamentul lor creştin (aşa cum am precizat la pag. 170).

PREZERVATIVE PENTRU BĂRBAŢI

Condomul rămâne încă unul dintre mijloacele anticoncepţionale cele mai răspândite.

Faptul că este considerat ca un mijloc de apărare împotriva bolilor venerice îi conferă aparent un aspect de nevinovăţie.

Prezervativul este din cauciuc sau din piele foarte subţire, bine lustruită, atât în exterior, cât şi în interior,

foarte fin, bun conducător de căldură; condomul nu reprezintă un obstacol în calea deplinei bucurii a actului sexual chiar şi pentru acela care îl foloseşte des.

Condomul este un mijloc anticoncepţional sigur, cu condiția să fie aplicat corect. Insuccesele ce au loc uneori nu se datorează, în general, perforării sale, ci faptului că bărbatul nu se retrage imediat după coit, permițând ca sperma, ca urmare a dezumflării penisului, să curgă pe la baza prezervativului şi, deci, în vagin.

Se pare că acest prezervativ este, în general, bine acceptat de femeie şi că, atunci când regulile de aplicare sunt bine observate, ea este satisfăcută din punct de vedere sexual.

Reticențele vin, mai degrabă, din partea partenerului masculin: acesta, în cazuri destul de multe şi din diferite motive psihologice (între care cel mai important este, fără îndoială, amintirea folosirii prezervativului în raporturile cu prostituate), simte o aversiune în a recurge la acest mijloc anticoncepţional cu propria soție.

PREZERVATIVE PENTRU FEMEI

Prezervativele pentru femei sunt de două feluri:

– prezervativele permanente, ca, de exemplu, pesarii (căpăcele) cervicale, din metal sau din celuloid, care sunt aplicate la sfârşitul menstruațiilor şi îndepărtate la începutul fluxului menstrual următor: asemenea operații trebuie executate de către medic;

– prezervativele intermitente sau obturatorii, sau diafragme, sunt foarte folosite în S.U.A., unde reprezintă mijlocul anticoncepţional cel mai utilizat după condom.

Actualmente, există o mare varietate de tipuri, care permit să se rezolve cea mai mare parte a problemelor tehnice care se pot prezenta (mai ales cea a retroversiunii uterine).

Un examen ginecologic preliminar este necesar pentru a depista unele eventuale contraindicații în aplicarea diafragmei. Este esențial ca femeia să învețe să recunoască cu siguranță propriul ei col uterin, ceea ce cere o anumită dexteritate.

Făcând abstracție de problemele morale pe care le-ar putea ridica această metodă, problema acceptării diafragmei e destul de variabilă.

Avantajele sale sunt prezentate de absoluta inofensivitate, de normala desfăşurare şi împlinire a actului sexual, de marea sa eficacitate. Multe femei acceptă cu dificultate ideea unei asemenea „pregătiri" înainte de actul sexual şi arată o repulsie invincibilă față de acest fel de preliminarii.

Aplicarea cere timp, răbdare şi controale medicale regulate. Această complexitate explică relativa limitare a acceptabilității sale.

1. Anticoncepționalele intrauterine

Anticoncepționalele intrauterine au revenit în actualitate în ultimii ani.

Aparatul intrauterin este numit generic „sterilet" (în engleză, *device*).

Mecanismul de acțiune al steriletului nu este perfect cunoscut. Se pare că el accelerează pristaltismul trompei uterine şi a uterului, alterând înaintarea ovulului (ovulul

imatur nu poate fi fecundat). După alții, steriletul împiedică fixarea ovulului fecundat. În realitate, au fost găsite ovule fecundate la femei care purtau aparate intrauterine: de aceea, unii îl acuză că ar fi mai degrabă un mijloc abortiv, decât un mijloc anticoncepțional.

Întrucât nu cere nici colaborarea cu medicul, nici vreo atenție deosebită din partea soților, metoda are nevoie doar de consimțământul soților.

Steriletul este fără pericol şi, odată introdus în cavitatea uterină, poate să rămână acolo mai mulți ani, fără nici un inconvenient. În ciuda rezultatelor, mulți medici se arată încă rezervați şi consideră că introducerea unui corp străin în uter poate să prezinte riscuri inerente, ca în cazul oricărei iritări mecanice cronice (inflamații cronice, cancer).

E oportun să atragem atenția că aparatul intrauterin nu are nici o influență defavorabilă asupra dezvoltării fătului: sarcini accidentale au fost duse cu bine la sfârşit cu aparatul situat în cavitatea uterină şi au fost aduşi pe lume copii perfect normali.

2. Preparatele spermicide

Preparatele spermicide de aplicare locală sunt numeroase astăzi.

Formele farmaceutice prezente în comerț cuprind:

– ovule vaginale solubile, care trebuie să fie introduse direct în vagin, cât mai adânc posibil, cu 5-10 minute înainte de coit;
– comprese vaginale spumante, care trebuie să fie introduse direct în vagin, cu 5-10 minute înainte de coit;

– creme şi gelatine, care cer folosirea unui instrument special de aplicat imediat înainte de actul sexual, nu cu mai mult de o oră înainte;
– tuburi sub presiune, care realizează un aerosol.

Eficacitatea clinică a spermicidelor chimice este greu de evaluat. Se pare că, atunci când se doreşte să se atingă o protecție maximă, spermicidele chimice trebuie să fie întotdeauna asociate cu o altă metodă anticoncepțională.

CONTRACEPTIVE ORALE

Progresul studiilor în legătură cu inhibitorii chimici ai ovulației ne determină să punctăm cele mai recente cercetări care tind să obțină efectul contraceptiv.

Inhibitorii chimici de sinteză pot să fie împărțiți în progestativi şi estroprogestativi.

Schema de administrare pentru a obține acțiunea de oprire a ovulației variază:

1. asociere de progestativi şi estrogeni (aceştia din urmă în cantitate mică), administrați în mod ciclic; aceasta este metoda clasică, sau a „pilulei”;
2. administrarea de progestativi numai în ultimele zile ale ciclului, precedată în celelalte zile de administrarea de estrogeni în cantități mici; aceasta este metoda numită „secvențială”;
3. administrarea numai de progestativi în mod continuu; această metodă a fost denumită „luteal supplementar”.

Metoda clasică sau a „pilulei”: progestativul este asociat cu mici cantități de estrogen, administrarea are

loc între ziua a V-a până la a XXIV-a (recent, se prelungeşte la a XXV-a sau chiar a XXVI-a) zi a ciclului, obţinându-se astfel o blocare a ovulaţiei cu apariţia menstruaţiei, în mod obişnuit, câteva zile după ce s-a întrerupt tratamentul.

Tratamentul secvenţial; un astfel de tratament se bazează pe conceptul că estrogenii sunt adevăraţii responsabili ai anovulaţiei ciclurilor, fapt pentru care sunt administraţi din ziua a V-a până în a XXIV-a a ciclului, în timp ce, din ziua a XX-a până la a XXIV-a, se administrează progestativul. Se obţine un important efect antiovulatoriu, cu o mai mică incidenţă de efecte colaterale faţă de pilula Pincus a metodei clasice.

S-a obţinut un procentaj de 100% al efectului anticoncepţional, cu micşorarea cantităţilor fluxurilor menstruale, care mai înainte aveau caracterul de menoragie, şi reducerea tulburărilor colaterale.

Folosirea progestativului de unul singur în mod continuu a început ca terapie în amenoree; şi-ar extinde acţiunea asupra endometrului, asupra conductelor şi asupra mucusului cervical. Efectul contraceptiv nu rezidă în blocarea hipofizară, cu inevitabila tulburare a ciclului menstrual normal, ci în profunde modificări ale mucusului cervical, capabile să o facă impenetrabilă spermatozoizilor; se adaugă, apoi, modificări în activitatea enzimatică fie a mucoasei endometriale, fie tubare, având drept urmare împiedicarea fixării ovulului şi a „captării" spermatozoizilor, adică a acelui proces intrauterin necesar pentru a-i face fecunzi.

În ceea ce priveşte complicatul mecanism de acţiune al acestor anticoncepţionale de sinteză, el se explică la diferite niveluri: central şi periferic (ovarian, uterin, endometrial, cervical şi tubar).

Efectul, la nivel central, este interpretat ca blocare a producerii hormonale, şi efectul periferic ovarian prin lipsa producerii hormonale. Acţiunea periferică uterină prin instaurarea unor condiţii cât mai defavorabile pentru fixarea ovulului şi printr-o acţiune asupra mucoasei cervicale, făcută cât mai puţin penetrabilă spermatozoizilor.

Efectele colaterale ce urmează folosirii prelungite a acestora conduc deseori la suspendarea terapiei, când se ajunge la proporţii alarmante sau afectează aparate şi organe deosebit de receptive şi sensibile. Astfel de medicamente determină în mod frecvent greaţă, vomă, lipsă de apetit; tulburările sunt asemănătoare cu cele ale începutului de sarcină şi scad o dată cu continuarea tratamentului.

Alt inconvenient care apare în medie la 8-10% din cazuri este apariţia metroragiilor intercurente.

Într-un procentaj mai scăzut întâlnim şi acele tulburări care pot fi definite de tip sindrom premenstrual, cum ar fi creşterea greutăţii corporale, edeme trecătoare, insomnie, alterări ale comportamentului, stări depresive.

Trebuie spus că, adesea, anticoncepţionalele steroide par a fi foarte utile chiar în vindecarea sindromului premenstrual.

Alt efect colateral este acela exercitat asupra libidoului, care se poate manifesta în diferite sensuri, de creştere sau de descreştere. O deosebită importanţă o reprezintă efectele secundare asupra funcţiunii hepatice, dată fiind relativa frecvenţă a observării unor stări mai mult sau mai puţin accentuate de disfuncţii la acest

nivel. Aceste fenomene nu sunt constante, dar, cu toate acestea, îl fac pe medic să evite administrarea de progestative cu estrogen la paciente cu tulburări hepatice. Acțiunea exercitată asupra hemocoagulării nu este clară.

Cât priveşte urmările progestativelor cu estrogen asupra carcinogenezei, nu avem dovezi în această privință, ba chiar se vorbeşte de un efect binefăcător şi, chiar mai mult, de o profilaxie exercitată de acțiunea estrogeno-progestinică asupra tumorilor uterine şi mamare.

F – Avortul

Ceea ce surprinde imediat în problema controlului naşterilor este să vezi confruntarea pasională dintre diferite opinii şi doctrine; atitudinea în fața acestei probleme este în strânsă legătură cu o filozofie generală a existenței, a sexualității, a căsătoriei.

Independent de părerile personale, medicul trebuie să țină cont de convingerile persoanelor pe care le consultă sau le tratează şi, mai ales, de ale acelora care sunt convinse că această problemă pune în joc anumite valori esențiale, sensul însuşi al sexualității umane, al sexualității conjugale.

Medicul, care lucrează astfel ca viața să nu fie pentru oameni o fatalitate sau o înlănțuire apăsătoare ori o lege obscură, ci o bucurie, un dar, o libertate; medicul, care trebuie să fie apărătorul vieții umane, are datoria să fie la curent într-un domeniu în care dragostea îşi exercită, în modul cel mai delicat, atât libertatea, cât şi demnitatea sa, şi anume, în domeniul paternității

responsabile. Dacă reglementarea naşterilor este o problemă generală, soluţiile nu pot fi decât particulare, întrucât depind de circumstanţe ce creează cazuri de conştiinţă şi, prin urmare, medicul nu poate să suporte de unul singur povara care, mai înainte de toate, cade pe umerii soţilor.

Medicului îi revine datoria de a analiza cu obiectivitate, fără a le exagera, nici a le minimaliza, inconvenienţele sau pericolele pe care le prezintă o sarcină în anumite situaţii. Soţii vor trage apoi concluziile în conformitate cu ceea ce, după morala şi simţământul lor religios, vor considera că este de datoria lor. Cu toate acestea, medicul, chiar dacă nu trebuie să se transforme în director de conştiinţe, nu se poate dezinteresa într-o problemă ca cea a controlului responsabil al naşterilor, văzut dintr-un punct de vedere medico-social, pentru a combate cutremurătoarea plagă, *avortul*, care şi în ţara noastră, în fiecare an, continuă să facă numeroase victime. Sute de mii de femei înfruntă în fiecare an riscuri chiar foarte grave pentru a se elibera de o sarcină pe care ar fi putut s-o evite prin folosirea unei metode anticoncepţionale.

1. Avortul spontan

În unele condiţii, avortul, adică întreruperea sarcinii în perioada nonvitală pentru făt (limita de vitalitate fetală este considerată teoretic dincolo de a o sută optzecia zi de viaţă intrauterină: dincolo de acest termen, se vorbeşte de naştere prematură), este cu totul involuntar şi accidental.

În asemenea cazuri, se vorbeşte de avort spontan şi poate depinde de cauze paterne, de cauze materne locale sau generale, ca infecţii, malformaţii uterine, localizări greşite, emoţii puternice, stres, intoxicaţii, defecţiuni ale produsului conceperii sau alte cauze neprecizate bine încă.

Unii medici afirmă că, dacă avortul spontan este folositor mamei şi fătului, medicul nu e obligat să-l împiedice.

Avortul spontan sau provocat este prevestit de dureri lombare violente şi în alte puncte ale abdomenului, care pot alterna cu perioade de relativă relaxare tot mai scurte, senzaţii de frig la extremităţi, tulburări cardiocirculatorii, hemoragii etc.

Dacă sunt puse la timp în acţiune terapiile necesare, se reuşeşte uneori să se oprească procesul abortiv; trebuie însă subliniat că nu rareori, mai ales în cazul avortului criminal provocat de nepricepuţi, pe lângă moartea fătului, are loc şi cea a mamei.

Aceasta este, fără îndoială, dauna cea mai gravă, chiar dacă e mai puţin frecventă, pentru că se pierd două vieţi umane, în timp ce, adesea, au loc perforări uterine însoţite de peritonite secundare, metrite, tulburări menstruale, sterilitate secundară etc.

2. Avortul provocat

În cazul avortului provocat sau intenţionat, acesta poate să aibă un scop terapeutic, o prescripţie eugenetică sau socio-economică sau să fie criminal. În primul caz, indicaţia există numai când viaţa mamei este în

pericol, compromisă de o afecțiune tumorală sau de o boală renală, pulmonară, cardiacă etc. sau de sarcina însăşi (de exemplu, sarcina extrauterină), pericol ce se poate îndepărta numai cu eliminarea produsului conceperii.

În cazurile de avort după prescriere eugenetică, cei care o susțin urmăresc să evite naşterea unor indivizi cu tare genetice.

Când, grație modernelor tehnici de cercetare, se pune cu certitudine diagnosticul de malformații sau de monstruozitate în timpul dezvoltării embrionare, distrugerea actului de dragoste are, desigur, ceva din altruismul disperat, dar şi din egoismul sfâşietor. În astfel de cazuri, apar probleme care cuprind moralitatea, sensibilitatea părinților, a medicului, statul care ar trebui să ajute indivizii handicapați: probleme ce sunt în afara tratării noastre.

Mai frecvente sunt însă cazurile de *avort după prescriere socio-economică*: cazuri în care soții se află în imposibilitatea, mai mult sau mai puțin reală, de a se îngriji de creşterea şi educația viitorul nou-născut. Cauza socio-economică trebuie să fie respinsă din capul locului ca justificare a unui avort, pentru că ar însemna o încercare de a rezolva o astfel de problemă pornind de la concluzie, şi nu de la premise; adică trebuie să se prevină o sarcină nedorită; şi, deoarece există oricând un mod de a o preveni, nu este necesar să se ajungă la avort; o dată ce o viață este creată, nu trebuie să se ajungă la uciderea ei, pentru a permite altora o viață mai bună.

În sfârşit, există *avorturi criminale* pentru care sunt invocate, pe lângă motivele sociale amintite, motive de onoare, incest, viol etc. În asemenea cazuri, avortul este ilicit şi chiar imputabil, dintr-un punct de vedere legal.

S-ar putea obiecta că, azi, de fapt, bogatului îi este permis să avorteze, numind avortul un „avort terapeutic", în timp ce săracului îi rămâne numai avortul criminal, cu toate riscurile pe care le comportă. Însă trebuie subliniat că nu se elimină o nedreptate legitimând libera răspândire a unui rău.

3. Avortul şi psihologia feminină

Avortul îi repugnă femeii care trebuie să-l suporte, chiar dacă l-a dorit şi l-a provocat; aceasta din motive naturale şi instinctuale, deoarece, atunci când o femeie aşteaptă un copil, întreaga sa fiinţă, trupul şi psihicul, îl aşteaptă. Întreruperea sarcinii este întotdeauna o traumă, pentru că trupul şi psihicul reclamă ceea ce le-a fost luat, din care cauză, nu rareori, urmează sentimente de vină: evenimentul nu va fi uitat niciodată, va fi asemenea unei remuşcări continue, şi femeia va avea întotdeauna sentimentul că a făcut ceva contra naturii.

Uneori, avortul este trăit de femeie ca o violenţă exercitată asupra trupului ei de către bărbat, care rămâne oarecum străin şi nu suferă nici o consecinţă a raportului săvârşit împreună. Drept urmare, femeia se poate simţi singură şi victimă a raportului cu bărbatul.

Nu puţine sunt daunele de ordin psihic, cum ar fi: grave cazuri depresive, psihoze de avort, dorinţa după

copiii altuia, ostilitatea față de medicul implicat, răceala şi tulburarea raporturilor conjugale şi a sentimentelor, deteriorarea armoniei conjugale, fenomene care sunt mai frecvente când fătul sacrificat este de sexul dorit sau când, după avort, femeia nu mai poate avea copii, sau când moartea neprevăzută a unuia dintre copii, cu golul pe care-l creează, este interpretată ca o pedeapsă pentru avortul provocat.

4. Avortul şi legea

Legea avortului a fost promulgată şi în Italia, ca „Legea din 22 mai 1978, nr. 194". Iată punctele cele mai relevante.

1. Condițiile psihico-fizice care îi pot permite gravidei să obțină întreruperea sarcinii *în primele nouăzeci de zile* sunt enumerate de lege cu aceste declarații:

> împrejurări prin care continuarea sarcinii, naşterea sau graviditatea, naşterea sau maternitatea ar reprezenta un serios pericol pentru sănătatea sa fizică sau psihică, în legătură fie cu starea sa de sănătate, fie cu condițiile sale economice, sociale sau familiale, sau cu împrejurările în care a avut loc conceperea, sau cu previziunile de anomalii sau malformații ale fătului (art. 4).

Femeia care consideră că se află în aceste condiții şi doreşte întreruperea sarcinii poate să se adreseze, la alegerea sa, fie consilierului familial, fie unei structuri socio-sanitare, fie medicului ei de încredere.

a) În cazul în care ea se adresează consilierilor familiali (instituiți cu Legea din 29 iulie 1975, n. 405), aceştia asistă femeia gravidă:

a) informând-o cu privire la drepturile ce-i revin în baza legislaţiei statale şi regionale, şi asupra serviciilor sociale, sanitare şi asistenţiale, oferite concret de structurile ce operează în teritoriu; b) informând-o asupra modalităţilor potrivite pentru a obţine respectarea normelor legislaţiei muncii în ocrotirea gravidei; c) acţionând direct sau propunând instituţiei locale competente sau structurilor sociale ce operează în teritoriu intervenţii speciale, atunci când sarcina sau maternitatea ar crea probleme pentru rezolvarea cărora ar fi nepotrivite intervenţiile normale despre care se vorbeşte la litera a); d) contribuind la depăşirea cauzelor care ar putea să determine femeia la întreruperea sarcinii (art. 2, alineatul 1).

Gravida se poate adresa şi *unei structuri socio-sanitare* abilitată în acest scop de Regionala respectivă sau *medicului ei de încredere*, cărora legea, în orice caz, le încredinţează aceleaşi datorii pe care le încredinţează consilierului familial, şi care au fost indicate în art. 5.

b) Atunci când o gravidă se prezintă la un consilier, la o structură socio-sanitară sau la un medic de încredere, aceştia, în afară de a face cuvenitele *constatări* medicale, „*examinează*" şi „*evaluează*" cu femeia şi, dacă aceasta este de acord, cu tatăl copilului, fie motivele care au determinat cererea avortului, fie *posibilele soluţii* pentru problemele propuse, *ajută femeia să elimine cauzele* ce ar duce la întreruperea sarcinii şi propune „orice intervenţie potrivită în stare să susţină femeia, oferindu-i toată asistenţa necesară atât în timpul sarcinii, cât şi după naştere" (art. 5, alineatul 1).

La sfârşitul unei astfel de întâlniri cu femeia însărcinată care cere întreruperea sarcinii, medicul trebuie

să elibereze, redactat de el însuşi, *un certificat sau document* în care atestă starea de graviditate şi stadiul dezvoltării sale şi declară că femeia a făcut cerere de avort. După care, medicul înmânează o copie a documentului persoanei în cauză, invitând-o să reflecteze asupra celor spuse, arătate şi propuse ei. *După şapte zile*, va fi femeia cea care, fără alte formalităţi, va hotărî dacă cere unei clinici autorizate întreruperea sarcinii (art. 5, alineatul 4).

2. *Chiar şi după nouăzeci de zile*, întreruperea sarcinii poate fi practicată: „*a)* atunci când sarcina sau naşterea ar comporta un grav pericol pentru viaţa femeii; *b)* atunci când sunt confirmate procese patologice, printre care cele ce se referă la deosebite *anomalii sau malformaţii* ale copilului, care determină un pericol grav pentru sănătatea fizică sau psihică a femeii" (art. 6). Aceste procese patologice „sunt confirmate de un medic al serviciului obstetrico-ginecologic al institutului spitalicesc în care urmează să aibă loc intervenţia", eventual ajutat de specialişti.

Documentaţia cu privire la caz va fi prezentată directorului sanitar, în afară de cazul că intervenţia nu rezultă a fi urgentă din cauza pericolului iminent pentru viaţa femeii; în acest caz, se procedează direct, înştiinţându-l pe medicul regional (art. 7, primul şi al doilea alineat).

Când se intervine după nouăzeci de zile, şi ar rezulta posibilă viaţa autonomă a fătului, „întreruperea sarcinii poate să fie practicată numai în cazul despre care vorbeşte litera *a) a articolului 6* [adică atunci când

sarcina sau naşterea ar comporta un grav pericol pentru viaţa femeii] şi medicul care face intervenţia *trebuie să adopte orice măsură potrivită pentru a salva viaţa fătului*" (art. 7, alineatul 3).

3. În baza referinţei explicite a articolului 8, care face referire, la rândul său, la alte legi precedente, *este respectat dreptul unităţilor spitaliceşti, care depind de instituţii religioase, de a nu practica avorturi voluntare*.

4. Legea prevede *obiecţia de conştiinţă* (art. 9). Medicii şi personalul paramedical, care, din motive de convingeri morale sau religioase, nu intenţionează să îndeplinească fapte direct legate de întreruperea sarcinii, pot să refuze să îndeplinească asemenea fapte.

5. Dacă cererea de întrerupere a sarcinii ar fi făcută de o *gravidă sub 18 ani* (vârstă minoră), se cere ca să poată fi îndeplinite cerinţele legii, *acordul părinţilor sau al aceluia care îndeplineşte rolul de tutelă*. „Cu toate acestea, în primele nouăzeci de zile, atunci când ar exista motive serioase care să împiedice sau să nu recomande consultarea persoanelor care exercită puterea sau tutela, sau dacă acestea, interpelate fiind, refuză consimţământul sau exprimă între ele păreri contrare" (art. 12), vor fi sau *consilierul, sau structura socio-sanitară, sau medicul de încredere* cei care vor duce la bun sfârşit cererile de intervenţie pentru avort, trimiţând, în timp de şapte zile de la cererea minorei, un raport judecătorului tutelar al locului, care, la rândul său, în cinci zile, pe baza cererii şi a motivelor invocate şi a raportului prezentat lui, poate să autorizeze recurgerea la avort (*Ibidem*).

6. În afara acestor cazuri prevăzute de lege ca fiind nerelevante din punct de vedere penal, *orice altă intervenție abortivă este pedepsită ca „delict"*. Împotriva unei astfel de legi, *Mişcarea pentru viață* a cerut un referendum de abrogare, votat la 17 mai 1981, care prevede reducerea normelor abortive numai la cele ale avortului terapeutic. O astfel de formă de avort – cu toate acestea – rămâne din punct de vedere moral ilicită (cf. *Avortul şi morala*).

Un astfel de referendum nu a fost aprobat.

5. Avortul şi morala

Prezentăm câteva fragmente din mesajul în legătură cu apărarea şi promovarea vieții, pe care Consiliul permanent al Conferinței Episcopale Italiene l-a adresat tuturor italienilor în martie 1981:

> Biserica avertizează, în numele Domnului, că nu e permis să se ucidă şi că e necesar să se ia în mod hotărât poziție față de cei care cultivă perspectivele morții.
> Omul care ucide loveşte o creatură ce este imaginea lui Dumnezeu!
> Cu atât mai gravă este violarea imaginii pe care Dumnezeu o imprimă în fiecare creatură, cu cât aceasta este mai mică şi mai neapărată.
> Şi niciodată nu este atât de mică, niciodată atât de neapărată, ca atunci când, deja ființă umană, trăieşte în sânul matern.
> În fața plăgii persistente a avortului clandestin, a mentalității avortiste ce se răspândeşte, a numărului impresionant de avorturi practicate în aceşti ultimi ani, şi în fața puternicei voințe de confirmare şi de răspândire a legalității

avortului, trebuie să se pună cu putere astăzi şi în Italia o întrebare neliniştitoare: De ce societatea contemporană nu se mai îngrozeşte în fața morții?
Riscul cel mai grav spre care ea se poate îndrepta astăzi este, şi cu tristețe trebuie s-o spunem, de a nu mai şti să distingă moartea de viață.
De aceea, este datoria deosebită a Bisericii şi a ministeriului nostru episcopal de a reafirma, înainte de toate, că avortul provocat înseamnă moarte, înseamnă uciderea unei creaturi nevinovate.
Prin urmare, Biserica consideră legislația favorabilă avortului provocat ca o foarte gravă ofensă împotriva drepturilor primare ale omului şi a poruncii divine „Să nu ucizi".
În situația care s-a creat, trebuie să amintim câteva indicații morale:

– avortul provocat este grav ilicit;
– nici o normă ce recunoaşte ca legitimă uciderea directă a creaturii vii în sânul matern nu este compatibilă cu viziunea creştină despre viață;
– legile care acceptă avortul sunt, în orice caz, moralmente ilicite şi, oriunde au fost promulgate, trebuie să fie combătute cu toate mijloacele legitime potrivite;
– normele Legii 22-5-1978, nr. 194, care legalizează avortul provocat, rămân din punct de vedere moral ilicite şi nepracticabile, chiar şi în ceea ce priveşte normele în legătură cu avortul terapeutic.

• a acționa •

Ideile dobândite

1. Paternitatea responsabilă este un act conştient, liber şi determinat de soți, cu care aceştia hotărăsc naşterea unei noi creaturi ca o autentică expresie a dragostei lor.

2. Soții exercită paternitatea responsabilă recunoscând întru totul propriile lor datorii față de Dumnezeu, față de ei înşişi, față de familie şi față de societate, într-o justă ierarhie de valori.

3. În considerarea mijloacelor paternității responsabile, mai mult decât a insista excesiv asupra unui „tehnicism exagerat”, va fi folositor – sub aspect pastoral – să se formeze conştiința soților să învingă egoismul, să-şi stăpânească instinctele, să considere ca posibilă practicarea legii lui Dumnezeu cu ajutorul harului său.

4. Orice formă de avort este grav ilicită, chiar dacă este permisă de legea civilă. Avortul, într-adevăr, reprezintă uciderea unei ființe omeneşti vii, creată după imaginea şi asemănarea lui Dumnezeu.

Idei de pus în practică

Paternitatea responsabilă este o problemă despre care va trebui să vorbiți între voi încă de pe acum cu sinceritate, onestitate, generozitate. Nu este vorba atât de „a-i programa” pe viitorii voştri copii, cât, mai ales, de a ajunge la căsătorie cu voința fermă de a intra în planul de dragoste pentru care v-a ales Dumnezeu, pentru a hotărî apoi, rând pe rând, dacă să procreați sau nu un alt copil în baza circumstanțelor concrete ale vieții, care, şi în acest caz, trebuie să fie un semn „vizibil” al dragostei lui Dumnezeu pentru omenire.

RUGĂCIUNE PENTRU FAMILIA NOASTRĂ

Vizitează, Doamne, familia noastră,
îndepărtează de la ea toate ispitele duşmanului;
să vină îngerii tăi sfinţi,
ca să ne păzească în pace;
revarsă, Doamne,
asupra acestei case binecuvântarea ta,
seninătatea şi viaţa
pentru totdeauna.
Şi bunătatea ta
să fie mereu asupra noastră.
Amin.

PARTEA
A IV-A

„ȘI DUMNEZEU I-A BINECUVÂNTAT...”

MORALA CĂSĂTORIEI

CAPITOLUL VII

LEGEA DRAGOSTEI

• a vedea •

Problema

E răspândită ideea că raporturile dintre două persoane care se iubesc nu trebuie să fie supuse nici unei legi, ci trebuie lăsate la libera determinare a celor doi parteneri.

Mai sunt şi dintre aceia care gândesc că legea morală priveşte mai mult sfera socială, în timp ce toate celelalte se reglementează „după bunul plac”. Să vedem dacă un astfel de mod de a gândi şi de a acţiona este cu adevărat un comportament liber de prejudecăţi şi dacă corespunde exigenţelor unei iubiri complete în toată dimensiunea sa.

Faptul

A trezit o adevărată rumoare în toată Italia faimosul caz „Zanzara”. „Zanzara” era organul oficial al asociaţiei studenţeşti a Liceului-gimnaziu Parini din Milano, care – în februarie 1966 – a publicat răspunsurile „cele mai interesante” ale unei anchete făcute printre studenţii liceului respectiv. La întrebarea: „Ce gândesc fetele de azi?”, au fost date răspunsuri brutale, ca următoarele două, despre dragoste şi căsătorie:

Când există dragostea,
nu pot, şi nu trebuie să fie
limite şi oprelişti religioase!

Dacă mi s-ar oferi o viaţă dedicată
numai căsătoriei, familiei şi copiilor,
decât să trăiesc astfel, mai bine m-aş omorî!

Aşadar, terenul dragostei şi al căsătoriei este o junglă, unde instinctul este urmat orbeşte, unde cineva se consideră stăpân absolut în toate, fără a lua în seamă, câtuşi de puţin, personalitatea altuia şi cerinţele sale, fără reguli, fără ierarhie de valori?

• a judeca •

Dialogul

1. Mulţi cred că morala îl „constrânge” pe om şi-i micşorează libertatea şi vitalitatea. Voi ce credeţi? Se poate spune că omul este absolut liber? Da. – Nu. – De ce?

2. Moralitatea şi simţul responsabilităţii merg mână în mână. Mulţi oameni spun: „Muncesc toată ziua, aduc banii acasă: nu vreau să mai ştiu de altceva”. Vi se pare corect acest mod de a judeca?

3. Moralitatea şi încrederea-sinceritatea totală sunt elemente strâns legate în viaţa familială. Cu toate acestea, multe femei (sau bărbaţi) spun: „Fiecare are dreptul de a avea o «zonă» rezervată propriei vieţi, care nu poate fi forţată de nimeni”. Vi se pare corect acest mod de a gândi?

4. Moralitatea şi problemele vieţii în doi: profesia, munca femeii, educarea copiilor, religia, politica, economia familiei, legăturile de prietenie. Sunt probleme despre care aţi discutat între voi? Ajungeţi uşor la un acord? Care sunt dificultăţile pe care le întâmpinaţi în a vă pune de acord?

Ideile fundamentale

A – Legea: de ce?
B – Lege globală
C – Spiritualizarea dragostei
D – Autenticitate în complementaritate

A – Legea: de ce?

Este o întrebare pe care ne-o punem deseori; şi adăugăm: „Oare nu suntem absolut liberi? De ce să fie o lege până şi în dragoste, lucrul cel mai frumos în viaţa unui om?”

Am văzut deja (cf. pag. 14) că omul nu este un absolut; el este şi rămâne o *creatură*. Tot ceea ce are e un dar minunat de dragoste, e o participare la Viaţă: a lui Dumnezeu, Cel Viu.

Or, numai Dumnezeu cunoaşte în întregime secretele acestui „robot” care este omul; şi, deci, numai el cunoaşte toate posibilităţile pe care omul le are pentru a se realiza pe sine însuşi. Dumnezeu, însă, nu numai că nu-l oprimă pe om cu legile sale, ci este primul care îl stimulează în realizarea sa proprie: să armonizeze şi să facă active toate componentele sale fizice şi spirituale; îl stimulează pe om să se ofere şi să se completeze în dragoste până la sacrificiul de sine (cf. pag. 27ş.u.).

Dar nu ajunge. Legea există şi dintr-un alt motiv. În această lume, noi nu suntem singuri. Eu am drepturile mele, dar şi cel care stă lângă mine are drepturile sale. Dumnezeu îmi aminteşte tocmai acest principiu fundamental al convieţuirii umane: libertatea mea se termină acolo unde începe libertatea altora. Iată: *legea lui Dumnezeu nu este făcută dintr-un capriciu*; *este făcută pentru binele nostru*. Este, într-un fel, ca regulile de circulaţie; nu sunt făcute doar ca să nu avem de-a face cu maşinile cu girofar ale Poliţiei, ci sunt făcute din respect pentru viaţa tuturor: e de ajuns să fie respectate şi totul merge bine; dacă nu sunt respectate, urmează haosul: câte accidente!

Dar e ceva şi mai mult. Dacă mă gândesc bine, atunci înţeleg că *legea pe care Dumnezeu mi- a dat-o prin Cristos este ceea ce ne putem noi imagina mai bine pentru realizarea acelei convieţuiri de pace, de ordine, de înţelegere, pe care noi toţi o dorim aşa de mult*; şi este atât de bună tocmai pentru că vine de la Dumnezeu. Nici un om nu ar putea vreodată să sugereze altora aceste legi:

– „Să-l iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi";
– „Să faci altora ceea ce ţi-ar place să-ţi facă alţii ţie";
– „Să nu faci altora ceea ce nu-ţi place să-ţi facă alţii ţie".

Şi dacă am ochi să văd, nu-mi va fi greu să înţeleg că, acolo unde nu este lege, există ură, violenţă, război, plâns, suferinţă; mijloacele de comunicare socială mă pun în contact în fiecare zi cu această realitate tristă care s-ar putea schimba; numai dacă omul ar vrea...

B - Lege globală

E clar că, în această perspectivă, legea dragostei, pe care Cristos ne-a adus-o, nu priveşte numai un aspect al vieţii în doi (cel sexual, de exemplu), ci întreaga viaţă a soţilor. De aceea, orice gând, orice acţiune, orice hotărâre este în linia dragostei sau în afara ei: este, aşadar, morală sau imorală (adică după o regulă de comportare dreaptă sau greşită).

E logic, prin urmare, că soţii ar trebui să se întrebe încontinuu dacă sunt sau nu pe linia dragostei: în ce priveşte *folosirea vieţii proprii şi a propriului timp* (Abandonează copiii din cauza „idolatriei” câştigului cu orice preţ? Cum folosesc timpul liber? Trăiesc numai pentru modă, pentru a avea tot confortul vieţii moderne, pentru consumismul exagerat?); în ce priveşte *propriile cuvinte* (blesteme, cuvinte murdare, calomnii, murmurări, fraze răutăcioase: „Tu nu înţelegi nimic”; „Strici totul”); în ce priveşte *propriile atitudini faţă de Dumnezeu* (rugăciunea făcută împreună; Liturghia de duminică, unde copiii stau cu părinţii; catehizarea copiilor proprii şi ai altora); în ce priveşte *legăturile cu ceilalţi* (socrii, vecinii, copiii – care trebuie să fie educaţi de părinţi, şi nu de bunici!); în ce priveşte *relaţiile reciproce* (soţul care neglijează soţia; el, care, în fiecare seară, iese de unul singur la cinema, bar, circ, lăsând soţia acasă cu copiii; soţia care-şi neglijează soţul şi nu se interesează de munca lui, de afacerile lui, de îmbrăcămintea lui); în ce priveşte *participarea la viaţa parohială* (viaţa comunităţii, întâlniri, grija faţă de săraci, catehism), *la viaţa*

politică (cartier, comună-sat, partid, sindicat, diferite asociaţii); în ce priveşte *preferinţele economice* (casă, mobilier; câte cheltuieli sunt făcute apelând la credite, şi poate numai din invidie faţă de vecini); în ce priveşte *paternitatea responsabilă* (cf. cap. VI).

Iată cum legea dragostei clădeşte omul întreg; şi în căsătorie construieşte autentica unitate familială, *spiritualizând* dragostea şi realizând deplina *autenticitate,* atât a bărbatului, cât şi a femeii, aşa cum vom vedea îndată.

C – Spiritualizarea dragostei

Există obiceiul ca, în instruirile pedagogice şi ascetice, să se vorbească mult despre necesitatea spiritualizării dragostei, expresie ce se pretează deseori la echivocuri şi care de multe ori e greşit înţeleasă.

Prin spiritualizarea dragostei înţelegem, mai întâi, că în împlinirea ei deţin primatul puterile spirituale, care sunt cele mai nobile şi specifice pentru om.

Aceasta nu înseamnă însă că trebuie să i se ia dragostei (dacă ar fi posibil) elementul simţurilor şi al sentimentului. Aceasta ar echivala, nici mai mult, nici mai puţin, cu a o distruge. Ar fi ca şi cum am tăia aripile unei păsări.

Se afirmă, în schimb, că, în manifestările impulsului afectiv, este necesar să se privească destul de sus şi să se folosească respectul: pentru că de un suflet spiritual, ca şi de Dumnezeu, ne putem apropia numai cu reverenţă. *Cine nu e destul de umil în a da importanţa şi valoarea cuvenită persoanei altcuiva, trupului său, gândurilor, credinţei, intereselor, bucuriilor şi durerilor altuia nu ştie*

să iubească. Şi cine nu e îndeajuns de „bogat” ca să ducă o viaţă spirituală, cine nu are idealuri care să ţintească în profunzime şi amplitudine, cine nu are personalitate demnă şi proprie nu va avea nimic de dat în dragoste.

E important ca omul să înveţe să ia în mâinile sale şi această emoţie (dragostea) care izvorăşte în mod misterios din sufletul său, pentru a o face să slujească la cele mai înalte scopuri ale personalităţii sale totale. Nu-i este permis să lase să vegeteze, în mod dezordonat, fără scop şi fără sens, germenul atracţiei dragostei; trebuie să-i dea formă conform cerinţelor superioare ale spiritului. Cine nu a învăţat *să domine* toate pornirile şi afecţiunile care izvorăsc din subconştient şi să le *ordoneze* după scopurile înţelepte ale unei personalităţi umane complete, care este, aşadar, gata să dea frâu liber sentimentelor sale de mânie, de răzbunare, de capriciu, de micime de suflet, de tristeţe sau de dominare, nu va stăpâni nici destinul sentimentelor sale de dragoste – sau îi va reuşi prea puţin –, pentru că, tocmai în acest cuptor de sentimente, uneori, şi în cea mai mare parte a oamenilor, explodează dezordinea cea mai distrugătoare.

E necesar, aşadar, ca sentimentele de dragoste să nu fie sufocate sau stinse, ci trebuie supravegheate şi dirijate, protejându-le împotriva degenerărilor şi a celor mai mari greşeli.

Mai ales pe acelea care derivă din situaţia concretă a iubirii „decăzute”, al cărei impuls, niciodată îndeajuns stăpânit, tinde să se polarizeze exclusiv în partea carnală şi să se împlinească în egoism.

E nevoie, deci, ca dragostea să fie umanizată pe deplin, impregnând-o cu inteligenţă şi voinţă liberă.

Dar, mai presus de toate, ea trebuie „încreştinată”, adică să fie configurată, în totalitatea sa, ca *o dragoste de caritate*.

Aceasta înseamnă că cei care se iubesc nu numai că trebuie să-şi purifice dragostea de orice josnicie şi egoism, dar, *mai ales, trebuie să-i supranaturalizeze motivele*. Revelaţia însăşi indică aceste motive supranaturale capabile să transforme dragostea conjugală într-o caritate autentică: soţii trebuie *să se iubească pentru că amândoi „sunt din Dumnezeu”* (*1Cor* 11,11-12) şi ambii „sunt chemaţi la moştenirea harului vieţii” (*1Pt* 3,7). Trebuie să fie *„supuşi unul altuia în frica lui Cristos”*: adică *soţiile „trebuie să se supună soţilor lor* ca Domnului”, „aşa cum Biserica se supune lui Cristos”; iar *soţii trebuie să-şi iubească soţiile* aşa cum Domnul iubeşte Biserica: „să le hrănească şi să le îngrijească” ca pe propriul lor trup, într-o dăruire asemenea aceleia cu care Cristos se jertfeşte pentru Biserica sa, ca să fie „sfântă şi fără pată” (*Ef* 5,21-33).

Evident, această dragoste supranaturală primeşte şi alte motive umane, care pot să o susţină, dar acestea trebuie să rămână secundare: aici se află şi motivul pentru care soţii pot să se iubească creştineşte chiar şi atunci când naturala lor amabilitate s-a întunecat sau poate chiar a dispărut. Nici să nu se spună că a se iubi „în Dumnezeu” sau „în Cristos şi în Biserică” nu ar fi o dragoste adevărată şi personală; dimpotrivă, cum să-ţi iubeşti soţul şi să-l iubeşti în cea mai intimă parte a persoanei sale, în cea mai profundă raţiune de a fi, şi de a fi soţ creştin, dacă nu iubindu-l în Tatăl, creatorul său, de la care provine orice viaţă (*Ef* 3,15), prin Cristos,

al cărui membru şi imagine nupţială este, şi prin Duhul Sfânt, care, oaspete ascuns, locuieşte în el sau, cel puţin, „bate la uşă”, aşteptând „să intre şi să ia masa cu el” (*Ap* 3,20)? Se înţelege bine, acum, că dragostea conjugală creştină nu este posibilă fără har.

Încercată şi neliniştită în complexitatea sa, când carnea este vicleană şi dominantă, *dragostea primeşte stabilitate şi puritate de la har*.

Harul se primeşte în sacramente (şi, în cazul specific, în sacramentul Căsătoriei), dar, dacă este primit şi fructificat, pătrunde apoi întreaga viaţă şi manifestările dragostei: *sprijină în momentele dificile, înmiresmează gesturile mărunte, încurajează alegerile generoase; dacă dragostea a început cu pasiune, corespunzând harului primit, acesta o îmblânzeşte, o decantează, o cizelează, o aprofundează*; aşa cum, invers, *dacă s-a născut dintr-o simplă stimă binevoitoare, în virtutea harului la care s-a corespuns, dragostea se îmbracă în culori de gingăşie, încredere, ataşament delicat, afectuoasă intimitate*.

Dar, mai ales atunci când, legată şi echilibrată de har, dragostea se îndreaptă – fie chiar lent şi cu greutate – către regiunile carităţii, ordonându-se tot mai evident către Dumnezeu prin Cristos, găseşte, de asemenea, şi numai în har (adică în caritatea lui Dumnezeu revărsată în inimi de către Duhul Sfânt), forţa capabilă de o astfel de transformare.

D – Autenticitate în complementaritate

Dacă este adevărat, aşa cum, de fapt, este, că dragostea conjugală face să apară ca o realitate nouă, ca o personalitate nouă ce recompune fiinţa umană din dualitatea sexuală, aceasta e adevărat în măsura în care

fiecare dintre parteneri duce la plinătate ceea ce posedă ca propriu şi îi lipseşte celeilalte părţi; cu condiţia, însă, ca *ambii, în dragoste, să fie pe deplin ei înşişi*. Prin aceasta nu se înţelege închiderea lor într-un cerc care ar ajunge să-i izoleze reciproc; dimpotrivă, se înţelege aprofundarea a ceea ce există cu adevărat complementar în fiecare, astfel încât atracţia şi fuziunea reciprocă să devină apoi mai uşoare şi eficace. Psihologia, în general, şi cunoaşterea reciprocă a partenerilor vor ajuta *să se înţeleagă diversitatea* cu adevărat validă, *calităţile deosebite* ale unuia şi ale celuilalt sex, în coloratura şi în densitatea indivizilor, care vor fi revărsate în căsătorie, şi să se distingă toate acestea de asprimea caracterelor, de defectele care, dacă nu sunt şlefuite sau corectate, ar putea să tulbure şi să anuleze reuşita vieţii în doi.

Vom spune şi mai mult, chiar ca o completare la ceea ce am spus mai înainte (cf. cap. IV), şi anume că valoarea reală a propriei autenticităţi – după legea dragostei pe care Cristos ne-a adus-o – constă în reînnoirea continuă, în găsirea permanentă de noi motive şi de noi modalităţi pentru a ne oferi celuilalt, pentru a fi disponibil faţă de celălalt, pentru a dărui altuia, în bucurie.

> Aceasta cere ca fiecare dintre cei doi să fie pe deplin el însuşi, dezvoltând aptitudinile proprii sexului şi personalităţii sale; dar aceasta cere ca fiecare să se deschidă şi să se încreadă deplin în celălalt, astfel încât „eu” şi „tu”, fiecare în configuraţia sa proprie, să devină într-o totală dăruire reciprocă „noi”, o misterioasă unitate a celor ce au învăţat să se iubească.
> Se pare că, în această înaintare către desăvârşirea unităţii, se cere o deosebită atenţie la lucrurile mărunte: e vorba de micile greşeli şi ciocniri, divergenţele în aparenţă superficiale,

subtilele refuzuri, ranchiunele uşuratice şi trecătoare, care deteriorează unirea şi sfârşesc prin a stinge sau a consuma prospeţimea, dând naştere la deziluzie şi indiferenţă reciprocă. E de necrezut cum pot nişte lucruri aşa de mici să ducă la rupturi evidente: un cuvânt dur, care nu ar fi trebuit spus niciodată, un compliment refuzat într-un moment de răutate, o exagerare ofensatoare şi inoportună (nu-mi faci „niciodată” vreun cadou; „ca de obicei”, prânzul nu e gata; vii „mereu” târziu acasă). Şi e la fel de adevărat că în lucrurile mici se obişnuieşte cineva să se dăruiască: soția să împărtăşească anumite preocupări ale soțului şi soțul, uneori, să arate că se interesează de bucătărie, de curățenie, de garderobă; să vorbească mereu despre copiii „noştri”, şi nu de „ai mei” sau, mai rău – cu un ton aspru –, despre copiii „tăi”; să vorbească amândoi despre rezultatele muncii lor şi, la fel, să se roage împreună pentru dorințele lor comune. Puțin câte puțin, în ciuda divergențelor, întâlnirea sufletelor, sprijinită de dăruirea trupurilor, se consolidează şi ajunge la cele mai mari împliniri: până acolo încât fiecare posedă totul, pentru că a dat totul şi a primit totul şi dezvoltarea şi fericirea celuilalt devin primul său gând şi angajament, suprema lui bucurie (A. VALSECCHI, *Morale cristiana*, II, 29).

Precizăm, de asemenea, că diferența rolurilor nu indică deloc superioritatea sau inferioritatea unuia față de celălalt, prin care bărbatul este considerat superior femeii. Limbajul biblic în legătură cu aceasta este destul de precis.

Într-adevăr, nu se spune nicăieri că bărbații trebuie să fie primii şi mai presus decât femeile, dar se cere ca ei *să le iubească* (*Col* 3,19; *Ef* 5,25ş.u.), *să arate înțelepciune* în relațiile cu femeile, care sunt împreună moştenitoare

ale harului vieţii (*1Pt* 3,7), sau, chiar şi mai simplu, *să se roage* „înălţându-şi mâinile fără mânie şi discuţii" (*1Tim* 2,8). Tema exortaţiei, adresată ambilor, e aceasta: „Supuneţi-vă unii altora în frica lui Cristos" (cf. *1Pt* 5,6).

De aceea, când cineva vrea să vorbească despre „primatul" ce ar aparţine bărbatului în căsătorie, trebuie să-şi aducă aminte că numai în măsura în care el recunoaşte femeia ca „aceea care e pentru el" şi, aşadar, în măsura în care se simte „împreună" cu ea, el poate să fie primul în raport cu ea – primul în succesiune, în ordine –, care în sine nu ar fi nimic dacă femeia nu şi-ar asuma locul şi rostul ei.

„Primatul" şi „supremaţia" ordinii, înţelese altfel decât *primat al „slujirii"* de către bărbat, nu sunt în nici un fel de ordine divină, ci numai o imagine particulară a dezordinii umane.

• a acţiona •

Ideile dobândite

1. Prima lege pe care o are omul este aceea de „a fi el însuşi", adică om, creatură, în armonia şi ordinea întregii sale fiinţe.

2. Legea, în dragoste, înseamnă că omul, şi în acest domeniu, are un Domn; că nu este părăsit de Dumnezeu, Tatăl său, într-un abis sau într-o junglă, dar că, şi în iubire, omul intră în planul de mântuire.

3. A spiritualiza dragostea înseamnă a da importanţă şi valoare persoanei altuia, gândurilor, credinţei, preocupărilor, bucuriilor şi durerilor sale, chiar fără a nega exigenţele simţurilor şi ale sentimentelor.

4. În viziunea credinței, soții trebuie să se iubească, pentru că amândoi sunt de la Dumnezeu şi trebuie să fie „supuşi unul altuia în frica lui Cristos"; astfel, diversitățile şi calitățile deosebite ale fiecăruia se vor contopi în a fi „una" în Cristos.

5. Legea, pe care Isus ne-a adus-o, e aceea a iubirii până la sacrificiul total de sine: „Iubiți- vă unul pe altul, aşa cum v-am iubit şi eu!" Această lege priveşte întreaga viață.

Idei de pus în practică

Dragostea conjugală este o realitate dificilă, dar nu imposibil de realizat; cere de la voi – încă de pe acum – o atenție continuă la o foarte vastă gamă de vibrații fizice, afective, spirituale, care cer dăruirea deplină a unuia față de celălalt, fără a reține ceva pentru sine.

Pentru aceasta, este necesar să luptați contra egoismului ce vi se prezintă în față, pretinzând „drepturi personale", „exigențe proprii", „zone rezervate". Este un angajament pe care trebuie să-l trăiți încă de pe acum; dar mai e ceva, rugăciunea continuă, pentru ca iubirea voastră să intre în acel „plan de mântuire" la care a destinat-o Tatăl.

RUGĂCIUNE

Dă-ne, Doamne, harul
să recunoaştem dragostea ta în lume,
în ciuda falimentelor umane.
Dă-ne credinţa de a fi fideli binelui,
în ciuda ignoranţei
şi a slăbiciunii noastre.
Învaţă-ne să putem continua să ne rugăm
cu inima deschisă
şi arată-ne ce poate face fiecare dintre noi
pentru a grăbi ziua
în care va domni pacea universală.

Această rugăciune a fost transmisă de pe Lună de Frank Borman, în 1968, parohiei sale, în Noaptea de Crăciun.

Ar putea fi, de asemenea, rugăciunea logodnicilor care se pregătesc pentru lansarea... către viaţă.

CAPITOLUL VIII

CĂSĂTORIA: „TAINĂ MARE”

• a vedea •

Problema

Celebrarea căsătoriei în Biserică înseamnă pentru mulți o ceremonie „de care ai nevoie”; flori, cântece, lumini, podoabe: sunt toate lucruri pe care cu greu le-ai putea avea la cununia civilă.

Pentru alții, este un adevărat sacrificiu; „nu se ştie ce ți se poate întâmpla în viață”, şi nu se simt în stare să se angajeze atât de solemn în fața lui Dumnezeu şi a oamenilor.

Nu cunosc şi nu înțeleg valoarea unui angajament care, pe pământ, este un semn al iubirii veşnice şi infinite a lui Dumnezeu.

Să încercăm, de aceea, să intrăm în „misterul” acestei iubiri, pentru ca alegerea să fie mai responsabilă şi bucuria, care izvorăşte de aici, mai mare.

Faptul

Celentano este întotdeauna imprevizibil. Dar credem că nici un cântec nu a exprimat în versuri mai simple frumusețea unei „adevărate dragoste, unită pentru totdeauna de cer”.

Fragmentul pe care-l prezentăm este textul unui strălucit succes de-al său: „Perechea cea mai frumoasă din lume”. Literalmente, e un fel de „teologie a dragostei”:

Suntem perechea cea mai frumoasă din lume
şi nu ne pare rău că alții sunt trişti,
pentru că nu mai ştiu ce-nseamnă dragostea!
„Adevărata dragoste”,
unită pentru totdeauna de cer,
nimeni pe pământ, chiar dacă ar vrea,
nu poate să o desfacă vreodată, a spus El!

• a judeca •

Dialogul

1. Când vorbiți între voi doi despre pregătirea „apropiată” a căsătoriei, tratați numai despre obişnuitele probleme (invitații, cadouri, casă, ornamente, masa) sau încercați să vă gândiți serios la angajamentul pe care-l luați înaintea voastră, a lui Dumnezeu, a comunității civile şi bisericeşti? La ce concluzii ați ajuns? Ce vă spune cuvântul „sacrament”?

2. După voi, ce înseamnă a vă căsători? (A merge la închisoare? A rezolva problema sexuală? A avea copii? A găsi un sprijin în viață? A împlini o misiune?)

3. Ați vorbit vreodată între voi despre valoarea rugăciunii, a sfintei Liturghii, a Spovezii şi a Împărtăşaniei pentru viața viitoarei voastre familii? Ați putea împărtăşi experiența întâlnirii cu Dumnezeu care a adus lumină în viața voastră? În ce momente anume?

4. Viața familiei voastre viitoare, inserată în marea familie a parohiei. Cum o vedeți? Care sunt, astăzi, raporturile voastre cu parohul? Care este participarea voastră la viața parohiei? Cum ați dori să fie comunitatea voastră parohială?

Ideile fundamentale

A – Căsătoria „sacrament”
B – Viziunea paulină a căsătoriei
C – O mare taină
D – Cristos şi Biserica
E – Exclusivitate şi indisolubilitate
F – „Familia - o mică Biserică”
G – Procreere responsabilă

A – Căsătoria „sacrament”

Când vorbim de „taină”, de har, de mântuire, de „sacrament”, avem ideea unor lucruri prea îndepărtate, oarecum indistincte, învăluite în ceață, indefinite, nepalpabile. Credem, dar numai aşa, pentru puțina încredere pe care o avem în acela care ne-o spune; însă idei clare despre ele, chiar nu avem. Este adevărat că nu e uşor să sondăm un „mister de dragoste şi de mântuire”; dar dacă judecăm cu seninătate, poate vom ajunge să înțelegem ceva şi să ne bucurăm în adâncul inimii noastre, mulțumind lui Dumnezeu pentru tot ceea ce ne dăruieşte mare, frumos şi bun.

Dacă afirmăm că mântuirea lui Cristos şi misterul dragostei sale se realizează azi, chiar prin noi, poate să ni se pară uluitor şi aproape imposibil. Şi totuşi, aşa este.

Cuvântul „sacrament" vrea să indice tocmai această imensă realitate.

Să vedem cum.

Este sigur că mântuirea îşi are originea în Cristos şi trece prin el. Dar Cristos îl pune pe creştin în relaţie cu el prin Botez şi îl trimite în mijlocul oamenilor cu o misiune de slujire faţă de fraţii săi. Printre alte moduri de a exercita această slujire, este şi *sacramentul Căsătoriei. Prin acest sacrament, soţii devin instrumente ale harului, mijloace de comunicare pentru ei şi pentru alţii ale acelui har pe care îl primesc de la Cristos*. Dragoste şi har primesc de la Dumnezeu; dragoste şi har trebuie să „retransmită" celorlalţi oameni.

Cum are loc această trecere de la Dumnezeu la soţi, noi o vedem cu ajutorul unor „semne": binecuvântarea lui Dumnezeu, sfânta Liturghie, sfânta Împărtăşanie, jurământul solemn de fidelitate (cf. apendice: liturgia) făcut înaintea lui Dumnezeu şi în faţa comunităţii, acel simţământ de pace, seninătate, bucurie, pe care Dumnezeu îl revarsă în inimile soţilor pentru alegerea făcută; încrederea că vor reuşi în viaţă cu ajutorul Aceluia care se numeşte Tată. *Cum are loc trecerea dragostei şi a harului de la soţi la ceilalţi* este, poate, mai uşor de văzut.

În dragoste nu e suficient să primeşti; trebuie să şi dai. Mai mult: în dragostea adusă de Cristos, cu cât se dă mai mult, cu atât se primeşte mai mult. Nu numai atât: dar *soţii devin „semn" al dragostei lui Cristos tocmai în această dăruire reciprocă, în această sacrificare reciprocă, în acest ajutor şi această înţelegere reciprocă*.

Dar dragostea nu se opreşte aici, numai la voi doi; ar putea să fie o formă de egoism în doi. Dragostea se deschide la cerinţele comunităţii în care trăiţi: în transmiterea dragostei şi a harului rudelor, prietenilor, copiilor, vecinilor, săracilor, comunităţii parohiale.

A nu avea duşmani şi a surâde tuturor; a-i vizita pe cei bolnavi şi a veni în ajutor vecinilor aflaţi în dificultate; a-i încuraja pe ceilalţi şi a suporta cu seninătate suferinţele proprii; şi apoi, exemplul: de credinţă, de speranţă, de răbdare, de încredere, de caritate; iată câteva manifestări ale dragostei şi harului transmise altora.

De câte ori nu auzim într-un sat sau într-un cartier aceste cuvinte despre doi soţi: „Iată-i cât se iubesc”, „cât de bine se înţeleg”, „cât sunt de uniţi”, „cât sunt de buni şi drăguţi cu toţi”. Oare ce sunt toate acestea, dacă nu „semnul”[3] mântuirii, al dragostei lui Dumnezeu în

---

[3] *„Semn”*, în *sens creştin-catolic, înseamnă trei lucruri*:

a) Primul arată că este o VESTIRE ce aminteşte de cineva sau de ceva. În cazul nostru, a spune că dragostea soţilor este un „semn”, vrea să însemne că această dragoste „vesteşte, face trimitere şi aminteşte” dragostea salvifică a lui Dumnezeu, manifestată în alianţa pascală a morţii şi învierii, care îl uneşte pe Cristos cu Biserica sa, pe Dumnezeu cu oamenii. Căsătoria devine, aşadar, în mod activ şi propriu, locul unde *dragostea conjugală proclamă „memoria” şi păstrează „amintirea” fidelităţii Tatălui faţă de fiii săi, care nu dispare niciodată*. Căsătoria este un mod concret pentru a nu pierde în nici un fel certitudinea a ceea ce Cristos a făcut pentru om.

b) Al doilea indică faptul că „semnul” nu e numai „memorie evocativă” a cuiva sau a ceva, în care caz el ar avea datoria de a trezi simpla nostalgie a trecutului. În timp ce este „amintire”, „semnul” FACE PREZENT ŞI VIU *ceea ce comemorează*. Referindu-l la căsătoria sacramentală, aceasta înseamnă că soţii, iubindu-se, nu numai că îşi „amintesc” lor înşişi şi lumii de dragostea lui Dumnezeu, realizată de Cristos, dar o şi trăiesc la „prezent”, ca un dar care, traversând

mijlocul oamenilor, făcută vizibilă de dragostea necondiționată a celor doi soți, care trăiesc, zi de zi, „sacramentul” Căsătoriei, binecuvântat de Dumnezeu şi de oameni?

Sacrament: semn, instrument pentru a iubi, pentru a se iubi, pentru a fi iubit, pentru a răspândi dragostea.

Văzută în această perspectivă, acum, căsătoria începe să fie într-adevăr un mister: ceva infinit de mare, deasupra

---

dragostea lor, devine actual şi contemporan, în întreaga gamă a gesturilor cu care se dăruiesc unul celuilalt. În acest fel, căsătoria este sacramentul care, în dragostea soților, păstrează mereu operativă alianța lui Cristos cu Biserica sa.

c) În sfârşit, al treilea arată că „semnul” nu e numai „memorie şi prezență”, în care caz s-ar referi la trecut în punctualizarea lui la prezent; el este şi PROFEȚIE, care proclamă cu voce tare împlinirea ultimă şi definitivă a ceea ce aminteşte şi face prezent. El priveşte viitorul şi e însoțit de speranță certă. Precizarea explică faptul că, *în căsătorie, dragostea conjugală proclamă, de-a lungul istoriei, în toate circumstanțele uzuale ale existenței umane, că alianța lui Cristos creşte continuu până la împlinirea ei perfectă, fapt ce se va întâmpla atunci când Cristos, în ultima zi*, va prezenta Tatălui Biserica sa curată, sfântă, neprihănită, fără riduri şi fără pată.

Din ceea ce am spus, se vede că legământul căsătoriei are o DIMENSIUNE MISIONARĂ, întrucât este „semnul” oferit oamenilor, pentru ca, în dragostea vizibilă a soților, să intuiască dragostea misterioasă şi invizibilă a lui Dumnezeu. În acest fel, soții au o datorie față de toți, în sensul că celorlalți le va fi dat să înțeleagă semnificația lui Dumnezeu aliat şi fidel, în măsura în care soții vor realiza la maximum iubirea de care sunt capabili; iubindu-se, ei nu răspund numai la aşteptarea lui Dumnezeu, dar şi la cea a oamenilor.

Astfel, căsătoria nu este proprietatea exclusivă a soților. Ea este a lui Dumnezeu şi a fraților. A fost încredințată soților în mod deosebit, pentru ca ei să o trăiască în mod excelent, la maximumul personalizării lor: față de Dumnezeu şi față de aproapele. Ocazie permanentă a unei vestiri a lui Dumnezeu rezervată lumii.

Acesta este proiectul lui Dumnezeu cu privire la căsătorie, şi nu altul. Sacrament, prin urmare, pentru a transforma dragostea umană a soților într-o dragoste care aminteşte, dăruieşte şi atrage atenția în mod neobosit asupra mântuirii lui Dumnezeu, împlinite de Cristos în lume, azi.

tuturor perspectivelor pe care le-am fi putut avea mai înainte; dar poate această viziune este mult mai frumoasă decât ne-am putea imagina; de aceea ne atrage şi de aceea trebuie să ne angajăm: cu seriozitate, cinste, spirit de sacrificiu, cu meditaţie şi în rugăciune.

Da, în rugăciune. Deoarece vedem că acest ideal al căsătoriei am vrea să-l realizăm în viaţa noastră; e ceea ce dorim. Poate că trăim în aşteptarea ca acest vis să devină realitate. Însă ne dăm seama că singuri nu vom fi în stare să-l realizăm.

Cu toate acestea, chiar dacă suntem conştienţi de această incapacitate a noastră, nu suntem disperaţi; noi, creştinii, trăim în speranţă, şi *Speranţa este el: Cristos*. El a venit ca „să vindece, să desăvârşească şi să înalţe cu un dar deosebit al harului şi al iubirii sale această dragoste” (*GS* 49).

De aceea, Cristos este alături de noi, în noi, pentru a fi lumina noastră, mântuirea noastră, forţa noastră.

Lumina noastră, ca să putem înţelege ce înseamnă o dragoste adevărată (cf. pag. 29ş.u.); *mântuirea noastră*, deoarece Cristos ne ajută să îndepărtăm din dragoste tot ceea ce înseamnă egoism, aroganţă, invidie, lene, gelozie, care întunecă permanent chiar şi sentimentul cel mai frumos al vieţii; *puterea noastră*, pentru a putea realiza această dragoste în fiecare zi, în viaţa noastră.

Şi dacă vom trăi în această speranţă şi în această ascultare, dacă ne vom lăsa antrenaţi de Cristos în opera de răscumpărare a iubirii, purificând-o de egoismul care este păcatul, atunci vom vedea cum, cu prezenţa lui Cristos alături de noi şi în noi, cu harul său, zi de zi,

vom reuşi să construim o dragoste autentică; în lucrurile mici şi mari; în moderarea cuvintelor noastre; în stăpânirea irascibilităţii noastre; în împărtăşirea reciprocă a motivelor de bucurie şi de tristeţe personale; în judecarea şi hotărârea împreună cât priveşte educarea copiilor; în mulţumirea şi bucuria cu acele lucruri pe care le avem, fără să-i invidiem pe cei ce au mai mult sau pe cei ce îşi risipesc averea în lux; în rugăciunea făcută împreună; în întâlnirea cu alţii pentru a construi în dragoste comunitatea autentică a fiilor lui Dumnezeu.

Iată realitatea unui sacrament pe care îl trăim; iată cum devenim „semn” vizibil al unei prezenţe invizibile (aceea a lui Cristos), care lucrează în noi pentru binele nostru, pentru pacea noastră, pentru bucuria noastră.

B – Viziunea paulină despre căsătorie

Ce este dragostea conjugală, era să spunem creştină, însă trebuie să spunem: orice dragoste conjugală, care să adeverească realitatea dragostei delineate de noi mai înainte, dat fiind că natura a fost creată şi structurată în vederea harului; ce este dragostea conjugală, la ce ameţitoare culme şi semnificaţie se înalţă în perspectiva creştină, ne-a fost dat să cunoaştem într-unul dintre cele mai adânci şi teologice pasaje ale Scrisorilor sfântului Paul, mai precis în cap. 5 al *Scrisorii către Efeseni*, v. 21-33:

> Fiţi supuşi unii altora în frica lui Cristos. Femeile să se supună bărbaţilor lor ca Domnului, pentru că bărbatul este capul femeii aşa cum şi Cristos este capul Bisericii, trupul său, al cărui mântuitor şi este. Şi cum Biserica se supune lui Cristos, tot aşa, şi femeile [să fie supuse] bărbaţilor lor în toate.

Bărbaţilor, iubiţi-vă soţiile aşa cum Cristos a iubit Biserica şi s-a dat pe sine pentru ea pentru a o sfinţi, purificând-o prin baia apei în cuvânt, ca să şi-o prezinte sieşi ca o Biserică glorioasă, fără să aibă vreo pată sau rid sau ceva asemănător, ci să fie sfântă şi neprihănită. Tot aşa, şi bărbaţii trebuie să-şi iubească soţiile lor ca pe trupul propriu. Cine îşi iubeşte soţia se iubeşte pe sine. Căci nimeni nu şi-a urât vreodată propriul trup, dimpotrivă, îl hrăneşte şi îl îngrijeşte aşa cum [face] Cristos pentru Biserică. Căci toţi suntem mădulare ale trupului său. De aceea, îşi va lăsa omul tatăl şi mama şi se va uni cu soţia sa şi cei doi vor fi un singur trup. MISTERUL ACESTA ESTE MARE: EU O SPUN CU PRIVIRE LA CRISTOS ŞI LA BISERICĂ, dar şi cu privire la voi: fiecare să-şi iubească soţia ca pe sine însuşi, iar soţia să aibă respect faţă de bărbat.

C – O taină mare

Acest text cuprinde două afirmaţii fundamentale:

1) sfântul Paul *compară căsătoria cu relaţia care îl uneşte pe Cristos cu Biserica sa* şi citează în această legătură textul din *Geneză*;

2) mai mult, sfântul Paul porneşte de la această *relaţie de alianţă* pentru a da un avertisment ce priveşte direct viaţa conjugală, justificând astfel teologic relaţiile dintre soţ şi soţie.

Intervine în acest text termenul „taină”, care, pentru sfântul Paul, înseamnă o hotărâre a înţelepciunii divine, o hotărâre ascunsă, ce se manifestă totuşi în timp, acoperită de un văl.

O „taină” este, aşadar, o revelaţie a Dumnezeului atotputernic, care îşi are locul în istoria mântuirii; cuvântul evocă, după sfântul Paul, ideea unei revelaţii ce are loc

în mod învăluit şi care, tocmai prin aceasta, orientează spiritul către „sensul cel mai profund” al evenimentului sau al realităţii în discuţie. Este vorba, deci, de o realitate creaturală terestră, care conţine o determinată vestire istorico-salvifică, astfel încât o atare realitate, în acelaşi timp, ascunde şi exprimă vestirea: o ascunde prin necredinţă, o exprimă prin credinţă.

Dar la ce se referă sfântul Paul cu această expresie? Direct, este vorba de un pasaj din *Geneză*: „Şi, de aceea, omul va lăsa pe tatăl său şi pe mama sa şi se va uni cu femeia sa şi vor fi amândoi un singur trup” (*Gen* 2,24). Acest text din Biblie are un sens profund. Dar, pentru că, în Vechiul Testament, căsătoria de care se vorbeşte aici era folosită ca un simbol al unei comuniuni de viaţă mai profundă între doi parteneri, şi anume, al alianţei dintre Iahve şi Israel, sfântul Paul împinge raţionamentul său şi orientarea noastră şi mai departe: „vreau să spun că se aplică la Cristos şi Biserică” (*Ef* 5,32).

Marele mister care fusese manifestat încă voalat în *Gen* 2,24 este, aşadar, concret, unirea de viaţă („un singur trup”) dintre Cristos şi mireasa sa, Biserica. *Unirea dintre bărbat şi femeie este echivalentul, copia unei relaţii cu totul diferite: adică a aceleia absolut unice şi irepetabile dintre Cristos şi mireasa sa, Comunitatea;* totuşi, *dragostea lui Cristos pentru Biserică este prezentată ca o dragoste nupţială ideală, ca modelul căruia trebuie să i se conformeze, aici, pe pământ, orice căsătorie*.

Punctul absolut nou este acesta: în timp ce, în revelaţia primară, dragostea lui Dumnezeu rămânea invizibilă, în noua şi ultima revelaţie, dragostea Tatălui se vădeşte şi se manifestă în Cristos, Fiul său. Aceasta înseamnă

că Tatăl nu mai are nevoie să se refere la vreo experiență umană pentru a face inteligibilă relaţia sa cu oamenii; Cristos este ultimul său Cuvânt, astfel spus şi explicit, încât devine întrupat. Acum şi pentru totdeauna, voința Tatălui e făcută operativă în mod concret în Unsul său şi al nostru. Între Dumnezeu şi om nu mai este nici un profet: Dumnezeu a venit direct în Cristos, fără procură şi vorbind în numele său propriu. „Emanuel” definitiv: adică „Dumnezeu cu noi”; şi Mântuitor: „Dumnezeu pentru noi”. Ceea ce face el e explicit şi inteligibil, exprimat în formă umană, şi poate fi recunoscut de toți.

El devine modelul la care se face referință în credință, pentru că imitarea lui este acum o datorie pentru fiecare om. El este propunerea dezvăluită de Tatăl, care face comprehensibil totul, despre Dumnezeu şi despre om. Totul trebuie săvârşit asemenea lui.

De acum nu se mai poate înțelege *totalitatea, exclusivitatea* şi *stabilitatea*, ca şi *sfințenia* şi *valoarea mântuitoare* a căsătoriei creştine, fără a avea aţintită mereu privirea asupra acestui model şi fundament ce este alegerea de har a alianței, adică dragostea lui Iahve faţă de poporul său, dragostea lui Isus Cristos faţă de comunitatea sa. Dragostea conjugală creştină izvorăşte din dragostea care îl uneşte pe Cristos cu Biserica sa, care sunt Primul Mire şi Prima Mireasă, în legătură cu care trebuie judecați toți ceilalți. Aceasta este prima dragoste nupţială ce slujeşte de lege pentru toate celelalte.

Concret, trebuie să gândim astfel. Nu că Dumnezeu s-ar lega de poporul său aşa cum (în mod analog) bărbatul se uneşte cu femeia sa, ci trebuie să credem că,

dacă bărbatul şi femeia, în căsătorie, devin o singură persoană, aceasta se datorează faptului că la *baza căsătoriei stă dragostea fidelă a lui Dumnezeu, alianța sa de har cu poporul lui Israel; deci, pentru că Dumnezeu s-a legat definitiv de poporul său*, Cristos s-a legat de Biserica sa fără rezerve şi cu fidelă şi totală dăruire.

D – Cristos şi Biserica

Dar cum este această dragoste a lui Cristos față de Biserică, despre care vorbeşte sfântul Paul? Dragostea lui Cristos față de Biserică este *totală* (până la jertfirea de sine pentru ea: *Ef* 5,25), este *personală* (pentru fiecare răscumpărat: *Gal* 2,20; pentru fiecare om, toți fiind chemați la mântuire, iar Isus a murit pentru toți); este *răscumpărătoare, sfințitoare* şi *indisolubilă*.

Într-adevăr, unirea nupțială a lui Cristos cu Biserica *a început la întrupare*, când Cuvântul lui Dumnezeu s-a unit cu natura umană (cu o natură umană, aceea luată din sânul feciorelnic al Mariei) şi, prin această unică natură, a îmbrățişat întreaga omenire pentru a o răscumpăra şi a o sfinți (şi astfel, s-o facă „trupul său"); dar *a fost consumată pe cruce*, acolo unde Cristos a iubit aşa de mult Biserica, încât s-a dat pe sine însuşi pentru ea. Şi, în timp ce Cristos hrăneşte şi încălzeşte cu dragostea sa Biserica, făcută trupul său, cu o dăruire care este sacrificiul absolut al dragostei, Biserica creşte, se sfințeşte, se mântuieşte şi se face asemenea mirelui şi capului ei, în măsura, diferită şi niciodată perfectă de-a lungul timpurilor, în care se abandonează fără rezerve şi se lasă vivificată şi transformată de el.

Aplicarea acestor relaţii dintre Cristos şi Biserică la unirea soţilor este evidentă şi sugestivă. *Dragostea face din nişte străini o singură persoană, rezolvând – nu fără efort şi aport reciproc – diversităţile: ea reface, puţin câte puţin, unitatea fiinţei umane, aproape despărţită în sexe, din Gen 1,27..., până ce Cristos – şi, în el, Dumnezeu – nu va fi „totul în toţi”.*

Se vede clar că sfântul Paul nu creează o cristologie şi o ecleziologie (doctrina despre Cristos şi despre Biserică) pornind de la o concepţie personală despre căsătorie; dimpotrivă, el clarifică importanţa căsătoriei creştine şi datoriile dintre soţi, plecând de la perspectivele sale cristologice şi ecleziologice: după cum Cristos purifică, hrăneşte şi înfrumuseţează Biserica, trupul său, cu care formează „un singur trup”, la fel, soţii – vorbeşte despre aceştia conform felului de a gândi de atunci, care încredinţa bărbatului rolul de cap al comunităţii – să-şi iubească soţiile ca pe propriul lor trup.

La ce urmări practice imediate vor conduce toate acestea vom vedea în paragraful următor.

E – Exclusivitate şi indisolubilitate

Văzută în această lumină, în lumina legăturii nupţiale dintre Cristos şi Biserica sa, căsătoria reconfirmă, pe motive mistice sau, mai bine zis, teologice, acele prerogative de *unitate, fidelitate* şi *indisolubilitate*, care îi aparţin deja la nivel pur natural.

Nu lipsesc demonstraţiile jurisnaturalistice (adică luate din dreptul natural şi, în definitiv, din esenţa lucrurilor, şi în acest caz, din natura însăşi a dragostei conjugale) şi psihologice ale unităţii şi indisolubilităţii căsătoriei.

Încă de la început, prin structura însăşi a dragostei – desigur, când este „dragoste" în măsura şi maniera pe care am descris-o, nu când e doar un mugure sau o larvă –, a acelei dragoste care interpretează şi reflectă structura persoanei, căsătoria se prezintă ca un angajament exclusiv, care nu tolerează interferențe, şi pentru toată viața, adică indisolubil. Fiecare dintre soți se simte născut şi făcut pentru celălalt, şi pentru nimeni altul. Trebuie exclusă orice divagație, orice trădare. Cine crede că are posibilitatea şi permisiunea de a iubi mai multe persoane deodată sau schimbându-le una după alta nu iubeşte încă, este încă un experimentator şi, dacă nu va depăşi această fază, va rămâne un incapabil în acest sector. Un Don Juan nu este un erou, ci un incapabil în această împărăție a dragostei. Dacă, aşadar, căsătoria este confirmarea dragostei, autentificarea şi demonstrarea alegerii ce are loc în dragoste, ea nu poate să fie decât pentru o întreagă viață, pentru o întreagă persoană bazată pe această alegere şi care trăieşte din această şi în această alegere.

Unica libertate ce rămâne după „da"-ul rostit, aceea de a-l alege mereu din nou pe propriul tovarăş, nu este o limitare; este unicul mod, cu adevărat fericit, în care se acceptă să se trăiască în comuniune şi să se „unească" reciproc.

Acest discurs este, desigur, valid şi, voind să revendice dreptul de a fi în favoarea căsătoriei unice şi indisolubile într-o societate pluralistică din punct de vedere ideologic, dar care poate fi reglementată în statutele sale după legea majorității, cel mai potrivit ca să fie înțeles şi de aceia care nu au aceleaşi convingeri religioase ca şi noi.

Aceasta nu elimină însă posibilitatea ca creştinul – chiar şi atunci când justifică în fața altora „proprietățile" căsătoriei pe baza psihologiei şi a dreptului natural – să găsească pentru sine motive mai stringente şi absolute: cele teologice.

Dacă se porneşte de la modelul, unic şi de irepetabil, al iubirii conjugale, care este darul lui Cristos făcut Bisericii sale şi de aceasta Lui – de la realitatea alianţei: cea veche dintre Iahve şi Israel, şi cea nouă dintre Cristos şi comunitatea sa –, atunci *totalitatea* şi *unicitatea*, *exclusivitatea* şi *fidelitatea* şi, în sfârşit, stabilitatea comuniunii de viaţă a căsătoriei ne apar într-un mod de netăgăduit şi înălţătoare.

În căsătorie, un bărbat şi o femeie imită, reproduc şi reprezintă (retrăiesc, într-un cuvânt!) în cunoaşterea lor reciprocă şi umană, în alegerea şi iubirea lor, acea incomparabilă istorie care este dragostea lui Iahve faţă de poporul său, dragostea lui Isus Cristos faţă de comunitatea sa.

În alegerea şi în alianţa sa, Dumnezeu, autorul alegerii, ni se prezintă ca „*unicul*”: unicul Iahve Elohim care nu poate avea alţi zei alături de el; Isus Cristos, ca „*unicul*” Mijlocitor între Dumnezeu şi om; „*unicul*” Duh Sfânt în multitudinea darurilor sale. Şi, în această alianţă, chiar şi subiectul creat, ales, fie că se prezintă ca individ sau ca o colectivitate, are întotdeauna caracterul „unicităţii”: dintre toate popoarele, tocmai Israel şi, în Israel, Iuda, şi numai Iuda şi, în Iuda, casa lui David şi numai ea, şi, în sfârşit, în casa lui David, acel vlăstar plantat în mod misterios, fiul Mariei, şi el într-o unicitate totală.

Şi apoi mai departe: nu multe, diferite comunităţi ale unicului Domn, dar, în ciuda tuturor diferenţelor lor, aici şi colo, unica Biserică sfântă, catolică, care este pretutindeni aceeaşi, în afara căreia şi alături de care nu sunt altele.

Şi astfel, unicul Moise, unicul Ieremia, unicul Petru (chiar şi unicul Iuda), unicul Paul şi acest judecător, acest profet, acest mesager şi trimis al lui Dumnezeu...: „unicul”, „acesta”, întotdeauna aleşi, fiecare dintre ei, la timpul său, la locul său, în funcţia sa, este, pur şi simplu, de neînlocuit, de neschimbat, fără rivali şi fără posibilitate de a-i avea.

Şi Dumnezeu conduce istoria cu o supremă şi impresionantă *fidelitate* faţă de alegerea sa, faţă de sine însuşi, oricare ar fi defecţiunea şi trădarea poporului său, infirmitatea şi mizeriile Bisericii sale. Este fidelitatea descrisă de Osea, în care Iahve rămâne, în ciuda a toate, îndreptat spre popor, încă din „tinereţea” sa şi de-a lungul tuturor peripeţiilor istoriei sale şi se îndreaptă spre el încontinuu şi mereu din nou: dar mai este şi imutabilitatea caracterului (de „ales”) care, tocmai din cauza acestei fidelităţi a lui Dumnezeu (faţă de sine şi de alegerea făcută), marchează pentru toate timpurile acest popor al său. Fidelitatea este motivul pentru care Isus Cristos nu-i părăseşte pe ai săi ca pe nişte orfani, ci se întoarce încontinuu la ei; acolo unde doi sau trei dintre ei sunt adunaţi în numele său, el vrea să fie şi este în mijlocul lor; este fidelitatea căreia îi corespunde indestructibilitatea comunităţii sale ca atare.

Acolo unde este recunoscută şi se descoperă această fidelitate a lui Dumnezeu şi stabilitatea pe care ea o creează partenerului său creatural (Israel, Biserica), acolo se impune în ce priveşte căsătoria – în care se „întrupează” alianţa şi legătura nupţială dintre Cristos şi Biserică – acea hotărâre solemnă care, după *Mc* 10,9 şi *Mt* 19,6, spune: „Ceea ce Dumnezeu a unit, omul să nu despartă!”

F – „Familia, o mică Biserică”

Un rol mesianic şi eclezial

Dacă este adevărat că orice creştin, devenit membru al Capului divin şi aproape unit în personalitatea lui, participă şi continuă fiinţa şi misiunea lui Cristos, cu atât mai mult va fi adevărat că soţii creştini concretizează între ei şi manifestă acea legătură nupţială dintre Cristos şi Biserică, care este scopul întrupării, împlinirea ei, şi în care se desfăşoară şi se împlineşte tripla funcţie mesianică de Preot, Profet şi Rege.

Demnitatea de creştin este comună tuturor botezaţilor şi, în acelaşi timp, nediferenţiată, chiar dacă sunt diferite carismele (darurile Duhului în legătură cu „slujirile” sau ministeriile) şi ministeriile. Comună, de asemenea, tuturor creştinilor le este demnitatea sacerdotală, profetică şi regală. În legătură cu Preoţia, se face distincţie între cea „spirituală” şi cea „ministerială”. Termenii nu trebuie să ne inducă în eroare.

Am putea avea impresia că preoţia spirituală sau comună ar fi o preoţie „de formă”: ireală şi necultuală; şi nu se poate tăgădui că, în polemica cu protestanţii, revendicarea catolică a unei preoţii ministeriale a dus, prin ricoşeu, la micşorarea celei spirituale. Aceasta, însă, este o autentică preoţie, o autentică participare la preoţia lui Isus, chiar primară şi originală faţă de cea ministerială (sau ierarhică, exercitată, deci, de persoane destinate la această „slujire” printr-o „hirotonire” şi formând un „ordin” special). Noua liturgie a restabilit câteva funcţiuni preoţeşti care pot fi exercitate de tot poporul lui Dumnezeu, care este un „popor regesc”, „o preoţie sfântă”, şi care urmează preoţiei din Vechiului Testament, care era rezervată unui singur trib.

Conciliul ecumenic al II-lea din Vatican, în Constituția dogmatică despre Biserică (*Lumen gentium*), a scos în evidență *rolul sacerdotal* al soților în Biserică, în general, şi caracteristicile specifice ale acestei preoții în cadrul preoției comune a celor botezați:

> Laicii, fiind dăruiți lui Cristos şi unşi de Duhul Sfânt, sunt chemați şi înzestrați în mod minunat, pentru ca roadele Duhului să crească în ei tot mai bogate. Într-adevăr, toate lucrările, rugăciunile şi inițiativele lor apostolice, VIAȚA CONJUGALĂ ŞI DE FAMILIE, munca zilnică, destinderea trupului şi a sufletului, dacă sunt trăite în Duhul, ba chiar şi încercările vieții, dacă sunt suportate cu răbdare, devin jertfe spirituale plăcute lui Dumnezeu, prin Isus Cristos care, în celebrarea Euharistiei, sunt oferite cu adâncă evlavie Tatălui, împreună cu ofranda trupului Domnului (*LG* 34).

Nu e nevoie să mai arătăm că nu va trebui să ni se pară exagerată afirmația că liturgia proprie acestei preoții conjugale este tocmai viața de căsătorie (în toate aspectele sale).

Nu mai puțin insistă sfântul Conciliu (*LG* 35) asupra *rolului profetic* al soților, ca atare, în interiorul familiei şi în relațiile cu societatea.

> Misiunea aceasta [profetică] pune în lumină marea valoare a acelei stări de viață sfințite printr-un sacrament deosebit, şi anume viața de căsătorie şi de familie. Acolo, soții sunt chemați anume să fie unul pentru altul, şi împreună pentru copiii lor, martori ai credinței şi iubirii lui Cristos. Familia creştină proclamă cu tărie atât puterea actuală a împărăției lui Dumnezeu, cât şi speranța vieții fericite.
> Trebuie să amintim, pentru o exactă şi deplină înțelegere a acestui rol conjugal, că prin „profet" nu trebuie să se înțeleagă numai cel care vesteşte viitorul în mod minunat,

adică prin iluminare divină, ci oricine „vorbeşte pentru Dumnezeu”, dacă devine purtătorul său de cuvânt; oricine dă mărturie despre Dumnezeu cu simţul credinţei şi cu harul cuvântului, cu o viaţă de credinţă şi cu o profesiune de credinţă, în virtutea căreia este exercitată o „judecată” asupra lumii, şi sunt luminaţi cei ce caută adevărul.

Mai puţin specifică soţilor pare a fi *funcţia regească*, întrucât Conciliul nu face o directă aplicaţie la ei şi la viaţa familială, ci spune că Cristos „a împărtăşit-o ucenicilor săi, pentru ca şi ei să fie statorniciţi în libertatea regească, iar prin lepădarea de ei înşişi şi printr-o viaţă sfântă, să învingă în ei stăpânirea păcatului” (*LG* 36).

Nu e cazul să ne aventurăm într-o adăugire la Conciliu şi să aplicăm soţilor, în mod specific, acest rol mesianic al regalităţii, pe care textul îl vede împărtăşit ucenicilor lui Isus, în general. Vrem doar să ne întoarcem la sensul biblic al regalităţii lui Cristos, ca să fie evitate confuziile care nu rareori se fac cu înţelesurile moderne sau, pur şi simplu, politice şi civile ce se dau regalităţii.
Regalitatea lui Cristos este într-un raport strâns şi necesar cu împărăţia mesianică sau cu „împărăţia lui Dumnezeu”. Or, împărăţia lui Dumnezeu e cu totul altceva decât un regim politic, fie el şi teocratic (adică cel în care toate puterile civile ar fi în mâinile slujitorilor cultului). Dimpotrivă, este o realitate de ordin religios şi spiritual: este actualizarea iniţiativei salvifice a lui Dumnezeu, care sustrage omul şi, o dată cu el, natura, stăpânirii păcatului (de autosuficienţă, de egoism), îi restituie libertatea (capacitatea de a se hotărî pentru bine, pentru dreptate, pentru generozitate, pentru „ceilalţi”...), îi dă harul şi slava de „fiu”.

Că această realitate a fost semnificată prin imaginea împărăției şi că Dumnezeu se prezintă ca rege, depinde de valoarea de sacralitate, de cvasi-divinitate care se adăuga, în timpurile străvechi, puterii regelui. Ar fi, aşadar, o greşeală, cu consecințe aberante, să dăm împărăției lui Dumnezeu şi regalității lui Cristos o semnificație şi o importanță politico-civilă, cu totul străină de contextul biblic, sau, dacă există, se datorează structurii sociale speciale a poporului evreu.

Dacă, aşadar, creştinul este părtaş la regalitatea lui Cristos, aceasta vrea să spună că el este părtaş la funcția proprie lui Cristos de instaurator sau restaurator al împărăției (lui Dumnezeu), adică a sfințeniei, a mântuirii; părtaş al funcției şi activității consacratorii, prin care, deci, totul este orânduit spre Dumnezeu, sau repus în ordinea sa justă şi făcut „semn" revelator al lui Dumnezeu, în aceeaşi măsură în care este „darul lui Dumnezeu",...

Cum să nu vedem deosebita aplicare a regalității lui Cristos la soții creştini, care, în viața lor de dragoste, repetă „nunta regească" a lui Cristos cu Biserica sa, şi prin ea, cu omenirea întreagă, dăruirea salvifică a Cuvântului întrupat, făcută lumii?

Şi, dacă, apoi, ținem cont de faptul că împărăția lui Dumnezeu este Biserica, sau, mai bine zis, are în Biserică instaurarea sa, dar ca ceva instrumental, sau ca într-un instrument, prin care se extinde la întreaga omenire, ne va apărea atunci, într-o lumină nouă, demnitatea şi măreția căsătoriei creştine, din care se naşte acea familie pe care Conciliul a numit-o pe bună dreptate „sanctuarul domestic", ca şi cum ar fi voit să fie ecoul şi să consacre celebra definiție a lui Carlo Carretto: „familia, o Mică Biserică":

Familia creştină, fiind născută din căsătorie, care este imagine şi împărtăşire a legământului de iubire dintre Cristos şi Biserică, va face vizibilă tuturor prezenţa vie a Mântuitorului în lume şi natura autentică a Bisericii, atât prin iubirea, rodnicia generoasă, unirea şi fidelitatea soţilor, cât şi prin colaborarea plină de dragoste dintre toţi membrii ei (*GS* 48. Ar fi utilă citirea întregului cap. I din partea a II-a, adică nr. 47-52; nr. 11 din *Lumen gentium* şi nr. 11 din *Apostolica actuositatem*)

G – Procreere responsabilă

O valoare supranaturală

Nu este uşor să scoatem imediat din „sacramentalitatea” dragostei conjugale – adică din faptul de a fi „semn şi concretizare” a iubirii lui Cristos faţă de noi – datoria fecundităţii, în afară de cazul că schimbăm mereu sensul termenilor, luându-i când în sens spiritual (ca atunci când vorbim despre „fecunditatea” dragostei lui Cristos faţă de Biserică), când în sens material (ca atunci când se vorbeşte despre „rodnicia” căsătoriei). Aceasta nu vrea însă să spună că atitudinea naturală a iubirii conjugale faţă de fecunditate, că existenţa în comuniunea de viaţă dintre soţi a unei intrinseci „semnificaţii procreative” nu poate asuma şi o dimensiune supranaturală şi nu se poate schimba într-o valoare eclezială.

Copilul, prin urmare, nu este numai prelungirea personificată a dragostei, documentul sau atestatul peremptoriu al unei totale dăruiri reciproce, oglinda întrupată a familiei; el se prezintă ca o reînnoire a alianţei cu Dumnezeu, ca un ţel căruia îi este transmisă aşteptarea întoarcerii Domnului la sfârşitul timpurilor.

Credinţa lui Abraham este tipică, sub acest aspect, pentru creştinii definiţi a fi „cei ce au iubit arătarea Domnului” (*2Tim* 4,8). „Te voi face tatăl multor popoare – spune Iahve. Voi încheia alianţa mea între mine şi tine şi urmaşii tăi ca o alianţă veşnică, ca să fiu Dumnezeul tău şi al urmaşilor tăi” (*Gen* 17,4-7; cf. *Rom* 4,1-25).

Procreerea este, de asemenea, un gest „eclezial”, cel puţin în sensul că este un „da” spus Bisericii de către soţi, o introducere de noi vieţi în îmbrăţişarea lui Cristos faţă de omenire, în fluxul răscumpărării, astfel încât şi alţii să poată participa la bucuria împărăţiei şi să pregătească împlinirea sa finală.

La aceasta se referă Ritualul când vorbeşte despre familia creştină care tinde la „mărirea numărului fiilor lui Dumnezeu” şi când se roagă, făcând aluzie la Botez, ca „procreerea de fii să îmbogăţească omenirea şi naşterea lor să facă să crească Biserica”.

> În această perspectivă, procreerea, care este deja o intrinsecă posibilitate a iubirii conjugale, care ar putea să fie o hotărâre a soţilor pentru motive naturale, nu este lăsată la întâmplare, nici la arbitrajul „trupului şi al sângelui”, ci devine o „datorie creştină”: aceea de a extinde împărăţia lui Dumnezeu „chemând la existenţă pe cei ce nu sunt”, imitând cu aceasta liberalitatea sau dragostea binevoitoare a lui Dumnezeu. Ar trebui, de altfel, să fie clar că o atare obligaţie îi revine nu creştinului, în general, ci soţului creştin, rămânând liberă alegerea „de a semnifica, de a trăi” altfel generozitatea lui Dumnezeu, în afara căsătoriei.
> Se înţelege, de asemenea, că obligaţia de a procrea o comportă în sine pe aceea de „a educa”, adică de a le procura copiilor o inserare utilă lor şi altora în viaţă şi în societate,

având grijă de sănătatea lor, de dezvoltarea lor fizică şi psihică, de maturizarea lor morală şi socială, de criteriul lor creştin şi eclezial şi favorizând alegerea unei ocupaţii sau a unei profesii potrivite posibilităţilor sau aptitudinilor copiilor şi utilă comunităţii.

Dacă procreerea este o datorie pentru creştinul care trăieşte în familie, judecata ce hotărăşte asupra numărului copiilor, „în ultimă analiză, trebuie să o formuleze, înaintea lui Dumnezeu, soţii înşişi".

Nu putem să nu notăm aspectul teribil al acestei referinţe imediate la Dumnezeu sau, ceea ce înseamnă acelaşi lucru, la conştiinţă! Aceasta trebuie să se formeze, pe de o parte, ţinând cont de faptul că viaţa trebuie să fie comunicată „cu o generoasă, umană şi creştină responsabilitate", unde accentul se pune şi pe adjectivul „generoasă", şi, pe de altă parte, „ţinând seama atât de binele lor, cât şi de al copiilor – fie deja născuţi, fie prevăzuţi a se naşte –, evaluând condiţiile de viaţă atât materiale, cât şi spirituale ale epocii şi stării lor şi, în sfârşit, ţinând seama de binele comunităţii familiale, al societăţii vremelnice şi al Bisericii" (*GS* 50).

Dacă, dincolo de demnitatea sa ca act profund uman – datorită conexiunii intrinseci pe care o are cu deplina comuniune de viaţă –, procreerea are această valenţă supranaturală şi eclezială, prin care devine de-a dreptul o „datorie creştină" în căsătorie, se înţelege că ea nu poate să fie lăsată în voia spontaneităţii instinctului, nici nu trebuie să apară ca o urmare cauzată de un comportament nestăpânit, ci trebuie să fie legată de o hotărâre responsabilă şi comună a soţilor. Acesta este sensul frazei „paternitate sau procreare responsabilă" (cf. capitolul VI, pag. 167ş.u.).

• a acţiona •

Ideile dobândite

1. Căsătoria este sacrament, adică „semn" care îl uneşte pe bărbat cu femeia în formă totală, exclusivă, stabilă, având drept fundament dragostea fidelă a lui Dumnezeu faţă de poporul său şi dragostea lui Cristos faţă de Biserica sa, fără rezerve şi cu fidelă şi totală dăruire.

2. Dragostea lui Cristos faţă de Biserica sa este totală (până acolo încât moare pentru ea), personală (pentru fiecare om), mântuitoare şi sfinţitoare; rezultă de aici că dragostea soţilor va fi cu atât mai perfectă, cu cât vor face mai actuale aceste calităţi în propria lor viaţă.

3. Soţii se iubesc în Cristos, deoarece Cristos le-a meritat şi dăruit harul de a se căuta şi de a se găsi în Dumnezeu.

4. În această perspectivă, indisolubilitatea nu este o renunţare la propria libertate, ci o alegere continuă şi înnoită a celuilalt; şi fidelitatea este o menţinere a propriei promisiuni, în ciuda tuturor mizeriilor şi slăbiciunilor proprii şi ale celuilalt; fecunditatea nu vede în copil numai prelungirea personificată a dragostei, ci şi o reînnoire a alianţei cu Dumnezeu, ca un ţel căruia îi este transmisă aşteptarea întoarcerii Domnului la sfârşitul timpurilor.

Idei de pus în practică

Văzută în această perspectivă, căsătoria voastră viitoare vă apare, probabil, azi, nu numai ca o plinătate de viață umană, ci şi ca un „mister de mântuire”, şi anume, ca drumul pe care Dumnezeu vi l-a pregătit pentru a vă face să ajungeți la mântuire şi sfințenie. Este un mister de dragoste, care cere rugăciune, jertfă, stăpânire de sine, bucurie şi seninătate în orice împrejurare a vieții, pentru a merge împreună spre Iubire.

SĂ NE IUBIM

Să ne iubim
aşa cum suntem:
imperfecți, cu defecte, răi.
Să ne iubim
sau, cel puțin, să încercăm s-o facem!
Ajută-ne, Doamne, să învingem
nesiguranța şi răceala,
invidia şi neîncrederea:
învață-ne să ne iubim.
Tu, care eşti Binele şi Iubirea,
dă-ne curajul de a începe
şi susține-ne de-a lungul călătoriei,
întotdeauna, pe toți.
Fă ca « binele» nostru
să nu fie doar cuvinte, cuvinte, cuvinte...
Fă ca el să devină
concret, operant, continuu,
chiar dacă ne costă.

Răul nostru, care ne înveninează
şi ne consumă, care ucide sufletul
şi ne rupe de tine, Iubirea,
şi ne separă de fraţi
e această lipsă de iubire,
e această gheaţă a inimilor.
Fă-ne «una» în caritate,
în caritatea ta infinită,
aşa cum tu eşti Una cu Tatăl şi cu Duhul.
Ajută-ne tu, Mamă.

Benedetto Magi

ANEXA 1

LITURGIA CĂSĂTORIEI

Premisă

Întrucât am tratat deja despre căsătoria-sacrament cu toate perspectivele sale, ne limităm acum la câteva simple adnotări privitoare la liturgia căsătoriei, pentru ca voi, ca miri, să-i puteți evalua profunda semnificație.

Adnotări

1. Poate că şi pentru voi cuvântul „liturgie" trimite doar la „Liturghia mirilor", ca la un rit marcat de o anumită tradiție, de un anumit aspect exterior, de un „marş nupțial", de cântecul „Ave Maria", de un discurs-omilie poetic, de „atâtea felicitări", de zâmbete la uşa bisericii.

2. Dacă vreți să fiți miri creştini autentici, trebuie să vă preocupați nu doar de ritul în sine (ceremonii, lecturi, pregătirea şi comentarea acestora, frazele jurământului pe care îl veți rosti – atenție la microfoane, care transmit şi greşelile de citire –, inele, prezentarea darurilor, dăruirea păcii, împărtăşanie), ci, mai degrabă, de semnificația ritului.

3. Liturgia înseamnă a-i da lui Dumnezeu-Iubire acea onoare de Tată pe care i-o datorăm; aşadar, practic, întreaga voastră viaţă trebuie să devină o liturgie şi, de aceea, o verificare continuă pentru a vedea dacă într-adevăr în viaţă veţi reuşi să realizaţi dragostea între voi, în sensul pe care Cristos ni l-a indicat, arătându-vă mereu „credincioşi în orice împrejurare, fericită sau nefericită, în caz de boală, ca şi în timp de sănătate, şi de a vă iubi şi respecta în toate zilele vieţii”.

4. Dintr-o astfel de verificare serioasă, onestă, sinceră, formată din reflecţie, ascultare şi rugăciune, va urma:

a) conştiinţa propriilor limite, a propriei sărăcii şi, deci, necesitatea de a-i cere lui Dumnezeu de a fi mereu alături de voi, pentru a putea înfrunta problemele vieţii voastre: morale, psihologice, economice, spirituale, fără nervi, isterie, invidie, gelozie, egoism. În legătură cu aceasta, aş vrea să vă amintesc că rugăciunile din ziua căsătoriei (şi sunt foarte frumoase; cf. ritul) ar putea să fie rugăciunile de fiecare zi pentru a trăi întotdeauna în „pacea sa”, în „voinţa sa” şi în „dragoste reciprocă”;

b) conştiinţa că sunteţi păcătoşi şi, deci, că aţi pus piedici, cu meschinăriile voastre de fiecare zi (de câte ori, chiar şi în ziua dinaintea căsătoriei, nu au loc mici certuri pentru nişte banalităţi, mofturi, cuvinte „tari”, gesturi de aroganţă, nervi, exigenţe şi pretenţii exagerate?), acelui misterios plan de mântuire pe care Dumnezeu l-a pregătit pentru voi. Acea „bătaie a pieptului” de la începutul sfintei Liturghii ar putea să fie un început autentic de „convertire”; căci lumea va deveni mai bună în măsura în care voi veţi deveni mai buni;

c) sentimentul de siguranță, de încredere, de speranță pe care-l dă prezența lui Cristos în viața voastră ca izvor, model şi scop al acelei iubiri consacrate împreună cu pâinea şi vinul la masa sa;

d) responsabilitatea unui angajament luat în fața comunității de a trăi şi de a realiza acea binecuvântare finală, ce este un autentic program de viață:

„Să fiți martori ai iubirii lui Dumnezeu în lume,
plini de bunătate față de cei care se află
în suferință şi lipsuri,
pentru ca aceştia să vă întâmpine într-o zi
cu recunoştință în lăcaşurile veşnice. Amin".

Liturgia cuvântului

Din Scrisoarea întâi a sfântului apostol Ioan

4,7-12

7 Preaiubiților, să ne iubim unii pe alții,
pentru că iubirea este de la Dumnezeu
şi oricine iubeşte este născut din Dumnezeu
şi-l cunoaşte pe Dumnezeu.
8 Cine nu iubeşte nu l-a cunoscut pe Dumnezeu,
pentru că Dumnezeu este iubire.
9 Prin aceasta s-a arătat iubirea lui Dumnezeu în noi:
Dumnezeu l-a trimis în lume pe Fiul său, unicul născut,
ca să trăim prin el.
10 În aceasta constă iubirea:
nu noi l-am iubit pe Dumnezeu,
ci el ne-a iubit şi l-a trimis pe Fiul său
ca jertfă de ispăşire pentru păcatele noastre.
11 Iubiților, dacă Dumnezeu ne-a iubit astfel,
şi noi trebuie să ne iubim unii pe alții.

12 Nimeni nu l-a văzut pe Dumnezeu vreodată.
Dacă ne iubim unii pe alții,
Dumnezeu rămâne în noi şi iubirea lui în noi este desăvârşită.

Cuvântul Domnului

Evanghelia

Din Evanghelia sfântului Marcu

10,6-9

În acel timp, a spus Isus:
6 „La începutul lumii, când Dumnezeu i-a creat pe oameni,
i-a creat bărbat şi femeie.
7 De aceea, omul va părăsi pe tatăl său şi pe mama sa
şi se va uni cu soția sa;
8 şi amândoi vor fi un singur trup.
Astfel, ei nu mai sunt doi, ci un singur trup.
9 Deci ceea ce Dumnezeu a unit, omul să nu despartă".

Cuvântul Domnului

Ritualul căsătoriei

Preaiubiților, N. şi N., ați venit în casa Domnului, pentru ca voința voastră de a încheia Căsătoria în fața slujitorului Bisericii şi a comunității să fie întărită de Domnul cu pecetea sa sfântă. Cristos binecuvântează din belşug dragostea voastră conjugală.

Pentru a rămâne mereu fideli unul altuia şi pentru a putea îndeplini şi celelalte îndatoriri ale Căsătoriei, el îi îmbogățeşte şi îi întăreşte cu un sacrament deosebit pe cei pe care i-a consacrat deja prin sfântul Botez.

De aceea, vă întreb înaintea Bisericii despre intențiile voastre.

Întrebările dinaintea consimțământului

N. şi N., ați venit aici fără nici o constrângere, ci în mod liber şi din toată inima, ca să încheiați legământul Căsătoriei?

Mirii răspund, pe rând:
Da!

Sunteți pregătiți, mergând pe drumul Căsătoriei, să vă iubiți şi să vă respectați unul pe altul, pentru toată viața?

Mirii răspund, pe rând:
Da!

Sunteți pregătiți să primiți cu dragoste copiii pe care Dumnezeu va binevoi să vi-i dea şi să-i educați după legea lui Cristos şi a Bisericii sale?

Mirii răspund, pe rând:
Da!

Consimțământul

Celebrantul îi invită pe miri să-şi exprime consimțământul:

Deoarece sunteți hotărâți să încheiați legământul sfintei Căsătorii, dați-vă mâna dreaptă şi exprimați-vă consimțământul în fața lui Dumnezeu şi a Bisericii sale.

Mirii îşi dau mâna dreaptă.

Mirele spune:

Eu, N., te iau pe tine, N., de soţie şi promit că îţi voi fi credincios în orice împrejurare, fericită sau nefericită, în caz de boală, ca şi în timp de sănătate, să te iubesc şi să te respect în toate zilele vieţii mele.

Mireasa spune:

Eu, N., te iau pe tine, N., de soţ şi promit că îţi voi fi credincioasă în orice împrejurare, fericită sau nefericită, în caz de boală, ca şi în timp de sănătate, să te iubesc şi să te respect în toate zilele vieţii mele.

Dacă, din motive pastorale, se consideră că este mai potrivit, preotul poate să ceară consimţământul mirilor prin întrebări.

Mai întâi îl întreabă pe mire:

N., vrei să o iei pe N. de soţie şi promiţi că îi vei fi credincios în orice împrejurare, fericită sau nefericită, în caz de boală, ca şi în timp de sănătate, să o iubeşti şi să o respecţi în toate zilele vieţii tale?

Mirele răspunde:

Vreau.

Apoi, preotul o întreabă pe mireasă:

N., vrei să îl iei pe N. de soţ şi promiţi că îi vei fi credincioasă în orice împrejurare, fericită sau nefericită, în caz de boală, ca şi în timp de sănătate, să-l iubeşti şi să-l respecţi în toate zilele vieţii tale?

Mireasa răspunde:

Vreau.

Preotul, primind consimțământul, le spune mirilor:

Primirea consimțământului

Dumnezeu, în bunătatea sa, să întărească acest consimțământ pe care l-ați dat înaintea Bisericii şi să binevoiască a împlini în voi binecuvântarea sa. Ceea ce Dumnezeu uneşte, omul să nu despartă.

Preotul îi îndeamnă pe cei prezenți să-l preamărească pe Dumnezeu:

Să-l binecuvântăm pe Domnul.

Toți răspund:

Mulțumim lui Dumnezeu.

Binecuvântarea şi înmânarea inelelor

Preotul spune:

Domnul să binecuvânteze ✠ aceste inele pe care le veți dărui unul altuia în semn de iubire şi fidelitate.

Sau:

Binecuvântează, Doamne, ✠ aceste inele pe care noi le binecuvântăm în numele tău, pentru ca aceia care le vor purta să păstreze fidelitatea neştirbită unul față de celălalt, să rămână în pace prin împlinirea voinței tale şi să trăiască mereu în iubire reciprocă. Prin Cristos, Domnul nostru.

Sau:

Binecuvântează-i ✠ şi sfinţeşte-i, Doamne, pe slujitorii tăi în dragostea lor; aceste inele, semnul fidelităţii lor, să le amintească de iubirea care îi uneşte. Prin Cristos, Domnul nostru.

Toţi răspund:

Amin.

Mirele pune inelul miresei în degetul inelar al acesteia şi, dacă se crede de cuviinţă, spune:

N., primeşte acest inel ca semn al iubirii şi al fidelităţii mele. În numele Tatălui, şi al Fiului, şi al Sfântului Duh.

La rândul ei, mireasa pune inelul mirelui în degetul inelar al acestuia şi, dacă crede de cuviinţă, spune:

N., primeşte acest inel ca semn al iubirii şi al fidelităţii mele. În numele Tatălui, şi al Fiului, şi al Sfântului Duh.

Rugăciunea universală

Fraţilor preaiubiţi, gândindu-ne la darul deosebit al harului şi iubirii, cu care Dumnezeu a binevoit să desăvârşească şi să sfinţească iubirea fraţilor noştri, N. şi N., să-i încredinţăm Domnului:

– Ca slujitorii tăi, N. şi N., uniţi în legătura sfântă a Căsătoriei, să se poată bucura necontenit de bunăstare şi sănătate, Domnului să ne rugăm.

R. Te rugăm, ascultă-ne.

– Ca să binevoieşti a binecuvânta legământul lor, după cum ai binevoit să sfinţeşti nunta de la Cana Galileii, Domnului să ne rugăm. *R*.

– Ca iubirea lor desăvârşită şi rodnică să le aducă pace şi ajutor şi să dea mărturie bună pentru numele de creştin, Domnului să ne rugăm. *R*.

– Ca poporul creştin să înainteze din zi în zi în virtute şi ca toţi cei care sunt apăsaţi de diferite greutăţi să primească ajutorul harului de sus, Domnului să ne rugăm. *R*.

– Ca Duhul Sfânt să reînnoiască harul sacramentului în toţi soţii care sunt aici de faţă, Domnului să ne rugăm. *R*.

Revarsă, Doamne, cu bunătate, Duhul iubirii tale asupra acestor miri, ca să fie o singură inimă şi un singur suflet, şi nimic să nu-i mai despartă pe cei pe care tu i-ai unit, nimic să nu-i mai îndurereze pe cei pe care i-ai copleşit cu binecuvântarea. Prin Cristos, Domnul nostru.

R. Amin.

Sau:

Fraţilor preaiubiţi, să însoţim cu rugăciunile noastre această nouă familie, pentru ca iubirea reciprocă a acestor soţi să crească din zi în zi şi pentru ca Dumnezeu să ajute cu îndurare toate familiile din lume.

– Pentru noii soţi care sunt aici de faţă şi pentru fericirea familiei lor, Domnului să ne rugăm.

R. Te rugăm, ascultă-ne.

– Pentru rudele şi prietenii lor şi pentru toţi binefăcătorii acestor miri, Domnului să ne rugăm. *R.*

– Pentru tinerii care se pregătesc să încheie Căsătoria şi pentru toţi aceia pe care Domnul îi cheamă la altă stare de viaţă, Domnului să ne rugăm. *R.*

– Pentru toate familiile din lume şi pentru o pace trainică între oameni, Domnului să ne rugăm. *R.*

– Pentru toţi membrii familiilor noastre, care au trecut din această lume şi pentru toţi răposaţii, Domnului să ne rugăm. *R.*

– Pentru Biserică, poporul sfânt al lui Dumnezeu, şi pentru unitatea tuturor creştinilor, Domnului să ne rugăm. *R.*

Doamne Isuse, care eşti prezent în mijlocul nostru, acum, când N. şi N. pecetluiesc unirea lor, primeşte rugăciunea noastră şi umple-ne de Duhul tău. Tu, care vieţuieşti şi domneşti în vecii vecilor.

R. Amin.

ANEXA 2

1. TEST ASUPRA MATURITĂȚII UMANE
2. TEST ASUPRA MATURITĂȚII RELIGIOASE
3. TEST ASUPRA DRAGOSTEI

Lămuriri

Testul este un ansamblu de fraze cu idei, păreri, atitudini, comportări, situații ce se referă la unele trăsături ale personalității voastre.

Testul nu este un joc, un rebus, o pierdere de timp.

Deşi nu are pretenții absolut ştiințifice, astfel încât să vă poată fixa în profiluri psihologice exclusiv tehnice şi matematice, testul este foarte important ca moment de linişte, de reflecție personală, de investigare a vieții voastre pentru a îndepărta tot ceea ce e rău, pentru a descoperi valorile poate nebănuite ale personalității voastre, şi pentru a ameliora anumite comportări din viața voastră.

Iată cum se procedează practic:

1. Citiți cu multă atenție şi calm diferitele fraze.
2. Dacă o frază nu este clară, cereți explicații animatorului întâlnirii.
3. Marcați căsuța care corespunde cel mai mult situației voastre personale.
4. Sinceritatea este o cerință absolută pentru o evaluare corectă.

5. Faceţi calculul final.
6. Reluaţi frază cu frază pentru a revedea punctajul corect.
7. Reflectaţi cu atenţie asupra profilului final al autocontrolului.
8. Faceţi textul împreună cu el/ea, sau singuri? Trebuie să hotărâţi împreună. Dacă, totuşi, consideraţi că această colaborare ar putea fi un factor negativ pentru sinceritate, e mai bine să procedaţi singur: trebuie să fiţi sincer, chiar şi atunci... Eventual, vă puteţi confrunta la sfârşitul elaborării testului.
9. Lucrul cel mai important este de a vă hotărî să schimbaţi acele atitudini sau comportări ce au reieşit a fi negative pentru personalitatea voastră: dacă nu aveţi această voinţă şi dacă nu ajungeţi la aceasta, nu are nici un rost să începeţi testul!

1. Test asupra maturităţii umane

1. Am impresia că lumea merge din ce în ce mai rău şi se îndreaptă inevitabil spre catastrofa finală.
– şi eu gândesc la fel 3 ☐
– părerea mea este cu totul alta 7 ☐
– uneori gândesc şi eu la fel 5 ☐

2. Mă îngrijorează viaţa mea viitoare, chiar dacă nu sunt motive deosebite: mi se pare că văd „totul în negru”
– şi eu gândesc la fel 3 ☐
– gândesc cu totul altfel 7 ☐
– uneori gândesc şi eu la fel 5 ☐

3. Ori de câte ori am încercat să fac ceva nou, mi-a mers întotdeauna rău: cred că în viață nu voi reuşi niciodată să realizez nici cel mai mic proiect.
– şi eu gândesc la fel 3 ☐
– gândesc cu totul altfel 7 ☐
– uneori gândesc şi eu la fel 5 ☐

4. Când mă întâlnesc cu cineva pentru prima dată, încerc imediat o impresie de teamă: dacă aş putea, aş evita această întâlnire.
– şi eu încerc aceste impresii 3 ☐
– nu încerc deloc asemenea impresii 7 ☐
– uneori încerc şi eu aceste impresii 5 ☐

5. Pentru mine, prietenii sunt o continuă bătaie de cap: am impresia că se întâlnesc cu mine numai pentru a avea, şi niciodată să dea.
– şi eu încerc aceste impresii 3 ☐
– nu încerc deloc aceste impresii 7 ☐
– uneori încerc şi eu aceste impresii 5 ☐

6. Sunt înclinat spre tristețe, nu-mi place să cânt şi surâsul meu este adesea forțat.
– şi eu mă comport la fel 3 ☐
– mă comport altfel 7 ☐
– uneori mă comport la fel 5 ☐

7. Nu povestesc anecdote şi nu-mi plac, mi se par a fi prostii.
– şi eu gândesc la fel 3 ☐
– gândesc cu totul altfel 7 ☐
– uneori gândesc la fel 5 ☐

8. Dacă mi se întâmplă un insucces, chiar şi cel mai mic, devin trist, am manifestări necontrolate pentru un timp.

– şi eu mă comport la fel 3 ☐
– mă comport altfel 7 ☐
– uneori mă comport la fel 5 ☐

9. Nu pot să suport defectele prietenilor mei şi ale persoanelor care mă înconjoară: trebuie să le fac mereu observații.

– şi eu mă port la fel 3 ☐
– mă comport altfel 7 ☐
– uneori mă comport şi eu la fel 5 ☐

10. Nu sunt niciodată mulțumit/ă de mine însumi/însămi: privesc mereu la alții, îi invidiez şi îi consider mai buni şi mai fericiți decât mine.

– şi eu gândesc la fel 3 ☐
– gândesc cu totul altfel 7 ☐
– uneori şi eu gândesc la fel 5 ☐

11. Dacă un prieten îmi indică un defect sau o greşeală pe care am săvârşit-o, port ură față de el, chiar dacă recunosc că defectul sau greşeala sunt adevărate.

– şi eu mă port la fel 3 ☐
– mă comport contrar 7 ☐
– uneori mă port şi eu la fel 5 ☐

12. Îmi permit să spun minciuni.

– întotdeauna 3 ☐
– niciodată 7 ☐
– uneori 5 ☐

13. Chiar dacă nu împărtăşesc părerea altora, nu-i contrazic; e periculos să te împotriveşti altora.
– şi eu mă comport la fel 3 ☐
– mă comport contrar 7 ☐
– uneori mă comport şi eu la fel 5 ☐

14. Când vorbesc, folosesc multe cuvinte, mulți de „dacă" şi mulți de „dar"...; e bine să nu te faci perfect înțeles.
– şi eu gândesc la fel 3 ☐
– gândesc cu totul altfel 7 ☐
– uneori gândesc şi eu la fel 5 ☐

15. Judec un băiat (o fată) după cum se îmbracă: cât priveşte felul de a gândi, toți sunt la fel.
– şi eu gândesc la fel 3 ☐
– gândesc cu totul altfel 7 ☐
– uneori gândesc şi eu la fel 5 ☐

16. Când vorbesc alții, sunt fascinat de cuvintele lor frumoase, de modul simpatic de a prezenta o idee sau un argument şi nu sunt în stare să reacționez, chiar dacă am o altă părere.
– şi eu încerc aceste impresii 3 ☐
– pe mine mă interesează subiectul discursului 7 ☐
– uneori rămân perplex 5 ☐

17. Pentru a explica, trebuie să fac lungi raționamente.
– mi se-ntâmplă şi mie la fel 3 ☐
– mi se-ntâmplă contrariul 7 ☐
– uneori mi se-ntâmplă la fel 5 ☐

18. Banii, sexul, distracţiile sunt singurele valori ale vieţii: exact cum vedem la cinema.
– şi eu gândesc la fel 3 ☐
– gândesc cu totul contrar 7 ☐
– uneori gândesc şi eu la fel 5 ☐

19. Înainte de a cumpăra ceva, mă uit la modă.
– întotdeauna 3 ☐
– niciodată 7 ☐
– uneori 5 ☐

20. În alegerea unui produs de orice fel, îl prefer pe cel cu o reclamă mai bună.
– întotdeauna 3 ☐
– niciodată 7 ☐
– uneori 5 ☐

21. Am învăţat să fumez ca să fiu la fel cu prietenii mei.
– este adevărat 3 ☐
– nu este adevărat 7 ☐
– e parţial adevărat 5 ☐

22. În timpul unor adunări (partid, şcoală, sindicat, cartier), se întâmplă să am păreri contrare celor exprimate, dar nu am curajul să-mi exprim propria opinie.
– se întâmplă întotdeauna 3 ☐
– nu se întâmplă niciodată 7 ☐
– câteodată 5 ☐

23. Dacă cineva înjură, spune prostii sau îşi permite gesturi de prost gust,
– îmi permit să-i atrag atenţia 7 ☐
– nu-i spun nimic 3 ☐
– uneori încerc să-i spun 5 ☐

24. Comportamentul actorilor, cântăreților şi al starurilor
– îl imit deseori 3 ☐
– nu-l imit niciodată 7 ☐
– încerc uneori să-l imit 5 ☐

25. Dacă mi se-ntâmplă un „lapsus” (de exemplu, adresez cuiva complimente... în loc de condoleanțe):
– mă blochez îndată şi pentru mult timp 3 ☐
– încerc să-mi revin fără traume 5 ☐
– râd de aceasta şi totul trece 7 ☐

26. Nu pot suporta glumele şi vorbele de duh: am impresia că glumele sunt îndreptate împotriva mea.
– mi se-ntâmplă adesea 3 ☐
– nu mi se-ntâmplă niciodată 7 ☐
– mi se-ntâmplă uneori 5 ☐

27. Dacă un prieten greşeşte, spun o glumă ca să deviez atenția şi să nu se simtă în încurcătură.
– şi eu mă comport la fel 7 ☐
– mă comport contrar 3 ☐
– uneori mă comport la fel 5 ☐

28. Cât priveşte îmbrăcămintea, caut întotdeauna ceva original: aşa cum cred eu, nu aşa cum văd în revistele de modă.
– şi eu mă comport la fel 7 ☐
– mă comport contrar 3 ☐
– uneori mă comport astfel 5 ☐

29. Îmi place mult să citesc, să cunosc, să cercetez: pentru aceasta, renunţ adesea la distracţiile obişnuite (cinema, discotecă, bal).

– şi eu fac la fel 7 ☐
– n-o fac niciodată 3 ☐
– o fac uneori 5 ☐

30. Dacă întâlnesc o persoană care ştie mai mult decât mine, nu mai contenesc să-i pun întrebări.

– mi se-ntâmplă şi mie 7 ☐
– nu mi se-ntâmplă niciodată 3 ☐
– mi se-ntâmplă uneori 5 ☐

31. Dificultăţile nu-mi produc teamă: căutând mereu, mai devreme sau mai târziu, se va găsi o rezolvare.

– şi eu gândesc la fel 7 ☐
– gândesc altfel 3 ☐
– uneori gândesc şi eu la fel 5 ☐

32. Nu „joc niciodată ca rezervă”: dacă-mi place o muncă şi mă entuziasmează, trec chiar dincolo de limitele fixate muncii respective.

– şi eu mă comport la fel 7 ☐
– mă comport contrar 3 ☐
– uneori mă comport astfel 5 ☐

33. Nu-mi plac cârcotaşii care vorbesc mult, critică totul şi nu fac nimic: îmi plac oamenii care vorbesc puţin şi fac multe.

– şi eu gândesc la fel 7 ☐
– nu, nu gândesc la fel 3 ☐
– uneori gândesc la fel 5 ☐

34. Orice acțiune ar fi de întreprins, caut să lucrez cât mai puțin posibil, ocupând cât mai puțin timp pentru a risipi cât mai puțină energie.
– şi eu mă comport la fel 3 ☐
– mă comport contrar 7 ☐
– uneori mă comport la fel 5 ☐

35. Am ideile mele şi nimeni nu mi le poate schimba.
– este situația mea 3 ☐
– nu este situația mea 7 ☐
– uneori este şi situația mea 5 ☐

36. Chiar dacă îmi dau seama că nu am dreptate, găsesc alte argumente ingenioase, numai ca să nu cedez.
– este situația mea 3 ☐
– nu este situația mea 7 ☐
– uneori este şi situația mea 5 ☐

37. Sunt un om simplu; mă mulțumesc cu poziția mea socială, economică, religioasă, politică; de fapt, cu cât se încearcă vreo schimbare, cu atât este mai rău.
– este situația mea 3 ☐
– nu este situația mea 7 ☐
– uneori este situația mea 5 ☐

38. N-are rost să visezi „castele în Spania”: mai bine să ai puțin şi îndată, decât mult, dar cine ştie când.
– şi eu gândesc la fel 3 ☐
– gândesc altfel 7 ☐
– uneori gândesc la fel 5 ☐

39. Ştiu să iau hotărârile mele pe cont propriu, după ce am reflectat asupra diferitelor posibilităţi de rezolvare a problemelor de înfruntat.
– este situaţia mea 7 ☐
– nu este situaţia mea 3 ☐
– uneori este situaţia mea 5 ☐

40. Sunt un tip emotiv(ă): hotărăsc pe neprevăzute şi greşesc deseori.
– mi se-ntâmplă şi mie 3 ☐
– nu mi se-ntâmplă niciodată 7 ☐
– mi se-ntâmplă uneori 5 ☐

41. Nu sunt în stare să iau o hotărâre fără să fi cerut mai întâi părerea altora: dar, în ciuda acestui fapt, mă tem întotdeauna să nu greşesc.
– este situaţia mea 3 ☐
– nu este situaţia mea 7 ☐
– uneori este situaţia mea 5 ☐

42. Când am hotărât ceva, trec la acţiune fără a aştepta mult.
– mi se-ntâmplă şi mie 7 ☐
– nu mi se-ntâmplă niciodată 3 ☐
– mi se-ntâmplă uneori 5 ☐

43. Îmi vine greu să-i salut pe cei ce locuiesc pe aceeaşi scară cu mine şi care iau ascensorul cu mine.
– mi se-ntâmplă şi mie 3 ☐
– nu mi se-ntâmplă niciodată 7 ☐
– mi se-ntâmplă uneori 5 ☐

44. Chiar dacă trebuie să trăiesc cot la cot cu o altă persoană, îmi vine foarte greu să încep un dialog, o conversaţie (la şcoală, la muncă, în tren, în autobuz).
– mi se-ntâmplă şi mie 3 ☐
– mi se-ntâmplă contrariul 7 ☐
– se întâmplă uneori 5 ☐

45. La inițiativele prietenilor mei, caut să colaborez cât pot mai bine.
– mi se-ntâmplă şi mie 7 ☐
– mi se-ntâmplă contrariul: caut să le pun piedici 3 ☐
– mi se-ntâmplă uneori 5 ☐

46. Îmi place să stau în compania altora: împreună se pot face atâtea lucruri folositoare.
– mi se-ntâmplă şi mie 7 ☐
– mi se-ntâmplă contrariul: prefer să stau singur 3 ☐
– mi se-ntâmplă uneori 5 ☐

47. În cadrul grupului, sunt de acord cu organizarea inițiativelor de orice fel.
– mi se-ntâmplă şi mie 7 ☐
– mi se-ntâmplă contrariul 3 ☐
– mi se-ntâmplă uneori 5 ☐

48. La cinema, într-o sală de dans, într-un bar, caut întotdeauna un loc izolat.
– mi se-ntâmplă şi mie 3 ☐
– mi se-ntâmplă contrariul 7 ☐
– mi se-ntâmplă uneori 5 ☐

49. Îi respect pe ceilalți, chiar dacă gândesc altfel decât mine (în politică, religie, sindicat).
– şi eu fac la fel 7 ☐
– fac tocmai contrariul 3 ☐
– uneori fac şi eu la fel 5 ☐

50. Când vorbeşte cineva şi mi se pare că spune neghiobii, nu mai pot să-l mai ascult şi-l întrerup brusc.
– mi se-ntâmplă şi mie 3 ☐
– nu, nu mi se-ntâmplă, îl las să vorbească 7 ☐
– mi se-ntâmplă uneori 5 ☐

51. Dacă trebuie să vorbesc sau să fac ceva, şi dacă este de faţă cineva (unul mai bun ca mine, un superior), nu reuşesc să leg nici două vorbe.
– mi se-ntâmplă şi mie 3 ☐
– nu, nu mi se-ntâmplă 7 ☐
– mi se-ntâmplă uneori 5 ☐

52. Femeia nu trebuie să-şi permită aventuri sentimentale: în cazul bărbatului, este cu totul altceva.
– gândesc şi eu la fel 3 ☐
– sunt de altă părere 7 ☐
– uneori mi se-ntâmplă să gândesc la fel 5 ☐

53. Femeia trebuie să rămână în casă pentru a avea grijă doar de familie şi de educaţia copiilor.
– este adevărat 3 ☐
– nu este adevărat 7 ☐
– nu ştiu ce să spun 5 ☐

54. Religia este un ansamblu de practici sentimentale care le plac, mai ales, femeilor.
– este adevărat 3 ☐
– nu este adevărat 7 ☐
– nu ştiu ce să spun 5 ☐

55. După mine, un om este cu adevărat religios dacă nu înjură, dacă nu este egoist, dacă merge la sfânta Liturghie şi îi ajută pe cei săraci.
– este adevărat 7 ☐
– nu este adevărat 3 ☐
– nu ştiu 5 ☐

56. După mine, un om care se roagă este unul slab.
– este adevărat 3 ☐
– nu este adevărat 7 ☐
– nu ştiu 5 ☐

57. Isus Cristos a fost un mare revoluționar, dar era prea idealist: pentru a-i schimba pe oameni, e nevoie de mijloace forte.
– este adevărat 3 ☐
– nu este adevărat 7 ☐
– nu ştiu 5 ☐

58. Biserica este o instituție depăşită de acum: dacă Isus s-ar întoarce, ar inventa altceva.
– şi eu gândesc la fel 3 ☐
– gândesc cu totul altfel 7 ☐
– uneori gândesc la fel 5 ☐

59. Biserica trebuie să se gândească numai la sacramente şi nu ar trebui să se intereseze de politică.
– şi eu gândesc la fel 3 ☐
– gândesc cu totul altfel 7 ☐
– uneori gândesc la fel 5 ☐

60. Un creştin nu trebuie să intervină în anumite probleme, ca divorțul, avortul, sexul, politica: fiecare, de fapt, trebuie să hotărască singur.
– aşa gândesc şi eu 3 ☐
– gândesc cu totul altfel 7 ☐
– uneori gândesc la fel 5 ☐

Evaluare

– *Fă totalul:*

- dacă totalul punctajului este între 340-420, înseamnă că ai atins un grad important de maturizare;
- dacă totalul punctajului este între 260-340, înseamnă că trebuie să revezi mai multe puncte ale maturizării tale.
- dacă totalul punctajului este între 180-260, înseamnă că ai nevoie de o revizuire aproape totală a personalităţii tale: eşti în mod sigur imatur!

– *Pentru autocontrol*, aminteşte-ţi că:

- notarea cu 3 puncte este pentru aspectele negative în atitudini, în comportare, în situaţiile de viaţă indicate: trebuie, prin urmare, evitate.
- notarea cu 5 puncte corespunde aspectelor nesigure: trebuie, deci, să se ia o hotărâre şi să se facă o alegere.
- notarea cu 7 puncte corespunde aspectelor pozitive şi optime (trebuie, deci, asimilate în viaţa noastră).

Ţinând cont de aceste evaluări, poţi acum să reiei testul, frază cu frază: să reconsideri situaţia ta şi să revezi situaţia pozitivă, pe care, eventual, trebuie să ţi-o însuşeşti în viaţa ta.

Dacă, însă, ai vrea să treci în revistă caracteristicile persoanei mature, fără să faci această examinare frază cu frază, este de ajuns să reflectezi asupra *profilului persoanei mature*, care este prezentat în continuare.

Frazele sunt astfel reunite, încât să fie atribuite oricărei stări a personalităţii mature.

Succes!

Profilul persoanei mature

1. *Persoana matură este pătrunsă de optimism şi de speranță*: nu aşteaptă în fiecare zi sfârşitul lumii; nu vede totul în „negru"; nu e pesimistă; nu se consideră inferioară celorlalți, nici nu-i este teamă de alții; nu se descurajează după un insucces (punctele 1- 8);
2. *Persoana matură se acceptă* pe sine, pe alții şi toate realitățile, cu relativele aspecte negative şi pozitive (punctele 9-11);
3. *Persoana matură este sinceră*, loială; spune adevărul, chiar dacă supără (punctele 12-17);
4. *Persoana matură nu se lasă condiționată de alții*, de modă, de publicitate; este liberă de influențele ambientale de orice fel ar fi ele (punctele 18-24);
5. *Persoana matură ştie să folosească un pic de umor* pentru a ieşi (sau pentru a scoate pe cineva) dintr-o încurcătură (punctele 25-27);
6. *Persoana matură se străduieşte să nu-i „copieze" pe alții*; ştie să fie originală, creativă, ştie să găsească soluții noi şi diverse (punctele 28-30);
7. *Persoana matură este activă*; nu se teme de dificultăți, nu se dă înapoi niciodată, vorbeşte puțin şi face mult; nu iubeşte criticile: vorbind, încearcă să ajungă la substanța argumentului (punctele 30-34);
8. *Persoana matură nu e „încăpățânată"*: recunoaşte limitele şi greşelile proprii (punctele 35-36);

9. *Persoana matură nu se mulţumeşte niciodată*: caută întotdeauna să îmbunătăţească poziţia proprie în toate sensurile, fără să se agite în mod exagerat (punctele 37-38);

10. *Persoana matură are o conştiinţă morală*: acţionează în mod conştient, liber, senin, autonom (punctele 39-42);

11. *Persoana matură are o foarte mare sensibilitate socială*: este deschisă dialogului; ştie să-i asculte pe alţii şi să-i respecte, chiar dacă au o părere contrară; ştie să colaboreze cu alţii şi să ia iniţiative (punctele 43-51);

12. *Persoana matură atribuie aceleaşi drepturi şi datorii bărbatului şi femeii* (punctele 52- 53);

13. *Persoana matură are o vedere justă asupra problemelor religioase* (punctele 54-60).

2. Test asupra maturității religioase

1. Pentru mine, religia este un mod ca toate celelalte de a găsi o explicație pentru anumite fenomene pe care nu reuşim încă să le explicăm: dar sunt sigur că, o dată cu dezvoltarea ştiințelor, religia va dispărea:
– şi eu gândesc la fel 3 ☐
– gândesc cu totul altfel 7 ☐
– nu ştiu ce să spun 5 ☐

2. Pentru mine, religia este un răspuns la veşnicele întrebări ale omului: cine l-a creat? cine i-a dat viața? pentru ce trăim? cum trebuie să ne purtăm în viață? omul o sfârşeşte ca un animal sau mai există o altă viață după moarte?
– şi eu gândesc la fel 7 ☐
– gândesc cu totul altfel 3 ☐
– nu ştiu ce să spun 5 ☐

3. După Marx, religia este o alienare: îl obişnuieşte pe om să se gândească la paradisul viitor şi îl face să uite dreptatea socială de pe pământ.
– şi eu gândesc la fel 3 ☐
– gândesc cu totul altfel 7 ☐
– nu ştiu ce să cred 5 ☐

4. După mine, adevărata religie este un impuls care te face să edifici pe pământ „familia lui Dumnezeu, în adevăr, în dreptate, în speranță” (*Reînnoirea catehezei*, nr 47).
– sunt de acord 7 ☐
– nu sunt de acord 3 ☐
– nu ştiu ce să spun 5 ☐

5. „Creştinismul a fost cea mai mare revoluţie pe care a săvârşit-o omenirea: iar revoluţiile şi descoperirile care au urmat în timpurile moderne nu pot fi imaginate fără revoluţia creştină. Aportul său a fost de dragostea, dragoste faţă de toţi oamenii, faţă de toate creaturile” (B. CROCE, *Critica*, 20.11.1942).
– sunt de acord 7 ☐
– nu sunt de acord 3 ☐
– nu ştiu ce să spun 5 ☐

6. Dacă e vorba de alegerea religioasă, iată care este situaţia mea:
– nu are importanţă dacă alegi o formă sau alta dintre religiile existente 3 ☐
– e suficient să urmezi religia părinţilor, pentru că este o tradiţie ce trebuie păstrată 5 ☐
– am făcut o alegere religioasă motivată 7 ☐

7. Cât priveşte problema existenţei lui Dumnezeu, iată situaţia mea:
– nu înţeleg nimic; am renunţat să mai caut adevărul 3 ☐
– de multe ori am dubii cu privire la Dumnezeu 5 ☐
– sunt sigur de existenţa lui Dumnezeu, pentru că lumea a fost creată de Cineva 7 ☐

8. După mine, Dumnezeu este un judecător sever, care urmăreşte toate faptele noastre pentru a ne pedepsi.
– sunt de acord 3 ☐
– nu sunt de acord 7 ☐
– nu ştiu ce să spun 5 ☐

9. După mine, Dumnezeu este un Tată bun, care veghează asupra noastră, zi şi noapte.
– sunt de acord 7 ☐
– nu sunt de acord 3 ☐
– nu ştiu ce să spun 5 ☐

10. După mine, Dumnezeu e prea slab: ar trebui să-i trăsnească pe toți păcătoşii, pe cei ucigaşi, pe cei care pornesc războaie, pe cei care fură, pe cei care răpesc persoane.
– sunt de acord 3 ☐
– nu sunt de acord 7 ☐
– nu ştiu ce să spun 5 ☐

11. După mine, Dumnezeu este un Tată milostiv, care îi iubeşte pe toți oamenii, buni şi răi, şi aşteaptă convertirea aceluia ce a greşit calea.
– sunt de acord 7 ☐
– nu sunt de acord 3 ☐
– nu ştiu ce să spun 5 ☐

12. Isus a fost un personaj extraordinar: dar dacă ar fi fost cu adevărat Dumnezeu, ar fi trebuit să oblige lumea să creadă în el.
– şi eu cred la fel 3 ☐
– gândesc cu totul altfel 7 ☐
– sunt nehotărât 5 ☐

13. Uneori mă întreb dacă Evangheliile pe care le avem ar fi tocmai acelea care circulau în Biserica primară: am foarte mari dubii.
– şi eu gândesc la fel 3 ☐
– gândesc cu totul altfel 7 ☐
– nu sunt hotărât 5 ☐

14. Pentru mine, Cristos şi Evanghelia sunt acelaşi lucru; Biserica este altceva.
– sunt de acord 3 ☐
– nu sunt de acord 7 ☐
– nu ştiu ce să cred 5 ☐

15. Eu cred că Biserica de azi este doar o structură birocratică organizată; dacă s-ar întoarce Cristos, ar schimba-o în întregime.
– sunt de acord 3 ☐
– nu sunt de acord 7 ☐
– nu ştiu ce să spun 5 ☐

16. După mine, Biserica ar trebui doar să administreze sacramentele; nu ar trebui s-o intereseze deloc probleme ca divorţul, avortul, sexul, politica.
– sunt de acord 3 ☐
– nu sunt de acord 7 ☐
– nu sunt hotărât 5 ☐

17. Biserica mă ajută să respect şi să ajut pe orice om, mai ales pe cei săraci, pe cei bolnavi, pe cei părăsiţi, pe leproşi, şi mă îndeamnă să le apăr drepturile.
– şi eu gândesc la fel 7 ☐
– gândesc cu totul altfel 3 ☐
– nu sunt hotărât 5 ☐

18. În Biserică există o mentalitate prea îngustă: încă se mai merge cu interziceri.
– sunt de acord 3 ☐
– nu sunt de acord 7 ☐
– nu ştiu ce să spun 5 ☐

19. Educația răspândită de Biserică contribuie la dezvoltarea în om a simțului onestității, a responsabilității şi a eliberării de idolatriile moderne (bani, violență, instinct, egoism, izolare, consumism, rasism).
– sunt de acord 7 ☐
– nu sunt de acord 3 ☐
– nu sunt hotărât 5 ☐

20. De problemele Bisericii trebuie să se ocupe preoții, episcopii, papa; noi suntem prea ocupați cu grijile noastre de fiecare zi:
– sunt de acord 3 ☐
– nu sunt de acord 7 ☐
– sunt nehotărât 5 ☐

21. Biserica „trăieşte” în familiile noastre, în prieteniile noastre, în şcoală, în ambientul nostru de lucru. Cu toții trebuie să conlucrăm la construirea comunității ecleziale.
– sunt de acord 7 ☐
– nu sunt de acord 3 ☐
– nu sunt hotărât 5 ☐

22. În legătură cu rugăciunea, iată situația mea:
– eu mă rog când mi-e teamă că nu voi reuşi să depăşesc dificultățile vieții 3 ☐
– mă rog când vreau să obțin ceva 5 ☐
– mă rog pentru că recunosc că Dumnezeu mă iubeşte şi toate în viață sunt un dar al dragostei sale 7 ☐

23. Cât priveşte timpul dedicat rugăciunii, pot să spun că:
– mă rog de obicei 7 ☐
– mă rog uneori 5 ☐
– nu mă rog aproape deloc 3 ☐

24. Cu privire la botezul copiilor, cred următoarele:
– vor decide ei când vor fi mari dacă să se boteze sau nu 5 ☐
– îi voi boteza de mici, pentru că intenţionez să-i educ în acel spirit de dragoste pe care ne-a adus-o Cristos şi pe care o consider cea mai bună formă de educaţie 7 ☐
– nu ştiu ce să fac 3 ☐

25. La sfânta Liturghie nu mă duc, pentru că Liturghia le foloseşte altora doar ca o paradă de modă.
– sunt de acord 3 ☐
– nu sunt de acord 7 ☐
– nu sunt hotărât 5 ☐

26. După părerea mea, sfânta Liturghie:
– este un fapt pur tradiţional 3 ☐
– este un mod de a te întâlni cu anumiţi oameni 5 ☐
– este o întâlnire cu Tatăl şi cu fraţii, ce mă ajută să-mi îmbunătăţesc viaţa 7 ☐

27. Despre spovadă, iată părerea mea:
– nu înţeleg de ce trebuie să mă spovedesc unui om care e păcătos ca şi mine 3 ☐
– e de ajuns să te spovedeşti o dată pe an, aşa cum spun poruncile Bisericii 5 ☐
– este un moment de har şi de reînnoire a vieţii noastre, care trece prin pocăinţă, recunoscându-ne sărmani păcătoşi 7 ☐

28. Pentru mine, a fi creştin înseamnă:
– să fii botezat şi să ții Paştele 3 ☐
– să nu superi fetele 5 ☐
– să-l iubeşti pe Dumnezeu ca pe un Tată şi pe oameni ca pe nişte frați 7 ☐

29. Pentru mine, a fi creştin înseamnă:
– să faci întotdeauna ceea ce spune preotul sau să-l laşi pe el să facă totul 3 ☐
– să contribui cu câte ceva la activitățile parohiale 5 ☐
– să-ți asumi propriile responsabilități şi să iei inițiative în diferitele grupuri care activează în interiorul comunității parohiale (grupuri caritative, culturale, sportive) 7 ☐

30. După părerea mea, un creştin, în politică şi în sindicat:
– e mai bine să stea deoparte 3 ☐
– să colaboreze la inițiativele altora 5 ☐
– să fie promotorul inițiativelor în folosul binelui comun 7 ☐

31. După mine, un creştin:
– trebuie să ierte infidelitatea ocazională a soțului 7 ☐
– poate să ceară separarea 5 ☐
– să recurgă, dacă e necesar, la divorț 3 ☐

32. După mine, un creştin, înainte de a lua o hotărâre importantă în viață (familie, chemare, profesiune, educația copiilor):
– trebuie să se sfătuiască numai cu un preot 3 ☐
– trebuie doar să se roage 5 ☐
– trebuie să acționeze după propria conştiință, confruntată cu legea dragostei 7 ☐

33. După mine, un creştin nu trebuie să aibă scrupule în afaceri: de fapt, toţi fură.

– sunt de acord 3 ☐

– nu sunt de acord 7 ☐

– nu ştiu ce să spun 5 ☐

34. Un creştin, dacă crede cu adevărat, în ce priveşte serviciul militar, ar trebui să o facă pe obiectorul de conştiinţă.

– sunt de acord 7 ☐

– nu sunt de acord 3 ☐

– nu sunt hotărât 5 ☐

35. Pentru mine, e just ca un bărbat să aibă aventuri amoroase: un bărbat este întotdeauna un bărbat; şi aceasta nu este o problemă religioasă.

– sunt de acord 3 ☐

– nu sunt de acord 7 ☐

– nu sunt hotărât 5 ☐

36. Dacă două persoane se iubesc, chiar dacă nu sunt căsătorite, pot să aibă raporturi sexuale complete: religia nu trebuie să se amestece.

– sunt de acord 3 ☐

– nu sunt de acord 7 ☐

– nu sunt hotărât 5 ☐

37. Dacă o fată nu este fecioară, nu m-aş căsători cu ea: femeile trebuie să rămână la locul lor; aşa gândeşte şi Biserica.

– este just 3 ☐

– nu este just 7 ☐

– nu ştiu ce să spun 5 ☐

38. După mine, preoţii schimbă uneori religia: eu sunt de modă veche şi rămân cu ideile mele.
– este adevărat 3 ☐
– nu este adevărat 7 ☐
– nu ştiu 5 ☐

39. După mine, un creştin trebuie să intre în toate mişcările revoluționare, pentru că numai cu răsturnarea violentă a actualelor structuri se poate ajunge la o societate mai dreaptă.
– sunt de acord 3 ☐
– nu sunt de acord 7 ☐
– nu sunt hotărât 5 ☐

40. Cu privire la religie, nu trebuie să se țină atâtea discursuri: multe grupuri nu ştiu altceva decât să țină discursuri interminabile şi nu schimbă niciodată nimic; după mine, este de ajuns să iei Evanghelia şi s-o pui în practică: aceasta valorează mai mult decât toate discursurile care se țin:
– sunt de acord 7 ☐
– nu sunt de acord 5 ☐
– nu sunt hotărât 3 ☐

Evaluare

– *Fă calculul*

- dacă totalul punctajului este între 230-280, înseamnă că ai atins un înalt grad de maturitate religioasă;
- dacă totalul punctajului este între 170- 230, înseamnă că este necesar să revezi mai multe aspecte ale personalității tale religioase;

- dacă totalul punctajului este între 120-170, înseamnă că ai nevoie de o revizuire aproape totală a religiozităţii tale: referitor la aceasta, eşti clar imatur!

– *Pentru autocontrol*, aminteşte-ţi că:

- notarea cu 3 puncte corespunde aspectelor negative în atitudini, în comportări, în situaţiile de viaţă religioasă indicate: trebuie, deci, evitate;
- notarea cu 5 puncte este dată pentru aspectele nesigure ale vieţii religioase: este necesar, deci, să se părăsească stările de îndoială şi de perplexitate;
- notarea cu 7 puncte este dată pentru aspectele pozitive şi aproape optime ale vieţii religioase: trebuie, deci, să fie asimilate în viaţa proprie.

Ţinând cont de aceste evaluări, poţi acum să reiei frază cu frază testul: să revezi situaţia ta (în baza punctajului dat) şi să o confrunţi cu situaţia pe care ar fi de dorit să o ai.

Dacă, însă, ai vrea să analizezi toate caracteristicile maturităţii religioase, fără să faci această examinare frază cu frază, este de ajuns să reflectezi asupra *profilului creştinului matur*, care este prezentat în continuare.

Frazele sunt astfel reunite, încât să fie atribuite, în grup, diferitelor stări ale personalităţii religioase mature.

Succes!

Profilul creştinului matur

1. Creştinul matur înțelege că religia este o valoare fundamentală în viață, fiind întâlnire iubitoare cu Tatăl şi cu frații. Pentru a realiza această întâlnire, creştinul este dator să realizeze pe pământ familia lui Dumnezeu (punctele 1-5).

2. Creştinul matur crede în Dumnezeu Tatăl, care s-a revelat în Fiul său ca Dumnezeul Iubirii; un Dumnezeu care nu consideră omul ca un robot constrâns să facă binele, ci aşteaptă de la om un răspuns de iubire (punctele 6-11).

3. Creştinul îl vede în Cristos pe omul-Dumnezeu, venit cu adevărat între noi, oamenii, modelul perfect al unei noi vieți, care a inițiat reconstruirea familiei fiilor lui Dumnezeu, dispersată până atunci din cauza păcatului (punctele 12-15).

4. Pentru creştin, Biserica este sacramentul iubirii lui Dumnezeu față de om: în Biserică este vestit cuvântul său; în ea se realizează dragostea față de toți oamenii, mai ales, față de cei săraci, oprimați, marginalizați, leproşi; în ea, omul este eliberat de idolatriile- sclaviile societății contemporane, cum ar fi hedonismul, egoismul, violența, consumismul, profitul... (punctele 16-21).

5. Creştinul intră în dialog cu Tatăl prin rugăciune (punctele 22-23).

6. Pentru creştin, sfânta Liturghie este germenul primordial şi semnul evident al noii creații: aici, el îl întâlneşte pe Dumnezeu ca Tată şi pe toți ceilalți

ca fraţi, fără deosebire de rasă, sex, vârstă, condiţii economice; aici se oferă reciproc pacea şi se stă la aceeaşi masă care este Cristos, împreună cu toţi ceilalţi.

7. Creştinul vede în sacramente nu doar nişte rituri ocazionale şi magice, ci nişte semne prin care Dumnezeu se face prezent în momentele particulare ale vieţii omului (punctele 24- 27).

8. Creştinul matur este o persoană care-şi asumă responsabilităţile sale în mod critic şi responsabil în toate aspectele vieţii umane: religie, politică, sindicat, cartier, economie, familie, şcoală, probleme sexuale, probleme educative (frazele 28-40).

3. Test asupra dragostei

1. Dacă ar fi posibil să o iei de la capăt:
- te-ai logodi cu aceeaşi persoană 7 ☐
- nu te-ai logodi cu aceeaşi persoană 3 ☐
- te-ai gândi mai înainte de a o face 5 ☐

2. Ți se-ntâmplă adesea să faci comparație între logodnic(ă) şi alte persoane de acelaşi sex (altul/a este mai simpatic/ă; drăguț/ă; mai frumos/oasă):
- nu mi se întâmplă niciodată 7 ☐
- mi se întâmplă deseori 3 ☐
- mi se întâmplă uneori 5 ☐

3. Aspectul fizic exterior al celuilalt/celeilalte are pentru tine:
- importanță absolută 3 ☐
- importanță relativă 5 ☐
- puțină importanță 7 ☐

4. După tine, dacă el/ea are mulți bani:
- are importanță absolută 3 ☐
- are importanță relativă 5 ☐
- nu are nici o importanță 7 ☐

5. El/ea nu trebuie să privească la nimeni altul/a; sunt gelos/geloasă; orice atenție acordată vreunei alte persoane mă enervează.
- mi se întâmplă adesea 3 ☐
- mi se întâmplă uneori 5 ☐
- nu mi se întâmplă niciodată 7 ☐

6. Pentru mine, e o prostie să stai cu calendarul în mână ca să-ţi aduci aminte să faci daruri cuiva cu ocazia aniversării, onomasticii, sărbătorilor.
– este adevărat 3 ☐
– nu este adevărat 7 ☐
– nu ştiu 5 ☐

7. Discutaţi împreună despre problemele voastre:
– niciodată 3 ☐
– întotdeauna 7 ☐
– câteodată 5 ☐

8. Discuţiile pe care le aveţi se referă:

– la distracţii:	întotdeauna (sau niciodată)	3 ☐
	foarte des	5 ☐
	câteodată	7 ☐
– la sex:	întotdeauna (sau niciodată)	3 ☐
	deseori	5 ☐
	câteodată	7 ☐
– la bani:	întotdeauna (sau niciodată)	3 ☐
	deseori	5 ☐
	câteodată	7 ☐
– la politică:	întotdeauna (sau niciodată)	3 ☐
	deseori	5 ☐
	câteodată	7 ☐
– la religie:	întotdeauna (sau niciodată)	3 ☐
	deseori	5 ☐
	câteodată	7 ☐
– la modă:	întotdeauna (sau niciodată)	3 ☐
	deseori	5 ☐
	câteodată	7 ☐

9. Certuri între voi au loc:
- deseori 3 ☐
- câteodată 5 ☐
- niciodată 7 ☐

10. Când au loc certuri, se termină:
- cu cedarea lui/ei 3 ☐
- cu puţină supărare, dar apoi se face pace 5 ☐
- cu găsirea unui punct de acord 7 ☐

11. După o ceartă, primul care trebuie să vorbească trebuie să fie el/ea.
- este adevărat 3 ☐
- nu este adevărat 7 ☐
- nu ştiu 5 ☐

12. Eu nu sunt obişnuit/ă să cedez: aşa sunt eu şi nimeni n-o să mă schimbe.
- şi eu gândesc la fel 3 ☐
- nu, nu gândesc aşa 7 ☐
- nu ştiu 5 ☐

13. Trebuie să ridici tonul, să-ţi foloseşti mâinile, ca să te impui: altfel, ajungi să fii sclavul celuilalt/celeilalte.
- şi eu gândesc la fel 3 ☐
- nu, nu gândesc aşa 7 ☐
- nu ştiu 5 ☐

14. Nu trebuie să spui întotdeauna totul celuilalt/celeilalte: câte un secret trebuie să-l ţii pentru tine.
- este adevărat 3 ☐
- nu este adevărat 7 ☐
- nu ştiu 5 ☐

15. Acestea sunt treburile mele; nu te privesc.
– aşa spun şi eu deseori 3 ☐
– nu spun niciodată 7 ☐
– uneori gândesc aşa 5 ☐

16. Fiecare are exigenţele sale individuale şi sociale: cinema, prieteni, bar, distracţii, relaxare, viaţă culturală, politică, sindicală, religioasă; nu se poate pretinde de a sta mereu împreună.
– este adevărat 3 ☐
– nu este adevărat 7 ☐
– nu ştiu 5 ☐

17. În viaţa în doi, ajunge înţelegerea sexuală: odată atinsă aceasta, celelalte dificultăţi vor fi depăşite.
– este adevărat 3 ☐
– nu este adevărat 7 ☐
– nu ştiu 5 ☐

18. În timpul logodnei:
– pretinzi, în mod obligatoriu, raport sexual complet 3 ☐
– discuţi mereu pentru a ajunge la un acord 5 ☐
– reuşeşti să-l/o respecţi pe celălalt/cealaltă şi să faci alegeri de comun acord, fără să cedezi instinctului 7 ☐

19. O infidelitate ocazională nu trebuie să tulbure armonia între doi logodnici:
– este adevărat 7 ☐
– nu este adevărat 3 ☐
– nu ştiu 5 ☐

20. Bărbatul îşi poate permite câte o „escapadă”; femeia, categoric, nu:
- – este adevărat 3 ☐
- – nu este adevărat 7 ☐
- – nu ştiu 5 ☐

21. Iată acum o serie de probleme comune asupra cărora, mai devreme, sau mai târziu, este necesar să dialogaţi: analizaţi situaţia în care cădeţi de acord (în paranteze punctajul relativ).

	reuşim să fim de acord (7)	niciodată de acord (3)	uneori de acord (5)
1. El/ea mă supraveghează prea mult (unde ai fost? cu cine? ce-ai făcut? de ce?)	☐	☐	☐
2. În alegerea distracţiilor	☐	☐	☐
3. În alegerile economice	☐	☐	☐
4. În a face, a păstra şi a cultiva prieteniile	☐	☐	☐
5. În problemele de ordin politic (a lucra pentru cartier, sat, pentru viaţa socială: partide, adunări, şedinţe la şcoală)	☐	☐	☐
6. Asupra problemelor sexuale	☐	☐	☐

7. Asupra problemelor religioase (rugăciunea, Liturghia, disponibilitate faţă de alţii: săracii, bătrânii, Lumea a Treia, inserare în grupuri pentru a colabora)	☐	☐	☐
8. Despre relaţiile cu socrii	☐	☐	☐

22. *Numai pentru logodnice*

22/1 „Tatăl meu, în afaceri, se descurcă mai bine decât tine".

– o spun adesea 3 ☐
– nu spun niciodată 7 ☐
– uneori gândesc aşa 5 ☐

22/2 „E ocupat prea mult cu problemele sale şi mă neglijează".

– o spun adesea 3 ☐
– nu spun niciodată 7 ☐
– uneori gândesc aşa 5 ☐

22/3 „O atenţie în plus (o floare, un dar, un telefon) ar trebui să o aibă".

– aşa spun deseori 3 ☐
– nu spun aşa niciodată 7 ☐
– uneori gândesc aşa 5 ☐

23. *Numai pentru logodnici*

23/1 „Mama mea, la bucătărie, nu se teme de concurenţă: ar trebui să mai înveţi şi tu".

– aşa spun deseori 3 ☐
– nu spun niciodată 7 ☐
– aşa gândesc uneori 5 ☐

23/2 „Mama mea e mult mai simplă: fără fard, fără perucă, blănuri, modă”.
– aşa spun adesea 3 ☐
– îi atrag atenția cu grijă 7 ☐
– aşa gândesc uneori 5 ☐

23/3 „Alte fete sunt mai supuse: bărbatul este întotdeauna un bărbat”.
– aşa spun deseori 3 ☐
– nu spun niciodată 7 ☐
– aşa gândesc uneori 5 ☐

24. Să mă rog pentru el/ea: mă întreb ce rost ar avea şi pentru ce.
– aşa spun şi eu 3 ☐
– sunt de altă părere 7 ☐
– nu ştiu ce să spun 5 ☐

25. Religia este un fapt privat: fiecare merge pe calea sa.
– este adevărat 3 ☐
– nu este adevărat 7 ☐
– nu ştiu ce să spun 5 ☐

26. Cununia religioasă nu-i decât o tradiție: foloseşte doar ca să-i mulțumească pe părinți şi pentru un pic de coreografie.
– este adevărat 3 ☐
– nu este adevărat 7 ☐
– nu ştiu 5 ☐

27. Acum vrem să ne căsătorim: mai târziu, dacă nu ne vom înțelege, divorțăm.
– este adevărat 3 ☐
– nu este adevărat 7 ☐
– nu ştiu 5 ☐

28. Fiecare are pasiunile sale: nu mă interesează cele ale lui/ei.
– aşa gândesc şi eu 3 ☐
– nu, nu gândesc aşa 7 ☐
– nu ştiu 5 ☐

29. Chiar dacă sunt şi alţii de faţă, dacă el/ea greşeşte, îi atrag atenţia; poate e umilitor, dar, cel puţin, învaţă să trăiască.
– şi eu mă comport la fel 3 ☐
– nu, nu mă comport la fel 7 ☐
– uneori mi se întâmplă 5 ☐

30. Uneori, chiar dacă îmi vine să explodez şi „să-i spun vreo două”, reuşesc până la urmă să mă stăpânesc.
– este situaţia mea 7 ☐
– nu este situaţia mea 3 ☐
– uneori mi se întâmplă 5 ☐

31. Dacă el/ea face pe „supăratul(a)” şi nu vrea să vorbească, nu pot să-l (o) suport: nu mă las până ce nu-l (o) fac să explodeze.
– este situaţia mea 3 ☐
– nu este situaţia mea 7 ☐
– uneori mi se întâmplă 5 ☐

32. Nu reuşesc să suport unele defecte de-ale lui/ei şi i le reproşez întruna.
– şi eu mă port la fel 3 ☐
– nu, nu mă comport aşa 7 ☐
– uneori mi se întâmplă 5 ☐

33. Un băiat a scris: „Am regăsit dragostea lui Dumnezeu o dată cu dragostea unei fete care mi-a vorbit despre el şi mi-a redat încrederea în viaţă”.
– şi eu gândesc la fel 3 ☐
– nu, nu gândesc aşa 7 ☐
– nu ştiu 5 ☐

34. Când sunt obosit(ă), nu-mi arde să povestesc toate fleacurile ce mi s-au întâmplat în timpul zilei.
– şi eu mă port la fel 3 ☐
– nu, nu mă port aşa 7 ☐
– uneori mi se-ntâmplă 5 ☐

35. Când vorbeşte el/ea, chiar dacă nu sunt de aceeaşi părere, mă prefac că împărtăşesc ideile sale: dar o fac numai ca să nu-l (o) pierd.
– este situaţia mea 3 ☐
– nu, nu este situaţia mea 7 ☐
– uneori aşa gândesc şi eu 5 ☐

36. Fără el/ea, viaţa mea nu ar avea nici un sens: pare straniu, dar e ceva mai puternic decât mine.
– este situaţia mea 3 ☐
– nu este situaţia mea 7 ☐
– uneori aşa gândesc şi eu 5 ☐

Evaluare

– *Fă calculul*

- dacă totalul punctajului este între 285-350, înseamnă că ai atins o apreciabil grad de maturitate în dragoste;

- dacă totalul punctajului este între 205-285, înseamnă că este necesar să revezi multe aspecte în modul tău de „a trăi dragostea”;
- dacă punctajul este între 150-205, înseamnă că ai înțeles prea puțin din adevărata dragoste: eşti, evident, imatur pentru o viață în doi; e bine să aştepți înainte de a te căsători!

– *Pentru autocontrol*, aminteşte-ți că:

- notarea cu 3 puncte este dată pentru aspecte negative în atitudini, în comportare, în situațiile caracteristice vieții în doi: trebuie, deci, să le eviți;
- notarea cu 5 puncte este dată pentru aspectele nesigure în viața în doi: e necesar să te hotărăşti, să iei decizii, ca să ieşi din situațiile de nesiguranță şi de perplexitate;
- notarea cu 7 puncte este dată pentru aspectele pozitive şi aproape optime ale vieții în doi: trebuie, deci, asimilate în propria viață.

Ținând cont de aceste date, acum poți să reiei frază cu frază testul: să revezi situația ta, aşa cum este (în baza punctajului obținut), şi s-o confrunți cu aceea la care ar trebui să ajungi.

Dacă, însă, ai vrea să vezi trăsăturile caracteristice ale maturității în viața în doi, fără să examinezi frază cu frază, este de ajuns să meditezi serios asupra *profilului unei dragoste mature*, care îți este pus la dispoziție în continuare.

Frazele au fost astfel reunite, încât să fie atribuite, în grupuri, la diferite trăsături ale unei dragoste conştiente, responsabile, mature.

Succes!

Profilul unei dragoste mature

1. Cine iubeşte cu adevărat zice: „Dacă m-aş naşte din nou, m-aş căsători cu tine: numai cu tine!”, şi face comparaţii, dar numai pentru a spune: „El/ea este mai bun (ă) decât toţi ceilalţi” (punctele 1,2, 5);

2. Nu iubeşti pe cineva numai pentru frumusețe (pentru că este întotdeauna relativă), nici pentru bani (care se termină odată): iubeşti pentru că ai încredere, stimezi, doreşti să stai cu o „persoană”, nu cu o „păpuşă” sau cu un miliardar (punctele 3-4);

3. Cine iubeşte îşi aduce aminte de celălalt: cel puțin cu o floare (punctul 6);

4. Cine iubeşte este în dialog continuu cu celălalt în toate problemele vieții (punctele 7-8); nu are secrete inviolabile sau „afacerile sale” (punctele 14-16);

5. Cine iubeşte nu se ceartă, nu se mânie, nu blestemă, nu-şi impune voința, ci acționează întotdeauna cu înțelepciune (punctele 9-13);

6. Cine iubeşte nu se opreşte numai la aspectul fizico-sexual, ci la întâlnirea armonioasă a întregii personalități (caracter, sentimente, valori, idealuri) (punctele 17-20);

7. Cine iubeşte ştie să găsească un punct de întâlnire şi de înțelegere cu privire la „controlul reciproc”, la libertatea personală, la distracții, politică, religie, folosirea sexualității, relațiile cu ceilalți (punctul 21);

8. Cine iubeşte nu face comparații, pentru că acestea sunt întotdeauna odioase, mai ales dacă se referă la socri/soacre; cine iubeşte evită comparațiile, chiar în libera exprimare şi manifestare a propriilor dorințe (punctele 22-23).

9. Cine iubeşte cu adevărat ştie să-i mulțumească lui Dumnezeu pentru darul dragostei, pentru că înțelege că dragostea vine de la Dumnezeu care este izvorul oricărei realități frumoase şi bune ce există în lume; de aceea, cine iubeşte se roagă, merge la biserică, primeşte sacramentele şi trăieşte în adevărata dragoste pe care ne-a adus-o Cristos (punctele 24-26, 33);

10. Cine iubeşte nu amenință cu divorțul: numai să te gândeşti la aşa ceva înseamnă că „iubeşti prea puțin”, e un fel de a vedea dragostea dintr-un punct de vedere egoist (punctul 27);

11. Cine iubeşte înțelege, ajută, suportă, depăşeşte momentele de oboseală pentru a sta cu celălalt; fără a renunța, însă, la propria personalitate şi fără a deveni sclavul umil al celuilalt, ca şi cum – fără celălalt – nu ar putea trăi absolut deloc (punctele 28-36).

INDICE ANALITIC